

11 A 29

31

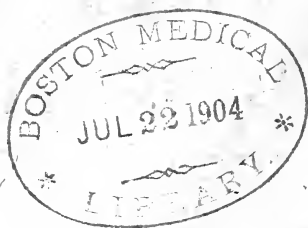
74

R V D I M E N T A
PYRETOLOGIAE
METHODICAE.

A V C T O R E
C. G. S E L L E.
M. D.

BEROLINI, apud CHRIST. FRIED. HIMBURG,
HAGAE Comitum, apud PET. GOSSE junior.
M D C C L X X I I.

2265

INTRODVCTIO.

Arduum sane negotium, nec sine subsidio artis, quæ meditari docet, facile exsequendum, illud est, quod in norma & regula invenienda, secundum quam rerum comparandarum conuenientiæ æstimari debent, ponitur.

HEBENSTREIT.

OFFICIAL

RECEIVED

NOV 10 1911

U. S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE

WASHINGTON, D. C.

1911

OFFICE OF THE SECRETARY

WASHINGTON, D. C.

1911

OFFICE OF THE SECRETARY

WASHINGTON, D. C.

1911

INTRODVCTIO DE TRACTATIONIS OBIECTO.

Jam ab omni tempore, præcipue autem ab illo, quum primum *Hippocrates*, genio suo observante, per longam annorum seriem, ante ægrorum lectum adhibito, leges quasdam universales medicinæ practicæ stabiliuerat, artis salutaris cultores, plures ex iisdem colligere conclusiones, hisque iterum systemata superstruere, conati fuerunt, quorum fundamenta partim ideis precarie consecutis suffulta, partim ex

A 3

obser-

observationibus ita obscuris exhausta erant, ut exinde nil aliud, nisi maxima a naturæ tramite aberratio, & hinc curationes, phantasmatibus illis respondentes, redundare possent. Rebus ita comparatis, non oportebat non quam sæpissime fieri, ut unus conveniret cum altero iniquam in viam, qui, cum sibi invicem viæ munitores esse vellent, magis tantum magisque e via discedebant, id quod eo facilius evenire poterat, quum vera naturæ via ita leuibus insignita esset vestigiis, ut vix ac ne vix quidem a spuria discerni posset. Hinc alter in spirituum procedebat regnum, alter adeptorum crucibulas pro naturæ oraculi sede habebat; & quis copiam hypothesium numerare vellet, pro quarum diversitate etiam systemata, iis superstructa, differebant! Non autem jam a seriori tempore medici, has nugas animadvertentes, defuerunt, quippe qui, eadem ex ratione, solam morborum observationem & curationes, ab experientia confirmatas, in morbis cognoscendis & curandis pro filo ariadnæo in morborum labyrintho adsumserunt. Ut autem priores, neglecta observatione, ex solo ratiocinio morborum rationes divinare volue-

voluebant, sic hi ad alterum progrediebantur extremum, omnes ex observationibus rationes colligendas funditus rejicientes. *a)* Neminem quidem, qui animum paulo altius ad medicinæ statum releuauerit, de necessitate, ambo, ad morborum naturæ indagationem, combinare auxilia, dubitaturum puto. *b)* Aureum vero tenere medium res omni fuit tempore quam maxime ardua, & ratiocinium, nimis ex observationum limitibus propulsum, exhibuit scopulum, quo plerique rei tam grauis moliminis tentatores perierunt. Eodem in statu me nunc video, & an felicior naufragium evadam, vaticinari nequeo. Quum nempe ad praxeos studium accesserim & præcipue ad probas, de morbis eorundemque curandi rationibus, notiones acquirendas, operam nauauerim, systemata illorum non omnia complecti, quæ ad ipsam praxin rationalem spectant, perspexisse credidi. Quomodocunque enim principia comparata erant, quibus systemata superstruxerant, nunquam ad causarum cognitionem atque iis medendi rationem quid valens hinc

A 4

inde

a) CELS. de Med. Ed. Alm. p. 7.*b)* CELS. l. c. p. 12.

inde consequi posse, animadverti, & fructus, quos ex morborum indagatione, secundum hæc systemata instituta, mihi decerpere potui, nec majoris neque minoris erant momenti, quam ut exinde mirandam diversitatem principiorum didicerim, quæ basin systematum formabant, quæque nulla alia fere ratione, nisi loquendi more, differebant. Et quamvis ex historica morborum comparatione ad cognitionem eorundem philosophicam non valeat consequentia, (cujus omnino ratio tantum in exigua nostra rerum cognitione quaerenda est) tamen nimis modo, ex hac principiorum ordinationis diversitate, sane mirandam illam de causis & curationibus morborum opinionum varietatem ortum suum trahere, facillime perspiciebam. Varias tunc diversissimasque tam de morborum ratione, quam de ipsa eorundem curatione, multorum vel pro peritissimis fideque dignissimis auctorum habitorum sententias pervolventi, in mentem mihi venit, annon ille medicorum de una eademque re dissensus, ex certa morborum ipsorum differentia, ad quam non attendissent, manauerit, atque annon morborum ordinatio systematica possibilis

fibilis sit, cujus fructus ad ipsam praxin pro-
tendunt? Et revera ex frequenti lectione &
cogitatione mihi constare videbatur, dari
adhuc morborum differentiam, quæ hucus-
que in systematibus ex toto neglecta erat,
cujusque attentio in ipsa praxi eximie fru-
ctuosa esse posset. Quum porro nulla mihi
dubitatio remaneret, seriem, qua natura res
concatenavit, illam esse, quam maxime in
rebus ordinandis sequi debemus, neque hanc
arbitrariam eamque ita diversam, veluti re-
vera in systematibus occurrit, esse posse, fa-
cile conclusi, ordinem naturalem illum esse,
qui hucusque neglectus fuerat, quique om-
ni cum studio quærendus esset, dum innume-
ris illis opinionibus atque contradictionibus
in morborum philosophica indagatione an-
sam præbere nullomodo valeat. Abstraxi
tunc quædam, quæ ad hanc differentiam spe-
ctant, quæque in praxi mihi utilia fore,
existimaui. En hic illæ primitiæ, quas jam
pro specimine inaugurali exhibui, quasque
nunc paulo emendatiores reddere conatus
fui. Quum enim in introductione disserta-
tionis meæ multa non rite pensitata, nec sa-
tis clare prolata, fundamentum distinctionis

explicando, animadverterim, hæc ulteriori disquisitioni subjeçi, quo in examine autem prima nosologiæ principia nondum ita determinata reperi, quin medico pensitanti multa occurrerent hæsitationis occasiones, quæque tamen nimium exercent in toto systemate influxum, quam ut negligi possent. Hinc ea, Benevole Lector, indulgeas, quæ Tibi nimis ambigue adducta videntur, quæ autem necessarie præmonenda esse arbitratus sum, ne ex neglecta principiorum expositione methodum meam, secundum alia principia eam perpendens, inique judicares. Cæterum, nec ore alieno indicta, neque omni plane dubio atque errore experta hic proferre credo, difficile enim est, „recte cogitare, „recte scribere, difficilius, ut nobiscum idem „sentiant, alios adducere.“ a) Jam ergo ad inceptum meum prosequendum me nunc accingo.

a) MEAD.

D E N O S O L O G I A E
O B I E C T O.

§. 2.

Antequam scientiæ cujusdam limites certo modo circumscribere possimus, omnium primum esse debere, ut tam subjectum, de quo agi debet, quam prædicatum, qualem nempe conditionem vel modificationem subjecti determinati tractare mens est, rite indicemus, ex primis philosophiæ principiis apertum est. Neque minori gaudet evidentiâ, corpus humanum tum physiologiæ tum nosologiæ exhibere subjectum. Et sicut in physiologia sanitas est prædicatum, quod de corpore humano in hac scientia dicendum est, sic morbus præbet in nosologia subjecti prædicatum. Jam ergo morbi notio ponenda erit. Hoc pro scopo auctores plerumque sanitatis notionem primo explicare solent, ut exinde eo facilius morbi ideam educant. Quum autem nemo in dubium vocauerit, morbi & sanitatis notiones directe se oppositas esse, dum ambo primarie ex uno eodemque fonte promanant, id quod *Gale-*

nus jam monuit, *a*) simul etiam patet, quod, posita hujus notione, illius idea ponatur. Hinc jam ad morbi notionem eruendam nos convertamus, quo simul, quid sanitatis voce nobis venire debeat, patebit. Antea vero lemmata quædam præmittere liceat, secundum quorum normam tum auctorum de morbo ideas judicare, tum nostram stabiliendam suffulcire possimus.

§. 3.

Quando evictum atque extra omnem dubitationis aleam positum sit, omnia phænomena, quæ in regione mundi materialis occurrunt, quæque sensibus nostris externis sese manifestant, ex peculiari corporum mixtione & organisatione manare; sequitur, omnia phænomena atque mutationes machinæ humanæ, quæ sensibus obviam prodeunt, ex singulari ejusdem structura solidorum & mixtione fluidorum resultare. *b*) Ex hac
propo-

a) *Method. med. l. 1.*

b) Ne magis hac ex propositione concludatur, quam intendo, monitu opus esse credo, me haudquam negare, principium illud mouens, quod animam vocamus, rationem quoque omnium mutationum corporis humani continere. Hoc sanio-

res

propositione sequentia elicere possumus corollaria: Stat corporis fabrica pro causa, uti phænomena pro effectu. Hinc hic ab illa separatim cogitari potest, quamvis unum absque altero vere existere nequeat. Quamvis autem causa effectu prius cogitari debeat, tamen nihil de causa effectus cujusdam dici potest, nisi antea effectus certo quodam modo cognitus atque determinatus sit, vel, ut

res medici ab omni fere tempore agnoverunt, atque nostris temporibus a sagacissimo quondam *Whytt* extra omnem fere controversiam positum est. Hinc minime rationem sufficientem motionum corporis in sola corporis textura contentam esse, dixi. Hic tantum de peculiari partium conditione sermo est, qua aptæ fiunt, ut anima illarum ope effectus suos edere possit. Sicut enim partes corporis absque anima vivificante functiones suas præstare nequeunt, sic magna gaudet probabilitate, quod anima corpore separata, phænomena sensibus nostris externis manifesta, exferere nequeat. Hinc jure meritoque concludimus, nullam corporis mutationem ex solius animæ vi, nisi interveniente corporis fabrica, oriri, atque versa ratione, omnem animæ mutationem ex partium corporis mutatione deducendam esse, simul consequimur, quamvis prima ratio, cur partes ex variis stimulis tam sanitatis quam morbi phænomena producere valent, in animæ cooperatione quærenda sit. cf. *Cl. Frese diff. de optim. method. caus. prox. investigandi.*

ut melius me explicem, antequam de causa rei cujusdam sermonem instituamus, necesse est, ut antea notio ponatur rei ipsius. Hoc tanta gaudet evidentia, ut probare id ulterius, me pueret. Quid sane enim imprudentius, quam causæ cujusdam rei exploratio, de qua nondum constat nobis notio? Atqui tamen multi auctores hic errarunt, qui, dum morbi definitionem dare volebant, de morbi natura disputarunt, antequam cognitum erat, quid sub morbi voce illis veniret. Nihil ergo ordini rerum magis congruens, quam ut primo vocis vim explicemus, antequam rei, sub voce indicatæ, causam vel naturam inquirere velimus. Vel, aliis verbis, in omni rerum indagatione cognitio historica philosophicæ præponenda est.

§. 4.

In omnibus scientificis veritatibus exponendis, omnes voces, quibus utimur, rite definiendas esse, nisi omni jam sensu æquivoco expertes sint, ex hoc sicut ex primis humanæ cognitionis elementis constat. Definitio autem characterem distinctivum præbere debet, quo res aliqua ab aliis omnibus
semper

semper & ubique discerni potest. Hæc definitio ratione mediorum, quibus signa sunt perceptibilia, duplicis est generis. Quodsi enim omnes res sensibus nostris externis animadverti possent, necesse quoque fore, sequitur, ut ille character distinctivus tum sensibus externis mediantibus, tum sensuum internorum ope animadverti & concipi posset. Satis nota autem est illa rerum differentia inter res in abstracto & inter res in concreto. Res in abstracto tantum sensibus internis discerni possunt. Rerum in concreto autem duplex est genus. Alterum enim sensibus nostris externis patet, alterum vero ex phœnomenis modo adesse, concludere possumus. Sic convulsio musculorum ens præbet in concreto, quod organis externis sensoriis animadverti potest; vermes autem, qui illam produxerunt, sensibus externis latent, quamvis omnino entia in concreto constituent, quæ autem ex phœnomenis tantum, quæ in corpore efficiunt, cognosci possunt. Patet ex his, duplex dari genus definitionum ratione signorum adhibendorum. Res in abstracto tantum signis, sensibus internis conspicuis, definiri possunt, quoniam

quoniam ipsæ sensum externum fugiunt. Ut autem res in concreto semper & ubique discernere possimus, necessarium earundem definitionum requisitum erit, ut characteres sensibus externis quoque sint conspicui, qui tum pro rerum diversitate supra memorata vel e re ipsa vel ex effectibus ejusdem sumendi erunt. Nunc absque dubio facile quisque largietur, morbum ens esse in concreto. Hinc illum definiendo characteres ponendi sunt, qui sensibus externis patent, ut lege eorundem semper & ubique distinguere possimus, an homo sanus vel male affectus habendus sit. Quum porro nemo inficias iuerit, morbum ipsum sensibus externis percipi posse, a) in ejusdem ponenda definitione-

- a) GAUBIUS quidem in *Inst. pathol.* §. 85. morbum in sensus non incidere adfirmat, tamen de natura morbi tantum id intelligendum esse, ex capite ejusdem de natura morbi patet. Omnino quidem latior morbi notio omnia comprehendit, quæ in corpore a naturali conditione aberrant, at, quoniam causæ in sensus non cadunt, aliquo jure, morbum sensibus externis percipi non posse, dici potest. Hæc autem morbi notio in nosologia admitti non debet, quoniam alias causa cum re ipsa confunditur, id quod varium eumque non innoxium dissensum producere potest.

initione signa ex ipsa morbi manifesta conditione sumenda erunt.

DE MORBO.

§. 5.

Morbi terminus triplici sensu apud auctores occurrit. Et primo quidem notionem involuit illius status, quo fit, ut actiones lædantur. Ita definiunt morbum GALENUS ejusdemque defensor VALLESIUS, a) FREITAG, b) & GAUBIUS. c) Inquirendum erit, an hæc definitio præmissis & requisitis nostris supra positis respondeat. Facile unumquemque mecum perspecturum confido; in hac definitione de causa phenomenon sermonem esse. Quum autem

in

a) „Morbus est affectus præter naturam, a quo aperte læduntur operationes.“ v. *Controv. med. & philos.* L.IV. Cap. I.

b) „Morbus est constitutio partium præternaturalis, actiones lædens.“ v. *Diff. de sanit. & morb. natur.* §. 5.

c) „Status ille corporis humani viventis, quo fit, ut actiones, homini propriæ, non possint apposite ad leges sanitatis exerceri, morbus dicitur.“ l. c. §. 34.

in omni rerum indagatione a cognitione historica incipiendum sit, *a)* atque hæc ex phœnomenis sumi debeat, primam quoque morbi notionem ex iis petendam esse, patet. Hinc hac ex ratione hanc definitionem jam esse rejiciendam, simul adparet. Quum autem porro hac in definitione nulla exhibeantur signa, sensibus externis conspicua, necessario altero caret requisito supra postulato, *b)* hinc nullo modo in usum verti potest. Quantis præterquam hæc definitio obstructa est difficultatibus, quæ signorum usum impediunt, quo tamen nihil est magis necesse! Quoties deprehendimus peculiarem humorum crasin, quæ a naturali aberrat, solidorum structuram, quæ nihil minus quam naturæ consuetæ præ se fert faciem, ubi tamen nullam in functionibus læsionem vel in qualitatibus sensibilibus alie, nationem detegere possumus! quis tunc hominem ita comparatum insanum diceret? Nonne saltim ex vocis usu consueto magna allucinatio inde oriretur? Annon homini illi, medicus, ad sanationem approperans, in-
di-

a) v. §. 3.

b) v. §. 4.

diculum foret. Et quoties, versa ratione, ne minimam corporis interni a naturali statu deflexionem, uti saltem nobis videtur, detegimus, ubi tamen functionum læsio manifeste in sensus occurrit, & quisque hominem illum morbum alere, dicet! Quodsi porro ignorantiam his adnumerare velimus, in qua circa corporis conditionem versamur, quæ ad veram sanitatis indolem necessarie requiritur, facile hujus definitionis nullitatemprehendere oportet. Quonam porro jure defensores hujus definitionis morbi causæ notionem ab illa morbi seorsim spectare ac exhibere possunt, quum ipsam veram causam pro ipso morbo sumserint? Nonnulli tandem sibi metipsis tanto magis adplausum, quo certius crediderunt, quod definitio realis multis parasangis nominalem superet. Sed tunc morbi notio tantum abstracta est, nunquam autem definitionis præ se fert speciem, quæ ante ægrorum lectum adhiberi possit. Ex his omnibus facile manum hujus definitionis constare poterit, quique ergo absque dubio & sine allucinatione certo modo definire cupit, quando homo pro sano sit habendus, & quo tempore sanus esse desinit,

ille mecum perspiciet, statum corporis internum nullo modo in morbi definitione locum habere posse. a)

§. 6

Has difficultates nonnulli ita effugere studuerunt, ut tum actiones laesas, tum statum illum morbosum internum, qui illas produxit, definitioni conciliarint. b) Supra jam monui, completam morbi notionem in concreto tam præternaturalem constitutionem solidorum & fluidorum velut causam, quam functiones laesas & qualitates sensibiles vitiatas velut effectus illius causæ simul comprehendere. Hic autem totus morbi ambitus in conspectum venire non debet, sed tantum de nominali vocis definitione agendum est. Superflua ergo hæc definitio continet signa, id quod legibus philosophiæ non con-

a) Conferri hic imprimis meretur, Ill. ZIMMERMANN *von der Erfahrung*, B. 3. C. 4.

b) v. HOFFMANN *Opp.Ed.Gen.T.I.P.I.C.2. §. 3.*

Eodem fere modo Cl. FRESE (v. *diff. sub præf. BÜCHNERI* habita: *de optima methodo causas morborum proximas investigandi*. p. 10) morbum definiuit, dum ait: „Morbus erit interna „corporis constitutio, qua in viribus partium „ejusdem dissensus adest, per ipsam tamen earundem fabricam certo gradu determinata.“

congruit. Cæterum ratione causæ internæ idem valet, quod supra monitum fuit.

§. 7.

Restat ergo ultimus adhuc fons, ex quo morbi definitionem educere possumus, functiones nimirum corporis læsæ & qualitates sensibiles alienatæ, at varii etiam auctores illam ex iis struxerunt. *a)* Nemo enim inficiari contendet, se morbum alere, si functiones machinæ sunt vel turbatæ vel suppressæ, & si qualitates visibiles a consueta naturali conditione aberrant. Hinc usui loquendi hanc definitionem quam maxime esse congruentem, patet. Quum porro omnis causæ & naturæ morbi cognitio ab externis phœnomenis velut manifestis & cognitis incipendum sit, *b)* hac quoque ex ratione generalis morbi character a phœnomenis manifestis petendus est. Sunt porro actiones læsæ & qualitates sensibiles vitiatæ sensibus externis conspicuæ, hinc definitio iis superstructa, requisito gaudet supra postulato. *c)* Omnino

B 3

qui-

a) V. ELLER *de cognosc. & cur. morb.* p. 2. Ill. ZIMMERMANN l. c. C. c. p. 245.

b) V. §. 3. cf. Ill. ZIMMERMANN l. c. p. 253.

c) V. §. 5.

quidem magnus functionum numerus sensus nostros externos non attingit. Sic variæ secretiones & motus, organis nostris externis latent, sic non raro qualitas vitiosa in corpore per satis longum temporis spatium abscondita remanere potest, antequam phœnomenis morbosis externe obviam prodeat. Sed hac ex ratione signa hæc rejici nequeunt, quoniam omnis morbi cognitio phœnomenis externis superstructa est, nec prius causa animadverti potest, nisi phœnomena externa produxerit. Caret tandem definitio nostra omnibus iis difficultatibus, quæ reliquis definitionibus adhærent. Quatenus autem læsionis vel vitii in qualitate idea extendi aut limitari debeat, proprie determinari non facile potest, ac cum GAUBIO dicere oportet, „facilius esse, rem præsentem discernere, quam verbis exacte definire.“ a) Respiciendum ergo est ad manifesta

- a) I. c. §. 81. III. NIETZKI quidem hanc difficultatem absolvere existimavit, dum ait: „Morbus est „dissensus functionum corporis humani respectu „sue conservationis.“ v. *Elem. pathol.* §. 2. Attamen sæpe sæpius in morbis functionum dissensus ad corporis conservationem tendit, cujus exemplum

nifesta vitia, quæ in sensus nostros externos incidunt, quæque pro omni rerum statu ex causa quadam præternaturali promanant, morbumque adesse declarant. Sicut ergo concursus phœnomenorum præternaturalium vel vitiatorum morbum sistit, sic eorum phœnomenorum concursus, quæ secundum naturam succedunt, sanitatem constituunt. a)

Quemadmodum autem abstrahendo hanc morbi definitionem formauimus, sic neminem crediturum puto, ut morbum absque natura vel causa vere existentem, habendum esse, vellem. Supra enim hanc objectionem jam refutatam esse, credo. b)

plum motus critici dare possunt, qui tamen phœnomenis morboſis adnumerandi sunt. Si enim ita argumentari vellemus, facile febres ex morbarum numero relegari possent, quoeiam haud raro ad corporis conservationem valent.

a) v. SAUVAGES *Nosol. Method.* T. I. p. 67.

b) v. Nota ad §. 4.

DE SYMPTOMATE.

§. 8.

Omnia phænomena machinæ nostræ, quæ a statu sano aberrant, omnibus fere auctoribus symptomatum nomine veniunt. *a)* Hinc ex morbi nostra definitione consequitur, quod symptoma & morbus tunc synonyma fuerint, nulla fere ratione inter se distincta, nisi in eo, quod non omne symptoma, seorsim spectatum, morbum in concreto nominare debeas. Dantur quidem morbi, ubi tantum singula functio læsa vel singula qualitas visibilis vitiosa adesse videtur, plurimi tamen morbi ex variorum symptomatum syndrome constant. *b)* Symptomata ergo nobis non sunt effectus morbi sed causarum sequelæ, & quoniam omnia, quæ symptomatis adnumerari nequeunt, ad causas referenda sunt, nunquam præter causam & effectum ens tertium existere potest. Sicut autem in capite superiori evictum datum fuerit, quod morbi nominalis definitio effec-

c) GAUB. C. c. §. 83, 84.

b) SAUVAGES l. c. T. I. p. 89. Ill. ZIMMERMANN l. c. p. 245.

effectum tantum, tanquam res sensibus externis obvia, respicere debeat, sic complexa morbi notio unum alterumque conjungit, dum nunquam phœnomenon absque causa separatim vere existens cogitari potest.

DE MORBI NATURA.

§. 9.

Sensuum externorum ope superficiem rerum quidem animadvertimus, pensitans autem hominis ingenium ulterius promoveri, & intrinsecum rerum adspectui exploranti exponere naturæque secreta vestigia scrutari, conatus est, nec mirum ergo, si medici omni fere ævo morborum naturam explorandi, operam navarunt. Felices! si rem inquirendo, quæ tam momentosum, quam perutilem in toto medicinæ systemate exercet influxum, notiones antea de essentia vel natura rite distinxissent, & inter se convenientes fuissent, quid naturæ termino illis veniret. Vacillitas autem hujus notionis ex innumeris exemplis probare possem, nisi illa quemque perspecturum considerem, qui libros medicinæ aliquantulum pervoluit.

Hinc jam primum ex philosophiæ principiis naturæ notionem eruere liceat, quo postea eo certius morbi essentiam ponere possimus.

§. 10.

Omne ens quod existit, essentia a) sua gaudet, & unum absque altero esse nequit. Omnes porro philosophi conveniunt, essentiam rei illud esse, sine quod res, qua talis, esse nequeat. Hanc notionem autem nondum satis determinatam esse, confusio testari potest, qua sæpe auctores, naturam morborum ponendo, laborant. Et quidem duplex apud philosophos hujus termini sensus occurrit, quem, ut videtur, medici non rite distinxerunt. Primo enim id denotat, quod rei alicui in omnibus ejusdem considerandi & denominandi rationibus, adeoque & in omnibus illis, qui cogitari de eadem possunt, statibus diversissimis eodem semper modo competit, ita ut ex omnibus illis, per quæ res est, quod est, primo quasi loco atque tanquam reliquorum fundamentum, ex quo

a) Monitu hic opus esse credo, essentiæ & naturæ voces mihi semper esse synonymas, cujus apologia videatur apud HOLLMANNUM in *Metaph.*

quo illa consequuntur, concipiatur. Hæc essentia notio complexa vel absoluta nominatur, *a)* atque ea est, ad quam in morborum natura quaerenda, nobis respiciendum est. Nunc autem essentia vox alio adhuc sensu accipitur. Illud nempe, quod rei tantum sub certa quadam denominatione & consideratione competit, ita ut sine eo sub hac consideratione existere nequeat, essentia rei incomplexa vel relativa appellatur. *b)* Ex hac essentia ideæ differentia omnes illas quærelas ortas esse, quæ de morbi essentia aguntur, mox adparebit. Ut autem morbi naturam absolutam inveniamus, in eam rem inquirendum nobis erit, quæ in omnibus morbi considerandi rationibus primum fundamentum sistit, ex quo illæ fluunt. Hoc negotium optime perfici poterit, si omnia illa, quæ rei competunt, ad certas classes redigimus, ut ex iis illud seligere possimus, quod rei naturam constituit. Nec, ut nimiam prolixitatem effugamus, de rebus in abstracto, sed tantum de illis in concreto, hic nobis agendum erit.

§. II.

a) HOLLMANN l. c. §. 15. seq.*b)* l. c.

§. II.

In omni ente materiali tria potissimum cogitari ac discerni possunt. Primo loco nempe phænomena foras deprehenduntur, secundo vires cogitamus, quæ hæc phænomena producant, & tertio certam materiæ structuram & mixtionem supponimus, ex quibus vires promanant. Quod idem certa quadam ratione de corpore animato valeat, supra datum est. a) Videbimus nunc, quidnam ex his tribus naturæ nomine insigniendum sit.

§. 12.

Phænomena per se absque virium concursu existere nequeunt, & vires rationem continent, vel melius, constituunt existentiam phænomenorum. Hinc phænomena rei naturam ejusdem absolutam non constituunt, quoniam in iis ipsis fundamentum non est, quod existant. Attamen varii auctores morborum naturam in ipsis phænomenis quæsiuerunt. Sic plures naturam febris in calore consistere crediderunt, alii spasmus cordis & arteriarum naturam febris esse, adfirmarunt. Sed facile quisque ex supra de essentia notione propositis videbit, hos viros nullo modo

lomodo absolutam febris naturam posuisse. Quum enim calor vel pulsus naturali celerior id esse nequit, per quod ipsa hæc phænomena existunt, haudquaquam iis essentiæ absolutæ nomen tribui potest. Sensu autem relativo omnino dici potest, febris essentiam in calore consistere, si quando nempe id tantum febris nomine insignire velimus, ubi calor præternaturalis deprehenditur, tunc omnino hæc febris absque eo calore existere nequit, quamvis ipsius febris essentia absoluta in eo non est, sed tantum illud sistit, per quod definitum existit. Est ergo hæc essentia definitionis essentia, non autem rei ipsius. Ex his satis superque consequi potest, morbi naturam absolutam in phænomenis nunquam quærendam esse.

§. 13.

Alterum, quod proxime a phænomenis abest, vires sunt, quæ phænomena produ-
cunt. Varii auctores rei viribus naturæ no-
men tribuerunt, a) sed æque hoc perperam
factum

- a) „Natura est vis activa seu motrix, hinc natura
„etiam dicitur vis totius mundi seu vis universa in
„mundo.“ v. BILFINGER *de Deo, anima &
mund.* p. 278.

factum fuisse, probari potest. Omnes vires ex materiæ structura & mixtione resultant, neque in mundo materiali vis absque causa materiali præcedenti cogitari potest. Hinc vis primum non est, per quod res existat, hinc naturæ nomen ei non competit. Huic alterum argumentum accedit, quod nempe vis idea tantum abstracta sit, natura autem rei absoluta verum ens in concreto sistat. Ergo nec vires naturæ notionem involvunt.

§. 14.

Tertium hinc tantum, ad naturæ notionem condendam, nobis remanet. Primum nempe fundamentum, per quod vires & phænomena rei, sub omnibus considerandi modis existunt, materiæ modificatio est. Hinc hæc materiæ fabrica naturam rei absolutam constituit, atque nunc facile quoque morbi natura ponenda erit. Quando enim omnes corporis mutationes foras prodeuntes ex singulari ejusdem structura solidorum & mixtione fluidorum ortum trahunt, sequitur, naturam omnium harum mutationum in structura solidorum & mixtione fluidorum contentam esse. Quamvis enim phænomena corporis animalis non ex sola partium fabrica

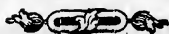
brica oriuntur, tamen anima illud non est, ex qua omnes reliquæ conditiones tanquam ex basi fluunt. Anima enim absque corporis partium conditione & versâ ratione hæc absque anima vere existere possunt, neque anima rationem corporis existentia continet, nec, posita illa, phænomena & vires corporis ponuntur, nisi certa materiae structura & mixtio ponatur, quibus median- tibus vires corporis ejusdemque mutationes producere possit. a) Hinc anima, corporis animati naturam non constituit, quamvis nonnulli huic sententia addicti videntur. b) Attamen omnino ad illam semper respicien- dum est, quum essentialem differentiam in- ter corpora animata & inanimata sistat. Hinc optimo jure atque ut omnis dissensus averta- tur, adjungi poterit, naturam corporis anima- lis fabricam ejusdem esse animatam, ex qua omnes vires atque mutationes ejusdem ve- luti ex primo fonte emanant. Quum au- tem

a) c. f. Not. ad §. 3.

b) v. MEAD. *Opp. Ed. Gætt. T. I. de Variol.* p. 12. & SAUVAGES l. c. p. 96. seq. qui autem sen- sum naturæ metaphysicum cum sensu ejusdem physico confundunt.

tem porro mutationes corporis humani duplicis sint generis, quorum alterum illas comprehendit, quæ secundum statum naturalem succedunt, alterum autem eas continet, quæ læsæ vel vitiatæ dicuntur, etiam pro hac ratione, essentiam harum mutationum duplicem esse, consequitur, & sicut absque omni dubio concludimus, phænomena præternaturalia nunquam ex sana & naturali solidorum structura & fluidorum mixtione flui posse, sic omni jure consequimur, naturam morbi in fabricæ corporis a statu naturali alienatione fitam esse. *a)*

- a)* Hanc naturæ notionem de morbo in genere plurimi auctores posuerunt, quamvis in morbis individuus omnes fere ab illa discedant. „Essentiam morbi non consistere in læsa operatione, sed in „ea dispositione, per quam læditur“ apud VALLESIUM l. c. legitur, quocum etiam GAUBIUS consentit, dum ait: „Naturam morbi generalem fitam esse in male affectis corporis vivi „illis conditionibus, quibus id aptum natum est, „suam conferre symbolam ad actiones humanas.“ l. c. §. 42.

DE CAUSA MORBI

§. 15.

Quandoquidem in toto naturæ phænomenorum regno nihil absque causa vere existens cogitari potest, nullum quoque dari morbum, quin suam agnoscat causam, simul apertum est. Quodsi autem porro tota actualis natura ita concatenata est, ut ex innumeris ejus membris unum stet pro effectu præcedentis, simulque pro causa sequentis & omnium sequentium, iterum quodvis phænomenon innumeras agnoscere causas, quarum semper altera rationem continet alterius, consequitur. Hinc medici sub morbi causæ nomine omne id comprehendere solent, quod ad morbum producendum symbolam conferre valet. In tanta autem rerum multitudine certos ponere limites fas est, ne altius adscendatur, quam necessitas jubet.

§. 16.

Causa morbi est illud, quod morbi rationem in se continet. a) Hinc omne id quod ab aliis, principii nomine a causa distinctum

a) NIETZKI *Elem. Pathol.* p. 24. §. 98.

stinctum fuit, veræ causæ præ se fert indolem, nec ab ea discernenda est. *a)* Hinc porro causa semper est ens in concreto, ratio autem ens in abstracto, *b)* atque hinc omnia ea, quæ rationem morbi continent, entia in concreto sistunt. Ut tandem in reliquis, sic in morbis producendis plures ad unum morbum efficiendum concurrunt causæ, quæ, singulatim spectatæ, rationem insufficientem existentia morbi, omnes autem simul comprehensæ, rationem sufficientem morbi sistunt, vel causam quamdam producunt, quæ hanc suffi-

a) HOLLMANN l. c. §. 272. SAUVAGES l. c. p. 74. seq. magnum inde dissensum oriri putat, si principium a causa non distinguitur. Hæc autem sententia ex falsa ejusdem de causa notione fluit, quum illam cum ratione confundit. Principium enim id vocat, quod a nobis causa dicitur, causam autem id esse adfirmat. ex quo intelligi possit rei existentia, & quod sensibus semper lateat. (v. l. c. p. 81. §. 180.) Has autem notiones non omnes philosophi admiserunt, neque in nosologia locum habere possunt, quum raro vel nunquam ex principio morbi ejusdem existentiam intelligere possimus.

b) v. HOLLMANN, l. c. §. 271. NIETZKI l. c. §. 100. SAUVAGES l. c. §. 180. Hic auctor nempe id causam adpellat, quod nobis ratio est, atque illud sensibus externis cognosci non posse, probat.

sufficientem rationem continet. Relictis omnibus aliis, hic tantum de causa morbi, quæ corpori inest, aliquid monere liceat.

§. 17.

Ex causa externa, vel ex plurium remotarum concursu vitium quoddam in solidis vel in fluidis, vel in utrisque producitur, ex quo morbi phænomena primo loco oriuntur. a) Sic ex aeris frigiditate indeque contracto refrigerio lentor ille inflammatorius nasci potest, qui febrim inflammatoriam accendit. Lentor ille inflammatorius optime *causæ materialis* nomine insignitur. Ad febris autem existentiam hæc causa nondum sufficiens est, quoniam sæpe lentorem illum absque febris inflammatoria observare contigit. Multa ergo ad morbum producendum adhuc concurrunt, quæ non in ipsa causa materiali, uti saltem nobis constat, sed in viribus corporis, in loco, quem occupat, ejusdemque varia conditione latent. Ut enim medicamenta, sic causæ morbificæ materiales varios pro varia corporis universi partiumque constitutione ef-

C 2

fectus

- a) Facile adparet, de ea causa interna, quæ prædisponens dicitur, hic sermonem non esse.

fectus relinquunt. Sic ex sanguinis diathesi phlogistica nunc laryngis nunc pleuræ nunc pulmonum inflammatio producitur, quæ omnes facie differunt, hinc aliam atque aliam causam agnoscunt, quæ diversitatis phenomenon rationem contineat. Has *causas formales* adpellare liceat, ex quibus binis demum morbi *causa proxima* constat.

§. 18.

Causa materialis morbi rationem sufficientem non continet, sed tantum id denotat, quod, causis formalibus exceptis, proxime morbum produxit, quo demto morbus præsens dirimitur, quo autem posito, morbus nondum ponitur. Semper hinc præternaturale quid vel in solidis vel in fluidis vel in utrisque latens sistit, ex quo, causis formalibus exceptis, sub omnibus considerandi modis morbus initium cœpit. Hac ratione ab omni causa prædisponente & occasionali, ex quibus nempe demum nascitur, satis distincta est. Sic enim colluvies biliosa putrida in primis viis petechias producere valet, atque tunc, causis formalibus exceptis, sub omnibus considerandi rationibus primum sistit fontem, ex quo petechiæ oriun-

tur

tur, hinc veram causam materialem petechiarum constituit. Constitutio autem cholericæ, pituitosæ, aeris, putridis exhalationibus inquinatus, quamvis huic colluviei primariæ ansam præbeant, tamen illud fundamentum haud sistunt, ex quo petechiæ sub omnibus considerandi modis ortum trahunt.

§. 19.

Causa ergo formalis est illa corporis conditio, qua fit, ut causa materialis hæc vel illa symptomata efficere valeat. Hinc ad causas remotas vel præcedentes referenda non est, sed in serie causarum ultimum occupat locum. Et quidem hæc causa morbosæ conditionis notionem haud necessarie involvit. Sic enim colluvies humorum acrim in primis viis, nervos irritando, convulsiones concitare potest, quo in casu colluvies acris causam materialem, nervorum autem sensibilitas & consensus, causam formalem constituunt. Negari interim non potest, nonnunquam & hanc causam formalem morbosæ indolis esse. Sic v. c. feбри inflammatoriæ facile peripneumonia accedit, si laxitas pulmonum antea adfuerit, aut si pluribus vicibus individuum jam a pulmonum inflamma-

tionē correptum fuerit. Sic ex paulo sensibili systemate nervoso, colluvie acri irritante accedente, phænomena confluunt, quæ in constitutionibus minus sensilibus haudprehenduntur. Hoc autem in re nihil mutat. Ablata diathesi phlogistica, demta colluvie, in binis morbus tollitur, neque talis causa formalis peculiarem medici attentionem desiderat. Longe autem aliter res se habet, ubi hæc corporis conditio ita comparata est, ut a lenissimo irritamento phænomena ortum ducant, quæ irritamento proportionata non sunt. Sic in morbo hysterico ex leuissimis causis, spasmi convulsiones, dolores colici contrahuntur. Adest in hoc morbo peculiaris systematis nervosi conditio, qua, leuissimis accedentibus causis, magna eaque sat molesta symptomata efficiuntur. Tunc autem hæc partium constitutio pro causa formali habere non debet, sed in conjunctione cum irritamento veram præ se fert indolem causæ materialis. Cæterum lubenter fateor, limites hic ponere, satis difficile esse, id quod autem ex culpa notionum mearum exclusiva haud evenit, quum idem de omnibus reliquis causæ notionibus valeat. Naturæ catena tales difficultates ubique

que præsentedat, neque membrum quodlibet absque collisione reliquorum cognosci atque determinari potest. Ad praxin nobis sufficere potest, omne id causæ formalis nomine insignire, quod in morbo producendo, viribus, corpori ejusdemque partibus propriis, atque idiosyncrasiæ tribuendum est.

§. 20.

Nemo, veluti opinor, hanc causarum differentiam, naturæ rerum superstructam esse, negabit, a) quin potius magnum inde in serie notionum commodum redundare, persuasus fuerit, si illius ope intelligi potest, quonam jure eandem causam effectus oppositos producere, idemque effectus ex diversis causis oriri posse, dicendum sit. Quum enim causa formalis magnum in causis materialibus modificandis exerceat imperium, varia hinc quoque phænomena ex una eademque causa materiali adparebunt, ubi diversæ cooperant causæ formales. Sic v. c. vermes varios morbos, pro varietate causarum formalium, i. e. loci, quem occupant, idiosyn-

a) Neotericorum nonnulli ad hanc causarum distinctionem respiciunt, de qua vid. Cl. GESNER *Beobachtung. aus der Artzeneigel.* B. I. p. 74.

syncrasia &c., facie & symptomatibus diversissimos excitare valent, ubi vermes pro vera causa materiali habendi sunt. Sic inflammatio ex diathesi sanguinis phlogistica, ex consensu, ex putredine evenire potest.

§. 21.

Quodsi causa morbi materialis illum denotet statum corporis præternaturalem, ex quo symptomata primo loco tanquam ex fundamento sub omnibus considerandi & denominandi rationibus resultant *a)* causam morbi materiale atque naturam morbi nobis synonyma esse; ex naturæ morbi notione supra posita *b)* patet. Hinc unum terminum alteri substituere liceat. Quodsi autem porro varii morbi ex una eademque causa materiali foveantur, atque, versa ratione, idem morbus variam agnoscere potest causam materiale, varios quoque existere morbos, qui, quamvis diversam præ se ferunt faciem, natura tamen conveniunt, & e contrario totidem occurrere morbos, qui, quamvis symptomatibus conveniunt, dissimilima

a) §. 18.

b) §. 14.

lima tamen sunt natura, simul consequitur. a) Magnum ex hujus differentiarum attentione commodum arti enasci, infra pluribus patebit.

a) „Reperiuntur morbi“ ait SYDENHAMUS, „qui
„sub eodem genere ac nomenclatura redacti, ac quoad
„nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, ta-
„men & natura inter se discreti diversum etiam
„medicandi modum postulant.“ Additque eo-
dem loco: „complures esse morbos, qui, licet ab
„auctoribus sub eodem titulo citra ullam speciei
„distinctionem tractentur, dissimillima sint indole.“
v. Opp. Præfat. Ed. Gen. p. 7. Ed. Lugd. p. 13.

Idem confirmat GAUBIUS, dum ait: „Pos-
„sunt causæ natura convenire, tametsi diversas
„corporis partes occupant, ideoque nec easdem
„præcise functiones turbant. Quod magnæ uti-
„litatis in arte compendium. „l. c. §. 63. cf. etiam
„III. ZIMMERMANN l. c. p. 125.

DE MORBO PROFLI-
GANDO.

§. 22.

Morbi curatio in eo versatur, ut causæ auferantur, quæ symptomatum rationem continent. Quum autem id tantum tollendum sit, quod præternaturale aut vitiosum corpori inest, inter omnes morbi causas præcipue ad causam materiale respiciendum esse, adparet. Negligi quidem minime debent causæ antecedentes, quippe quæ, si perdurent, omnino removendæ sunt. Sic etiam ratione causæ formalis multa in praxi attendenda sunt, quum pro illius diversitate aliam atque aliam viam ad causæ materialis ablationem sequi, nos oporteat. Attamen quæque causa materialis generalem sibi methodum vindicat, quæ sub omni causæ formalis differentia prosequenda est. Sic peripneumonix inflammatorix universalis methodus antiphlogistica convenit, quamvis simul ad expectorationis promotionem attendi debeat. Cardo ergo curationis in tollenda causa materiali, hinc in auferenda morbi natura, versatur. Medelæ ratio autem specifica

fica ex caufarum fimul formalium ratione haurienda atque determinanda eft.

DE METHODO MORBOS ORDINANDI.

§. 23.

Superat humani ingenii vires, omnes notiones individuales figillatim deprehendere, inque rebus agendis illas adhibere, hinc animæ fere proprium atque infitum eft, ut conceptus individuales ad generaliores quosdam revocemus, qui memoriam, oneri alias confufionique cedentem, fuffulcire valent, & fecundum quorum normam novas rerum obvenientes notiones digerere possumus. a) Hæc virium tenuitas rei que commodum quoque

- a) „Sentiunt attenti, lumen ex detecta quaque veritate menti natum fimul diluculum effe, cum quo „in cognitionem propinquæ veritatis eatur. Et „fane labor infinitus effet investigandi fingula: fed „præcedens ratiocinatio, qua fimilia fimilibus accenfere, proni fumus, onus illud leuius reddit.“
KLOEKHOF *de morb. anim.* p. 2.

„Das Licht von jeder entdeckten Wahrheit ift „für uns die Dämmerung der Wahrheit, die ihr „zunächft liegt. Ill. ZIMMERMANN. l. c. T. 2.
L. 4. C. 2.

que in causa sunt, qua factum fuit, ut ingens morborum numerus ad genera quædam universaliora reductus, atque norma structa fuerit, secundum quam novæ morborum species dijudicari possunt. a) Necessitas rei necessitatem ad illam ulterius attendendi jam satis evincit, & pro optima forsân mihi est apologia, criminationem forte subienti, me genio sæculi plus nimium indulgisse. b) Attamen propius mihi elaborandum erit in reddenda ratione, qua multitudinem systematicorum, qui mutationes corporis humani præternaturales ad summa quædam genera reduxerunt, adaugendi, permotus sum.

§. 24.

a) „Genera morborum tam mirabile vinculum inter „se & veluti communionem quandam habent, ut „idem lumen, quo unius natura profertur in conspectum, a proximi lumine crebro accendatur.“
 COCKBURN *Virulentæ gonorrhoeæ symptomata &c.* Lugd. 1716. in Dedic.

b) KLOEKHOFF *Galenum* illos perstrinxisse non censet, „qui severiore ratiocinio, ex iis quæ sensui aut rationi evidentia sunt, de rebus affinibus „obscurioribus conjecturam facere, vel iudicium „quoddam ferre, sustinuerunt. Eo enim omnes natura ducit: idem jucundum semper, nec raro utile, quin & necessarium est.“ l. c.

§. 24.

Hæc abstrahendi ars similitudini & dissimilitudini rerum superstructa est, & generatim methodus ordinandi adpellari solet. Est autem similitudo nihil aliud, quam rerum, sub certa determinatione spectatarum, convenientia, uti dissimilitudo, rerum sub certa determinatione spectatarum, diversitas. *a)* Hæc determinatio, sub qua res considerari possunt, normam præbet, secundum quam rerum differentia dijudicatur, quæque vulgo fundamentum distinctionis vocant. Quum autem una res eademque sub multivario stationis puncto spectari potuerit, quibus totidem similitudines & dissimilitudinesprehendimus, multas dari unius ejusdemque rei differentias, simul consequitur. Non autem idem est, an hæc ex rerum analogia argumentatio secundum has vel alias determinationes instituat. *b)* Hinc inter omnes rei conditiones, sub quibus spectari potest, illa

a) V. HOLLMANN l. c. §. 252.

b) „Argumentatio a simili, si debite non instituat, „cæteris omnibus fallaciores deducit conclusiones.“

BAGLIVI.

„Circumspecta postulatur ex similitudine morborum argumentatio.“ KLOCKHOFF.

illa feligenda erit, ex cujus nexu fertilissimam ad incognita ducere possumus conclusionem.

§. 25.

Possunt autem res præcipue duplici ratione considerari. Respicimus nempe vel ad rerum attributa externa vel ad earundem naturam internam. Ergo duplex datur fundamentum distinctionis rerum similitudinis, quorum alterum ex rerum natura, alterum ex earundem attributis externis desumptum est. Hinc duplex ordinandi methodus existat, quarum illa essentialis vel naturalis hæc autem artificialis auditur. Est ergo methodus ordinandi naturalis æquatio similitudinum rerum secundum earundem naturam. Methodus autem artificialis illa erit rerum similitudinis comparatio, quæ secundum differentiam attributorum externorum earundem instituitur.

§. 26.

Quum essentia rei, sensu positivo spectata, unica tantum sit, unicam tantum existere methodum ordinandi naturalem, constat. Quum e contrario multivaria sit rerum externa conditio, plures etiam confici posse ordines rerum

rum artificiales, simul apertum est. Quando ergo, in morbis ordinandis, regula, secundum quam similitudinum comparatio æstimeri debet, ex morborum phænomenis desumitur, plures etiam methodos artificiales existere poterunt. Sic regula comparationis a morborum origine, sede, gradu, eventu &c. desumi potest, *a)* at nimis ambiguum & a foro meo longe distans foret, si omnes has rationes, quibus pro earundem diversitate, varia systemata sunt superstructa, recensere vellem. Sufficit mihi, paucis hic monere, quod hac methodo scientia haudquaquam promoveatur, nisi incommoda, quæ inde redundant, morborum cognitionem impediunt. Et quidem in causa hæc sunt. In methodo artificiali sæpe morbi, natura diversissimi, conjunguntur. Quum enim tantum ad phænomenorum morbi similitudinem respiciatur, hæc autem sæpe sæpius unam eandemque præ se ferant faciem, quamvis ex longe diversa causa emanant, *b)* facile hujus asserti

a) HOFFMANN *Opp. Ed. Genev. T. I. P. 2. C. 6.*
GAUB. l. c. §. 841. seq. *de HAEN Thes. febr. divis. sist.*

b) §. 20. 21.

asserti veritas constare potest, atque cuique patebit, qui multivarias, unius ejusdemque morbi, causas materiales perpenderit, hinc, exempla huc allegare, fere superfluum fore, existimo. Sic enim per satis longum temporis spatium, pleuroperipneumoniæ unam tantum existere speciem, practici crediderunt, atque in omnibus individuis eandem medendi methodum commendarunt, quamvis pro varia aëris & corporis constitutione *a)* longe diversæ sit indolis, diversamque medelæ rationem postulet. Idem de omnibus reliquis febribus valere, ex eruditis neotericorum speciminibus lucide adparet. Nec minus, inversa ratione, morbi, natura congeneres, hac methodo disjunguntur, quoniam varia phænomena ab una eademque causa materiali pendent. *b)* Sic colicæ & dysentericæ biliosæ absque pulsu celeri & calore præternaturali existunt, quæ omni jure omnique habita ratione, pulsu celeri atque calore febrili exceptis, febrium biliosarum

a) „In plurimis,“ ait HUXHAM. „morbis epidemicis, speciatim variolis, morbillis, febre scarlatina, cæterisque fieri potest; ut morbus generalis insigniter per ægrotorum particularem mutetur constitutionem.“ *Opp. Ed. REICH. T. 3. p. 117.*

b) l. c.

farum numero accensendæ sunt, quibus autem distinctionis fundamentum longe alium attribuit locum. Sic rheumatismus in juncturis ad arthritidis genus relegatur, quamvis nonnunquam inflammatoriæ indolis esse, occurrat, eaque ex ratione ad rheumatismum inflammatorium remittendus sit. Quanta inde in dogmatica medicinæ parte idearum vacillitas atque rerum confusio oriatur, cuique artis tyroni patet, qui methodum pervolvit, quam *Sauvages* adoptavit. Nullo enim stabili nexu juncta est theoria, quæ, per totum systema inordinate dispersa, innumeris repetitionibus, tyronis laborem nimis grauem reddit, neque philosophicam notionum seriem admittit. Idem corporum naturalium scrutatoribus in notescere debet, qui systemata, sola corporum facie externa superstructa, in corporum indagatione adhibent. Ingens porro numerus generum morborum, qui, ex symptomatum similitudine, nulla causæ indolisue morbi habita ratione, conficitur, nullius in arte emolumenti esse potest. Copia enim febrium, priscorum monimentis nobis mandata, id claro simul autem tristi probat argumento, quanta fiat ordinis rerum perturbatio,

batio, in dispendendis morbis, absque ad eorundem naturam stabilem habito respectu. Febres affodes, lingodes, clodes &c. tantum nominandæ sunt, & nemo, harum febrium rationem attendens, probationem negabit. Variam tandem hinc inde litigandi materiem nasci, causus seu febris ardens testari potest. Hæc, quæ & cujus sit naturæ, medici valde dissentiunt. *Bærhavius* illam pro summo sanguinis statu inflammatorio, a) *Funckerus* aliique pro summo febris biliosæ gradu tradunt, b) & *Ellerus* adhuc aliud quid sub illa intellexisse videtur, c) & quisque, quod mirandum videtur, priscorum testimoniis sententiam suam probare potest. Facile autem ex ipsis veteribus perspicendum est, illos, omnes febres, in quarum decursu æstus ac sitis majori consueto more gradu deprehenduntur, arden-tes vocasse. d) Quam multis vero aliasque inter

a) *Aphorism. de cognosc. & cur. morb.* §, 738. seq.

b) *III. TISSOT Opp. Ed. Ill. Bald. T. I. p. 15.* *III. VOGEL de cognosc. & cur. C. H. adfect.* p. 51. & 56.

c) *Obs. de cogn. & cur. morb.* p. 69.

d) *FOREST. Opp. L. 2. Obs. 16. Schol. BELLIN. de Urin. & puls.* Ed. Lugd. 1717. p. 248, 254. *III. VOGEL l. c. p. 52.*

inter se diversissimis febribus hæcce phænomena conveniunt! Et quomodo aliter fieri potest, quam ut utriusque opinionis valor vetustatis sigillo confirmari possit. Ex omnibus his satis constare arbitror, omnes divisiones, phænomenis externis, absque ad morbi naturam habita ratione, superstructas, nulla utilitate esse. Neque desunt medici magni nominis, qui harum divisionum damna perspexerunt. *a)* Quærenda ergo est altera methodus, quæ omnibus his difficultatibus minus obnoxia sit.

D 2

§. 27.

- a)* Variis titulis unus idemque morbus insigniri solet, „ubi tamen eadem est morbi causa, indicationes „etiam eædem, atque eadem symptomata, solo „gradu distincta. Ita multo etiam frequentius „plurimos variantes morbos, (qui cum a diversis „causis originem suam ducunt, ita admodum diversis symptomatis stipati, æque diversas indicationes subministrant methodumque curandi æque differentem requirunt) sub uno generali titulo comprehensos, atque uni eidemque methodo accommodatos passim reperimus. Atque inde fit, „quod nulla alia ars præter medicinalem adeo „longo usu atque experientia indigeat. &c. *MORTON Præf. ad Phthisiologiam.* „Inter „præcipua artis nostræ desiderata illud merito reponimus, ut singuli quique morbi in tot species sub-
- „distin-

§. 27.

Quando ordinandi rationes ex ipsa morborum naturæ similitudine desumuntur, omnia hæc evitari posse, cuique facillime patebit. Causæ enim materiales tantam varietatem non observant, quam in phænomenis deprehendimus, & quamvis morborum causas materiales haudquaquam omnes cognoscamus, tamen ex una eademque, varios eosque satis distinctos effectus oriri, supra evictum

„distinguantur, quot sunt morbi primarii, a quibus
 „foventur, aut causæ vehementes, constantesque,
 „a quibus producuntur. Contra medici morbos
 „nonnullos, qui in tot species distingui deberent,
 „quot sunt principales morbi aut causæ vehementes
 „a quibus foventur, quia in nonnullis symptomatis
 „sibi similes videntur, sub uno generali titulo
 „comprehendunt, eademque medendi methodo in
 „singulis utuntur, cum revera & indole diversi
 „ab invicem sint, diversam medendi methodum ex
 „poscant singuli.“ BAGLIVI *Prax. med.* L. 2. C. 9. Ill. TISSOT ita de magno februm catalogo dolet: „Variis“ ait, „nominibus sæpe eundem morbum indicauerunt, alias & plerumque
 „ex symptomatibus, neglecta causa, nomenclaturam deducunt tot finxerunt nomina, quot paulo
 „graviora symptomata in febrili praxi occurrebant“ l. c. p. 14. Cl. van den Bosch sequentia habet: „Magnum pathologiæ adfertur detrimentum ex non
 „nul-

etum datum est. a) Hinc utile in arte compendium ponitur, quoniam pauciores existunt causarum materialium classes, quam phaenomenorum. Est porro hæc methodus illa, ex qua simul curationis ratio patet, id quod auctores tanto desiderio optarunt atque postularunt. b) Dum enim morbi cujusdam

D 3

deter-

„nullorum medicorum cacoethe, qua audito uno
 „alteroue cardinali, ut ita dicam, symptomate,
 „statim & præmature nimis, nomina morbis imponant,
 „totamque nomini superstruant indicationem.
 „Veri medici est, ad morbi adæquatam comparandi
 „ideam, ex phaenomenis omnibus ad causam ratiocinari,
 „neque quærere nomen tantum morbi,
 „sed quid causam expediat.“ *Histor. Const. epid. vermin.* p. 7. Conferri quoque ea merentur, quæ apud SYDENHAM in *præfat. ad Opp.* leguntur, nec minus ea, quæ HOFFMANNUS hac de re differuit in *Opp. cit.* T. I. p. 148. §. 7. *Scholion.*

a) §. 20. 21. 26.

b) „Methodus morbos ordinandi ita comparata esse debet, ut non in nominibus duntaxat morborum, inveniendis sese utilem præstet, sed præcipue facilem ad eruendas curationes viam expediat.“ GAUB. I. c. §. 840. Conf. etiam auctores modo allegatos. HEBENSTREIT, qui omnium primus, ad talem methodum respexit, illam ita describit: „Ufus hujus methodi est, indicationis alicujus communis, quæ multis ægritudinibus, titulo dispare utentibus, respondeat, inventio.“ *Progr. de methodo morbos ordinante.* *Spec. prim.* p. 14.

determinationem systematicam vel historicam secundum hanc differentiam eruimus, simul ad ejusdem causam materialem, hinc ad naturam, indeque ad indicationes curatiuas ducimur. Summo ergo studio hæc morborum differentia eruenda atque pro methodi ordinandi fundamento ponenda est.

§. 28.

Quum autem morborum natura abdita sit, neque sensibus externis pateat, ex phænomenis ab ea emanantibus ad illam concludi debet, & quamvis ex symptomatibus, per se spectatis, nullomodo vera norma pro methodo naturali strui possit, a) tamen symptomatum similitudo eatenus pro norma comparationis assumi potest, quatenus naturam morbi indicant. Hæc vero phænomena rite determinare, rex maxime est ardua atque difficilis. Undenam? Nonne quæque conditio morbosa, sub certis atque determinatis circumstantiis posita, certa sua sibi que propria habet symptomata? Annon iusta obseruatione illa determinari possunt? Quo certius prius, eo maioribus posterius obnoxium est difficulta-

a) §. 26.

cultatibus. Complicatissimus virium machinæ nostræ consensus, indeque varia directio ac modificatio effectuum unius ejusdemque causæ materialis, exigua nostra cognitio reliquarum circumstantiarum, sub quibus, posita causa materiali, hæc vel illa ejusdem effectus modificatio evenire debet, frequens causarum plurium concursus, magna opinionum de natura causarum cohors, præjudiciis ac hypothesebus erroneis superstructa, omnia hæc & adhuc plura, quæ jam *Baglivi* monuit, a) quæque nostris temporibus tanta elegantia ab Ill. *Zimmermanno* exposita sunt, b) hanc determinationem fere ad problemata altioris indaginis relegant.

§. 29.

Quamvis autem hæc fere insuperabilia impedimenta absolutam morborum naturæ indagationem valde onerunt, tamen via sterrenda est, qua ad morborum naturæ similitudinem relatiuam detegendam pervenire queamus, atque videamus, annon detur filum ariadneum, cujus ope ex hoc labyrintho

D 4

tho

a) v. *Opp.* L. I. p. 8. seq. & L. 2. p. 166. seq.b) *Von der Erfahrung* B. 3. C. 2.

tho nos extricare possemus. Ex phœnomenis morboſis, id eſt, ex ſymptomatibus ad cauſas concludendum eſſe, ſupra datum eſt, *a*) nec alio modo hoc fieri poſſe, nemo neſcit. Absolute autem atque ſine alio habito reſpectu ex phœnomenis morbi ad ejusdem cauſam concludere, ita ſonat, ac ſi quis ex ſola plantæ cujuſdam incognitæ partium inſpectione ac deſcriptione, citra ullam aliam rationem, vires ac indolem plantæ vellet diuinare, ad quod perficiendum multa adhuc alia auxilia concurrunt. Sic etiam in morbi cauſa indaganda, præter ſymptomata, alia attendenda ſunt, ex quibus indolem cauſæ dijudicare poſſumus. Videamus quænam ſunt auxilia, quæ nos in praxi ad cauſæ cognitionem perducere poſſunt.

§. 30.

Ex cauſis antecedentibus tam externis quam internis nonnunquam conſuſio ad cauſam materialem duci poteſt. Sic ex intima converſatione prægreſſa cum homine, labe venerea inquinato, ad contagium venereum in ſequenti morbo concludi poteſt. Sic in febris

qua-

a) §. præc.

quadam acuta ex cholericâ corporis constitutione, ex animi adfectibus prægressis, ad bilis cooperationem conclusio formari potest. Sic febris in constitutione robusta, ex refrigerio contracta, non facile nervosâ febris indolem servabit. Quum autem plurima harum causarum pars, varios, pro varia corporis conditione, edat effectus, atque sæpe etiam lateant, ita ut ne vestigium quidem de iis detegamus, ex iis solum absque alia relatione ad causâ materialis conditionem concludi nequit, quamvis omnino negligi non debent.

§. 31.

Nec cadauerum sectiones certum quid de morbi natura exponunt. Causâ enim quodammodo effectus, rarissime vero ipsam naturam ostendunt, atque nil vel parum ad medelam spectans docent, dum externa cadaueris partium facies sæpius in diversissimis morbis una est eademque, neque simplex adspectus ad morbi naturam conclusionem admittit. Omnino quidem locum inter auxilia tenent, quibus ad causas formales quasdam peruenire possumus, sed ad causas materiales detegendas non semper sufficiunt. Aliud ergo adhuc medium investigandum erit, cu-

jus ope ex phœnomenis, naturalis morborum differentia dijudicari queat, vel quod saltem in sodalitis reliquorum instrumentorum aptiorem hanc viam reddat, atque conclusionibus, ex reliquis præmissis deductis, majus superaddere valeat pondus.

§. 32.

In omni humana cognitione res ex varia inter se relatione dijudicantur, nec alio modo cognosci possunt. Sic in proprietatibus corporum indagandis hæc corpora cum aliis combinamus, ut exinde varia eorundem phœnomena atque effectus colligere, atque ex his ad corporum naturam concludere possimus. Sic etiam morborum natura ex eorundem ad remedia & medicamenta, quæ, ad eos tollendos adhibimus, relationibus dijudicanda erit. a) Hac ratione ex methodo medendi

- a) Ita in morborum naturæ investigatione agendum esse, *Pitcairn* jam monuit, atque verba ejusdem hic in medium proferre liceat: „Manifestum est“ ait, „nos nihil aliud in rebus cognoscere, quam earum ad alias relationem legesque & proprietates virium, quibus eas mutare vel ab iis mutari, solent. — Causa vero physica & tantopere a philosophis quæsitæ rerum natura est illud in rebus, ignotum, a quo vires emanare volunt. Illud autem

medendi antiphlogistica, in quibusdam febribus adhibenda, conclusio valere potest, peculiarem humorum tenacitatem adesse. Vel saltem ex convenientia hujus methodi in morbi specie incognita ad eam febris indolem concludere possumus, quæ nobis sub febris inflammatoriæ denominatione constat. Quamvis ergo non semper ad morbi naturam absolutam hac ratione argumentandum sit, tamen analogiam morborum inde dijudicari posse, omnibus physicæ legibus congruit. Concurrent quidem adhuc alia auxilia, jam supra memorata, *b)* quorum omnium tamen ipsa observatio practica, de morborum versus medicamenta relatione, certiore ad eorundem naturæ indagationem munit viam. Ut ergo in chymia corporum mixtionem ex varia eorundem ad alia relatione

„tem cum sciri non posset, nisi prius agnitis viribus harumque legibus inuentis, neque quidquam „præstet nisi per vires, sequitur viribus ignotis notitiam illius esse nullam, adeoque medicis incumbit, ut vires medicamentorum & morborum, quæ „per operationes possunt inveniri, expendant & „ad leges revocent.“ *Opusc. Roterod. 1714.*
p. 3. seq.

b) §. 30. 31.

tione cognoscimus, sic ad morborum indolis cognitionem ipsius medelæ ope perducimur, & sicut systema mineralogicum naturale absque corporum examine chemico condi nequit, ita morborum systema naturale, sine experientia practica, qua probe instituta, tum demum ad argumentationem ex analogia ducimur, nullum est.

§. 33.

Quando itaque medendi ratio normam præbet, secundum quam similitudinem morborum æstimamus, sequitur, ex medelæ analogia ad morborum analogiam concludendum esse, atque tot diversa tunc dari genera, quot diversas curationis methodos. Ut autem curationis officium in plures ramos divisum est, sic & pro hac ratione plures morborum subdivisiones confici debent. Tractaminis hinc morbi similitudo, quod generaliter, ad causam materialem tollendam, prosequitur, genera morborum determinat. Et quum pro vario, quem occupat, loco, vario quoque modo hæc causæ materialis ablatio perfici debeat, etiam ex hac curationis differentia alia morborum subdivisio statuenda est, & ad hanc morborum species per-

pertinebunt. Et sic illud, quod generibus in curatione universaliter competit, ordines, eademque ratione classes constituit. Est ergo classis, illius medelæ similitudo, quæ ordinibus generatim convenit. Ordo similitudinem illius medicandi modi sistit, quo generum curatio universaliter perficienda est. Genus porro similitudines illius curandi methodi continet, secundum quam species tolluntur. Et sic species tandem ex æquatione similitudinum medendi rationis individuus oriuntur.

§. 34.

Hæc argumentandi ratio jam a priscis medicis intenta atque exulta fuit, *Celfo* a) atque *Ammanno* b) referentibus, & fane inter om-

a) Empiricorum medicinam recensens, illos ab iis sumsisse præsidium, „quæ experientia in ipsis curationibus docuerit., ait l. c. p. 8. Pauloque infra addit. illos, ignoto mali genere incidente, protinus investigasse „cui morbo id proximum sit, re., mediaque tentasse similia illis, quæ vicino malo „sæpe succurrerint., l. c. p. 10.

b) „Methodici., ait, „dicebantur a methodo, quæ „morbos in summa genera distribuebant, ad id inducti per analogias, quas morbi eosque curandi „modi

omnes mæandros simplicissimam exhibet viam, quæ, si caute ac debite illam sequamur, ad veritatis templum ducit. Sic etiam neotericorum nonnulli ad hanc morborum differentian respexerunt, inter quos præcipue *Morton*, a) *Hebenstreit*, b) *Mangold*, c) & *Drummond* d) nominandi sunt. Attamen specimina, quæ hoc habito respectu exhibuerunt, non omni ex parte notionibus nostris congruere, videntur, cujus ratio tum in ipsa curationum differentia tum in mediorum diversa adplicatione minusque æquo concludendi modo quærenda est. Ulterius ergo disquirendum est, quonam modo hæc ex curatione-

„modi ad se invicem habere ipsis ex assiduīs observationibus videbantur.“ v. Præf. ejusd. ad *Cæl. Aurel.* p. 10.

a) „Ratio“ inquit, „differentis morborum nomenclaturæ rite petenda est, a differenti eorum causæ, Symptomatis & indicationibus curatiuis differentibus.“ v. ejusdem *Pyretol. de febr. infl.* C. v. §. I.

d) Eleganter non minus quam recte hanc ordinandi rationem proposuit in programmatibus quibusdam, *de methodo morbos ordinante* inscriptis, vel *Ordo morborum causalis*.

c) v. *Opusc.* ab Ill. *Balding.* edita.

f) *Medical Essays and Observ. by a society in Edinburgh.* T.I. Art. 25.

rationis analogia argumentatio deducta institui debeat, undeque characteres ad tale systema struendum petendi sint.

§. 35.

Constat ex iis, quæ supra proposui, in morborum doctrina omnia ita definienda esse, ut sensibus nostris externis percipi possunt, *a)* neque vere de morbi natura aliquid judicare possumus, nisi ex phœnomenis. *b)* Hinc etiam in methodo nostra determinationes, quibus differentia naturalis indicatur, sensibus externis conspicuas esse debere, simul consequitur. Alias enim jure meritoque opprobria illa, quæ *Sauvages* iis infert, qui methodum causalem seu ætiologicam adoptant, *c)* nos tangere possent. Ex symptomatibus ergo characteres morborum sumendi sunt. Quum autem jam supra evictum datum fuerit, indiscriminatim ex symptomatibus nil ad naturam morbi concludi posse, *d)* non idem esse, quænam symptomata, ad characteres constitutendos adhibentur, satis manifeste adparet.

Sympto-

a) §. 4.

b) §. 28.

c) l. c. T. I. p. 34. §. 64. seq.

d) §. 26. 29.

Symptomata hinc ea tantum ratione pro characteribus sumenda sunt, quatenus morbi naturam ea indicare, ex practica observatione nobis constat. Neque hoc, factis indubitatis positis, difficultatibus premitur, nisi ab experientia vere fundata discedamus.

§. 36.

Quum nempe hæc naturalis morborum differentia ex iis medendi rationis diversitate judicari debeat, *a)* ea phænomena, ad characteres constituendos, determinanda sunt, ex quibus, secundum experientiam optimorum artis peritorum cognoscitur, quænam medelæ methodus instituenda sit. Hæc autem phænomena indicantium nomine omnibus veniunt. Præbent ergo indicantia characteres ad morbos determinandos atque ordinandos, ac gaudebit hoc systema requisito illo, quod supra postulatum fuerit, quod nempe, dum morbi nomen, seu, quod idem est, determinationem systematicam eruimus, simul medelæ nobis aperiat viam. *b)*

§. 37.

a) §. 32. 33.

b) §. 27.

§. 37.

Similitudo ergo indicantium morborum divisiones constituit, atque cum hac methodus non certis quibusdam phœnomenis, distributionis fundamento inservientibus, superstructa sit, nisi certam eandemque semper morbi indolem declarent, id quod ex indicantis voce cuique patebit, nunquam in tali systemate morbus quidam, distinctionis nostræ fundamenti ratione, nunc ad hoc nunc ad illud genus referri potest, sed morbi sunt naturales, a se invicem satis distincti, ita ut, simul sumtis omnibus eorundem signis, nunquam detur alia morborum species, quæ omnibus iisdemque signis sit prædita, & tamen natura sua distincta. Hinc repetitiones, & confusiones, quæ in reliquis systematibus vix evitari possunt, hic locum non habent, quum proxime a rerum natura absumus.

§. 38.

Supra jam aliqua de dispositione in methodo naturali stabilienda monui *a)* atque secundum ea ulterioris dispositionis ratio facillime
judi-

a) §. 33.

judicari potest. Similitudo nempe indicantium, quæ causam materialem quandam manifestant, vel saltem, hac ignota, certam eamque experientia fideli comprobata medendi methodum, ad morbi causam materialem auferendam, indignant, genera morborum constituet, & sic ex quorundam universaliorum indicantium convenientia, ordines & classes confici poterunt. Species autem pro diversa phænomenorum facie externa determinari debent, cujus ratio ex iis, quæ de causæ materialis & formalis conditione ac diversitate supra retuli, constare potest. a)

§. 39.

Ex omnibus his manifestum est, methodum ita comparatam omnia complecti, quæ unquam auctores postularunt, quæque debite postulari possunt. Cumque porro phænomena morbosa ita ordinentur, ut medendi ratio, hinc causa materialis, & ita simul natura morbi inde constet, jure meritoque systemati nostro naturalis methodi nomen tribui poterit.

§. 40.

a) §. 17. seq.

§. 40.

Jam autem difficultates omnes nondum sublatae sunt. Fundamenta quidem ad systema naturale condendum absque periculo delineauimus, ipsum autem ædificum nondum structum est. Et hic denuo se offerunt obstacula & quidem non leuis momenti, quæstionem tangentia, ex quibus nempe auctoribus (quippe qui omnes veræ fidelisque experientiae practicae gloriam præ se ferunt) hæc indicantia sumenda atque determinanda sint. Et sane hic maxima illa latet difficultas, qua certe factum fuit, ut methodus nostra hucusque piis, ni fallor, desideriiis adnumerata fuerit. Singuli siquidem hominis experientia non sufficit, hinc obseruatores ex omni ævo in auxilium vocari debent. Semiologia ergo, ab omnibus practicis exculsa, materialia ad systema morborum naturale struendum, nobis præbere debet. An hæc autem ita comparata est, ut id præstare valeat? Nonne ex perperam intellecto semiologiæ scopo hæc plerumque tantum ad meram prognosin, neglectis causis tendat? Magna tandem proh dolor! opinionum & doctrinarum diversitas etiam in morbis curandis funestum influxum exercuit, & sane

ad vera eaque utilia artis principia nunquam pervenire poterimus, nisi omnem illam doctrinarum & demonstrationum farraginem relinquamus, quæ in plerisque medicinarum systematibus ubique obviam reperitur, ac ad nuda experientiarum, debite institutarum facta revertamur. Annon enim altero obstructions viscerum ad medicamenta roborantia, altero ad medicamenta resolventia adhibenda indicent? Quinam sint auctores, qui omnia rite pertractarunt, ita ut semper dextra morbos facie viderint, qui ad omnia morbi phaenomena, eorundemque nexum & mutationem, tum solius naturæ ope, tum medicamentorum auxilio productam, attenderunt & nunquam medicamentum nisi ex vere fundata quadam indicatione adhibuerunt, qui simul liberi ab omni hypothesi verum naturæ & veritatis tramitem secuti sunt? Annon præterea multi exstant morbi, quorum veram medelæ methodum nondum deteximus? Annon ipsa experientia attentissimum medicum quandoque fallere potest? Sane multa adhuc sunt desideranda, antequam ad motas quaestiones in fauorem responderi poterit, & tanta in rerum idearumque vacillitate temeritati fere verti potest, si ædes struere velimus

mus, antequam materialia in præsto sint. Nisi interea omnem praxeos certitudinem inficiari contendamus, id quod post tot tantaque dignissimorum virorum per sæcula opera instituta summus scepticisimi gradus foret, omnino concedendum est, regulas dari practicas vere fundatas, & adhuc ex observationibus prostantibus educi posse, quæ ulterius lucem in morborum differentiis naturalibus ordinandis diffundere valent. Confugiendum ergo est ad illos artis exercitatores, qui maximam veritatis habent fidem, & ex iis signa eruenda sunt, quæ in quolibet morbo illam morbosam conditionem manifestant, ad quam in curatione medicus attendere debet, quique simul optimam naturæ morborum accommodatam atque multiplici experientia verorum medicorum comprobata iis medendi methodum docuerunt; Et quamvis prima pericula infantilem ætatem hujus medicæ scientiæ partis sat manifestabunt, tamen via aperienda est, ut posterius eo frequentius illam sequantur, & ita magis magisque morborum cognitio perfectior reddi possit. „Sic enim se habet mentis humanæ conditio, „ut omnes nunquam superabit difficultates:

„certissime tamen constat, quod æqua solli-
 „citaque morborum consideratio eas multo
 „pauciores reddet.“ a)

§. 41.

Quodsi nunc attendimus, quidnam sub
 indicantis voce intelligatur, facile adparebit,
 definitiones ad genera hæc naturalia insigni-
 enda, locum habere nullo modo posse. Ge-
 nus enim signa causæ materialis omnium spe-
 cierum tradere debet, hinc pro hac etiam
 causarum formalium varietate signa ejusdem
 variant. Sic etiam pro utilitate præstat, ut
 morbi indolem jam cognoscamus, antequam
 illa phænomena erumpant, quæ morbi spe-
 ciem declarant. Quum tandem ex toto cor-
 poris & aeris constitutionis ambitu, causarum
 antecedentium concursu & vario inter se
 symptomatum & causarum respectu, a) signa
 eruenda sint, ad morbum, naturæ suæ ratione,
 ab omnibus aliis eadem ratione distinguen-
 dum, potest non aliter fieri, quam ut multa
 practicus

a) GRAINGER *Histor. febr. anomal. Batav. Al-*
tenburg. 1770. p. 58.

b) Sic v. c. ex symptomatum febrilium inter se atque
 cum causis manifestis disproportionem ad nervosam
 febris indolem concluditur.

practicus attendat, quæ nec satis habent perspicuitatem, vel saltem sub certis tantum circumstantiis, quæ non semper ut constanter naturam morbi concomitantia deprehenduntur, respectu ac relatione cæterorum, pro talibus judicanda sunt, quæ hanc vel illam morbi indolem manifestant. *a)* Quæ omnia, definitiones, hucusdem saltem prohibent, *b)* nec veteres eadem ex ratione illis usi sunt. *c)* Genus ergo continere debet relationem & descriptionem omnium eorum, quæ ad causam materiale faciunt, sint vel functiones læsæ, vel conspicuarum corporis partium conditiones, tum prægressæ, tum adhuc præ-

E 4

sentes,

a) Sic enim in morbis inflammatoriis pulsus non semper durus ac plenus occurrit, siquidem in pneumonia mollis, in ventriculi & intestinorum inflammatione haud raro parvus deprehenditur. Sic in iisdem morbis inflammatoriis crusta sanguinis inflammatoria non semper adparet, quamvis morbus veram indolem inflammatoriam præ se ferat. Sic in febribus quibusdam nulla bilis atque humorum gastricorum corruptionis signa manifesta sunt, ubi tamen maxima causæ materialis pars in ea quærenda est. In his casibus ergo ex reliquis circumstantiis natura morbi dijudicanda est.

b) Cf. HELVETIUS *de l'Oeconomie animale* &c. p. 21. seq.

d) v. AMMAN. l. c.

fentes, vel causarum externarum constitutiones, vel tandem relationes illæ, quas tum phænomena inter se tum hæc versus causas prægressas tum omnes ratione naturæ morbi mutuo inter se edunt atque observant. Ali-
ter in ordinibus & reliquis divisionibus hoc se habet, ubi pro lubitu aliquid, quod omnibus generibus, ratione causæ materialis differentiæ, simul competit, seligere atque determinare queamus. De speciebus autem, quas pro diversa partium singularium affectione, ab eadem causa materiali pendente, determinandas esse, supra jam monui, a) idem valet, quod de genere dictum fuit, hinc nec iis, in methodo, quæ praxi adcommo-
dari debet, definitiones competunt, quamvis in nosologia generali omnino in usum tironum rite defini-
niri debeant.

§. 42.

Hæc sunt, quæ generatim de methodo morbos ordinandi naturali monere volui. Magnum omnino mihi proposui scopum, quem autem prorsus attingere, vanum foret desiderium. Hac nempe ratione theoriam

a) §. 33, 38.

& praxin magis concatenari, atque opprobrium illud tritum dirimi posse, credidi, nullam esse hactenus theoriam inter & praxin connexionem, ex qua distinctione consequi perhibetur, quemdam bonum esse posse theoreticum, ad praxin tamen exercendam ineptum, & e contrario habiles existere artis exercitatores, in theoria haudquaquam versatos. Hanc differentiam minime firmo talo niti, nec vere essentialem esse, cuique patefcere debet. Undenam autem hæc distinctio? Sane ex morborum illis definitionibus, quæ tantum in abstracto ad illos cognoscendos inferuiunt, neutiquam vero ante ægrorum lectum adhiberi possunt, ex præconceptis de causis morborum nugis atque ex indicationibus hinc inde perperam deriuatis, vel saltem ineptiis illis non respondentibus, (multi enim magni nominis viri longe diverse de morborum quorundam ætiologia differunt, quos tamen uno eodemque modo tollunt) maxima ex parte ortam esse, concedendum est. Et ex hac theoria omnino nil nisi maximum detrimentum arti accrescit. Quando autem theoria ita comparata est, „ut in diversis & infinitis casibus, quos praxis exhi-

„bet, medici gressus dirigat, atque observa-
 „tionum penuriam suppleat, ita ut hujus ope
 „munitus tiro, quotquot species morborum
 „reperit, possit ex suo systemate non solum
 „apte distinguere, sed etiam deductis ex eo-
 „dem fonte indicationibus curare, “ *a)* unum-
 quemque practicum tali theoria imbutum esse
 debere, nec sine illius subsidio boni quid in
 arte exercenda præstare posse, neque versa
 ratione hac in theoria versatus, in praxi inep-
 tum se præbere posse, nisi alias organis ne-
 cessariis destitutus sit, quisque lubenter con-
 cedit, quamvis omnino ipsa experientia hoc
 opus facilius atque notiones clariores reddat.
 Hæc ergo theoria ea est, quam veteres secuti
 sunt, *b)* quam genuinus artis cultor luben-
 ter amplectitur, *c)* & ad quam hodie redeun-
 dum est, si nexum theoriam inter & praxin
 restaurare velimus, quem hypotheses detra-
 xerunt. Fundamenta, quæ hactenus deli-
 neavi, ea esse, quibus talis vera eaque incon-
 cussa

a) SAUVAGES l. c. T. I. p. 2.

b) §. 34.

c) „Eam desideramus theoriam, quæ a praxi felicif-
 sima sit deducta ad eamque rursus accommodata.“

FREIND in præf. ad *Emmenolog.*

cussa atque practica theoria imponenda est, persuasissimum habeo, quamvis viribus meis concessum non sit, ipsum finire ædificium. Satis mihi erit, si & hæc pauca, quæ non transitorie, sed post iteratam pensitationem scripsi, ad artis nostræ emendationem aliquid facere valeant, sique laudes eorum promeruerim, quos divina benevolentia ad corporea conseruanda hominum bona nobis misit. Jam ergo de specimine meo, secundum principia hic proposita elaborato, pauca monere liceat.

§. 43.

Implicatissima febrium natura, earundemque sæpius, quoad partem saltim, facies similis, a diuersissimis tamen sæpe causis pendens, & versa ratione, ex iisdem causis symptomatum diversa quandoque modificatio, præ aliis earundem distributionem, diagnosin & curationis viam eruendi & facilitandi aptam, exigunt. Post ea autem, quæ supra proposui, monitu non opus esse credo, hanc adhuc in votis esse. Dignum ideo hoc mihi videbatur objectum perscrutatione, & quamvis me momentosi quid præstitisse, atque hanc

hanc penuriam aliquo modo suppleuisse, nequaquam præ me feram, attamen magna hujus methodi utilitas satis patebit, & habitiores ac peritiores forsan, ad illam ulterius promouendam, excitabit. Trado, quæ potui. Semper eo saltim studui, ne a filo, ab optimorum medicorum experientia deducto, discederem. Hinc omnia, quæ stabiliui, observationibus atque auctoritate artis peritorum suffulcienda esse, existimaui, ne annorum penuriæ tribuantur, quæ senibus forte quibusdam falsa videntur. Qui obstacula omni passu in re tam ardua sese offerentia recordatur, facile mancum hujus speciminis excusabit. Quodsi aliquando longiori experientia atque lectione animadversiones magis sint ditatæ ac emendatæ, hoc schema forsan ulterius pertractare studebo, nisi alias orbi medico, laborem meum inutilem esse, videatur.

§. 44.

Classis quidem, veluti infra pluribus constabit, in uniuersa naturali methodo admittenda non est. Quum autem temporis atque virium mearum conditio non sit, ut ad uniuersum morborum systema naturale stabilien-

billendum manus admittere potuissem, neque hoc ita facili negotio perfici queat, ex consuetis morborum diuisionibus illam classem, quam febrium nomine omnes auctores tractant, selegi, atque hanc secundum ordinem naturalem disponere quæsiui. Quodsi enim singulam classem naturalem pro scopo habuissem, de omnibus febribus tractari non potuisset, (id quod intentioni meæ non respondebat) quoniam hæ per totum methodi naturalis ambitum disperguntur, cujus ratio iis facile constabit, qui attento animo ea perlegunt, quæ de hujus methodi ratione supra retuli. Quod ad genera attinet, illa a neotericis artis coriphæis maxima jam ex parte stabilita atque determinata sunt. Sistent quidem minime morborum universaliter spectatorum sed tantum febrium genera naturalia. Quoniam enim classis naturalis non est, genera etiam ea modo ratione naturalia dici possunt, quatenus subdivisiones febris, secundum differentiam naturalem ordinatas, constituunt. Hinc omnino genera infra posita non omnes morbos comprehendunt, qui natura cum iis conueniunt, sed illos tantum morbos complectuntur, qui classis descriptioni

tioni competunt. Quoad species iterum facile concedo, in earundem dispositione ordinem naturalem adhuc diremtum esse. In quo quidem imperfectio consistit, quam euitare nec rerum status neque exiguæ vires mihi concessæ, admiserunt. Nec credi velim, me certas atque ratione naturæ plane determinatas species ponere voluisse, dum plane nunquam duo morbi indiuidui ejusdem speciei in omnibus sunt consimiles. Ut enim nulli in rebus naturæ saltus deprehenditur, sic & in morbis insensibili gradu continuaque concatenatione differentia progreditur. Cæterum supra jam monui, ut species morborum in methodo naturali definitionem admittere nequeant, nisi maximam tunc methodus utilitatem amittere debeat. Hinc semper descriptiones plurimorum symptomatum adjunxi, quæ morbi speciem plerumque concomitant vel potius constituunt, & quamvis non omnia hæc symptomata ad morbi speciei determinationem faciunt, tamen in curatione, signis specierum pathognomicis sic dictis nondum manifestis, maximam præstant utilitatem. Completam autem morbi historiam ponere, a foro meo alienum erat, quum ea
tantum

tantum phænomena, secundum principia supra prolata, pro characteribus stabilire, mens esset, ex quibus indicatio quædam curatiua deduci potest, atque hinc omnia ea omisi, quæ ulteriorem ad morbi naturam conclusionem hucusdum non admiserunt. Quum porro multa phænomena variis morborum speciebus simul conveniant, atque hæc peculiari nomine insignita sint, (id quod inde patet, quoniam sub variis generibus morbos alias uniuocos distribuere, methodi fundamentum exigebat) indeque autem repetitio oriatur, hæc phænomena, quæ morbis synonymis competunt, antea in generali de morbis tractatione, tradenda atque determinanda fuissent. Sic pleuritis illum denotat statum morbosum, qui dolore lateris fixo, punctorio, respiratione breui & inæquali & symptomatibus febrilibus se manifestat. Hæc autem definitio nondum morbum in concreto, vel, quod idem est individualem morbi speciem sistit, sed tantum compendii causa in systemate locum habet, atque eo inferuit, ut postea in speciebus determinandis repetitio evitetur. Sic itaque omnes voces definire debuissem, ut autem nimiam prolixitatem

evi-

evitarem, hoc omisi, neque confusionem inde oboriri credo. Neque, omnes species determinare, anxie quæsiui, sed eas tantum allegaui, quarum existentia, auctorum observatione, mihi constabat; quumque secundum hanc normam species obuenientes facile digeri queant, nec hujus systematis stamina ex toto absoluerè, animus fuerit, hic defectus vitio mihi verti haud potest. Nomina fingere nolui, de rerum perennitate nondum conuictus. Omnes tandem febres absolute ad constituta genera reducendas esse, adfirmare non contendo, quin potius contrarium habeam persuasissimum, cujus vero differentia ulteriores determinationem tempori ac ingeniis fortioribus relinquo.

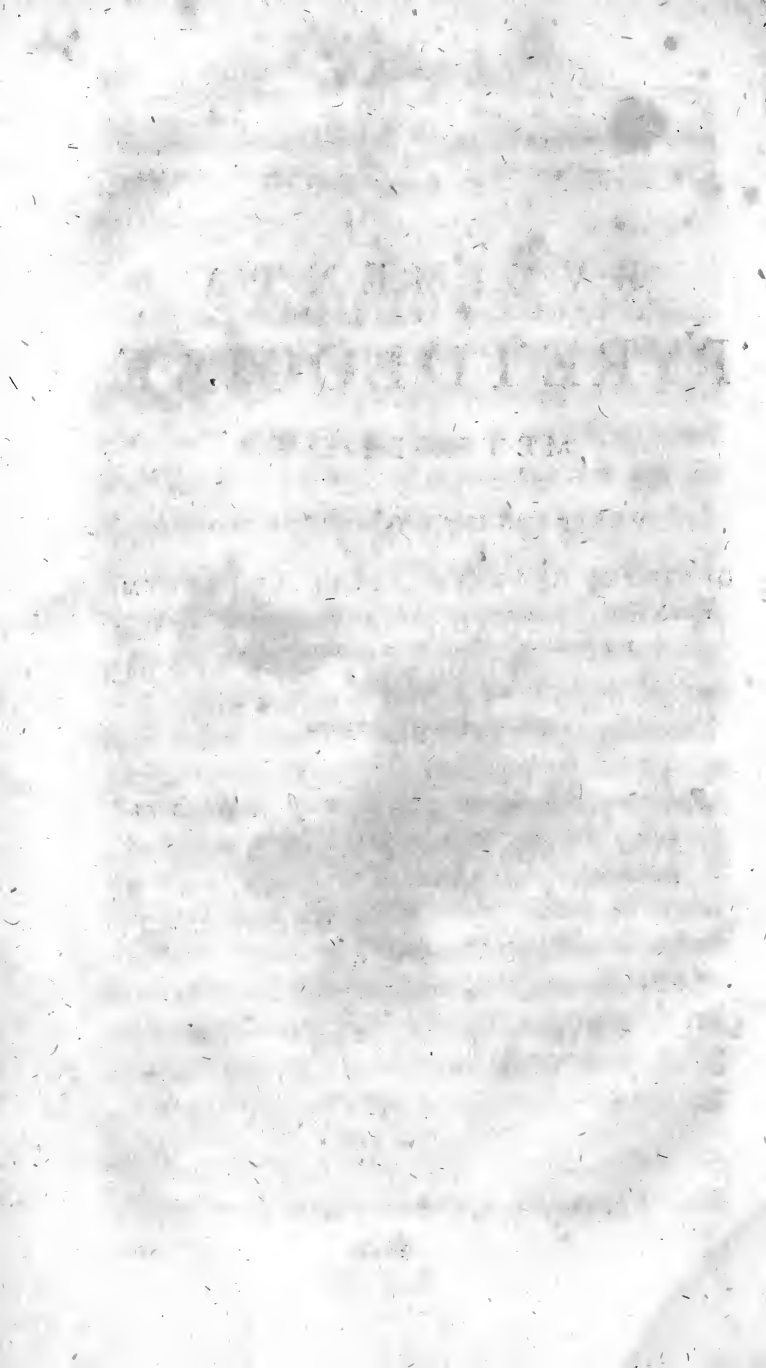

R V D I M E N T A
PYRETOLOGIAE
METHODICAE

DELINEATIONEM SISTENTIA
ORDINVM, GENERVM ATQVE SPECIERVM
FEBRIVM SECVNDVM DIFFERENTIAM EARV-
DEM NATVRALEM DISPOSITAM.

*Rationalis comparatio morborum est judicioſa co-
gnitio & aſſumptio cauſarum, quae utiles ſunt ad
inueniendas ſimilitudines.*

GALENVS.

PYRETOLOGIAE METHODICAE RVDIMENTA.

F E B R I S.

 Morbus cum frigore, aestu & pulsu, naturali nunc frequentiori nunc tardiori, vario gradu atque tempore stipatus.

Omnes fere auctores febris definitionem anxie quaesiverunt, & omnes fere, illam ponendo, dissentiunt. Nunquam autem quisque febris praesentiam in dubium vocavit, si hominem a symptomatibus, modo recensitis, vidit correptum. Vnde ergo dissensus ille auctorum de febris definitione? Sane hic nil aliud in causa est, nisi observatio illa trita, morbos dari, qui haec febris signa non admittunt, quique tamen ab eadem corporis & aeris constitutione, ab eademque causa materiali pendent, eundem decursum, crisin & euentum observant, hinc eandem medendi methodum sibi vindicant. Sic diarrhoeæ, dysenteriae, cholerae epidemicæ eodem saepe tempore

obuiam prodeunt, quo febres biliosæ grassantur, quæque omni habito respectu, pulsu celeri atque æstu febrili exceptis, cum febribus hisce natura consimiles dignoscuntur. Sic morbi periodici, maxima saltem ex parte, febris naturam conseruant, quamuis signis illis destituti sint, quibus febris more consueto sese manifestare solet, id quod *Ill. MEDICVS (v. Geschichte period. Krankheiten)* acute non minus quam recte probauit. Quando ergo nulla dubitatio remanet, plures morbos existere, qui natura cum febribus conueniunt, quoad phænomena autem supra data differunt, omnes illas definitiones, quæ signa supra relata vel omnia vel singulatim continent, mancas esse, sequitur, quoniam non omnes morbos comprehendunt, qui ratione naturæ vel, quod idem est, ratione causæ materialis magna affinitate inter se conjuncti sunt. Hæc sane fuit ratio, cur auctores semper de insufficiencia febris definitionis doluerunt, quamuis ipsam forte rationem non omnes viderint. Nisi ergo morbos illos, qui descriptioni nostræ non respondent, ex febrium catalogo relegare velimus, altera inuenienda erit definitio vel saltem descriptio, signa continens, quæ omnibus iis morbis simul competunt, qui natura ad febres nostras accedunt. Sed hic impotentiam fateri non pudet. Quænam sunt signa, quæ feбри continenti putridæ, colicæ biliosæ epidemicæ & odontalgicæ periodicæ simul conueniunt, quippe quæ omnino quoad naturam febribus adnumerari debeant? Quænam inter phænomena febris inflammatoricæ continentis & mali hysterici similitudo, quum tamen hic

morbus

morbus nervosus cum febribus nervosis ad unum
 eundemque ordinem naturalem referendus sit. Quod si
 ergo febris vocabulum latiori sensu sumas, ita ut
 omnes morbos febribus adnumereres, qui natura cum
 iis congeneres sunt, omni jure dicere potes, essentia-
 lia febrium signa, i. e. phænomena, quæ ex ejusdem
 natura promanant, omnibusque iis morbis, qui na-
 tura cum febribus consimiles sunt, simul competunt,
 nondum eruta atque determinata esse. Quum autem
 rei necessitas requirat, ut strictior hujus vocis sensus
 ponatur, certa quædam phænomena determinanda
 erunt, quibus præsentibus, febrim adesse, adfirmare
 possimus. Inter hæc, signa supra posita, præcipuum
 tenent locum, quippe quæ omnium frequentissime
 occurrunt, ideoque maximam partem ex eorum mor-
 borum numero comprehendunt, qui indolis ratione
 ad unam classem naturalem redigendi essent. Hæc
 autem phænomena non semper in eodem morbo in-
 simul adsunt, neque semper mutuo succedunt, nec
 omni tempore manifeste adparent. Sic v. c. dantur
 individua, ubi frigus deprehendere non licet, vel sal-
 tim obscure tantum per tensionem quandam in dorso
 vel in regione lumbari se manifestat, atque interdum
 etiam unum duntaxat alterumve occupat membrum.
 Sic porro febres absque sensibili æstu occurrunt,
 (v. Ill. de HAEN *Rat. medend.* P. XI. p. 30. & Ch.
 GESNERI *Beobacht. aus der Artzeneigel.* B. 1. p. 144.)
 vel saltem tactui & thermometro sensibilis non est,
 (Ill. de HAEN *l. c.* P. 7. p. 210.) sed ex ægri tantum
 sensatione judicari debet, id quod etiam de frigore va-

let, ubi thermometron calorem naturalem, quin eum superantem, indicat. (*v. l. c. P. XI. p. 23.*) Sic tandem febres cum pulsu a naturali parum decedente observare contingit. (*v. Ill. de HAEN. l. c. P. 7. p. 210.* WERLHOFF *disqu. de variol. et anthrac. p. 37.* Cl. SARCONE *Geschichte der Krankheiten zu Neapel. T. 2. p. 94, 99.*) Et hæc caloris pulsusque conditio præcipue in febribus nervosis, in stadio tertio febris carcerum PRINGLI, eodemque stadio febris biliosæ americanæ HILLARII manifesta est, quam phænomenorum a consueta naturæ norma declinationem optime Cl. SARCONE *l. c. T. 2. p. 100 seq.* adnotavit. Hinc omnia incommoda, ex febris nostra notione, quæ descriptionibus communia sunt, redundant. Vnum tamen alterumve ex his symptomatibus semper adesse oportet, si morbus pro febre haberi debeat. Recte quidem auctores monuerunt, omnia hæc symptomata, singulatim spectata, a leuibus & transitanis causis haud raro oriri, atque hinc vel leuissimam sanguinis ebullitionem febrem dicendam esse, vel hæc phænomena minime pro genuinis febrium signis declarari posse. Sed hac ex ratione descriptioni, morbi vocem adposui. Hæc enim aliorum vel plurium jam phænomenorum præternaturalium præsentia ideam inuoluit, quæ præter frigus, calorem morbosum, & pulsum alienatum simul adfuit. (*v. Introd. §. 8. de symptomate.*) Idem in stabilienda febris notione HELVETIVS fecit. (*v. de l'économie anim. p. 22.*) Vbi ergo morbus, quo præter alia phænomena morbosa, unum alterumve sympto-

matum

matum supra positorum adparet, quod nempe cum cæteris phœnomenis præternaturalibus ita cohæret, vt omnia ab una eademque causa pendere videantur, ibi febriam adesse adfirmare poteris. Hoc vltimum requisitum, quod nempe ad connexionem phœnomenorum inter se respicere debeamus, omnimode necesse est, etenim alias altera difficultas occurreret. Sic v. c. hydropico ex animi adfectu, ex errore dietæ vel ex alia causa pulsus consueto celerior nasci potest, qui autem febriam haud indicat, dum nec permanens est, neque nexu quodam cum reliquis symptomatibus hydropis iunctus est. Ex omnibus his propositis apertum est, nullo respectu veram febris definitionem philosophicam dari posse, nisi plures morbos apud omnes auctores sub febrium nomine cognitos ex febrium catalogo relegare velimus. Jam enim ex supra adducta ratione constat, quoque ex nostræ descriptionis culpa multos morbos a febribus sejungendos esse, qui tamen naturæ habita ratione iis assimilari deberentur. Quodsi nunc unum tantum ex symptomatibus supra determinatis pro febris signo characteristico sufficiente ponere vellemus, maxima pars morborum, qui auctoribus febrium nomine veniunt, ad alias classes referenda esset, id quod intento meo non congruit. Hinc descriptionem substituere oportet, ut saltem stabilem quodammodo febris notionem ponere possimus, neque tamen a loquendi docendique usu nimis abhorreamus. Id autem ex omnibus hucusque prolatis aperte sequitur, hanc morborum classem minime pro naturali habendam esse, quoniam

non omnes morbos simul comprehendit, qui natura inter se conueniunt. Ast tamen videamus, annon illorum morborum, qui descriptioni nostræ competunt, naturam investigare queamus. Febris naturam nunc in calore, vel in pulsus celeritate, nunc in spasmō cordis, tandemque in aucto sanguinis circulo positam fuisse, cuius constabit. Omnes autem has notiones sensum modo relatiuum naturæ spectare, supra evincimus, (*v. de morb. natur. sect.*) atque pro varia febris definitione, variam quoque huius essentiae ideam esse, eadem ex ratione constat. Quod autem ad absolutam febris naturam attinet, quæ quidem sub omnibus febrim considerandi & denominandi modis ei semper tanquam primum fundamentum, ex quo omnia phænomena consequuntur, competit, de ea auctores non conueniunt, nec ego has tenebras penetrare audeo. Id quidem ex essentiae vel naturæ notione supra stabilita (*Introd. §. 14.*) patet, illud, quod febris naturam constituit, in peculiari solidorum vel fluidorum vel utriusque vitio latere. Sed propius hoc determinare, satis difficile est. BELLINVS (*l. de febr. p. 272*) omnem febrim vitium in sanguine supponere adfirmat, atque hæc sententia proxime forte a veritate abest. Quamvis enim sæpe sæpius sanguis manifeste vitatus absque vlla febre deprehendatur, tamen causam febris materialem in sanguine contentam esse, ex phænomenorum, curationis & crismus ratione maxima gaudet probabilitate. Causa formalis autem, qua demum accedente, febris phænomena producuntur in peculiari neruosi systematis condi-

conditione vel idiosyncrasia forte quærenda est, ex quibus binis causa tunc proxima enascit. Quod ad curationem generalem attinet, medelæ febrium ratio vniuersalis rite exhiberi nequit, quoniam hæc pro causæ materialis differentia quoque differt, nec symptomata supra data indicantium speciem præ se ferunt, quæ nos ad curationem quandam generalem atque omnibus febribus simul conuenientem, duci possent. Neque opinio illa, quæ multis medicis arridet, quod nempe febri peculiare motus spontanei, ad materiem quandam morbosam eliminandam, essentielles sint, qui in curatione singularem medici attentionem postulent, ad methodum febribus medendi vniuersalem quid facere valet. Hæc enim naturæ conamina in multis aliis morbis chronicis deprehendere licet, neque etiam in febribus hanc naturæ virium efficaciam semper observamus, cuius exemplum febris lenta nervosa esse potest. Hinc generalis medelæ methodus nulla est, atque iterum ex hac ratione huic morborum classi naturalis prædicatum denegari debet.

ORDO PRIMVS.

CONTINENTES. ΣΤΝΟΧΟΙ ΓΡΑΕ-
CORVM.

Nulla vicissitudine exacerbationum & remissionum notatæ sunt, sed a principio usque ad finem una veluti accessione protenduntur.

Hiscæ in febribus sanguis valde afficitur, ac ejusdem conditio quam maxime est attendenda. Pro omni enim verisimilitate continuus feruoris febrilis tenor deprauationi ipsius sanguinis adscribendus est, ita vt essentialis harum ab aliis febrium differentia in eo consistat, quod nulla primarum viarum colluies vitiosa adsit, quæ ita cum febre cohæreat, vt pro materiali causa haberi possit. Desunt nempe in his febribus hujus colluiei signa consueta. Quandoque quidem in febris initio aliqua adest primarum viarum impuritas, quæ ex cruditatibus collecta est, quæ autem haud magnum imperium in febre exercet, neque, expulsa, febrium infringit. Aliquando etiam simul cum horrore materies sordida ex sanguine ad intestina deferretur, naturæque ope facile ulterius euacuatur, neque & hoc de colluie impura primarum viarum tanquam febris causa materiali testatur. Sic quoque in febrium contagiosarum inflictu vomitus nonnunquam bilio-

biliosus deprehenditur, vbi autem bilis affluxus ab
 irritatione contagii producitur. (*cf. WINTRING-*
HAM Commentar. nosolog. p. 300.) Haud raro etiam
 in febribus putridis, vbi sanguis primarie adfectus fue-
 rit, materies ad primas vias deferitur, tunc autem
 febris typus mutatur, nec continue adfligit. (*v. QVA-*
RIN method. febr. med. p. 40.) Hinc ex omnibus his
 nihil ad causæ materialis primis in viis præsentiam
 concludi potest. Quodsi porro obseruata illa attenda-
 mus, febres ad remissiones eo proniores esse, quo
 magis a colluuiæ impuræ, in primis viis contenta, pen-
 dent, & versa ratione eo facilius typum continentem
 obseruare, quo minus primæ viæ visceraque chylo-
 poietica in culpa sunt, id quod ex PRINGLIJ
 animaduersionibus nobis constat, (*v. Observ. on the*
diseases of the army Ed. 1765, p. 169.) iterum in so-
 lius sanguinis affectione, præcipuam febris causam po-
 nere, facile proni erimus. Hinc etiam varii auctores
 ea ratione febres distinxerunt. LOMMIVS (*observ.*
med. p. 5.) synochum ex sanguinis putrefactione, fe-
 bres remittentes autem ab alterutra bile aut pituita
 profectas esse, adfirmat. FORESTVS febres syno-
 chos ex sanguine, syneches vero a bile oriri, con-
 sentit. (*v. l. 1. Obs. 14. in scholio et passim.*) Et alio
 loco, vbi pleuritidem sanguineam a biliosa distinxit,
 (*l. 16. Obs. 28 schol.*) „febrim in pleuritide sanguinea
 „esse simpliciore et nullam habere accessionem, ait.”
 Sic etiam SAVVAGES (*nosol. method. T. 2. P. 1.*
p. 496 seq.) „peripneumoniam puram esse synocham,
 „quæ autem a saburra primarum viarum foueatur,
 „amphi-

„amphimerinam vel tritæophiam esse,, recte adnotavit. Scimus porro, ex optimorum auctorum experientia, quod omnia medicamenta, hisce in febribus vtilitatem præstantia, præcipue sanguine concipiantur, qua ex ratione etiam BALLONIUS (*Opp. Ed. Thevart. T. 1. L. 2. Epid. p. 78.*) febres in venosas & gastricas dispescit, atque in his purgantia, in illis phlebotomiam suadet. Omnibus his tandem præcepta HIPPOCRATIS accedunt, qui purgantia in febribus continentibus sedulo dissuasit, dum ait: „purgantia „dare non oportet, donec febris remiserit,, (*v. l. de purgant.*) id quod pluribus legendum est apud doctum ejusdem commentatorem GLASSIUM, (*v. Comment. de febr. Amsterd. 1743. p. 101. vel Edit. Ill. BALDING. p. 78 seq.*) quocum etiam BAGLIVIVS convenit. (*Opp. Ed. Lugd. p. 135. seq.*) Ex omnibus his aperte liquet, quod causa febrium continentium præcipue in sanguinis vitio quodam quærenda sit. Quod autem ratio sufficiens in solo sanguine non temere hæreat, supra jam monui. (*Schol. ad febr.*) Requiritur adhuc aliud quid, febrem promovere valens, quod autem nondum cognoscimus, neque in curatione peculiarem medici attentionem mereri videtur. Causa ergo materialis febrium continentium in sanguine vitiato hæret. Patet exinde, cur febris remittens ex colluvie biliosa orta sudoriferis pharmacis tam facile in continentem mutatur, quoniam nempe sordes illas ad vasa resorbentia vehunt, & sanguini admiscunt. Simul etiam adparet, quare tunc morbus sit periculosior, quoniam non solum massa humorum

de-

deprauata est, sed quoque ob læsam digestionem cibi ac medicamenta auxilium rite præstare nequeunt. Facile quidem, vt opponi possit, perspicio, quod in febribus continentibus curandis, vbi nulla primarum viarum læsio in causa fuit, magna jam auxilii pars allata sit, si tenor febrilium symptomatum remittit, atque simul exemplum exhibeat, quod febris remittens ex solius sanguinis affectione oriatur. Veruntamen pro omni probabilitate viscera, digestionem inferuentia, præternaturali quadam constitutione adfecta sunt, qua fit, vt ex cibis chyli præparatio rite perfici nequeat, quique tum sanguini admixtus, exacerbationem producit. Patet ex his, quod omnino febris continens ex colluie vitiosa primarum viarum oriri possit, quocum obseruata Cl. SARCOÏNE coincidunt, (v. l. c. T. 2. p. 93. T. 3. p. 182) quodque recte adnotavit Cl. RAVERT in diss. sub præsidio Ill. BALDING. habita *de febrium acutarum Therapia* p. 42. Tamen hæc colluies, tam diu in primis viis hæret, febrem continentem non excitat, neque hinc causa ejusdem materialis dicenda est, sed jure ad remotas causas relegatur. Sanguini autem admixta febrium continentium causam materiale vel, quod idem est, earundem naturam sistit. Duplex hinc datur febrium continentium status, quorum alter febres continentes ex sanguinis vitio, in eodem primarie genito, alter autem illas, quæ fomitem ex primis viis vel ex visceribus chylopoieticis trahunt, spectat. Ille veras synochas primarias comprehendit, quæ a principio usque ad finem typum continentem obseruant, hic autem

eas sistit, quæ ex remittentibus oriuntur. An in binis casibus purgantia vitanda? An ergo canon practicus: „continentem febrium typum purgantium „contraindicans esse?„ Omnino, optimis practicis consentientibus, affirmando responderi debet. Priori enim in casu nullam natura præbet indicationem, quod per hanc viam hostem expellere, prona sit. Altero autem in passu vires artificialem purgationem haud ferunt, nisi natura ipsa hanc viam seligat, atque ex sanguine materiem ad primas vias denuo deferat. Hæc de natura continentium sufficiant. Id tantum adhuc, vt moneam, habeo, quod hæc continua febrium symptomatum afflictio non ita stricte sumi debeat, quin uno vel altero tempore mitiorem vel graviolem in modum intendi posset. Medela, victus, aliaque hanc mutationem efficere possunt, quum tamen febris pro continenti haberi debeat, quoniam remissiones atque exacerbationes non ita sunt manifestæ ac regulares, vti in biliosis &c. deprehendere licet. (cf. SAVVAGES *Nos. method. T. 2. P. I. p. 231, 240. Ill. de HAEN Thes. febr. divis. sist. p. 10.*) Ita stricte quidem BRENDelius typi continentis vocem, vt sumferit, videtur, quum plane dubitet, febres continentes nostris in regionibus occurrere, (v. *diff. de febr. partit. §. 5.*) quod tamen ex propria observatione redarguere possum, quamvis omnino concedendum, eas remittentibus multo rariores esse.

GENVS PRIMVM CONTINEN-
TIVM.

CONTINENS INFLAMMATORIA.

Exæstuatío. Refrigerium. *a*) Neglecta sanguinis missio, & suppressio hæmorrhagiæ consuetæ, atque plethora ex his causis contracta. *b*) Contagium. Vulus & alia irritamenta tam interna quam externa. Constitutio robusta ac sensilis, sit hæc vel naturalis, vel ex anni tempestate orta, *c*) perflante nempe diu borea, *d*) præcipue hiemis tempore. *e*) Sanguis ex vena detractus spissus, crusta alba vel grysea obtectus,
ac

- a*) v. Ill. de HAEN *Rat. medend.* T. 2. p. 19. Cl. GESNER *Beob. a. d. Arzeneigel.* B. I. p. 118.
- b*) v. Ill. de HAEN l. c.
- c*) v. HVXHAM *Opp. Ed. Reichel*, T. I. p. 12 seq. T. 2. p. 136.
- d*) v. LANGRISH *modern theory and practice of physic.* London 1738. p. 10 seq. HVXHAM l. c. T. I. p. 181. 185. & T. 2. p. 37. 48. Cl. SARCONE l. c. T. I. p. 60. 96.
- e*) v. HIPPOCRAT. *Aphor.* S. 3. n. 23. PRINGLE l. c. p. 80, 124, 169. WINTRINGHAM *Comment. nosol. in Opp. Lond.* 1752. V. 2. p. 182, 198, 277, 312, 347.

ac parum, vel nil feri secedens. *f*) Pulsus durus, plenus, celer. *g*) Lingua arida, aliquanto alba. *h*) Cutis initio arida. Vrina ante coctionem pro febris intensitate rubra, declinante vero morbo in colorem lateritium abit, turbatur, atque puluerulentum quid rubrum secedit. Vires ac sensibilitas bonæ. Corripit absque multis prægressis prodromis. Symptomata correspondentia.

Omnia

f) Hic sanguis sedulo discernendus est ab illo, qui ob pituitæ copiam ejusdemque tenacitatem crustæ inflammatoriæ præ se fert speciem. Laxior tam crustæ quam cruoris cohæsiō, & coexistentia constitutionis phlegmaticæ cacochymicæ absque veræ inflammatoriæ indolis reliquis signis, diagnōsin hujus atque differentiam illius conditionis constituunt.

g) Quandoque a nimia sanguinis copia pulsus oppressus deprehenditur ac vires languunt, vbi, phlebotomia instituta, pulsus excitatur, ac fortior & plenior euadit. v. H V X H A M l. c. T. 2. p. 19, 131, 166. Cl. S T R A C K *de morbo cum petechiis* p. 277. Cl. I V N G S C H V L T Z *diff. cit.* p. 17. Sic etiam in pulmonum, cerebri & intestinorum inflammatione pulsus ab hac conditione aberrat, vbi febris natura ex reliquis judicanda est.

h) Hæc linguæ albedo impuritatum in primis viis signum non est, si nempe papillulæ modo emicant. In pulmonum inflammatione alia facie adparet, de qua infra.

Omnia hæc indicant: 1) ad Venæsectionem (v. GLASS. *Comment. de febr. Ed. Ill. BALDING. p. 55 seq.* HVXHAM T. II. p. 18 seq. PRINGLE p. 126. SCHRÖDERI & IVNGSCHULTZ *diff. de venæs. in febr. instit. præcip. cautel. §. 4.* Cl. RAVERT *diff. cit. p. 62 seq.* QVARIN *Method. febr. med. p. 7 seq.*) 2) ad medicamenta resoluentia & diluentia, (v. HVXHAM T. II. p. 20. BROCKLESBY *Oeconom. u. medic. Beobacht. p. 97.* Cl. RAVERT *diff. cit. p. 64 seq.*) inter quæ præcipue nitrum in forma mixturæ adhibendum, atque acida tam vegetabilia quam mineralia cum potu diluente atque emolliente miscenda, eminent. (QVARIN l. c. p. 12.) 3) Ad emollientia, v. c. clysteres emollientes, Balnea tepida, fomentationes &c. (HVXHAM l. c. p. 26.) 4) Ad Sinapifinos. (QVARIN l. c. p. 22.) & ad Veficatoria. (v. GLASS. l. c. p. 165. PRINGLE l. c. p. 130. *Whytt Works publ. by his Son. p. 241 seq.*) 5) Ad regimen temperatum atque victum tenuem vegetabilem. (*cf. ea, quæ Ill. de HAEN de methodo refrigerante in Rat. med. ubique proposuit et QVARIN l. c. p. 14.*) Camphora & lenia diaphoretica, remediis atque medicamentis memoratis modo prægressis, locum nonnunquam habere possunt, si molimina deprehenduntur, quibus natura materiem per cutim ejicere conata est, & tamen actuositate illa caret, quæ, ad opus perficiendum, requiritur. (v. PRINGLE l. c. p. 129.) Opium autem soluendis obstructionibus phlogisticis dicatum non est, (v. TRALLES *Vsus Opii T. II. p. 81 seq.* QVARIN l. c. p. 28.) Sed tantum demissis

symptomatibus inflammatoriis, & spasmis urgentibus, usurpari debet. (v. PRINGLE *l.c.* p. 132.) Roborantia, ad causam materialem harum febrium tollendam minime conueniunt, (v. HUXHAM *T. 1.* p. 299.) nisi iam remissiones adpareant (v. QVARIN *l.c.* p. 23.) Soluuntur hujus generis morbi, hæmorrhagia, sudore, vrina, sputo, fluxu narium, suppuratione, diarrhoea. Vltimam hanc viam natura rarissime sequitur. Indicatur hæmorrhagia narium rubedine oculorum, temporum grauitate, visus hebetudine, acuto occipitis dolore, lachrymis inuoluntariis, narium pruritu, pulsu dicroto. (cf. QVARIN *l.c.* p. 16. PEZOLD *spec. semiot.* §. 19.) Sudorem præcedunt vrina parca, cutis mollis, pruriginosa, pulsus mollis vndosus. (v. PEZOLD *l.c.* §. 25. QVARIN *l.c.*) Vrinam criticam fore præfagiunt grauitas hypochondriorum & lumborum, ardoris circa pudenda sensus. (QVARIN *l.c.* PEZOLD *l.c.* §. 24. De reliquis v. PEZOLD *l.c.* §. 21.) Accidunt crises potissimum diebus quaternariis & septenariis (v. PEZOLD *l.c.* §. 17. QVARIN *l.c.* p. 17. HAEN *l.c.* T. 1. C. 4.)

Ex hac adparenti sanguinis crassa conditione, sicut ex diluente curatiua methodo sæpe conclusio trahitur, densitatem vel lentorem humorum id esse, quod his febribus peculiariter atque essentialiter competat. Quod autem hæc opinio nondum extra omnem dubitationem posita sit, sequentes difficultates, quibus adliuc premitur, probabunt. 1) Satis rapide plerumque sanguis e vena fluit, quid! quod obseruante HAENIO (*T. 1.* p. 75. et *T. XI.* p. 95) haud raro accidit,

dit, ut crusta eo crassior adpareat, quo majori impetu sanguis effluit, quamvis etiam contrarium viderit. 2) A sanguinis e vena missi conditione ad eam, qua gaudet, dum in vasis fluit, conclusio haud valet. Fortassis enim ille sanguis e vena missus densus, dum in corpore circulat, satis fluidæ consistentiæ est, id quod ex modo memorato sanguinis rapido fluxu haud absque ratione opinari potest. Reuera enim sanguis phlogisticus sano lentius in coagulum abit, (v. *Philos. Transact. V. 60. Goett. Anzeig. St. 107 p. 917.*) atque ex HAENII experimentis, cum sanguine institutis, crustam phlogisticam etiam ex dissoluto sanguine parari posse, didicimus, (v. l. c. T. 1. p. 77.) ut ergo, nisi semper, nonnunquam tamen crusta inflammatoria putredinis sequela esse possit. 3) Hæc crustæ apparitio, ut nonnunquam ab accidentalibus circumstantiis pendeat, videtur. Febri enim non semper respondet, (v. *Cl. GESNER Beob. B. 1. p. 121*) & quandoque in febris initio deest, ac secundo vel tertio die modo conspicitur. (v. *HUXHAM l. c. T. 2. p. 45, 170. HAEN l. c. T. 1. p. 74. P. 9. p. 4, 24. Cel. GRIMM von der Epidemie zu Eisenach p. 26. Cl. IVNGSCHULTZ diss. p. 12.*) Accidit præterea, ut hæc crusta a principio morbi usque ad finem plenarie desit, ubi tamen ex reliquis phænomenis inflammatoria febris indoles manifesta est. (v. *SWIETEN Comment. T. 1. ad §. 384. HAEN l. c. T. 1. p. 74. SARCONI l. c. T. 2. p. 191. Cl. IVNGSCHULTZ l. c.*) Differt porro hæc crusta pro luminis venæ, (HAEN l. c. T. 9. C. 2. §. 3.) & pro vasorum, quibus excipitur, differenti conditione,

(v. HAEN *l. c.* GESNER *l. c. B. 1. p. 123.*) & nonnunquam vno in vase vere pleuriticus, in altero penitus solutus sanguis in conspectum venit. (v. HAEN *l. c. T. 10. p. 242.*) Hinc omnes hi auctores sedulo moment, ex solius sanguinis conditione ad curationem haud secure concludi posse. (*cf. ELLER Obs. de cogn. et cur. morb. p. 197 seq.*) 4) Hæc crusta sæpe in sanissimorum hominum sanguine obuiam prodit, vbi ne vestigium morbi adparet, (v. SWIETEN *l. c. T. 1. ad §. 384.* HAEN *l. c. T. 10. C. 5. p. 242.* GESNER *l. c. B. 1. p. 116*) & SARCONE hanc diathesin heluctiæ incolis fere naturalem esse adfirmat. (v. *l. c. T. 1. p. 96.*) Sicut etiam RVYSCHIANA experimenta atque HAENIANA ex sano sanguine crustam phlogisticam parare docent. 5) Sæpe in aliis morbis sanguis phlogisticus deprehenditur, quibus tamen methodus antiphlogistica haud congruit. Sic in febris nervosa sanguinem pleuriticum vidit HOME. (v. *Medical facts and experiments p. 194.*) In podagra eum nonnunquam adesse, adfirmat SYDENHAM. (v. *Opp. Ed. Lugd. p. 446.*) Omnia hæc satis superque euincunt, quod ex sanguinis illa conditione absque reliquorum phænomenorum coincidentia nil certi ad praxin nec ad febris naturam consequi possit. Coincidit quidem quodammodo cum hac opinione obseruatum illud, quod nempe quandoque hæ febres non prius judicentur, nisi sanguis antea dissolutus apparuerit; (v. HAEN *l. c. T. 10. C. 5. p. 242.* SARCONE *l. c. T. 2. p. 166 seq.*) Attamen hoc factum euidentem conclusionem non admittit, quoniam alia ratio quam densitatis immutatio

nutio adesse potest, secundum quam materia per sanguinis dissolutionem ad exitum apta redditur. Alterum argumentum quod attinet, haud majori gaudet euidencia. Conueniunt enim diluentia multis aliis morbis, quibus humorum densitas attribui nequit. Nec certitudine adfirmari potest, quod potus antiphlogisticus diluendo tantum proficit. Si ex medicamentorum relationibus chemicis ad operationes eorundem in corpore humano concludere velimus, eadem ratione contrarium simul consequi poterit. Satis nempe nota est proprietas illa acidi vitriolici, qua humores animales extra corpus viuens coagulare & incrassare valet, id, quod eodem modo in corpore viuentis, assumpto illo, contingat, ex effectibus ejusdem in morbis putridis quodammodo verificatur. Et tamen idem acidum, optimis practicis consentientibus, haud parum ad inflammatoriam sanguinis diathesin minuendam contribuit. Nulla ergo ab his argumentis ad humorum densitatem fundata conclusio duci potest, quin causam potius harum febrium materialem alio modo aliaque ratione quam densitatis, febrem accendere, ex objectionibus verisimile reddatur. Neque phlogistica sanguinis crusta essentielle febris inflammatoriae signum constituit, sed ex memoratorum symptomatum concursu & absentia signorum, quae alias causas manifestant, febris natura vel inflammatoria ejusdem indoles judicanda est. An hæc materies, acrimonia peculiari prædita est, qua ad recensitas machinae mutationes producendas idonea sit? Hoc ab ingenioso WHYTT satis certa probabilitate adfirma-

tur. (*v. on nervous disorders in Opp. a filio ed. Edinb. 1768. p. 559.*) An hæc materia ex peculiari corporis dispositione sensim generatur, vel an foras admoveatur? Vtrumque concurrere morbi historia docet. An tandem causa materialis sanguini insit, & rationem crustæ phlogisticæ contineat? Ita Ill. HAEN adfirmat. (*v. l.c. T. II. C. de gener. puris.*)

Constitutio, huic feбри fauens, naturali & sanissimæ proxime abest, atque res, quæ sanitatem custodiunt, febrim ex hoc genere accendunt. (*v. c. Boreas v. SARCONE l.c. T. I. p. 60.*) Hinc morbi hujus generis, proba instituta medela, non facile periculum conducunt, nec inde, permanente duro & æquali pulsu, bonisque viribus, accedentibus tunc forte ex dolore v. c. deliriis vel aliis symptomatibus nervosis, periculum pertimescendum est, nisi localis simul complicata affectio periculum inducat. (*cf. BAGLIV. Opp. p. 139.*)

SPECIES CONTINENTIVM INFLAMMATORIARVM.

A) SIMPLEX.

Sub hac determinatione semper eam morbi modificationem intelligo, quæ nulla alia facie, quam ea, quæ generi competit, adparet, & ubi causæ illæ formales desunt, quarum cooperatione varia phænomena producuntur, quæ haud necessarie ex natura morbi promanant, quorum varietas ideo species constituit. (*v. Introd. §. 20, 33.*) Jure quidem nonnunquam opinari potest, ut simul alia causa materialis, quæ generi propria non est, se innisceat. Hinc inde vel nouum genus ponendum esse, systematis regulæ postulant, vel notionum, ut ita dicam, vniuersalitas aliquo modo infringi debet. Sic v. c. tali feбри pituita quædam vel irritamentum peculiare vel aliud quid, quæ causa, simul adesse potest, quo natura febris quodammodo diuerse modificatur. Annon autem hac ratione februm differentia in infinitum fere progrediretur? An omnes has varietates ita cognoscamus, ut eas determinare possimus? „Malimus hic gradum, cohibere, quam per tenebras illidere.“ Neque huius defectus admissione systematis nostri utilitas dirimi potest, quatenus hanc deflectionem practicus ignorat. Quam enim methodus nostra nudis experientie factis superstructa sit, systematis vitia obseruationis penuriæ tribuenda erunt, nec ex iis praxi damnum

enasci potest. Observatione locupletata systema ad maiorem perfectionis gradum facile vehitur, illaque deficiente, systematicus in culpa non est. Monitu haud forte opus est, vnam tantum dari posse speciem simplicem. Quando enim phænomena, generi vniuersaliter haud perpetua, adparent, alia causa atque a generica diuersa adest, quæ tunc complicationis notionem præbet. v. infra.

S*ynochus imputris* GALENI, (*de diff. febr.* l. 2. C. 12. *et method. med.* l. 9. C. 4. *et* l. 11. C. 14.) *Synocha simplex* HOFFMANNI (*Med. rat. syst.* T. 2. l. 3. C. 1.) *Continua non putris* BOERHAVII (*van SWIETEN* T. II. p. 417. *melius autem hanc febrim ab aliis distinxit in* T. III. p. 124. *Ed. Lugd.*) *Febris inflammatoria simplex* HUXHAMI. (*l. c.* T. II. p. 15.) *Simple inflammatory Fever* BROCKLESBY (*Oeconomical and medical Observ. Lond. 1764. p. 145. vel vers. meæ p. 96.*) *et* PRINGLI (*l. c.* p. 124.) *cf.* BROOKES *general practice of physic.* V. 1. p. 149.

Vlteriori probatione haud egere videtur, quod febris ex diathesi phlogistica absque inflammatione locali adesse possit, quum id auctorum observatione

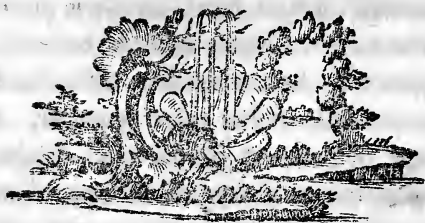
extra

extra omnem dubitationem positum sit, quamvis hæc diathesis nunc majori nunc minori gradu intersit, ac priori in casu omnino facile inflammationem contrahat, posteriori in passu autem facile negligatur, prætereaque sicut omnes febres vere continentes haud frequenter occurrat. Cæterum ex hujus speciei cum genere competentia sequitur, ut omnia insimul, quæ de natura & curationis ratione generis dicta sunt, speciatim sibi vindicet.

B) COMPLICATÆ.

Ex supra de simplicitate posita notione facile complicationis idea, quam hic termino affigere mens est, deduci poterit. Eam nempe morbi denotat speciem, quæ vno alteroue symptomate aut pluribus a causa materiali generis haud necessarie pendentibus, sed diuersarum formalium causarum concursu productis, stipata est. Iisdem quidem difficultatibus hæc notio obnoxia est, quibus prior premitur. Concurrunt nempe omnino ad producendas species, quas huic rubricæ inferere de jure esse æstimo, diuersæ aliæ causæ materiales, quæ generi proprie non competunt. Sic v. c. natura febris variolosæ sine dubio ab ea pleuritis vel aliæ febris inflammatoriæ cum inflammatione particulari conjunctæ, discedit, neque has febres in omnibus, ratione causæ materialis consimiles

esse, quisquam adfirmabit. An autem ideo variolæ inflammatoriæ indolis nouum genus determinant? Nonne curationis ratione, ceu distinctionis nostræ fundamentum, proxime conueniunt? An discessio optimæ hucusque medendi methodi cognitæ, in variolis huius indolis maior est, quam ea, quæ curatio specialis pleuritidis a generali differt? Qui ea, quæ generaliter de nostra ordinandi methodo proposui, attento quodam animo perlegerit, facile has quæstiones soluet, atque mecum consentiet, omnes febres, quarum curatio methodum medendi antiphlogisticam proprie sibi vindicat, ad vnum idemque genus febrium inflammatarum referendas esse, quamuis ratione causarum quodammodo differunt. Posteris, factis experientiæ magis ditatis, eorum vltiorem suppletionem tradimus, quæ, necessitate coacti, negligere oportet.

α) CVM INFLAMMATIONE
LOCALI.

1) PHLEGMONE.

Sensatio doloris atque ardoris permanens
cum partis adfectæ læsa functione.

Hæc signa, ab omnibus aliis separatim spectata, haud raro aliarum etiam conditionum morbosarum indicia sistunt, neque semper sufficienti euidencia inflammationem portendunt. Sic spastici affectus canalis intestinorum sæpe ita vehementer excruciant, atque certo quodam loco tam pertinaciter ac fixe inhærent, vt maxima in dubitatione hæreamus, an dolor pro mere spastico vel pro vere inflammatorio habendus sit. Ita v. c. vehementissima cephalalgia ex mera congestione orta exinde spastica contractione in febribus nonnunquam sæuit. Sic contraria ratione haud raro inflammatio occulte serpit, ita vt maxima medici attentio decipiatur. Sæpe enim dolor, constans alias inflammationis pedissequus, atque internarum inflammationum vnicum fere signum, experientia teste defuit, (v. MORGAGNI *de caus. ac sed. morb. Epist. 20. Art. 15. Ill. HAEN l. c. P. XIV. p. 133 seq. Cl. WIENHOLT Diff. de inflammationibus occultis. Gatt. 1772. p. 6 seq.*) neque semper perturbata fuit functio, parti adfectæ dicata, (v. Cl. WIENHOLT *l. c. p. 7.*) nec tandem febris cum dolore coexistentia partem quamdam inflammata esse indubie testatur, quum

quum, ut modo monui, spasmus, inflammationem mentiens, etiam in febribus obseruetur, atque inflammatio absque febre vere existere possit. (v. *van SWIETEN Comment. T. I. ad §. 379. Cl. WIENHOLT l. c. p. 5. Ill. HAEN l. c. T. XIV. p. 132.*) Attamen omnes hæ fallaciæ nostris in febribus vere inflammatoriæ indolis haud temere contingere solent, sed scimus ex obseruatis, hanc deceptionem in febribus biliosis, nervosis atque putridis multo esse frequentiore, quam in febribus vere inflammatoriis, ac particularem inflammationem huic febre adjunctam esse, ex signis supra positis satis secure conjici potest. Certa præterea sibi que propria quæque partialis inflammatio habet symptomata, ex quorum concursu atque ad totum morbum relatione diagnosis eo facilius instituitur. Soluitur hæc machinæ ægritudo, dum materies illa, qua inflammatio existit, humoribus iterum assimilatur, & simul cum reliqua febris causæ materialis parte virium naturæ motricium, remediorum atque medicamentorum ope extricatur, vel dum sibi ipsa natura exitum per suppurationem parat. Et hæc vltima morbi solutio sequi solet, si quarto morbi die, prior facta non fuerit, quamvis hic suppurationis terminus haud raro ad diem septimum vel ultra protrahitur. (v. *Ill. HAEN l. c. T. XIV. S. 1. C. 5.*)

Docuit nos experientia, inflammationis resolutionem omni ea opitulatione tentandam atque perficiendam esse, quæ generalem curationem respicit, dum hujus ratio speciali adfectioni, pro diuerso ejusdem situ & partium adfectarum varia conditione, tantum

magis

magis specialiter adaptatur. Et quidem venæ sectionem in parte ipsa adfecta, vel proxima huic saltim vicinia cum fructu instituendam esse, observatio confirmat. (v. Cl. RAVERT *diff. cit. p. 63.*) Remediorum inflammationem resolventium sparta speciali etiam vesicatoria funguntur, quorum parti adfectæ immediata applicatio nostris temporibus eximia utilitate commendatur, cujus auctores videantur in Cl. RAVERT *diff. p. 69.* (*cf. etiam meretur WHYTT WORKS cit. p. 241. et BORDEV vom schleimichten Gewebe. p. 168.*) quo etiam fomentationes siccæ camphoratæ pertinent, ea tamen differentia, ut vesicatoria materiem immediate extricare, fomentationes autem ad materiei assimilationem symbolam conferre, videantur. Emollientia etiam in usum vocantur, quamvis hæc magis ad promouendam suppurationem, quam ad resolutionem perficiendam plerumque spectant. Conferri hic merentur, quæ nuper Cl. GOVEARD huic curationis rationi in Opusculis chirurgicis objecit, cujus tamen remedium adstringens nostris inflammationibus congruens esse, haud videtur, id quod etiam de aquæ frigidæ (v. SARCONE *l. c. T. 1. p. 208.*) & corticis peruiani usu valet, (v. Cl. WIENHOLT *l. c. p. 31.*) Quippe quæ remedia magis in iis curandis inflammationibus commendanda sunt, quæ febribus putridis superueniunt. De usu opii in principio, ad dolorem compescendum, facto v. SARCONE *l. c. T. 1. p. 158 seq.*

Quænam nunc ex omnibus his de inflammatione prolatis ad naturam ejusdem conclusio duci potest?

An

An materies, quæ febrim accendit, quæ phlogisticam sanguinis crustam format, quæ inflammationem producit, & quæ postea sputorum vel puris forma excernitur, vna est eademque? Id veritati haud valde abssimile esse, ex curationis febris atque inflammationis analogia, & ex similitudine materiei, quæ cadaueribus apertis in locis inflammatis transsudata conspicitur, (v. Ill. HAEN l. c. T. 1. p. 85. T. 2. p. 15. Cotunn. de Ischiad. nervos. §. 22. SARCONI l. c. T. 2. p. 188.) cum ea, quæ sanguini phlogistico admixta est, haud absque probabilitate opinari potest. SYDENHAM eandem opinionem adoptavit, dum ait: „Ex præcipitatione materiæ febrilis, crudæ nondumque per idoneam ebullitionem subactæ adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparatæ, in pleuram pleuritis producitur., (v. Opp. Ed. Lugd. p. 263.) Et paulo infra addit. „Pleuritidem nihil aliud esse arbitror, quam febrem a propria & peculiari sanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in pleuram deponit, nonnunquam & in pulmones, vnde peripneumonia suboritur, quam a priore gradu tantum & pro maiore ejusdem causæ intentione extentuque latiori, differre autumo. (l. c. p. 264 seq.)„ Sicut autem sanguinis phlogistica diathesis, (ea saltim, quæ manifeste adparet) magis pro febris effectu habenda est, sic forte ad inflammationis existentiam aliud quid requiritur, quod in crusta non est. Sæpe enim nulla sanguinis inflammatoria conditioprehenditur vel modo quandoque post aliquot præterlapsum temporis spatium, quo inflammatio

matio jam adfuit, obuiam prodit, & sic tandem haud raro sanguis antea phlogisticus nunc dissoluta facie adparet, absque vlla inflammationis imminutione (*v. HAEN l. c. T. 10. p. 242.*) quamvis etiam hic, materiem phlogisticam omnem nunc ad locum adfectum depositam esse, dici posse, perspiciam. Neque semper localis inflammatio pro febris effectu habenda est, quum haud raro hæc, inflammatione prægressa, sequitur. (*v. SARCONE l. c. T. 1. §. 154, 186.*) An porro inflammatoria materies sola densitate atque inde oborta in vasis obstructione causam constituat? Haud videtur, quum anastomoseos ratione sola vasorum quorundam obstructio irritare & adfluxum humorum attrahere nequeat. Hinc, vt materia non ex sola tenacitate, sed ex acrimonia quadam, partes sensiles irritante, inflammationem producat, videtur, (*v. WHYTT l. c. p. 230.*) id quod inflammationum externarum geneleos atque omnium curationis rationibus simul confirmatur. An autem hæc acris materia in vasis tantum hæreat, eorundemque extensione tumorem efficiat, vel an hæc materies in cellulosa extravasata symptomata sua edat? Prius popularem fuit opinionem, posteriorem in cellulosa humorum extravasationem vnicam inflammationum rationem continere, BORDEV adfirmat, (*v. vom schleimichten Gewebe*) vtrumque in natura vere existere haud exigua probabilitate adsumi potest. Satis enim perspicue vasorum illam extensionem in ophtalmia deprehendimus, atque simul hinc inde talis inflammationum rationis existentia in dubium vocari nequit, quam-

quamvis hoc omnino in minimis tantummodo vasis locum habere videatur, quoniam transpirationis superpressione acris materia, quæ per vascula excretoria minima evehi debebat, in iis stagnare cogitur, neque facile resorberi ac vasis majoribus advehi posse, credi potest. (v. WHYTT *l. c. Edimburg. Versuche* T. 2. p. 46.) Alteram inflammationis geneseos rationem quod attinet, variis ea metastasium phænomenis quodammodo verificatur, neque talis ad cutis cellulas humorum depositio negari potest, quamvis dubium relinquatur, an causæ partem constituat, vel annon pro inflammationis ipsius effectu habenda sit. Secundum BORDEV ex hac ratione præcipue inflammationes ex consensu v. c. e bile &c. fiunt, quæ autem hic non pertinent, sicut præterea inflammatio, generi nostro febrium propria, ab omnibus aliis a febris biliosa vel putrida pendentibus, sedulo discernenda est. Plura enim existere inflammationis genera naturalia, ex subsequentibus adparebit, neque hinc natura inflammationis semper una est eademque, sed pro varia constitutione & pro diuersis causis remotis admodum differt. Hic tantum de ea inflammatione nobis agendum fuit, quæ a febre vere inflammatoria pendet, & huic tantum ea adplicari debent, quæ hic proposita sunt. Quodsi termino quodam hoc inflammationum genus insignire velinus optime Phlegmone dicitur, quo nomine tunc inflammationes a bile, e putredine, ex miasmate rheumatico, arthritico venereo & ab erysipellate &c. ab hac phlegmone separari debent.

I. INFLAMMATIO OCULORVM.

a) *Externa.*

Chemosis VOGELII (*Præl. de cogn. et cur.*
C. H. *Adf.* p. 128. §. 175. PRINGLE *l. c.*
p. 135.)

Rubor, dolor & tumor tunicae adnatæ.

b) *Interna.*

Ophtalmitis VOGELII (*l. c.* §. 178.)

Dolor vehemens. Magna oculorum sensibilitas. Visus valde debilitatus.

2. INFLAMMATIO AVRIVM.

a) *Externa.*

Otitis externus VOGELII (*l. c.* §. 171.)

Rubor, dolor & tumor auris externæ.

b) *Interna.*

Otitis internus VOGELII (*l. c.* §. 170.)

Dolor magnus, ardens & pulsabilis auris internæ.

3. INFLAMMATIO PHARYNGIS.

Synanche TRALLIANI (*v. l. 4. C. 1.*) et
Aeginetæ (*v. l. 3. C. 37.*) *Cynanche* Aretæi (*de*
Sign. et caus. morb. L. I. C. 7.) *Angina cum tu-*
more BOERHAVII (*Aphor. 804.*) cf. BROCK-
LESBY *l. c.* p. 149. vel *vers.* p. 99. PRINGLE

l. c. p. 137. Cynanche sanguinea SAVVAGES
l. c. T. II. P. I. p. 485.

Vox mutata. Deglutitio difficilis. Signa inflammationis perspicua.

Curatio specialis gargarismatum vsum sibi vindicat, quæ resolutionem promoueat. Ribes nigrum hic specificè agere, legitur in Philos. Trans. N. 459.

4. INFLAMMATIO LARYNGIS.

Cynanche TRALLIANI et AEGINETAE (v. l. c.) Synanche ARETAEI (v. l. c.) et CELSI (L. 4. C. 4.) Angina absque tumore BOERHAVII (Aphor. 802.)

Spiritus onere & cum sonore trahitur. Vox clangosa, stridula, acutissima. Vertigo. Anxietates Rubor faciei atque oculorum. Deglutitio valde dolorosa. Nulla manifesta inflammationis signa.

Nonnunquam hydrophobiam ad laryngis inflammationis symptomata numerandam esse, probabilitate gaudet, (*v. Edimb. Vers. T. I. Art. 29.*) nisi alia simul causa adest, qua peculiare hoc symptoma efficitur, id quod ex materia viridi, quæ memorato casu per vomitum ejecta ac quodammodo critica fuit, patefcere videtur. De complicatione inflammationum laryngis & pharyngis v. SYDENHAM Opp. Ed. Genev. 1757. S. I. C. 5. p. 60. ELLER Obs. de cogn. & cur. febr. p. 172. Ill. VOGEL l. c. p. 135.

5. INFLAMMATIO ASPERAE ARTERIAE.

BOERHAVE *l. c. Aphor. 801. ejusdemque Commentat. p. 655. Cynanche trachealis SAVVAGES l. c. p. 491.*

Vox acuta, clangosa, sibilans. Inspiratio parua, frequens, cum summo molimine. Pulsus vacillans. Summa Angustia.

6. INFLAMMATIO LINGVAE.

Glossitis VOGELII l. c. p. 130 seq. van SWIETEN Comment. II. p. 626.

Linguae dolor & tumor. Loquela, & deglutitio difficiles. Profluuium salivae spissioris.

7. INFLAMMATIO PLEVRAE.

Pleuritis sine sputo HIPPOCRATIS (v. de morb. L. I. S. 25 et L. 2. p. 42.) cf. BONETI Sepulchr. anat. L. 2. S. 4. Obs. 14. Comment. bonon. T. I. p. 153. van SWIETEN Comment. III. §. 877. SARCONE l. c. T. I. p. 118. Naturæ ratione hanc pleuritidis speciem ab omnibus aliis sub nomine pleuritidis veræ optime distinxit SAVVAGES l. c. p. 450. de curandi ratione cf. PRINGLE l. c. p. 139. BROCKLESBY l. c. vers. germ. p. 102.

Dolor punctorius, fixus in latere. Respiratio brevis & inæqualis.

Hic morbus multis medicis sub pleuritidis nomine notissimus est, hac tamen differentia, ut nonnulli illam simul thoracis inflammationem, quæ dolore punctorio, tussi ac sputis corripit, a solius pleuræ inflammatione oriri, adfirmant. Quodsi autem concedatur, tussim *a*) ac sputa vere pleuritica semper, pulmones adfectos esse, indicare, jure meritoque pleuritidis nomen tali morbo, cui hæc symptomata adsunt, haud competit, vel saltim, ut dissensus auertatur, & pleuræ pulmonumque inflammationes rite ab inuicem discernantur, usurpari non debet. Nunc observatione edocemur, sputa talia, sicut in thoracis inflammatione comparata sunt, ab ipsorum pulmonum affectione oriri, (v. TRILLER *de pleurit. C. 1. §. 4, 5.* HUXHAM *l. c. T. II. p. 213*) neque ex solius pleuræ inflammatione euenire posse, (v. TRILLER *l. c. §. 4, 5.*) eademque ex ratione in vera nostra pleuritide, sputa haud mouenda esse, sedulo monent. (v. HUXHAM *l. c. T. I. p. 88.* SARCONE *l. c.*) Constat porro, inflammationem solius pleuræ vere occurrere, atque hanc absque sputis esse. (v. *loca supra citata.* FREIND *Comment. 5. ad libr. epidem.* HIPPOCR. *in Opp. Ed. Paris. 1735. p. 23. 25.* WENDT *Diff. sist. observ. de pleur. et peripneum.* Goett.

- a*) Tussis quidem sicca huic morbo ob partis adfectæ viciniam facile accedit, attamen essentialiter ei non conuenit, sæpeque deest. v. HUXHAM *l. c. P. I. p. 88.*

Goett. 1762. p. 29. SARCONE l. c. p. 136.) Plures porro consentiunt medici, hanc solius pleuræ inflammationem, quæ absque tussi & sputis, phænomenis tantum supra positis, euenit, pleuritidis, illam vero inflammationem, quæ pulmonibus inhæret, quæque dolore obtuso grauatiuo se manifestat, cuique simul tussis & sputa adsunt, peripneumonix, & illam tandem, vbi inflammatio pleuræ ad pulmones protendit, & phænomena binis communia adparent, pleuroperi-pneumonix nomine insigniendam esse. (v. RIOLANI filii *Antropogr. Paris. 1726 p. 335.* BONET. l. c. HUXHAM l. c. TRILLER l. c. C. 1. §. 8. SARCONE l. c. p. 133.) Quidnam ergo de memorabili illo medicorum, de sede pleuritidis dissensu, sentiendum? Annon ex falsa termino adjuncta notione obortus? Nonne iis positis, quæ modo memorauimus, facile dirimi potest? Fateri cæterum cum HAENIO (l. c. T. XI. C. de membr. inflam.) oportet, nos rationem ignorare, qua fit, vt pleura sicut reliquæ membranæ inflammata nullum sæpe doloris vestigium edant. A MORGAGNI enim l. c. *Epist. 20. Art. 55 seq.* SARCONE l. c. p. 123. et HAENIO l. c. docemur, cadauerum sectiones sæpe pleuræ inflammationes in conspectum exhibere, vbi ob doloris absentiam nos antea latuerunt. Videtur in illo casu, quo dolor sentitur, inflammationem in pleuræ cellulosa esse, vbi vasa sanguifera neruorumque ramuli ac vicinia musculorum intercostalium dolorem facilius excitant, cui sententiæ etiam Ill. de HAEN habeo consentientem. (v. l. c. P. IX. C. 4. §. 4. et P. XIV. l. c.) Est vero etiam conditio

sputi attendenda, quippe quod omnino adesse potest, absque tamen illa conditione, sub qua in pleuropneumonia deprehenditur. Dantur sputa alba, & spumida, (v. SARCONE *l. c. p. 137.*) quandoque leuamen adferentia, quæ vero nec eo tempore neque ordine, ut in pleuropneumonia, succedunt. Sic etiam sputa cocta per vasa ad pulmones deriuari possunt, absque vlla pulmonum læsione. (v. *Ill. de HAEN l. c. T. I. p. 87, et T. IX. C. 1. §. 9.*) Hic autem desunt sputa illa sanguinea, quæ statim sub morbi initio adparent. Quum interdum quoque sordes primarum viarum sputum cruentum excitare possint, quod vomitorio tolli potest, (v. *Ill. ZIMMERMANN von der Ruhr p. 24.*) hoc iterum attendendum est. Neque puris veri excreatio in contrarium sententiam meam vergit. Potest in suppuratione pleuræ aliquod puris absorberi ac exspui, sed hoc de resolutionis casu admodum differt. Sputa enim, quæ cocta audiunt, veri puris speciem, sicut nonnulli supponunt, haud præbent, cujus rationes omnium optime exposuit SARCONE *l. c. T. I. p. 189 seq. et p. 215.* Omnino tandem morbus haud frequenter occurrit, quum facile in consensum pulmones trahantur, vel versa ratione, affectis pulmonibus, inflammatio facile ad pleuram usque protendatur, (v. *HUXHAM l. c. T. II. p. 215. ELLER l. c. p. 179*) præcipue si pleura pulmonibus annexa est, quo in casu etiam materies cocta facilius in pulmones ruere potest, illa vero libera, si suppuratio oboritur, facilius empyema sequitur, (v. *DIEMERBROECK Anatom. Ed. Lugd. 1683. p. 313. BONET. l. c. L. 2. S. 4. obs.*)

obs. 30.) quamuis & hoc per absorptionis modum sputorum ope eliminari potest. (*v. Cl. LENTINI Observ. F. 2. Obs.* 23.)

8. INFLAMMATIO MEDIASTINI.

An pleuritis dorsalis HIPPOCRATIS?
(*v. de morb. L. 3. p. 110. Ed. van der Linden. HUXHAM l. c. T. I. p. 336. et T. II. p. 215. SAVVAGES l. c. T. II. p. 451. BONET. l. c. L. 2. S. 4. Obs.* 2, 27. *WENDT diss. cit. p. 21.*

Dolor sub scapula punctorius, vsque ad sternum protendens. Grauitas pectoris. Spi-
randi difficultas. Tussis sicca.

9. INFLAMMATIO PERICARDII.

v. BONET. l. c. S. 4. Obs. 29. *HUXHAM. l. c. T. II. p. 215. Pleuritis Pericardii SAVVAGES l. c. T. II. P. I. p. 452.*

Dolor punctorius ac grauitas in pectoris parte profundiore. Anxiety. Palpitatio cor-
dis. Perpetua ad tussendum procliuitas.

Haud raro accidit, vt plurium partium inflam-
mationes simul coexistunt, pro cuius complicationis diuerfitate alia atque alia phœnomena adparent, quo-
rum determinatio fat difficilis est.

10. INFLAMMATIO DIAPHRAGMATIS.

v. BONET. l. c. L. 2. S. 4. Obs. 19. *HUX- HAM T. I. p. 301. et T. II. p. 215. Cl. EBE- LING diss. de Inflam. Diaphr. Gœtt. 1771. p. 22.*

Dolor punctorius ab inferioribus costis versus ultimas dorſi vertebraſ protendens. Spiritus brevis, interruptus, ſingultuoſus. Anxietas. Inquietudo. Tuſſis ſicca. Hypochondriorum latus adfectum introrſum & ſurſum verſus coſtas trahitur. Riſus ſardonius. Deliria.

Hunc morbum ſemper cum deliriis continuis conjunctum eſſe, medici non pauci crediderunt, ideoque ei paraphrenitidis nomen impoſuerunt. Haud quidem negari poteſt, hoc ſymptoma huic morbo nonnunquam adeſſe, (v. *ILL. HAEN l. c. T. I. p. 84. Ill. VOGEL l. c. p. 45. §. 61.*) ſed totidem obſervatio docuit, illud deeſſe, neque eſſentialiter huic morbo competere, (v. *MORGAGNI l. c. Epist. 7. Art. 14. BONET. l. c. T. I. L. 1. S. 7. Obſ. 1. WILLIS. de anim. brut. C. 10. p. 257. de HAEN l. c. P. IX. C. 1. §. 5. et C. 2. §. 7. CLEGHORN Obſerv. on the epidemical diſeaſes in Minorca p. 248. Ill. VOGEL l. c. SARCONE l. c. T. I. p. 245. WENDT diff. cit. p. 30. Cl. FEIN diff. de Indole ac ſede phrenit. et paraphr. Gœtt. 1765. §. 18. EBELING diff. cit. p. 33.*) Sed pro vario, quem inflammatio occupat, loco, varia deprehenduntur ſymptomata. Hinc jure meritoque concludere licet, hoc ſymptoma huic morbo eodem modo ſicut reliquis inflammationibus accedere poſſe, quamvis ex partis peculiari conditione facilius, quam cæteris partibus inflammatis ſuperueniat. Hinc naturæ ratione a pleuritide proxime abeſt, neque veræ phrenitidis præſe

se fert ingenium, quippe quæ absque omni diaphrag-
 matis inflammatione occurrit, (v. SARCONE l. c.
 T. II. p. 145, et T. III. p. 588.) Descripsit quidem
 HIPPOCRATES (L. 3. de morb. S. 9.) phrenitidem,
 vbi αἱ Φρένες ita dolerent, vt tactum non ferant.
 Ast non videtur, HIPPOCRATEM hic diaphragma-
 tis inflammationem intellexisse, dum morbum hunc
 peripneumonix affinem atque sursum materiam edu-
 cendam esse, præcipit. Ex terminorum tandem apud
 alios auctores sensu vltius dijudicari poterit, an pa-
 raphrenitidis nomen morbo nostro congruat. Phre-
 nitidis nomine ea insania priscis medicis venit, quæ
 continua, acuta & in febre est. (v. CELSVS l. c. L. 3.
 C. 18. p. 148. Ed. Almel.) Paraphrenitidis autem ter-
 minum ei dementiæ febrili affigunt, quæ quidem con-
 tinue, minori tamen vehementia adfligit. (v. BREN-
 DEL diff. de paraphrenitidis et febr. malign. cognat.
 §. 1-2. Cl. FEIN diff. cit. §. 4.) Quando nunc talis
 paraphrenitis ex longe aliis causis euenire potest, sicut
 ad febres putridas, biliosas & neruosas, absque vlla,
 manifesta saltim, particulari inflammatione haud raro
 accedit, hæc vox diaphragmatis inflammationi specia-
 liter atque exclusiue tribui non debet, quamuis qui-
 dem status ille accedere possit, qui paraphrenitidem
 modo determinatam denotat, qui autem in omnibus
 reliquis inflammationibus eodem jure, (quando adest,
 et sæpe adesse, modo dictum fuit) hoc termino infi-
 gniendus est. Cæterum hujus paraphrenitidis vocis
 mentionem HIPPOCRATES ipse nunquam fecit, no-
 tante jam HUXHAMO, (l. c. T. I. p. 337.) neque,

cum a phrenitide gradu tantum differat, vtilitate conseruatur. Hinc verbum hocce absque damno ex practico systemate relegari potest, quoniam alias, si hanc denominationis rationem sequi vellemus, praxeos terminologia infinita foret, quum tot morborum varietates existant, quot indiuidua. Si necesse quis iudicat, vt nomen ponatur, analogiæ ratione optime Diaphragmatitis nuncupatur.

II. INFLAMMATIO PVLMONVM.

Peripneumonia HIPPOCRATIS (*de morb. L. 3. C. 16.*) *Peripneumonia pura* SAVVAGES (*l. c. p. 496.*) SARCONE *l. c. T. I. §. 200.*

Dolor obtusus, quasi pectus compri-
mens. Respiratio brevis, æqualis, & ple-
rumque auribus percipi potest. Spiritus ca-
lidus. Anxietas. Pulsus mollis, vndosus *a*).
Rubor genarum. In affecto latere ægri ple-
rumque commodius quiescunt. Sanguis, ex
vena

a) Obseruarunt hanc pulsus mollitiem GALENVS (*de caus. puls. l. 4.*) FORESTVS (*l. c. L. 16. Obs. 44. in schol.*) BAGLIVI (*l. c. p. 144.*) Quod autem hæc pulsus modificatio pulmonum inflammationi non adeo constanter competat, notarunt MORGAGNI (*l. c. Epist. 20. N. 10.*) de HAEN (*l. c. T. 9. C. 2. §. 9. et T. XI. C. 2. §. 2. p. 109.*) et SARCONE (*l. c. T. I. p. 194.*) vt ideo essentialem & perpetuum peripneumoniæ caracte-
rem haud præbeat.

vena detractus, spumescens. Tussis. Dolores capitis, qui tussiendo augentur. Secundo aut tertio die sputa, striis sanguineis intertexta, (cruda) sexto vel septimo die flauescentia, (cocta) morbum leuantia. Lingua ex flauo ruffa posteaque nigrescens. *b)*

Curationis ratio hujus febrium inflammatoriarum speciei, generali, sicut reliquarum, respondet. Sectio nempe venæ jugularis summo fructu hic adhibetur. (v. SARCONE *l. c. T. I. p. 200*) Nec minus vesicatoria, ad latus adfectum applicata, vtilitatem, supra memoratam, præstant. (v. SARCONE *l. c. p. 199.*) Quin autem nonnunquam tota thoracis regio doleat, nec certitudine locus peculiariter adfectus determinari potest, quum porro videatur, ut quandoque materies, quam sputorum ope nunc extricare natura molimina ciet, vesicatoriorum vi deriuante, foras reuehatur, atque ita hæc natura, ad morbum soluendum, tentamina supprimantur, quum tandem ulcera aurium his morbis haud raro magnum ferant præsidium, melioris consilii est, vesicatoria pone aures adplicare, cujus commendatio etiam legi potest apud BORDEU *l. c. p. 169 seq.* Præter hæc, pulmonum inflammatio peculiaris adhuc remedia ad

- b)* Hæc linguæ fordities, ab ipsa pulmonum adfectione pendens, sedulo ab illa discernenda est, quæ colluuiem in primis viis fordium indicat, id quod ex præsentia vel absentia reliquorum hujus colluuii signorum dijudicari poterit.

ad sputa promouenda sibi vindicat, quorum tamen munus generali medendi ratione plerumque absoluitur, quamuis negari nequit, resoluentia nonnulla specifica quadam ratione pulmonum infarctui conuenire, inter quorum numerum gummi ammoniacum in oximelite squillitico solutum, & sal amoniacum cum sulphure antimonii aurato combinatum præcipuum tenent locum. Radicem senega idem præstare, CL. LENTINI (*Obs. med. F. 2. Obs. 1. 2.*) et HVLME observationes docent. (*von Kindbether-Fieber. p. 61 seq.*)

12. INFLAMMATIO PLEVRAE AC
PULMONVM.

Pleuritis HIPPOCRATIS (de morb. L. 3.)
Pleuritis humida BOERHAVII (Aphor. 876.)
Pleuroperipneumonia HVXHAMII (T. I. p. 325
et T. II. p. 212 seq.)

Dolor lateris punctorius. Respiratio difficilis. Pectoris oppressio. Tussis. Sputa, initio striis sanguineis intertexta, postea flaua.

Pro maiori pulmonum vel pleurae adfectione nunc pleuritidis nunc peripneumoniae symptomata eminere, facile adparet, pro cuius differentia medendi quoque ratio diuersa esse debet.

13. INFLAMMATIO HEPATIS.

a) *Partis conuexae.*

Hepatitis pleuritica SAVVAGES (l. c. p. 506.) v. FOREST. Obs. L. 19. Obs. 7, 8.

Tumor

Tumor & dolor acutus hypochondrii dextri. Pulsus durus. Respirandi difficultas. Tussis sicca.

Hæc hepatis adfectio ea est, quæ plerumque febris inflammatoriæ genium conseruat, quæque crisi- bus a GALENO indigitatis, (*de crisi. L. 3. C. 3.*) solvitur, hæmorrhagiis nempe ex dextra nare atque sudoribus vtilibus & vrinis copiosis. Crediderunt auctores nonnulli, hanc hepatis inflammationem mere erysipelaceam vel rheumaticam esse. (v. HOFFMANN. *Opp. Ed. Genev. T. II. S. 2. C. 7. §. 4. et BIANCHI hist. hep. T. 1. p. 426.*) Quodsi hoc termino superficiale tantum inflammationem insigniant, illum etiam huic hepatis inflammationi tribui posse, quisque largietur. Si autem peculiarem atque a phlegmone diversam indolem erysipelati adscribunt, hujus termini vsum, hoc in respectu, admittere nequeo, quum nec rationi neque experientiæ contrarietur, quod hepatis superficiei inflammatio maxima cum pleuritide gaudeat affinitate; quamvis haud raro etiam accadat, ut materia rheumatica vel erysipelacea hepatis inflammationem producat. Medendi hinc ratio hujus inflammationum speciei, generali respondet. Vesicatoria loco adfecti applicata eximio fructu PRINGLE in vsum traxit, (*l. c. p. 146.*) & venarum hæmorrhoidalium aperturam hirudinum ope suadet SARCONE. (*l. c. T. I. p. 248.*)

*b) Partis concauæ.**v. SWIETEN l. c. C. 3. p. 83.*

Dolor præcedenti mitior & grauatiuus.
Pulsus mollis. Symptomata icterica.

Hæc est, quæ notante GALENO (*l. c.*) excrementis alui biliosis atque sudoribus nonnunquam etiam & vomitibus iudicatur. An ergo majore jure ad febres biliosas referenda? Plerumque saltim atque frequentius in febribus biliosis occurrere varii auctores obseruarunt, quorum loca allegauit Cl. WIENHOLT *l. c. p. 18.*

*c) Cystidis felleæ.**Hepatitis cystica SAVVAGES l. c. p. 507.*

14. INFLAMMATIO LIENIS.

v. FOREST. l. c. L. 20. Obs. 5. Splenitis SAVVAGES l. c. p. 509.

Dolor & tumor hypochondrii finistri.

15. INFLAMMATIO CORDIS.

Carditis SAVVAGES l. c. p. 482. Ill. MECKEL Obs. in act. Berol. 1756. SENAC Malad. du Cœur. C. 6. 7.

Dolor punctorius sub sternum. Palpitatio cordis & anxietates continuæ. Pulsus parvus, inæqualis. Calor exiguus.

16. INFLAMMATIO RENVM.

a. *Nephritis vera* SAVVAGES l. c. p. 510.

Febri dolor superuenit pungens, in regione lumbari, quandoque ad spinæ dorsī latus procedens. Mictio turbata. Vrīna pauca, ruffa, vel, in magno dolore, pallida. Obstructio alui. Tenesmus. Vomitio.

b. *Nephritis calculosa* SAVVAGES l. c. CELS. L. 2. C. 7. p. 60, 61. Ed. Alm.

Dolor, per exercitium vel commotionem pertinacius reuertens. Vrīna cruenta, quandoque arenulosa. Stupor cruris. Testis retractio. Febris dolori superuenit.

Quamuis hæc nephritidis species ab indole vere inflammatoria haud parum causæ materialis ratione discedat, fieri tamen potest, vt febris a calculo accensa, naturam febris inflammatoriæ præ se ferat, si reliqua, huic febris ansam præbentia, simul adsunt, & præter medicamenta calculum soluentia, generalem methodum antiphlogisticam, vesicatoriis exceptis, sibi vindicet.

17. INFLAMMATIO VESICAE
VRINARIAE.*Cystitis* SAVVAGES l. c. p. 475.

Dolor & tumor oualis in regione pubis. Mictio dolens. Tenesmus. Alui obstructio.

18. INFLAMMATIO VTERI.

Metritis SAVVAGES l. c. p. 466. Cel. TIMMERMANNI et BOETCHERI diss. de infl. vteri. Rintel. 1761. HVLME von dem Kinderbetterinnenfieber. Lips. 1772. p. 15 seq.

Sensus doloris, ardoris & grauitatis in pelui. Tumor in regione pubis dolens. Os vteri ad contactum dolens, durum, clausum ac retractum. Obstructio alui. Vomitio. Stranguria. Tenesmus. Capitis & mammarum dolor. Menstruorum vel lochiorum suppressio.

Hæc febris ab omnibus fere auctoribus febris puerperarum nomine insignita est, atque hanc semper vteri inflammationem pro causa agnoscere, crediderunt. Quod autem hæc vteri adfectio in puerperarum febre haud semper causam constituat, quamuis nonnunquam hanc febrii sequatur, omnium optime adnotauit HVLME (*l. c. p. 14 seq.*)

19. INFLAMMATIO VENTRICULI.

Gastritis legitima SAVVAGES l. c. p. 469. Ill. de HAEN l. c. P. IX. C. I. §. 4.

Dolor in ventriculo, magis sensibilis, si acre quid ingeritur, vel respiratur, aut regio epigastrica comprimitur. Conatus vomendi. Post ciborum vel medicamentorum inge-

ingestionem ipse vomitus. Alui obstructio.
Extremitatum frigus.

Hujus speciei signa pathognomonica, nec non indoles ejusdem inflammatoria haud raro satis ambigue dignoscuntur. Observauit enim HAENIVS (*l. c. et. C. 2. §. 6.*) in ægro absentiam nausæ & vomitus, quid! quod ciborum desiderium adesset, ubi tamen vera ventriculi inflammatio in secto cadauere obuiam prodibat. Sic porro pulsus duritie & plenitudine plerumque caret, quæ alias inflammatoriis febribus propria est, cujus ratio v. apud WHYTT, (*l. c. p. 241.*) ubi tum ex reliquis circumstantiis indicationes hauriri debent. De curandi ratione antiphlogistica, præcipue autem de vesicatoriorum, ad locum adfectum, vsu v. PRINGLE (*l. c. p. 146 seq.*)

19. INFLAMMATIO INTESTINORVM.

a) *Tenuium.*

Enteritis iliaca SAUVAGES *l. c. p. 463.*
FOREST. *L. 21. Obs. II.*

Dolores fixi circa vmbilicum. Obstructio alui. Vomitus post ciborum vel medicamentorum ingestionem. Respiratio breuis.

b) *Crassorum.*

Enteritis colica SAUVAGES. *l. c. p. 464.*

Dolor & grauitas lumborum. Obstructio alui. Rarius vomitus.

Febris in intestinorum inflammatione quoad calorem & pulsum exigua est, quod sedulo attendi debet, ne serpens malum medici superet imperium.

20. INFLAMMATIO MESENTERII.

Enteritis mesenterica SAUVAGES *l. c.*
p. 465.

Dolor circa regionem umbilicalem profundior, quam in tenuium intestinorum inflammatione.

21. INFLAMMATIO OMENTI.

Epiploites vera SAUVAGES *l. c. p. 474.*

Dolor in superiori & media abdominis regione. Tumor plerumque externeprehenditur.

22. INFLAMMATIO INTESTINORVM
ET OMENTI.

Febris puerperarum HVLME (*l. c.*)

Dolor fixus atque permanens circa umbilicum & regiones iliacas. Abdomen tactum non ferens. Cephalalgia frontalis.

Ex harum partium inflammatione febrim illam plerumque ortum suum trahere, quibus puerperæ tam obnoxiae sunt, sectionibus cadauerum Doctiss. HVLME probauit. Raro autem hæc febris inflammatoriam seruat indolem, ut infra monebo, sed magis a neruorum & bilis perturbatione pendere videtur.

Atta-

Attamen magna gaudet probabilitate, etiam ex mera vteri grauidi pressione, præfente constitutione fenfili atque plethorica, hanc febriem oriri, ideoque huic rubricæ illam inferendam eſſe, exiſtimauĩ.

23. INFLAMMATIO CEREBRI.

Οἰδημα ἐγκεφαλῆς HIPPOCRATIS (*de morb. L. 3. C. 1.*) FOREST. (*l. c. L. 9. Obf. 54. Schol.*)
Cephalitis spontanea SAUVAGES (*l. c. p. 479.*)
Coups de Soleil TISSOTI (*Avis au peuple Ch. 10.*)

Grauitatis in capite fenfus, cum dolore pulſatili. Rubor & magna oculorum fenſilitas. Vigilæ. Intumeſcentia capitis. a) Stupor. Delirium obſcurum. Carpologia. Sopor.

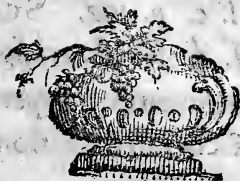
Hujus febrium inflammatoriarum ſpeciei facies iterum a generica valde diſcedit, quum febris quoad pulſum & calorem periculum portendere haud videa-

I 2 tur,

- a) Hoc ſuppurationis eſſe ſignum, ex obſeruationibus colligere licet, dum cadauerum ſectiones, quas PRINGLIUS (*l. c. p. 300.*) inſtituit, ſæpius ſuppurationem cerebri manifeſtarunt, intumeſcentia capitis ac ſtupore prægreſſis, id quod etiam cum illa morbi deſcriptione conuenit, quam HIPPOCRATES (*de morb. L. 3. C. 4.*) ſub nomine cerebri ſphaceliſmi expoſuit, quippe qui nil aliud eſt, quam ipſa cerebri ſuppuration. De quibus etiam conferri poſſunt BONET. *l. c. L. I. S. 3. Obf. 31, 33, 34.* & FOREST. *l. c. L. 10. Obf. 2.*

tur, quod tamen, ob loci conditionem, pertimescendum est, de qua pulsus ratione v. WHYTT. l. c. p. 241. Quod autem medelæ ratione febribus inflammatoriis adnumeranda sit, ex ipsis HIPPOCRATIS libris patet, qui venæ sectionem & medicamenta antiphlogistica suadet, atque vinum prohibet. Verique simile est, illum morbum, quem Ill. TISSOT (l. c.) *Coups de soleil* nuncupat, cerebri inflammationem pro sua agnoscere causa, quo pari modo methodum antiphlogisticam commendat. Cel. HOME (*Medical facts and Exper. p. 184*) ipse probabiliter inflammatione cerebri correptus fuit, ubi febris, lentæ nervosæ similis, adfuit, & tamen curationem antiphlogisticam adhibuit. Longe alia vero quæstio est, an hæc febris phrenitidis nomen, quo nempe plerisque auctoribus venit, mereatur. Et hoc quidem menti HIPPOCRATIS respondere, haud videtur. Nunquam enim in phrenitidis descriptione cerebri inflammationem accusavit, nec versa ratione verbo quodam, dum cerebri inflammationis descriptionem dedit, phrenitidis termini mentionem fecit, quippe quò omnem insaniam continuam, in quacunque febre occurrentem, insigniuit. (v. CELS. (L. 3. C. 18.)) Ergo inde hoc saltem jam sequitur, ut morbo nostro phrenitidis nomen exclusivè haud competat, quum nemo in dubium vocaverit, hoc phænomenon multis etiam aliis febribus, natura & indole ab inuicem longe diuersis, sub certis quibusdam circumstantiis solemne esse. Cadaverum tandem sectiones, quibus institutis, sæpius inflammationes cerebri, absque prægresso delirio, (v. WILLIS.

de Anim. brut. P. 2. C. 10. p. 257. BONET. l. c. L. 1. S. 7. Obs. 1. SARCONE l. c. T. 2. p. 230.) & vice versa in vere phreniticis ne vestigium quidem cerebri vel menyngum inflammationis signorum repertum fuit, (v. BONET. l. c. L. 1. S. 7. Obs. 13. 16. WEPFER de Apoplex. p. 435. MORGAGNI l. c. Epist. 7. Art. 2. 3. 4. 6. 8. qui adhuc alios auctores allegat, quibus haud raro nullam inflammationem in cerebro, phrenitide prægressa, videre contigit,) satis euincunt, quod, si unquam cerebri inflammatio pro phrenitidis causa habenda, nunquam tamen ab uno ad alterum secunda conclusio formanda sit. Neque ex statu post mortem reperto, absque alio respectu, argumentari licet. (cf. WILLIS. l. c. C. 10. p. 258. BONET. l. c. P. I. L. 1. S. 6. Obs. 1, 13. SCHRÖDERI et FEINII diff. de Indole ac sede phrenitidis &c. Ill. VOGEL. l. c. §. 60. SARCONE l. c. T. II. p. 229.) Postulat hinc rerum ordo, ut ambigua hæc vox, nisi ex toto relegetur, ad febrim nostram saltem peculiariter insigniendam haud adhibeatur, quum multis aliis febribus eodem jure eademque ex ratione tribui possit.

2) ERYSIPELAS.

Inflammatiō in summa cute late serpens.
Calor acris. Rubor roseus.

An hæc inflammationis prophasis a phlegmone natura distincta? Ita videtur. Plerumque enim ex acrimonia quadam humorum, constitutioni inflammatoriæ propriæ haud congrua, ortum ducere, curationis ratio atque analogia docent, quum eadem ab acribus venenis producat. Ratione ergo hujus affectionis naturæ hic forte stricte non pertinet, febris autem, illam concomitantis, causæ, omnino hic referendam esse, experientia jubet. An autem eadem hæc discrepantia in inflammationibus internis locum habet? Veteres quidem omnino ad hanc differentiam respexerunt, quamvis data, ad hoc probandum, evidentiæ ea non gaudeant, quæ conclusionem legitime valeat.

I. de HAEN Thes. febr. divis. sist. p. 20.

MONRO on the diseases of the army. p. 245.

III. VOGEL l. c. p. 192. SCHRÖDERI et ZIEGLER diss. de febr. erysipel. p. 46.

Febris inflammationi superueniens, vel, si jam adfuit, facta inflammationis eleuatione, eodem tenore perdurans.

Febris erysipelatosa a plerisque auctoribus febribus exanthematicis adnumerata fuit, nec id ut plurimum

mum sine ratione fieri, concedendum. Quodsi autem omnem materiæ febrilis, ad locum quemdam peculiarem, depositionem, exanthematum nomine insignire velis, sane quæcunque fere phlegmone vel metastasis eodem jure illud meretur. Hinc limites poni debent, qui ex majori vel minori hujus erysipelatis cum phlegmone cognatione, atque ex febris conditione determinandi erunt. Et hanc quidem deviationem experientia confirmat. Obseruarunt auctores, supra memorati, febrim erysipelatofam quandoque veræ phlegmonis speciem, phænomenis externis exceptis, præ se ferre, ideoque hanc morbi modificationem inflammationibus accensendam esse, putavi. Quod autem hæc febrium species generi nostro, curationis causa, inscribenda sit, ex iisdem auctoribus constat, quamuis omnino, velut modo monui, peculiare adhuc quid in hujus affectus causa materiali lateat, quod autem in curatione attendi nequit, dum in tenebris adhuc migrat. Pro varia, quam occupat, sede, variæ species poni possent, quod autem, prolixitatis causa, hic omittere liceat. An morbus ille indicus, quem Cel. CARTHEVS. (*de morb. endem. p. 162*) Proctalgia nomine descripsit, hic pertineat?

3) RHEVMATISMVS.

Rheumatismus inflammatorius BALLONII
 (v. Opp. Ed. Thevart. T. 4. C. de Rheumat.)
 Rheumatismus verus SYDENHAMI (Opp. Ed.
 Lugd. p. 272.) Rheumatismus acutus PRINGLI
 (l. c. p. 155.) MONRO (l. c. p. 141.) BROCK-
 LESBY (l. c. p. III. vel vers. p. 73.) Rhumatisme
 avec fièvre TISSOTI (Avis au peuple Ch. II.
 §. 163.) Synachus rheumatifans SAUVAGES
 (l. c. T. 2. p. 248) ejusdemque Rheumatismus
 calidus (l. c. T. III. P. I p. 23.) cf. SARCONI
 (l. c. T. I. p. 83.)

Dolor in partibus musculosis vel jun-
 cturis vel in vtrisque, cum calore, rubore,
 & tumore

Quanam peculiari indole hæc inflammationis mo-
 dificatio a præcedentibus differat, adhuc sub judice
 lis est. Proh dolor! et hic commentatores, veterum
 descriptiones eorum morborum, quos hæc voce tra-
 diderunt, iis adplicandas esse æstimarunt, qui hodie
 eo termino nobis veniunt. Probarunt autem alii, in-
 ter quos BALLONIVS primus fuit, veteres sub rheu-
 matismi nomine longe alium morbum intellexisse, cu-
 jus natura ab ea, qua rheumatismus noster acutus sin-
 gulariter præditus est, quam maxime abhorreat. Hinc
 priscorum de hoc morbo dicta, eadem limitatione ad-
 plican-

plicanda sunt, neque ex iis ad rheumatismi nostri inflammatorii indolem valens quid concludi potest. Ex neotericorum ergo medicorum practica observatione natura hujus morbi determinanda erit. Et hac quidem constat, rheumatismos occurrere, qui veram naturam inflammatoriam conferuant, eundemque curandi modum requirunt. Differt tamen rheumatismus, situs ratione a phlegmone & erysipellate, nec probabilitate caret, etiam natura ab iis discedere. Differentiam quidem sanguinis rheumatici conditionem inter & illam inflammatorii adnotavit SAUVAGES, (*l. c. T. 3. P. I. p. 24.*) quæ autem non semper deprehenditur, quum haud raro vera crusta phlogistica sanguini supersit, atque morbi rheumatici chronici, natura, rheumatismo nostro acuto haud adfines sint. (v. SYDENHAM. *Opp. Ed. Lugd. p. 273. et Ill. STOERCK (Ann. med. secund. p. 115.)* Sedes materiæ rheumaticæ haud raro in partibus membranaceis esse, videtur, ac ratione earum insensibilitatis idem valet, quod supra de pleuritide dictum est. (v. p. 117.)

1. *Rheumatismus universalis.*

Rheumatismus vagus SYDENHAMII (Opp. Ed. Gen. P. I. p. 170. Ed. Lugd. p. 273.)
 SCHRÖDERI et DVGEND *diff. de arthritide vaga §. 7, 13.*

2. *Rheumatismus in juncturis.*

Febris rheumatica arthritica STOERCKII (Ann. med. secund. p. 114.) Rheumatismus arthriticus SAUVAGES (T. 3. p. 25.)

Male auctores arthritidis nomen huic rheumatismi speciei imposuerunt. Nominis enim confusione res sæpe confunduntur, ideoque rheumatismus, in juncturis habitans, non satis bene ab arthritide distinguitur, quippe quæ longe aliam agnoscit causam materialem, totoque cœlo a rheumatismo differt. Eadem ergo differentia, quæ rheumatismi inflammatorii materiam inter & vere arthriticam vel podagricam observatur, etiam in nominibus ponenda est, ne ex nominis peruersa adplicatione morborum natura confundatur, a cujus cognitione omnis fausta curatio pendet.

3. *Rheumatismus in lumbis.*

Lumbago rheumatica SYDENHAMI (l. c.)
et SAUVAGES (T. 3. p. 206.)

4. *Rheumatismus in coxa.*

Ischias rheumaticum SAUVAGES (l. c.
p. 216.)

5. *Rheumatismus in latere.*

Pleuritis spuria BOERHAVII (Aph. 878.)

6. *Rheumatismus in hypochondrio
dextro.*

Hepatitis spuria HOFFMANNI (Opp. Ed.
Genev. T. II. S. 2. C. 7. §. 4.) *Hepatitis muscularis* SAUVAGES (T. II. P. I. p. 507.)

Plures adhuc partium adfectiones colligi possent, nisi hæc pro norma sufficerent. Præcipue autem va-
rios

rios morbos ex rheumaticæ materiæ metastasi ad internas partes nobiliores oriri, obseruatione constat, qui huic rubricæ omni jure inscribendi sunt, quamuis phænomenorum facie diuersi deprehendantur. Sic SARCONÉ (*l. c. T. II. p. 223.*) Phrenitidem rheumaticam descripsit, cujus curandi ratio rheumatismi nostri curationi respondebat, & ita eadem materia rheumatica plures alios morbos mentitur, qui ad hoc morborum genus naturale referendi sunt. Hæ sunt inflammationum differentiæ, quæ, naturæ ratione, medici attentionem merentur. Veri quidem simillimum est, plures adhuc existere. Sic inflammationes ex retro-pulsa exanthematum materie, diuersa, a memoratis, natura esse videntur, attamen & tunc curationis ratio ex totius constitutionis conditione petenda erit. Sique COTVNNIO (*l. c. p. 97 seq.*) adsentire velimus, inflammationes, in febribus exanthematicis occurrentes, a materia exanthematica haud pendent, sed a consuetâ diathesi phlogistica producuntur, prouti id saltim de inflammationibus, in febre variolosa obuenientibus, veritati satis simile reddidit. Hinc singularem sectionem inde conficere, magis fore subtile, quam vtile existimaui.

β) CVM CATHARRHO.

Rhume TISSOTI (*Avis au peuple* Ch. 7. §. 123.)

Dolor premens & tensivus. Extricatio materiæ serosæ, quæ primo alba & acris (cruda) conspicitur, tunc flavescit, crassior euadit, acredinem amittit, (cocta) & morbum soluit.

Harum affectionum causa materialis pro omni probabilitate serum extravasatum atque acre redditum est, cui tum materia inflammatoria se adjungit, unde phlegmonis speciem simulatur, atque eundem medicandi modum postulant. Quid! quod BORDEV (*l. c.*) pulmonum vel faucium inflammationem semper ex parte materiæ catharrhali ortum debere, putat. Natura hanc materiem, catharrhum efficientem, proxime a materia rheumatica abesse, probabilitate non caret, & forte cum ea una est eademque, at pro loci tantum, ad quem deponitur, diuersitate, differt. Hoc saltem extra omnem nunc dubitationem positum est, catharrhis haud raro curationem antiphlogisticam proficere, ideoque omni cum jure ad genus febrium inflammatoriarum tunc pertinent. Præcipue his morbis vesicatoriis consulitur, quæ acri sero exitum parare optime valent. (v. BRÜNING *hist. const. Epid. Essend. p. 61.*)

I. CATHARRHVS NARIVM.

Febris catharrhalis benigna Germanorum.

Dolor tensius in fronte. Sternutatio.

Stillicidium narium.

2. CATHARRHVS PVLMONVM.

An Erysipelas pulmonum HIPPOCRATIS?

(*de morb. L. 2. S. 53.*) *Peripneumonia catharrhalis HUXHAMI* (T. II. p. 189.) *et SAUVAGES* (T. II. p. 500.) *Peripneumonia notha SYDENHAMI* (Opp. Ed. Gen. P. I. p. 167.)

Sensus compressionis in pectore. Tussis initio sicca, postea humida. Anxietas. Dolores capitis vehementes. Vertigo. Respiratio laesa.

Differt ab inflammatione pulmonum, quod febris multo sit mitior, autumatque HAENIVS (*l. c. T. IX. C. 2. §. 85.*) huic pulmonum infarctui essentialiter pulsum illum mollem competere, quem alii perperam ad peripneumoniae inflammatoriae signa pathognomonica numerassent. SYDENHAM in descriptione huius morbi refert, sanguinem inflammatorium fuisse, ac venae sectionem magnam praestitisse auxilium, ideoque omnino hic pertinet. Valde autem ab hac peripneumonia notha differt illa, quam HUXHAMVS eodem nomine descripsit, de qua infra pluribus. De curationis ratione eadem valent, quae supra peripneumoniam ponendo, adnotaui.

γ) CVM DYSENTERIA.

F*ebbris dysenterica* ZIMMERMANNI (*von der Ruhr &c.*) p. 326, 354, 368.)

Dolor capitis. Tensio & dolor abdominis. Tenesmus. Aluus frequens, pituitosa, cruenta.

Constat obseruatione Ill. TRILLERI (*Opp. med. T. 3.*) dysenteriam occurrere absque dolore, neque semper aluifluxus sanguinolentus est. (v. WILLIS. *Pharm. rat. p. 46.*) Nonnunquam autem omnia hæc symptomata adfunt, & febris tantum caret. (v. GESNER *Beob. &c. B. 1. C. 1.*) Hinc maxima sæpe in dubitatione hæremus, an morbus pro vera dysenteria aut pro diarrhoea tantum habendus sit, nec reuera posteriori in passu, si nempe febris caret, vel saltem manifesta non est, discrimen inter binos interest, quum & in diarrhoea aluus cruenta haud raro deprehendatur. Quodsi itaque veram eamque manifestam differentiam dysenteriam inter & diarrhoeam ponere velimus, ad febris coexistentiam simul respiciendum est. Fluxus ergo alui, cum feбри ita connexus, ut symptomatice ille ab hac, viceque versa, per totum morbi stadium pendeat, dysenteriam sistit. Hæc febris, quæ nonnunquam satis mitis est, ac in morbi declinatione ex crisis tantum conditione adparet, semper fluxus rationis partem continet, indeque in causa morbi indaganda, eique medendi methodo, maximam attentionem

tionem meretur. Longe autem diuersæ indolis est, cujus differentiam primo omnium optime Ill. ZIMMERMANN determinauit. Et quidem hanc febrim haud raro inflammatoriæ indolis esse, medendique modum antiphlogisticum requirere, experientia docuit. Obseruarunt etiam auctores, euacuantia in dysenteria non semper prodesse, vbi nempe biliosa colluies vel pituitæ copia deest. Febris ergo inflammatoria cum dysenteria, ab hac febris, nec a colluie quadam sordium pendente, illam speciem constituit, quæ hic ponenda est. Minus autem conditio illa particularis patet, qua fluxus hic aluius proprie efficitur. Maxima enim gaudet probabilitate, causam inflammatoriarum febrium reliquarum materialem ad dysenteriam producendam haud sufficere, sed aliam adhuc accedere, cujus ratione dysenteria existit. Popularis equidem opinio fructuum horæorum usum accusat, sed horum apologia apud DEGNER, TISSOT, ZIMMERMANN & PRINGLE legi potest, quamuis negari nequit, eos quandoque inter remotas dysenterię causas militare. (v. BÜCHNERI *diff. de singul. indor. dysent. et* BONT. *de medic. ind. L. 3. B. 3. p. 64.*) Neque materialis causa inde constat. An natura catharrhis & dysenteria conueniunt? Pituitæ excretio, quæ sordibus primarum viarum ortum proximum non debet, id veritati simile reddit. Recentiorum nonnulli intestina ex rheumatismo tunc laborare perhibent, (v. AKENSIDE *Tr. de dysent. p. 13, 21.*) & SARCONE inflammationem erysipelaceam intestinorum, dysenteria prægressa, vidit. (*l. c. T. II. p. 142.*) Non
autem

autem hanc inflammatoriam conditionem materiali dysenteriae causae essentialiter competere, inde constat, quod citissime saepe tollatur, neque, per longum temporis spatium perdurans, suppurationem semper contrahat. Materia ergo pituitosa acris pro omni probabilitate dysentericam febrem accendit, neque intestinorum inflammatio ad causas, sed potius ad morbi sequelas numeranda est. Nec sanguinis excretio ab erosione produci potest, eadem ex ratione, qua inflammationi id denegatur. Observatio nos docet in haemorrhoidario fluxu aliisque sanguinolentis, stases pituitae adesse, atque analogiae ratione idem hic supponi potest. Hinc proxima cum catharrho gaudet affinitate, & loci tantum ratione affecti differt, atque de jure proxime ei adponitur. Et sicut staseos inflammatoriae quid in hoc nonnunquam opinari potest, sic eadem forte ratione tale quid in dysenteria supponitur.

δ) CVM EXANTHEMATIBVS.

Protuberantiæ & maculæ cutis, motibus febrilibus prorumpentes.

Causa materialis exanthematum ab ea omnino differt, qua febris inflammatoria simplex producitur, cum peculiare plerumque contagium, aut aliud vitium supponunt, cujus ratione existunt. Quanam autem conditione peculiariter prædita atque ab omni alia totius morbi causa distincta sit, hucusque practicum inquisitionem delusit. Neque mens est, disputationes hic pertinentes recensendi, quum ex cunctis fere tribus naturæ regnis contagionis rationem deducere voverint. Legi meretur hac de re SARCONE introductio ad librum plus simplice vice laudatum. Cum ergo contagii ratio in tenebris adhuc migret, neque a febre separatim cogitari possit, in praxi quoque attendi nequit. Quum porro in febribus exanthematicis satis magna differentia, tam phænomenorum quam naturæ ratione deprehendatur, quæ ab ipso contagio non pendet, quippe quod, pro varia corporis constitutione, varios edit effectus, (v. MEAD *de Variol. Opp. Ed. Goett. p. 20*) ad febris concomitantis naturam potius, ut animus releuemus, utilitas jubet. Et hac ratione experientia edocemur, exanthemata febrilia haud raro febris inflammatoriæ genium præ se ferre, atque curationem, huic febre adaptatam, iis proficere. Neque miasmatis exanthematum ratione

peculiare tractamen adhibendum est, nisi quod, illis recedentibus atque partes nobiliores occupantibus, unde haud raro harum partium inflammationi ansam præbent, resolutionis via ad morbum tollendum apta non sit, sed balneorum, (nisi opinio COTVNNII fundata sit, quod humiditas eruptionem, vatiolarum saltem, impediat, (*v. de sede Variol: syntagma p. 136 seq.*) epispasticorum atque sudoriferorum ope pustulæ ad cutim reuocandæ sint. Hinc fundamenti nostri lege, ratio facile stabit, qua exanthemata febrilia generi febrium inflammatorio subordinare ac pro speciebus ponere, quæ alias apud auctores genus determinant, permotus sum.

I. PESTIS.

CHENOT *de Peste* p. 63. 124.

Tumores glandularum, qui perraro solvuntur, sed plerumque benignæ suppurationis ope correptos saluos reddunt.

Hanc pestis speciem CHENOT (*l. c.*) observavit, quæ ab aliis satis distincta est. Sunt enim hic calor æquabilis, pulsus fortis, sanguis inflammatorius, & methodus antiphlogistica magnum præstitit auxilium, quam adhuc commendarunt SYDENHAM (*p. 106 seq. Ed. Lugd.*) CHICOYNEAU (*Traité de la peste p. 370*) et HAEN (*l. c. P. XIV. p. 376.*) Peculiare hic contagium adesse, omnes fere auctores conveniunt, cuius autem natura nobis plane ignota est. Neque specificum exstat remedium, quod singulari vi polleat,
vene-

venenum pestilentialiale destruendi. SCHREIBER quidem (*Observ. de Pestilent. p. 52*) mercurio dulci hanc virtutem attribuit, sed idem in peste de eo valere, quod de specifica variolis medendi virtute dicendum erit, verisimillimum est. Majori autem jure, eodem suadente auctore, camphora atque vesicatoria hic pertinent, quæ materie ad cutim atque ad glandulas depositionem promouere valent. (*v. l. c. p. 31, 64.*) Magna autem gaudet probabilitate, quod pestiferum contagium præcipue in solida agat, ac tali quidem ratione, ut constitutionis conditioni haud respondeat, dum robustiores sæpissime majori periculo sint obnoxia. Ab hac ergo ad febris indolem conclusio non valet. Hinc semper in pestis curatione, quæ natura inflammatoria esse videtur, eo respiciendum erit, quod nempe nervi, occulto modo affecti, tantum virium conflictum non permittant, uti in reliquis speciebus febris inflammatoriae fieri licet, quæ magnam existentiae rationis partem robustæ constitutioni solidorum ac fluidorum debent. Caute ergo, in venæ sectione instituenda, versandum est, ne virium prostratio inde contrahatur, id quod haud raro, observante CHICOYNEAU factum est. Ipsis enim febribus, quæ pulsu pleno duroque incidebant, venæ sectio tantas interdum intulit noxas, ut statim animi deliquia, ea instituta, secuta sint. (*v. Traité de la Peste P. I. p. 329.*) Hæc species, benignitatis ratione, ab illa proxime abest, qua, absque ullis febricitationis signis, bubonum eruptio facta est, ac ægri durante morbo, in plateis absque damno versati sint, vel si etiam nonnulla symptomata adfuerunt,

tamen, peracta eruptione mox ea euanuerunt. (*v. Traité de la Peste Spec. §. p. 41.*) An autem in hac specie inflammatoria etiam anthraces? Vel, num semper humorum dissolutionem supponunt? Quantum ex indiuiduorum, peste correptorum, historia eruere licet, docere videtur, anthraces pesti, melioris indolis, haud adesse, sed plerumque putredinem bilis atque sanguinis sequi. Hinc in descriptione hujus speciei eos omisi. Occurrit, ut nonnunquam tam bubones quam anthraces careant, ubi tamen morbum pestilentialem esse, summa probabilitate suspicari licet. Hinc HAENIUS (*l. c. P. XIV.*) dolet, quod pestis definitio nulla sit, sed quinam, quæso, sunt morbi, qui veram definitionem, characteribus iis præditam, quos supra (*Introd. §. 4.*) postulauimus, admittunt, quæque simul omnes species naturales, comprehendat! (*cf. Introd. §. 41.*)

2. VARIOLAE.

Variolae regulares SYDENHAMI (*Opp. Ed. Gen. T. I. p. 79.*) *Variolae inflammatoriae* HUXHAMI (*Opp. T. II. p. 121, 127*) WINTRINGHAMI (*l. c. p. 236, 264.*) et ELLERI (*l. c. p. 135.*) GATTI *Betracht. über die Inoculat. &c. p. 78.*

Febris cum somnolentia, obstructione alui, & doloribus colli pertriduum perdurans. Pulsus celer, mollis. a) Vrina turbida furfurac.

a) v. COTVNN. *l. c. p. 223.*

furacea. *b*) Tertio die adultis cum sudore, infantibus cum motibus epilepticis fit eruptio pustularum, morfu pulicum similium, quæque in centro tuberculo rubro punctatæ sunt. Apparent primo in facie, tunc in manibus & corpore, deinde in extremitatibus inferioribus *c*) Febris nunc cessat. *d*) Sexto die

K 3

pustulæ

b) V. CAMPER *Anmerk. über die Einimpf. d. Blattern.* p. 106, 122 seq. et COTVNN. l. c. p. 227.

c) Hoc interim non ita constans est, quin quandoque discessionem ab hac norma obseruare contingat, cujus ratio tum in virium defectu, tum in febris vehementia quæri potest. Obseruationem LENTINVS (*F. 2. Obs. 5.*) recenset, vbi pustulæ in reliquis partibus corporis primum, in facie vero vltimum prodirent, & pustulæ corporis siccabantur, cum illæ faciei ad huc florerent. Quod ad variolas internas attinet, earum existentia a multis medicis in dubium trahitur, a non paucis autem vere adfirmatur. Quodsi historica fides quid valeat, vtrumque concedendum. COTVNNIVS quidem (*de sed. variol. syntagma p. 129 seq.*) iis tantum partibus variolas obueneri posse, probare annisus est, quæ libero aëris aggressui expositæ sunt, v. c. tracheæ, cui autem experientia contraria est, quippe qua, etiam intestina variolis obsessa fuisse, constat. (*cf. Cl. OTTO diss. de concil. med. quoad var. int. dissent. Goett. 1771.*)

d) Quamuis variolæ regulares plerumque inflammatoria indole obseruentur, tamen, tum major hujus febris gradus, tum pustularum copia, sympto-

mata

pustulæ faciei pallescunt, & tumor sub palpebris oritur. Septimo die in centro & octauo in disco albescunt, circulis rubris circumductis. Nono die flauescunt. Decimo nitorem amittunt. Vndecimo crusta formatur, quibus delapsis remanent in cute foueolæ. Duodecimo exarescunt, ac tumor euanescit. Suppuratio, tumor atque exsiccatio eundem ordinem sequuntur, quo eruptio succedebat.

Hæc febris haud raro veræ inflammatoriæ genium adoptat, atque veram medendi methodum antiphlogisticam postulat. Sic WINTRINGHAM (*l. c. p. 266*) venæ sectionem hoc in statu quam maxime laudat. Acida mineralia eximia vtilitate esse Ill. TISSOTI (*v. Epist. ad D. Hirtzel*) COTVNNII (*l. c. p. 232*) & omnium fere neotericorum obseruationibus constat. Vescicatoriorum vsum ante eruptionem præter alios præcipue COTVNNIVS (*l. c. p. 235.*) & BRÜNING (*Constit. epid. essend. p. 61.*) commendant. Regimen temperatum ab infectionis cultoribus fausto euentu adhibitum fuit, & COTVNNIVS (*l. c. p. 142.*) illud

mata magis vrgent, atque febrim diutius protrahunt, quæ tunc sub secundariæ nomine venit, quæque nunc inflammatoriam naturam exuit, ideoque peculiare tractamen sibi vindicat, præcipue incipiente pustularum exarescentia, quando ex puris resorbtione putride humores resoluuntur.

illud ideo proficuum esse credit, quoniam cutis
 vasa robur inde contrahunt, quod eruptioni fauet,
 atque eadem ex ratione omnia humectantia externa
 sedulo dissuadet. (*l. c. p. 139.*) Laudant quoque au-
 ctiores memorati in eruptionis stadio laxantia. Haud
 rite autem statum inflammatorium simplicem ab illo
 distinxerunt, cui simul colluies primarum viarum
 corrupta deprehenditur conjuncta. In priori casu,
 quæ posteriori optime congruunt, vires debilitant,
 quarum sustentatio primum tamen inter regulas pra-
 cticas, occupat locum. Hinc differentia hæc sedulo
 observanda. Minus autem ad praxin diuisio illa spe-
 ctat, qua auctores facies pustularum discreta & con-
 fluens distinxerunt. Occurrunt enim in febre vario-
 losa, tam inflammatoriæ quam putridæ indolis, nunc
 pustulæ discretæ nunc confluentes, nec ex vna vel al-
 tera specie ad variolarum naturam, exindeque ad
 praxin certi quid concludere licet. Neque semper
 gradum morbi determinant, dum variolæ dantur
 confluentes valde mites, & e contrario discretæ, peri-
 culosissimæ indolis. (*v. MEAD Opp. de Variol. p. 16.*
ELLER de cogn. et cur. morb. ac. p. 139.) Sed alia, in
 ipso decursu morbi variolosi inflammatoriæ indolis,
 differentia observanda est, quæ in curatione maximam
 meretur attentionem. Valent nempe ea, quæ hacten-
 us de medelæ ratione retuli, de stadio tantum vario-
 larum eruptionis. Longe autem alia natura ea febris
 est, quæ in suppuratione atque initio exarescentiæ haud
 raro accedit, quæque sub vera febris putridæ prophasi
 adparet. Competunt ideoque huic morbi stadio præ-

primis laxantia, quorum vsum primo commendationi MEADII atque FREINDII debetur. (v. MEAD. *l. c. p. 19.* FREIND *de purg. in febr. secund. var. p. 24.*) quos postea omnes fere medici secuti sunt. (cf. COTVNN. *l. c. p. 247.*) Neque minori in hoc morbi stadio utilitate vesicatoria deprehenduntur, quippe quæ viam sternunt, qua pus exire potest. (v. COTVNN. *l. c. p. 235.*) Ob putridam tandem febris indolem acidum vitriolicum summum sistit medicamentum, quod hoc tempore largiori copia, quam in febris eruptionis propinari debet. (v. COTVNN. *l. c.*) Peculiarem attentionem in hoc stadio saluatio meretur, quæ adultos haud raro adoritur. Credit quidem COTVNNIVS, (*l. c. p. 14.*) hanc, ob pustularum in pharynge & ore irritationem, oriri, cui sententiæ autem observatio contraria est, qua, eam nonnunquam quodammodo criticam esse, constat. Haud absque saltim periculo supprimitur, quid! quod, omnibus fere practicis consentientibus, gargarismatibus ac resoluentibus promoueri debeat. Videtur quidem, vt quandoque a sordibus primarum viarum pendeat, quum, mox in initio, purgatis primis viis, rarius adpareat, attamen nondum extra dubium est, annon alias adhuc agnoscat causas. HUXHAM (*l. c. T. I. p. 225.*) tempestivam pone aures episcopasticorum adplicationem ad illam præcauendam suadet. Omnino quidem hæc febris secundaria, vel vt alii malunt, tertia, generi nostro inflammatorio haud respondet, neque exinde hic pertinet, sed peculiarem morbum, fundamenti nostri lege, sistit, qui ad aliam rubricam referendus est. Idque monitu opus esse, credi-

credidi, ne egometipse, contra systematis regulas ordinasse, criminationem subeam. Neque de hac febris sermo est, quando de natura febris variolosæ inflammatoriz loquor.

Quamuis nunc autem ex supra prolatis constet, variolas subinde generi inflammatorio proxime accedere, tamen peculiare quid adhuc adesse, quo facies, variolis propria, efficitur, negari nequit. Atque hoc neque intrinsecus natum, nec labe hæreditaria genitum, sed peculiare contagium, foras admotum, esse, a plerisque medicis, optimo, vti quidem videtur, jure affirmatur. Nullam enim variolarum miasma cum aliis morborum seminibus subit conjunctionem, veluti ex observationibus COTVNNII (*l. c. p. 104.*) et CAMPER (*l. c. p. 24 seq.*) constat. Hinc singulari subtilitate atque immutabilitate esse debet. Neque hoc contagium alia via eliminari potest, nisi pustulatione cutis. (*v. COTVNN. l. c. p. 224.*) Et tandem eodem modo in solida ruere, quod id in reliquis contagiis observatur, constat, dum in variolis defunctorum membris magnam flexilitatem atque laxitatem deprehendit COTVNNIVS (*l. c. p. 224.*) Quacunque autem natura venenum hoc variolosum præditum sit, sub omni tamen prophasi semper una eademque gaudere, neque ab eo morborum ipsorum differentiam in individuis pendere, magna probalitate adsumi potest. Atque hinc inde specialiter id confirmatur, quod in genere supra de exanthematum ratione proposui. Consentit mecum hac in re COTVNNIVS, cujus verba hic in medium proferre liceat: „Quantum,, ait, „proficitur in destructione

„morbi, variolas concomitantis, tantum variolæ
 „ipsæ sibi relictæ melius procedent. — Itaque pu-
 „trida febris, si variolis accesserit, ea curanda,
 „quasi sola esset, suis præfidiis est; si peculiaris
 „aliqua insignis inflammatio, ei similiter occurren-
 „dum: eademque cæterorum ratio est. Verbo demum
 „dicam, singulorum, qui aduenerint, morborum
 „curatio ita fere instituenda est in variolosis, uti insti-
 „tueretur, si variolæ non adessent. In quo prudentia
 „multum & exercitatio valet., (*l. c. p. 241.*) Pro
 ratione, ergo, quem accendit, morbi, curatio, exin-
 deque natura diuersa est, & contagium inter remotas
 tantum morbi causas locum habere debet. Occur-
 runt quidem variolæ absque vlla fere manifesta febre,
 vbi tunc contagium omnino pro morbi causa materiali
 habendum esse, quis arbitrabitur, attamen semper ad
 phlogisticam vel ad putridam, vel biliosam indolem
 morbum magis vel minus accedere, summa probabi-
 litate suspicari licet. Num autem peculiare detur va-
 riolarum antidotum? Mercurium dulcem nonnulli
 hac virtute imbutum esse crediderunt, (v. SCHREI-
 BER *de Peste p. 47.*) quod autem alii jure in dubium
 vocant. (v. HUXHAM *l. c. T. II. p. 126.* CAMPER.
l. c. p. 89.)

3. MORBILL

v. HUXHAM *l. c. T. I. p. 265.* ELLER
l. c. p. 154. ROSEN VON ROSENSTEIN *von*
Kinderkrankheiten 1768. Ed. III. MURRAY
p. 222 seq.

Sympto-

Symptomata catharrhalia, quibus perdurantibus febris incidit. Tercio die eruptio papillarum sequitur, quæ variolis minus eleuata, iisdem vero latiores sunt. Pars intermedia faciei solito magis rubet. Eruptio febrim raro mitigat. Sexto die rubor faciei minuitur, atque papillulæ per cutis desquamationem separantur. *a)*

Hæc exanthematum species, auctoribus memoratis testantibus, sæpe febris inflammatoriæ natura gaudet. Sanguinem enim phlogisticum vidit ROSEN, (*l. c.*) et SYDENHAM (*Opp. Ed. Lugd. p. 519.*) atque venæ sectio tunc haud infelici successu instituitur, quid! quod eruptionem miro modo promouere valet, quæ antea ob virium, a sanguinis copia ortam, oppressionem impeditur. (*cf. not. 9. p. 96.* QVARIN (*l. c. p. 103.*) Sic etiam vesicatoria exinie commendat COTVNIVS, (*l. c. p. 239.*) quæ materiem, alias facile pulmones irruentem, ad cutim determinant. Commune enim symptoma hujus morbi est peripneumonia, quæ facile incidit, nisi ei venæ sectione atque vesicatoriis summa cura occurratur. Peculiaris hujus morbi exanthematici causa materies quædam
 conta-

- a)* Pustulæ morbillosæ nonnunquam in squammas non abeunt, sed insensibili modo, bono ægrorum habitu, euanescunt, id quod præterito anno hic Berolini sæpius obseruare mihi contigit. Idem SYDENHAM deprehendit. (*v. Opp. Ed. Lugd. p. 520.*)

contagiosa est, nec in corpore progenitur. (cf. ROSEN *l. c. p. 213.*)

Ab hac exanthematum specie proxime abesse, videntur *rubeolae*, nec verum discrimen mihi notum est, hinc etiam SAUVAGES eas conjunxit. (*v. l. c. T. II. P. 2. p. 386.*) Sic etiam *Rosalia* hic pertinet, quam majori cutis asperitate a morbillis differre, dicitur. (*v. Histor. morb. Vratisl. Ao. 1700. p. 186.*)

4. FEBRIS SCARLATINA.

v. SYDENHAM (Opp. Ed. Gen. S. 6. C. 2. p. 162.) PLENCIZ (*Tr. de Scarlat. §. 3.*) HAEN (*Rat. med. continuat. T. I. C. 7.*) ROSEN (*l. c. p. 423.*)

Maculae diffformes, intense rubentes, latae, facileque coalescentes. Eruptioni praecedit angina. Maculae per desquamationem cutis furfuraceam soluuntur. Tumor cutis leucophlegmaticus. *a)*

5. FEBRIS VRTICATA.

Scarlatina urticata SAUVAGES. (*l. c. p. 426.*) *Febris urticata* VOGELII (*l. c. p. 115.*)

Febris plerumque ephemera. Pustulae illis, ab vrticæ punctura ortis, similes,

- a)* An hic tumor in febris simplici inflammatoria? Vel, num in biliosis, neglectis euacuationibus per os & aluum, tantum occurrat?

les, prurientes, albæ, circulis rubris circumductæ.

III. VOGELIO (*l. c.*) notante, hoc exanthema id singulare habet, quod in frigido magis emergat, & in calido euanescat.

6. ESSERA.

Essera VOGELII (*l. c. p. 114.*) *Porcelaine* SAUVAGES (*l. c. p. 427.*)

Maculæ latæ, discretæ, rubræ, ardentes ac prurientes. Cuticulâ a cute semota, nullo fluido interposito, exsiccant & frustulatim abeunt.

Febris scarlatina, vrticata atque essera natura valde inter se conuenire, videntur. Neque peculiare contagium pro causa agnoscunt, vnde a præcedentibus differunt. Attamen singularis quædam & ab indole causæ materialis febrium inflammatoriarum generatim diuersa causa corpori tunc pro omni probabilitate inest, quæ autem in curatione attentionem haud meretur. Neque hæc exanthemata studio prolicienda sunt, sed debita curatione in ortu tolli debent.

7. FEBRIS ERYSIPELATOSA.

V. SYDENHAM (*Opp. Ed. Gen. p. 174.*) van SWIETEN (*Comment. II. p. 400*) ELLER (*l. c. p. 156.*) QUARIN (*l. c. p. 110.*) *Erysipelas rosa* SAUVAGES (*l. c. p. 419.*)

Macula

Macula rubra, superficialis, cutim in tumorem attollens, digito prementi cedens, & facile locum mutans. *a)* In vehementiore statu adsunt pustulae, quasi ab apum inflictu ortae, tumorem limpidum continentes, qui postea flavescit. Crepant tunc pustulae, crustam efformant, et morbum tollunt.

Dubitat Cl. de ZIEGLER (*in diss. sub SCHRÖDERI praesid. hab. de febr. erysip. p. 14.*) an unquam febris mere inflammatoria cum erysipelate conjuncta sit. Attamen speciem hic ponere, tam diu de jure esse, aestimaui, donec, ditiori experientia, extra dubium vera hujus morbi indoles determinari poterit.

8. FEBRIS MILIARIS

V. SYDENHAM (*Sched. monit. de nov. febr. ingress.*) HOFFMANN (*Opp. Ed. Gen. T. I. S. I. C. 9.*) ALLIONI (*de mil. nat. p. 39. §. 75.*)

Sudoris procliuitas olidi. Tussis sicca. Anxietas. Dolor capitis. Sensibilitas oculorum. Suspiria. Horrores vagi. Cutis abdom-

a) Erysipelas febrilis acuta plerumque faciem occupat, quum chronicum magis ad pedes ruat. Linguam semel tali erysipelate vidi adortam. An autem eadem haec exanthematum species viscera quoque adoriatur, sicut priscorum nonnulli perhibent, certitudine dici nequit.

dominis dorſique pruritus. Pulſus tenſus, duriuſculus, inæqualis. Eruptio incerto tempore, atque rariffime critica. a) Puſtulæ morbillis magis eleuatæ, iisdem vero minores, cum corrugatione & ariditate cutis. Variolis ſimiles, deficiente tantum circulo rubro. b) Senſim grandescunt, limpidoque ſero implentur, cum aliqua cutis inflammatione. Septimo plerumque die, æquali reddito pulſu, cum cuticulæ deſquamatione exſiccantur.

Omnes fere auctores miliaribus [maligni quid adſcripſerunt, id quod ſane ex febris naturæ neglecta perſcrutatione manauit. Vt in cæteris ſic & hic maxima febrium differentia reperitur. „Varius hic morbus,“ ait BRÜNING (*l. c. in præf.*) „pro diuerſo „climate, diuerſo ſolo, diuerſa aeris temperie, diuerſo vitæ genere, hominumque natura, ybique, „tam quoad ejus frequentiam, quam quoad ejus malignitatem &c. obſeruatur. Idem in hoc morbi genere obtinet, quod in exanthematicis omnibus, aliis „que

a) Miliaria nonnunquam critica eſſe, extra omnem dubitationem poſitum eſt. (v. PRINGLE *l. c. Opp. p. 103.*) BRÜNING (*hiſt. conſt. epid. eſſend. in præf.*) An autem vnquam in febris inflammatione?

b) Aequè periculosa miliaria alba ac rubra eſſe, haud raro obſeruatur. Annon autem purpura rubra febribus inflammatoriis magis competat, quam alba?

„que morbis epidemice grassari solitis: vt quilibet
 „fere locus, quælibet epidemia, singularia ostendat,
 „ejusdem licet morbi, symptomata; ipsaque lues,
 „pro varia indiuidui, quod occupat, natura, maxime
 „variet., Sæpius methodum antiphlogisticam, quam
 alii ob acidum in corpore latens dissuaserunt, pro-
 desse, Ill. de HAEN (*l. c. P. I. p. 54.*) et ALLIONI
 (*l. c. p. 97. §. 191. et 67. C. 10.*) obseruarunt. San-
 guinem inflammatorium iidem auctores (v. HAEN
l. c. P. V. p. 4, 5. P. IX. p. 74.) ALLIONI (*l. c.*
p. 44. §. 85.) SAUVAGES (*l. c. p. 402.*) conspexe-
 runt. Sæpe porro constitutiones robustæ miliaribus
 corripuntur hyemis tempore. (ALLIONI *l. c. p. 30.*
§. 61.) Frequentes tandem miliarium prophases in-
 flammatoriæ, v. c. rheumatismum vel anginam men-
 tientes, vcl etiam hos morbos comitantes, (v. AL-
 LIONI *l. c. et Schulze von Schulzenheim Preisschrift*
vom Friesel p. 14.) satis affinitatem hujus exanthema-
 tis, sub his nempe conditionibus, cum morbis inflam-
 matoriis euincunt, & hujus miliarium speciei existen-
 tiam probant. Longe autem alia quæstio est, an hæc
 exanthemata nil aliud, præter hanc diathesin phlogi-
 sticam, pro causa agnoscant. Ill. de HAEN milia-
 rium eruptionem semper peruersæ curationi attribuen-
 dam esse, adfirmat, neque negari potest, hanc non-
 nunquam, eadem ratione, veluti iusto calidiori regi-
 mine ac medela, inflammatoria febris in putridam
 mutatur, in causa esse. Non autem miliarium ratio
 semper hæc est. Sordes primarum viarum sæpe mi-
 liarium causam esse, infra constabit, sed tunc hic non
 per-

pertinent, neque hæ vnica eorum causam sistunt. Quod autem ex inflammatione partium magis sensilium, ortum nonnunquam ducant, BRÜNING præeunte WERLHOFFIO adfirmat, & hac ex ratione puerperis ita solemnia esse, probabilitate haud caret. Et hæ conditio hujus morbi esse videtur, quæ morbis inflammatoriis accensenda est. Satis saltem hic nobis esse potest, quod morbi exanthemata concomitantis curatio antiphlogistica iisdem miliaribus sæpe quoque par sit.

9. FEBRIS BULLOSA.

Pemphigus SAUVAGES (*l. c. p. 382.*) III. VOGEL (*l. c. p. 116.*)

Vesiculæ magnitudinis auellanae, sero flauo turgida, quibus ruptis, effusoque sero succedunt amplæ macula atro-rubra, crustis epidermidis nigricantibus circumdata.

10. FEBRIS APHTOSA.

Aphtha febrilis SAUVAGES (*l. c. p. 430*) III. VOGEL (*l. c. p. 118.*)

Ulcuscula exigua, rotunda, albicantia, partes internas oris & faucium occupantia, atque tenacem ac glutinosum mucum emit-tentia, postea crustam, tenacissime adhærentem, atque frustulatim decidentem, formantia.

Hæc axanthemata febribus quibusdam haud accidentaliter accedere, sed proprium & constans nonnunquam febris epidemicæ symptoma esse, auctores memorati adfirmant. Iisdem notantibus febris haud raro inflammatoriæ indolis est, atque venæ sectio, resoluentia & vesicatoria ei profunt. Hinc eam hic jure inferendam esse, existimari.

II. FEBRIS PETECHIALIS.

Purpura benigna SAUVAGES (*l.c. p. 415.*)

Maculæ rubræ, subrotundæ, pressione digiti non evanescentes. Prorumpunt incertis temporibus, rarissime, si vnquam, sunt criticæ, a) & cæteris paribus absque damno, nisi cum fructu, evanescent.

Apparent quandoque petechiæ, vbi nulla sanguinis putredo, sed e contrario diathesis inflammatoriaprehenditur. (v. HAEN *l. c. P. IV. p. 218. P. V. p. 4, 5. P. IX. p. 74. STRACK de morb. cum petechiis C. 6. p. 130. Ill. VOGEL l. c. p. 109.*) Quænam autem est causa peculiaris, quæ rationem horum exanthematum continet? Non enim a mera diathesi putrida

- a) Nonnunquam quodammodo criticas esse, adfirmat SARCONE *l. c. T. 2. p. 116. T. 3. p. 145, 157.* Sicut autem sub conditione inflammatoria cum euphoria adesse possunt, sic facile fallacia in reliquis speciebus esse potest. Quodsi hinc criseos speciem præ se ferant, certissime hoc fructu in febris inflammatoriæ indolis, vt prorumpant, arridet.

da pendere, ex his consequitur. An peculiare contagium? Haud videtur. MORGAGNI quidem febrim descripsit, in qua primo ejusdem grassantis tempore sanguis dissolutus, postea vero, perseverante eadem epidemia, nimis concretus adparuit, omnibus autem petechiæ adfuerunt. (v. HAEN *l. c. P. IX. p. 75.*) Distinguendum autem causam epidemicam inter atque contagiosam. An semper acrimonia biliosa in causa, adfirmante STRACKIO? (*l. c.*) Quamvis quidem hanc, in epidemia, quam descripsit, rationem fuisse, negari nequeat, tamen vniuersalis canon inde jam trahi nondum debet. Ill. de HAEN de his, sicut de miliaribus obseruare credidit, prauæ medelæ originem debere, cui autem experientia SARCONE contraria est. (v. *l. c. T. II. p. 110.*)

GENVS SECVNDVM CONTI- NENTIVM.

CONTINENS PVTRIDA.

Solida laxa. *a)* Humores iusto tenuiores. *b)* Effluuia putrida tempore calido & sicco. *c)* Aer per longum temporis spatium inclusus, ac exhalationibus animantium inquinatus. *d)* Abusus

a) v. HUXHAM l. c. T. II. p. 41.

b) l. c. p. 48.

c) v. LANGRISH l. c. p. 349, 352. PRINGLE l. c. p. 79, 324. WINTRINGHAM l. c. p. 206 seq. & 317. quæst. 56. QVARIN l. c. p. 39. Ad putredinem humorum producendam varii auctores, BOERHAVIO (*v. Elem. Chym. T. I. p. 183.*) præeunte, atmosphæram humidam & calidam præcipue aptam esse, crediderunt. Historias autem constitutionum epidemicarum peruoluens, illam singulari ratione viscera chylopoietica afficere, perspexi. Hinc potius ad remotas febrium gastricarum causas aer calidus & humidus referendus est. Idem in constitutione epidemica, quæ præterito anno grassata est, obseruavi. cf. Præfat. ad vers. BROCKLESBY.

d) v. PRINGLE l. c. P. III. C. 7. BROCKLESBY l. c. p. 37. Ill. LUDWIG Adversar. Vol. I. P. I. p. 33.

Abusus carniū, *e*) & nimis calidorū. *f*)
Contagium. *g*) Sanguis floridus, laxiori &
molliori contextu, quandoque foetidus ac
saniosus, *h*) interdum cuticula, coloribus ar-
quatis micanti, obtectus. *i*) Serum rubicun-
dum. *k*) Cruor non secedens. Lingua initio
alba, postea nigra atque arida. Calor tactui

L 3

mordax

e) v. QVARRIN l. c. p. 39. Salis communis abusus
quidem inter causas putredinis numeratur, sed inde
potius dissolutionem scorbuticam oriri, constat, quæ
a constitutione putrida febrili satis abhorret. Ne-
que humorum dissolutio ex venenis hic pertinet, qua
quidem hæmorrhagiæ lethales, non autem febres
putridæ efficiuntur.

f) Hinc ex regimine calido & alexipharmaca medendi
ratione febres inflammatoriæ indolis haud raro in
putridas vertuntur.

g) Videtur, nonnunquam peculiare contagium adesse,
quod fermenti instar humores dissolvit, dum conta-
giose febres putridæ sæpe grassantur, vbi manifesta
causa deprehendi nequit.

h) v. FORESTVS l. c. L. I. Obs. 14. & Obs. 17. in
schol. & HVXHAM l. c. T. II. p. 57.

i) Sanguis quandoque in superiori parte satis tenacem
exhibet crustam, quæ crustæ inflammatoriæ simili-
tudinem aliquatenus refert, quæque tamen ab ea
satis distincta est, ratione coloris atque cruoris dis-
solutæ faciei. v. Hist. morb. Vratisl. Ao. 1699. p. 9.
HAEN l. c. T. I. p. 77 seq.

k) HVXHAM T. II. p. 64.

mordax. *l*) Excreta valde foetida. Pulsus initio & vigore celer, duriusculus, postea obscurus, inaequalis. Prostratio virium. *m*) Oculorum imminutus splendor. *n*) Stupor *o*) & tremores, qui remittente pulsu crescunt. Pro re nata haemorrhagiae & excretiones sanguinolentae, *p*) vel petechiae liuidae seu vibices accedunt. *q*) Oculi, dentes & labia fordibus

l) V. PRINGLE l. c. p. 293. HUXHAM T. III. p. 121.

m) Hunc virium languorem praecipue in iis febribus observare licet, quae peculiare contagium pro causa agnoscunt, de cujus ratione in scholio pluribus.

n) Hic oculorum facies potius ad nervosi systematis adfecti signa, ut pertineat, nec putredinis symptomata pedissequum sistat, veritati haud ab simile est, dum periculum portendit, atque iis praecipue febribus adest, quae magna virium dejectione adparent.

o) Hunc stuporem febrium putridarum pro signo pathognomonico tradit BROCKLESBY (l. c. p. 137.)

p) HUXHAM T. 2. C. V.

q) Varii auctores petechiae hic pro mere symptomaticis habuerunt, nec singularem illas febris putridae speciem constituere, autumarunt. (V. RIVER. *Prax. med.* L. 16. S. 3.) Neque inficias quisque iuerit, gradum putredinis quemdam certe eas praecipue lividas indicare. Attamen differentiam inter has maculas adnotavit Ill. LUDWIG (in *advers.* V. I. P. I. p. 33.) quae hic in conspectum venire debet. Apparent nempe nonnunquam mox in initio maculae

dibus obiecta, cum anima foetida. r) Meteorismus. s)

Hæc febris putrida simplex sæpe cum illa, quæ ex sordium biliosarum primarum viarum colluiei putredine ortum trahit, confunditur. Indiscriminatim enim auctores nonnulli in febribus putridis, quibus etiam febres biliosas adnumerant, euacuantia laudant, quæ tamen febribus nostri generis haud competunt, de quibus nempe idem valet, quod supra generatim de continentibus proposui. Essentialis porro harum febrium differentia existat ratione causarum præceden-

L. 4

tium

læ irregulares, rubellæ, quæ petechiarum nomine ab auctoribus insignitæ sunt, ubi tanta humorum dissolutio manifesta non est, ut pro macularum causa haberi posset, ubi potius maculæ, si evanescent, ad causas putredinis referendæ sunt. Et hæc sunt, quæ putredinis characteribus genericis adnumerari non debent. Maculæ autem liuidæ atque in ultimo morbi tantum stadio accedentes, eas petechias sistunt, quæ ad putredinis effectus pertinent. Hinc inter genericos characteres omni jure locum sibi vindicant, quoniam putredinem sequuntur.

r) Annon hæc phænomena febribus biliosis putridis exclusivè competunt?

s) Meteorismus sæpissime in febribus biliosis adparet, ubi tunc sordium, in intestinis hærentium, putredinem indicat, qua aer fixus liberatur. Num autem etiam ex sola sanguinis putrida dissolutione oriatur? Haud videtur, nisi summus putredinis gradus etiam vasa soluat.

tium. Febris putrida simplex absque ullo contagio, abs nimis forsan tractamine calido, in febribus inflammatoriis perperam adhibito, orta, non tantis symptomatibus nervosis est stipata, sicut febres putridæ ex contagio. Sæpius enim febres variolosas putridas cum satis bono virium vigore, observare contigit. Dantur autem febres putridæ, quæ summa nervorum affectione, virium prostratione, pulsu obscuro &c. incidunt, & ex his sunt *febris carcerum* PRINGLI, *angina maligna* FOTHERGILLII &c. An hæc ad unum idemque genus referri possint? Haud videtur, difficile autem erit, limites hic determinandi. Magnam habet probabilitatem, quod contagium, vi quadam specifica præditum, primo in nervos agat, horumque functiones lædat. Hinc varii auctores malignitatis rationem in contagio posuerunt, (v. ELLER *l. c. p. 112. et* NIETZKI *l. c. §. 77.*) quæ tamen notio nimis angusta est. Quod autem contagium sæpe nervos irruat, magna satis auctoritate comprobari potest. Consentientes hic habeo WILLISIVM, qui, (*in Pathol. cerebri p. 66.*) contagium quandoque liquorem nervosum sanguine prius inficere, adfirmat, unde mox in initio deliria & convulsiones, & WINTRINGHAM, (*l. c. p. 318, quest. 57.*) qui putat, quod contagium, ob magnam sibi que propriam volatilitatem subito in nervos agat. De putrido contagio peculiariter id confirmant PRINGLE (*l. c. P. III. C. 4. §. 3.*) & SARCONI (*l. c. T. II. p. 208.*) Id saltem ex nonnullis, optimorum practicorum, observationibus constat, quod sanguinis putredo non semper pro causa proxi-

proxima febris putridæ contagiosæ habenda sit, dum in initio sæpe atque haud raro in vigore febris, sanguis spissus, ac inflammatorius conspectus fuit. (v. PRINGLE *l. c. p. 291.* HUXHAM *l. c. T. III. p. 110.* MONRO *Account of the diseases in the british military hospitals &c. p. 7.* HAEN *l. c. P. III. p. 120 et P. IX. p. 74.*) Lucide ex his adparet, pro hac differentia etiam medelam differre debere, exindeque hac ex ratione fundamentique nostri lege separationem postulare. Et quidem illa differentia ita ordinanda esse, videtur, vt tales febres, quo magis sanguinis putredine expertes sunt, & tamen indolem benignam inflammatoriam haud conseruant, neque bilis corruptioni ortum debent, eo majori jure ad neruofarum genus referendæ sint. Cujus quidem ratio ex medendi ratione clarius adparebit. Omnibus medicamentis, in febris putrida adhibendis, acida mineralia, interque hæc acîdum vitriolicum palmam præripere, nostris temporibus extra omnem dubitationem multiplici medicorum experientia positum est. Occurrit autem febris putridæ conditio, quæ acidorum vsum contraindicat. Quodsi nempe vires nimis exhaustæ sint, atque circulatio ideo languescat, acida hunc virium torporem augment, ideoque vitanda sunt. (v. *III. LUDWIG l. c. p. 68.*) Hinc curationis ratione hæc febris conditio distinguenda est. Vesicatoria in febrium putridarum vigore, præsertim vbi contagii suspicio non est, haud conueniunt, dum humorum resolutionem promoueant, atque circulationem, quæ nunc nonnihil infringenda est, adaugeant. (v. *III. TISSOT diff. de*

febr. bil. p. 50 seq. GLASS. *Comment. de febr. p. 163 seq.* HUXHAM *l. c. T. II. p. 113.* BROCKLESBY *l. c. vers. germ. p. 144 seq.*) Adest autem nonnunquam tanta virium prostratio, ut validissimis excitantibus opus sit. Hic illud stadium tertium febris carcerum pertinet, quod PRINGLIUS (*l. c. p. 311.*) descripsit, quo vesicatoriorum usum commendat, quocum etiam HUXHAM (*l. c. T. II. p. 115.*) consentit, dum ait: „Quando solida torpent, circulatio languescit, spiritus sunt effoeti, & comate corripitur æger, tunc vesicatoria sunt adplicanda, & utilitatem præstant eximiam, quocumque febris tempore talis symptomatum accedit series., (cf. QVARIN *l. c. p. 54.* SARCONI *l. c. T. III. p. 215.*) Sic etiam nonnunquam in febribus contagiosis, ubi constitutio mala non est, neque putredinis gradus magnus deprehenditur, contagium ad cutem determinare possunt, (cf. III. LUDWIG *Adv. V. I. P. I. p. 60.*) attamen & hic summa prudentia adhibenda sunt, vel saltem eorum loco epispastico ex armoracia &c. uti debet. Sudorem maximam criseos partem constituere HUXHAMVS observavit, (*l. c. T. II. p. 113, 148.*) atque PRINGLIUS diaphoretica alexipharmaca quam maxime suadet. (*l. c. p. 309.*) cf. QVARIN *l. c. p. 55.* Quam materiei ad cutem tendentiam etiam ex criticis illis metastasibus ad parotides concludere licet, quæ febribus contagiosis tam sæpe contingunt. Hanc autem methodum non omnibus febris putridæ speciebus congruentem esse, multiplici medicorum observatione constat. Pro varia enim febris conditione variaque causa-

causarum antecedentium qualitate prodesse aut nocere possunt. Et hæc quidem differentia, optimorum practicorum experientia teste, in eo posita est, quod nempe, quo magis febris a contagio pestilentielle seu proprie putrido, dependeat, atque vires inde prostratae sint, eo majori utilitate diaphoretica atque alexipharmaca conueniant, quo major autem sanguinis putredo in vigore febris, ubi tanta virium dejectio nondum accesserit, quoque minus hæc sanguinis dissolutio ab immediata contagii reactione producta fuit, eo utiliora acida atque alumen fuerint neque alexipharmaca profint. De cortice peruuiano idem valet, quod supra de vesicantibus dictum fuit. Magis enim eo morbi stadio congruit, quo vires languunt, atque excitantia in usum vocari debent. (*cf. BRÜNING l. c. p. 77.*) Camphora eodem modo haud statim in initio febrium contagiosarum, neque in febribus putridis cum inflammatione, nisi reliquis medicamentis prægressis, locum habere debet, utilissimum vero est medicamentum, si diaphoresis promouenda est. Sub iisdem conditionibus, quæ excitantium usum postulant, vinum adhibendum est, quod largiter atque eximio cum fructu a PRINGLIO (*l. c.*) & BROCKLESBY (*l. c.*) factum est. Emetica quidem præcipue ad materiem sordidam e primis viis eliminandam adhibentur, attamen etiam in febribus simplicibus putridis BROCKLESBY ea in usum traxit, eoque quidem effectu, ut lingua arida nigraque humiditatem illam recuperauerit, quæ boni ægrorum status signum est. (*v. l. c. p. 147 seq.*) Huic tractamini etiam obser-

vatio

vatio illa fauet, qua constat, emeticorum operatione diaphoresin optime promotam fuisse, quæ febribus contagiosis tantum prodest. Venæ sectio autem hisce febribus valde exitiosa esse potest, & quidem eo plus, quo magis contagium nervos affecerit. GALENVS jam monuit, putredinem non indicare ad phlebotomiam. (*v. Opp. L. 2. C. 14. T. VI. p. 278.*) FORESTVS multas noxas in febribus putridis a venæ sectione oriri vidit. (*v. l. c. L. I. Obs. 18. in scholio et L. 6. Obs. 3.*) GLASSIVS ex variis auctoribus idem probavit. (*v. l. c. p. 74.*) PRINGLIUS tandem (*l. c. p. 291, 307, 332.*) HUXHAMVS (*l. c. T. I. p. 238. et T. II. p. 43, 67, 102.*) BROCKLESBY (*l. c. p. 208 seq.*) FOTHERGILL (*Account of the putrid sore throat. Lond. 1769. p. 52.*) & MEDICI VRATISLAVIENSES (*Hist. morb. vratisl. Ao. 1699. p. 9.*) sæpius immediate post venæ sectionem, pulsus demittere ac delirium accedere, viderunt. (*cf. etiam QVARIN l. c. p. 60.*) Ex omnibus breuiter horum aliorumque auctorum observationibus aperte colligere licet, venæ sectionem tantum in casu plethoræ, nunquam vero ob ipsius febris putridæ indolem instituendam esse. Adest quidem nonnunquam stasis inflammatoria, quæ phlebotomiam indicare videtur, plerumque vero hæc stasis putrida a phlegmone, in febribus inflammatoriis consueta, satis differt, nec eadem medendi methodus ei conuenit. Hinc hæmorrhagiæ in hisce febribus fere nunquam criticæ, & rarissime cum euphoria succedunt, dum plerumque ex dissolutione oriuntur, atque morbi gravitatem declarant. Neque temere vera
plethora

plethora in febribus putridis obseruare licet, cujus
 adparentia ex resolutoria tantum sanguinis turgescen-
 tia producitur. (cf. Ill. LVDWIG *Advers.* V. P. I.
 p. 53, 188.) Ex omnibus hisce, triplicem febrium
 putridarum conditionem, curationis ratione, distin-
 guendam esse, patet, pro cuius differentia etiam in
 practico systemate febres ordinari debent. Et primo
 quidem prima sectio eas febres comprehendere debet,
 quæ peculiariter acidorum vsum sibi vindicant, &
 huic ex accensendæ erunt, quæ ex peruerso regimine
 vel medela, vel ex constitutione corporis laxa originem
 trahunt, quæque exanthematibus & inflammationi-
 bus, ex contagio epidemico haud obortis, stipatæ
 sunt. Altera sectio eam conditionem spectabit, cui
 diaphoretica profunt, quæque contagio epidemi-
 co ortum debet, nec tamen nimia virium deiectione
 adfligit. Tertiam tandem sectionem ea febrium
 putridarum conditio constituet, vbi ex nimia conta-
 gii virulentia vires mox ita prosteruntur, vt exci-
 tantium ope natura suffulcienda sit. Hic quidem
 pertinet ea pestis prophasis, quæ infra neruosarum
 febrium generi subordinaui. Huic porro conditioni
 ea proxime affinis est, vbi ex humorum dissolutione
 ea virium deiectio producitur, quæ acidorum vsum
 perhibet, atque excitantia postulat, cui stadium ter-
 tium *febris carcerum* PRINGLI, stadium tertium *an-*
gine malignæ FOTHERGILLII & stadium tertium *fe-*
bris flauæ americanæ HILLARY adnumeranda sunt.
 Sectio prima & secunda commode ad putridarum no-
 strum genus referuntur. Promiscue quidem eas distri-
 bui,

bui, attamen nimis ambigua distinctione lectoris memoriam onerare nolui, quum pro rerum circumstantia, quam hic determinavi, differentia facile discernenda fuerit. Ultima autem sectio, quamvis humorum putredo simul adest, fundamenti tamen nostri lege, generi infra ponendo, subordinanda est.

Quando nunc harum febrium naturam inquirere velimus, ad hanc duplicem earundem conditionem respiciendum erit. Conveniunt multi auctores, quod harum febrium natura in humorum putrida dissolutione lateat. Dissentiunt alii, phænomena proferentes, quæ nullam dissolutionem ostendunt, quamvis febres hujus generis esse viderentur, ideoque putredinem ab harum febrium natura prorsus abesse, credunt. Sic Ill. de HAEN hanc febrium determinationem rejicit in T. I. Rat. med. contin. C. de febr. malign. Idem fere legitur apud LIEVTAUD (*in Synopsis Prax. med. T. I. p. 14.*) Hujus dissensus ratio, in neglecta hac febris putridæ duplici conditione sita est. Quamvis enim in febrium contagiosarum epidemiarum initio sanguis non semper dissolutus adpareat, tamen omnia reliqua ostendunt, humores, perseverante morbo, ad putredinem vergere, neque phænomena, summo febris putridæ gradui solemnia, nisi ab ipsa sanguinis & reliquorum humorum putrida dissolutione produci, experientia confirmata est. Neque prius, febris sporadicæ nomen putridæ competit, nisi hæc dissolutio signis supra positis sese manifestaverit. Negari quidem nequit, quod prima febrium contagiosarum epidemiarum causa putredo non sit,

sit, quin hæc potius effectibus quodammodo adnumeranda sit. Et sicut crusta phlogistica febris inflammatoriae causa materialis dici temere nequit, sic eadem ratione sanguis dissolutus non omne id comprehendit, in quo febris natura sita est. Vt enim in casu priori materia quædam adesse debet, qua facies sanguinis phlogistica efficitur, & in qua, vt natura simul lateat, credere fas est, sic in febre putrida materies in corpore latere debet, quæ humores dissoluit, quæque vna cum dissolutione naturam febris sistit. Et hæc quidem materia pro supra posita febrium putridarum differentia diuersa est, variamque medelam sibi vindicat, atque pro natura sua variam quoque eamque duplicem febrium putridarum naturam constituit. Febris putrida epidemica contagiosa a subtili contagio, neruos primo peculiari ratione irritante & debilitante posteaque sanguinem & reliquos humores dissolvente, pendet. Hoc natura sua ad putredinem vergere & humores ad eandem semper disponere, probabilitate haud caret, quum semper, sub omni rerum conditione febrim putridam gignat, nec, sicut de contagio exanthematico supra dictum fuit, (v. p. 145 seq.) loci vel corporis conditionem spectet. Quamuis enim sanguinis dissolutio nonnunquam in summo febris gradu demum adpareat, tamen omnia reliqua hanc humorum diathesin facile manifestant, neque exceptio rara regulam quandam, innumeris exemplis comprobata, dirimere valet. Ea autem materia, qua sporadicæ febres putridæ producuntur, a reliquarum circumstantiarum concursu modificatur, atque in constitu-

stitutione robusta hyemis tempore &c. febrim inflammatoriam, sub laxa autem corporis & aëris conditione, tempore sicco & calido febrim putridam accendit. Quum ergo febris putridæ sporadicæ hoc nomen tribui nequeat, nisi humorum dissolutio atque putredo manifesta sint, harum natura in putredine consistere, omni jure dici poterit. Quando etiam contagium epidemicum genio suo putredinem semper producit, mox in initio morbi, putridi nomen meretur, quamvis illa dissolutio nondum manifesta sit, quæ pessimorum hujus febris symptomatum causa est. Quum enim homines dentur, quorum sanguis semper crustam phlogisticæ similem exhibet, hi autem eodem modo contagio affligi possint, ratio facile patet illius phænomeni, quo alii vti sunt, ad ætiologiam nostram debellandam. Hic enim sanguis phlogisticus pro contagii aut febris effectu haberi nequit, cum brevi tempore dissoluatur. cf. HUXHAM *l. c. T. III. p. III.* Quum porro in casu priori putredini jam manifestæ consulendum, altero in passu autem dissolutioni certe subsequendæ mature occurrendum sit, naturam febris putridæ generalem in putredine sitam esse, inde consequitur. Hac tamen differentia, ut materia, febres sporadicæ efficiens, ab indole illius, qua febres contagiosæ epidemicæ producuntur, supra memorata ratione discedat, quæ diuersitas etiam in ipsa humorum noxia qualitate pro omni verisimilitudine obtinet. Quænam autem sunt qualitates, humoribus putridis propriæ? An acrimonia alcalina? Sic jubet chemia; ita vult medelæ ratio.

Quam-

Quamvis enim PRINGLIJ experimenta huic contrariantur, tamen alcali volatile putredinis partium animalium sempiternum productum esse, extra omnem dubitationis aleam positum est, neque hujus Viri, alias de re medica immortaliter meriti, experimenta ea cautione instituta fuisse videntur, quæ necessarie requiritur, ad parcam illam salis volatilis copiam manifestandam, quæ in experimentis parvis progigni potest, quæque facillime in auras abit. An autem putredo in corpore viuenti ad illum gradum perueniat, vt verum alcali evolui posset? Et hoc experientia Cel. NIETZKY (*l. c. Schol. ad §. MDLII*) probatur. A putredine autem scorbutica hæc febrilis diathesis putrida differre videtur, dum scorbutico medicamentis, in febribus putridis vtilissimis, haud eodem fructu consulatur. Hinc saltim patet, quod præter humorum tenuitatem atque dissolutionem, materia, illam efficiens, maximam mereatur attentionem, quippe a qua differentia horum morborum naturalis pendet.

SPECIES CONTINENTIVM PVTRIDARVM.

a) SIMPLEX. *)

S*ynochus putris* GALENI (v. de differ. febr. L. I. C. 9. et meth. med. L. II. C. 14.) LOMMII (Obs. med. L. I. p. 3, 5.) et FORESTI (L. I. Obs. 15.) *Febris maligna* LANGRISHII (v. l. c. p. 348.) *Fail or Hospital-fever* PRINGLI (l. c. p. 287 seq.) BROCKLESBY (l. c. vers. germ. p. 134.) *Senegal fever* BROOKES (General practice of physic. etc. P. I. p. 164.) *Febris putrida* QVARIN (l. c. p. 38 seq.)

Hæc febris nostris regionibus plerumque aliquam simul primarum viarum colluuiem sordidam conducit, a qua quidem natura febris haud pendet, quæ tamen in febris typo quemdam exercet influxum, ita vt non-nihil remittat. Ea febris autem, quam BROOKES (l. c.) descripsit, vno tenore progressa est, & verum continentis typum conseruauit. Quod autem hæc senogalliæ febris vere hic pertineat, ex medendi methodo colligi potest, dum omnes euacuationes nocuerunt, medicamenta autem antiputredinosa sese vtilia præbuerunt. (v. BROOKES l. c. et Epist. Cl. VAGE ad D. BROCKLESBY in Gentleman's magazine V. XXV.)

*) v. Schol. p. 103.

b) C O M P L I C A T A E.

Quidnam generatim sub hac diuisione indicetur, supra jam explicui, (v. p. 105 seq.) Ibidem difficultates declaravi, quæ naturalis differentiae determinationem onerant, quæque & hujus generis species premunt. In quo quidem scientiæ imperfectio latet, quam corrigere ultra vires meas est. Fundamentum distinctionis specierum existentiam probat, & hoc mihi sufficit. Eadem enim penuria, qua prius laborat, systema sequitur. Emendato fundamento, id quod vnus vires superat, systema corrigi potest. Semper tamen hæc diuisio filum præbet, quod in praxi generaliter prosequendum est, Quid enim in deresultat, vtilitate haud destitutum est, quo autem adhuc caret, negatiuum tantum vitium est, cujus culpa in rerum natura latet, quam plane dilucidare, nobis hucusque licitum non est. In introductione, (§. 20. 21.) ex vna eademque causa materiali varia oriri phænomena, viceque versa phænomena facie consimilia, a differenti causa materiali, produci posse, euictum est. Huic rationi omnis nostra diuisio superstructa est. Inflammationis ergo, exanthematum, catharrhi & dysenterici phænomena iterum & ad hujus generis species referri debent, methodi fundamento iubente. Specialis ergo febrium putridarum complicatarum character iis haud absimilis est, quibus species febris inflammatoriæ a natura insigniuntur. Hinc ob repetitionem euitandam, ea, quæ ex supra positis specierum descriptionibus sup-

poni possunt, nunc omittere liceat. Ordini omnino quidem magis congruens fuisset, si ea phaenomena quæ morbos synonymos vniuersaliter denotant, generatim etiam definita atque determinata fuissent, ita vt, in speciebus nostris describendis, omnia illa omitti potuissent, quæ non ex ipsa morbi natura promanant, veluti supra in introductione jam monui. (p. 79.) Quum autem id hoc in specimine nimis ambiguum fuisset, neque id difficultatibus suis, haud temere superandis, careat, in speciebus primi generis ponendis, omnia phaenomena, morbis specialiter solemnia, adnotaui. Nunc autem atque in omnibus subsequen-
tibus, vt prolixitas euitetur, ea tantum allegabo, quæ speciebus peculiariter atque exclusiue competunt, vel, quod idem est, quæ ex natura generis essentialiter promanant, & pro quorum ratione species quædam putrida, cum specie quadam inflammatoria synonyma, ab hac, ratione causæ materialis diuersa est.

α) CVM INFLAMMATIONE.

Affectio localis, phaenomenis phlegmonis α) stipata, facile in gangranam transeuns.

Inflammationes, febribus putridis superuenientes, natura & indole a phlegmoni, febribus inflammatoriis propria, valde abhorrent: neque ideo confundi debent. Quamuis quidem hæc differentia ex solius sanguinis diuersitate haud absque allucinationis metu deduci poterit, quum dubitare adhuc liceat, sanguinem ex mera solaque densitate phlegmonem producere, (*v. Schol. ad Phlegm. p. uo seq.*) tamen harum febrium historia, tam pathologica quam practica, docet, tum phaenomenorum, tum curationis ratione, inflammationes inter, quæ febribus inflammatoriis solemnes sunt, & eas, quæ in putridis deprehenduntur, magnam interesse differentiam, ita vt vniuersa inflammationis definitio realis dari nequeat, sed semper ad febrium complicatarum naturam respiciendum sit. Inflammationes enim, febribus putridis contingentes, ex stasi quidem materiei cuiusdam oriri, concedendum est, quæ autem materia magis ad corruptionem, quam ad suppurationem, inflammationis phlogisticæ pedissequam, tendit. Cl. SARCONE (*l. c. P. II. p. 93.*) in febribus putridis sæpe vidit inflammationes, quæ autem phlegmonis speciem non

M 3

fiste-

α) v. supra p. 107.

sistebant. Neque has inflammationes prius, nisi sanguine dissoluto, antea denso, glutinoso, observauit. (*l. c. p. 195.*) Eandem differentiam adnotauit Ill. LUDWIG, (*l. c. p. 52.*) atque has stases potissimum in venis esse, cadauerum sectione expertus est. (*l. c. p. 186.*) Hinc etiam sæpe dolore expertes sunt, atque post mortem tantum in conspectum veniunt. (v. Cl. WIENHOLT *diff. de infl. occult. p. II. seq.*) Curatio-
 nis tandem ratio, hanc inflammationis putridæ naturam ejusdemque a phlegmone phlogistica differentiam aperte declarat. Haud enim, SARCONE & LUDWIGIO testantibus, his inflammationibus putridis venæ sectio, & resoluentia conueniunt, quippe quæ inflammationis causam vrgent atque augent. Methodus autem antiputredinosa optime iis congruit. Quodsi resoluentium ope has stases dirimere, mens sit, optime hoc perfici poterit salis ammoniaci ope, cujus vis resoluens omnibus nota est, cujusque virtutem simul antiputredinosam nonnulli experientia comprobarunt. (v. GOVLARD *Chirurg. Werke, T. II. p. 134.*) Neque negari potest, inflammationes ante putredinem jam præsentibus, hinc indeque phlegmoni magis adfines, methodum tunc antiphlogisticam, minori quidem omnino in gradu, postulare. Ita autem res tantum modo in febribus sporadicis se habet, neque facile in constitutione epidemica contagiosa observatur. Hinc iterum ad differentiam febrium putridarum, supra generatim datam, respiciendum, & ex totius febris conditione affectionis quoque localis natura & curatio dijudicanda atque perficienda est.

I. INFLAMMATIO PHARYNGIS.

Pædanchone MARCI AVRELII SEVERINI
(*de rec. abscess. natur. L. 8.*) Putrid sore
throat FOTHERGILLII (*v. Account of the
putrid sore throat etc.*) Angina maligna HUX-
HAMI (*v. l. c. T. III. p. 92.*) Mal de gorge ul-
cerè TISSOTI (*v. Avis au peuple.*)

Primo die rubor inflammatorius faucium.
Secundo vel tertio die partes albescunt, signo
incipientis gangrænæ. Vox obscura, rauca,
quasi ab ulcere venereo orta. Quarto vel
quinto die partes liuescunt ac putrescunt, &
sanies putrida corrodens ex ore & naribus
promanat.

Morbum putridum fuisse, ac in putredine com-
pescenda curationis cardinem constituisse, ex supra alle-
gatorum auctorum observationibus luculenter adparet.
Idem probavit VANDERMONDE *in diss. Ergo in ul-
cere tonsillarum gangrænoso antiseptica.* (*v. Ill. HAL-
LERI Collect. diss. pract. T. I. p. 568.*) Signa collu-
viei biliosæ hic non deprehenduntur, & FOTHER-
GILL (*l. c. præfat. p. 7. et in libr. ipso p. 42, 52*) mo-
net, purgantia sæpius nocuisse, neque diarrhoeam spon-
taneam profuisse. Datur quidem angina putrida, quæ
a bile fouetur, in quaque purgantia necessarie adhi-

benda sunt, quæ autem hic non pertinet, sed ad æquilibrium biliosarum numerum referenda est.

2. INFLAMMATIO PLEVRAE.

v. HUXHAM (*l. c. T. II. p. 230.*)
SCHROEDERI et HOFFMANNI *diff. de pleuritis. succ. differ. p. 8.*

Symptomata pleuritidis inflammatoriæ. a)

3. INFLAMMATIO PVLMONVM.

Peripneumonia putrida HUXHAMI (*l. c. T. I. p. 324, 326. T. II. p. 63.*)

Symptomata peripneumoniæ inflammatoriæ, b) sputo excepto, quod sanguine æqualiter permixtum est.

4. INFLAMMATIO PLEVRAE ET PVLMONVM.

Pleuritis putrida FORESTI (*l. c. L. I. Obs. 16, 17. in scholio. v. HUXHAM l. c. T. II. p. 63. et MONRO l. c. p. 8.*)

Symptomata pleuroperipneumoniæ inflammatoriæ, c) eadem sputorum facie, quæ in peripneumonia putrida obseruatur.

5. IN-

a) v. supra p. 115.

b) v. supra p. 122.

c) v. supra p. 124.

5. INFLAMMATIO HEPATIS.

v. FORESTVS (*l. c. L. 16. Obs. 46.*

Symptomata hepatitidis inflammatoriæ. a)

6. INFLAMMATIO VTERI.

Metritis typhodes SAUVAGES *Nos. method. Ed. in 4to. T. I. p. 481.*

Symptomata metritidis inflammatoriæ. b)

7. INFLAMMATIO CEREBRI.

v. PRINGLE *l. c. p. 300.*

Signa inflammationis supra posita. c)

a) - v. l. c.

b) v. supra p. 128.

c) v. supra p. 131.

2) ERYSIPELAS.

Hic omnino erysipelatis species ponenda est, nisi semper ad febres exanthematicas referatur, (idque, quod observationi contrarium sit, supra adnotavi, (v. Schol. p. 134.)) quum sub febris putridæ concomitatione haud raro occurrat. Plerumque vero auctores erysipelas pro exanthematum specie habuerunt, nec ideo rite adnotarunt, an febres erysipelatosæ, quæ putridam indolem seruarunt, ad inflammationum vel exanthematum ordinem pertineant. Hinc desunt observationes, ad hujus speciei existentiam probandam.

3) RHEVMATISMVS.

v. HOFFMANN. *Med. rat. syst.* T. II. S. 2. C. 8. BALLON. *l. c.* HUXHAM *l. c.* T. I. p. 363.

Symptomata rheumatismi inflammatorii. a) Solutio tumoris putrida.

- a) p. 136. Haud tamen semper tumor et rubor manifeste deprehenduntur, sicut generatim hæc phaenomena in inflammatione putrida plerumque desunt,

β) CVM CATHARRHO. a)

1. CATHARRHVS NARIVM ET FAUCIVM.

Febris catharrhalis maligna Germanorum.
v. BRÜNING l. c. p. 18. HVXHAM l. c. T. I.
p. 366.

Signa catharrhi inflammatorii. b) Ma-
teria acrior, vellicans & vesicans.

2. CATHARRHVS PVLMONVM.

Peripneumonia notha HVXHAMI (l. c.
T. I. p. 316. et T. III. p. 200.

Characteres Peripneumonix nothæ in-
flammatiæ. c)

Hæc peripneumonia notha ab illa, quam SYDEN-
HAMVS descripsit, natura quam maxime differt.
HVXHAMVS enim refert, sanguinem plerumque
putridum, indeque venæsectionem nociuam fuisse.
Hinc omni jure hoc in passu febribus putridis accense-
tur. Catharrhi putridi autem plerumque a bile pu-
trida fouentur. Hinc feбри continente concomitante
haud frequenter occurrunt, sed plerumque sub remit-
tentis prophasi deprehenduntur.

a) p. 140.

b) p. 141.

c) l. c.

γ) CVM DYSENTERIA.

F*ebris dysenterica maligna* ZIMMERMANNI
(*l. c. p. 354, 359, 369.*)

Symptomata cum iis dysenteriae inflammatoriae confimilia. *a)*

Cel. PRINGLIUS dysenteriam semper putridae indolis esse, adfirmat, (*l. c. p. 252.*) & quidem natura proxime a febribus biliosis putridis abesse, autumat, (*l. c. et p. 224.*) quoniam semper autumnio faevit, atque secundum experientiam suam semper unam eandemque medicandi methodum sibi vindicat, & hinc ad simplices febres putridas, eo iubente, referri nequit. Quum autem haec febrium dysentericarum differentia ab aliis extra dubium posita sit, cum ipse PRINGLIUS nonnunquam in cadauerum sectionibus nullam bilis vitiosam qualitatem aut quantitatem viderit, quum porro haud raro febres putridas contagiosas dysenteria excipiat, atque idem medendi modus utrisque aptus sit, speciem hic ponendam esse, aestimaui, quamvis facillime largiar, illam caeteris hujus generis speciebus aequae infrequenter occurrere.

a) v. supra p. 142.

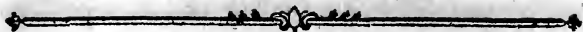
δ) CVM

 δ) CVM EXANTHEMATIBVS.

Phænomena supra constituta. a)

Contagium vel miasma exanthematicum natura sua ad putredinem vergere, nuper Cl. HOFFMANNVS (*Abhandl. von den Pocken*) adfirmavit. Sicut autem, veluti supra dictum est, totius morbi exanthematici conditio & natura a solo contagio vel miasmate haud pendet, sed major vel minor in corpore putredinis, inde ortæ, gradus, a varia æëris, soli & corporis constitutione producitur, generatim hanc facultatem, contagio inesse, dici nequit. Vario enim modo, diversoque gradu, materia exanthematica a memoratarum circumstantiarum concursu modificatur, ita, ut tantum absit, quod semper humores dissolvat, quin potius haud raro summum gradum febris inflammatorię excitet. Quando autem conditiones, quæ putredini generatim ansam præbere valent, simul coincidunt, morbi exanthematici omnino facile indolem putridam contrahunt, eoque facilius communicantur, quo magis miasma dissolutum ac rarefactum fuerit. Nec veri absimile est, miasma putredine, fermenti instar, multiplicari, totamque fluidorum massam sibi assimilari. Hinc summa cura huic putredini occurrendum est, atque hæc febrium exanthematicarum differentia summam medicorum meretur attentionem.

 a) v. supra p. 145.

I. PESTIS.

v. *Traité de la peste* p. 38, 250, 318. CHENOT (*l. c.* p. 64.)

Eruptio tumorum in partibus musculosis valde dolentium, qui simul cum bubonibus nigrescunt, ac facillime in gangrænam transeunt.

Hanc tumorum proclivitatem ad gangrænam ex humorum putredine oriri, analogiæ ratione concludi poterit, dum idem in omnibus hujus generis inflammationibus & exanthematibus observatur. Præcipue autem pestis putridæ signum pathognomonicum, cæteris paribus, anthraces esse, ex morborum historiis colligere licet. v. SCHREIBER *l. c.* p. 41.

2. VARIOLAE.

v. FORESTVS (*l. c. L. I. obs. 17. schol.*) HUXHAM (*l. c. T. II. p. 58, 121.*) ELLER (*l. c. p. 136, 144.*) *Variolæ sanguineæ* MEADII (v. *Opp. de Var. p. 37.* SCHRÖEDERI et FELLINGER *diff. circa variol. distribut. etc. p. 43.*

Eruptione peracta febris haud cessat. Pustulæ mox violaceæ, sanguineæ & nigrae fiunt, maculis rubris & liuidis interspersis.

Hæc

Hæc variolarum conditio ab illa discrepat, quæ in secundo morbi stadio, suppurationis nimirum, sæpeprehenditur, ubi ex pustularum copia pus sanguini admiscetur, atque febris putridæ species producit. Sæpe enim variolæ mox sub earundem ingressu indolem putridam manifestant. Et hæc variolarum conditio plerumque a constitutione epidemica pendet, & veram propriamque huius generis speciem sistit. Altera autem modo memorata variolarum febris putrida sporadice tantum adparet & haud raro pravam curationem sequitur, qua variolæ peiores & ad putredinem producendam procliuiiores redduntur, præcipue in confluentibus, salivatione suppressa, atque purgantibus neglectis, cujus exempla vid. apud SYDENHAM (*Opp. Ed. Lugd. p. 167, 359.*) Quamvis autem huius febris putridæ variolosæ varia modificatio omnino discernenda est, commode tamen vna atque altera ad vnâ eandemque speciem reduci possunt, quum eandem curationem postulent.

3. MORBILLI. a)

v. FORESTVS (*l. c. L. I. obs. 17.*) HUXHAM (*l. c. T. I. p. 216, 273, 277, 319.* *Rubeola anomala* SAUVAGES (*Edit. in 4to p. 433.*)

Eruptio difficilis. Exanthemata ab humero & trunco incipiunt. Facile liuescunt. Angina maligna. b)

4. SCAR-

a) v. supra p. 154.

b) huius symptomata vid. p. 183.

4. SCARLATINA. a)

Scarlatina maligna PLENCIZ (Tr. 3. de *Scarlat.* p. 55 seq. cf. MORTON. *Pyretol. Exerc.* III. C. 3.

Eruptio lenta. Color macularum purpureus vel liuidus. Angina maligna. Ante desquamationem in cute vesiculæ exurgunt, purpuram albam referentes, spatio bidui flaccescentes, quæ simul cum maculis decorificant.

5. FEBRIS ERYSIPELATOSA.

Erysipelas typhodes SAUVAGES (Ed. in 4t. T. I. p. 450.) FORESTVS (l. c. L. I. obs. 17. Schol.) Cum angina putrida sæpe complicata est. v. FOTHERGILL (l. c. præf. p. 5. libri p. 33.) HUXHAM (l. c. T. III. p. 105.) Ill. TISSOT (*Avis au peuple* Ed. Laus. 1766. p. 143.)

Phænomena erysipelatis. b) Tumoris corruptio putrida.

6. MILIARIA. c)

Miliaris purpurata SAUVAGES (l. c. p. 445.) v. ELLER (l. c. p. 115.) Ill. STÖRCK (*Ann. med.*

a) v. p. 156.

b) p. 157 seq.

c) p. 159.

med. p. 48.) ALLIONI (l. c. § 105, 209.)
SCHVLZE von SCHVLZENHEIM (Preisschrift
vom Friesel p. 18 seq.)

Pustulæ liuescentes cum oleoso foetido
sudore, petechiis interspersis.

7. FEBRIS BULLOSA. a)

Pemphigus indicus SAUVAGES (l. c. p. 432.)
Febris bullosa maligna VOGELII (l. c. p. 116.)

Semel in puero, febris putrida correpto, tales ve-
siculas vidi, vbi in pectore simul miliaria prorupta
erant, atque vesiculæ magnæ, pure repletæ, gradu
tantum a miliaribus differre videbantur. An ergo hæc
febris cum præcedenti vnam eandemque materiem
pro causa agnoscat?

8. FEBRIS APHTHOSA. b)

Aphtha maligna SAUVAGES (l. c. p. 456.)
u. Ill. VOGEL (l. c. p. 119.)

Papulæ cineritiæ & nigrescentes.

9. FEBRIS PETECHIALIS.

Purpura maligna SAUVAGES (l. c. p. 447.)
Ill. LVDWIG (Advers. V. I. P. I. p. 33.)

Macu-

a) v. p. 161.

b) l. c.

Maculæ purpureæ, præcipue in lumbo pectore & dorso in morbi incremento, adparentes.

Hæc petechiarum conditio ab ea diuersa est, sub qua in ultimo morborum putridorum stadio deprehenduntur. Hic enim a mera sanguinis resolutione pendent, & illam speciem constituunt, cui SAUVAGES (*l. c. p. 448.*) purpuræ symptomaticæ nomen dedit. Quando autem in constitutione epidemica omnibus fere indiuiduis in morbi vigore accedunt, a peculiari eaque a mera sanguinis vel bilis putredine diuersa materie pendere videntur, & tunc speciem nostram sistunt. Plerumque quidem in febribus biliosis putridis obseruantur, ita vt nonnulli, semper eas ex putrida primarum viarum colluie oriri, autument. Quin autem nondum ex toto negari possit, quod nunquam in febris putrida simplici petechiæ oboriantur, species inde conficienda erat.

ORDO SECVNDVS.

REMITTENTES. ΣΤΝΕΧΕΕΣ
GRAECORVM.

Remissio ac exacerbatio symptomatum febrilium. Symptomata causis manifestis respondentia.

Plerumque hæ remissiones typum quemdam fixum seruant, quem sequuntur & secundum cuius rationem plerique auctores harum febrium differentiam determinarunt. Quum autem hucusque ex remittentium typi differentia nihil ad febris naturam concludi possit, eundem neglexi, principiis nostris, supra positis, (*v. Introd. §. 26, 29, 35.*) iubentibus, secundum quæ, ea tantum phænomena characterum munus absoluunt, ex quibus naturam morbi cognoscere possimus. Neque semper hæc exacerbatio frigore manifesto incipere solet, quod sæpissime deest. Nec tandem remissiones & exacerbationes in iis febribus, quas huic ordini subordinavi, semper regulares sunt, ita ut ex solius hujus phænomeni ratione ordo noster haud manifeste determinari possit, cum exacerbationes irregulares etiam nervosarum characterem constituent. Hinc causarum ratio simul attendenda est, ex cuius ad symptomata & curationem relatione ordo noster ab ordine nervosarum discerni debet.

A. CVM COLLUVIE IMPVRA PRIMARVM VIARVM.

Febres a bile HIPPOCRATIS (*de morb. L. 2. S. 36.*) Febres mesentericæ BAGLIVI (*Opp. p. 51.*) Febres gastricæ BALLONII (*Opp. L. 2. Epid. p. 78.*)

Varia hujus colluuiei conditio, pro loci, quem occupat, pro ejusdemque variæ naturæ, differentia, ad praxin valde momentosa, observatur & discerni debet.

1. Quandoque bilis sincera in ventriculo vel intestinis effusa est, per saporem amarum, pura vero lingua, vel aliquid tantum spumosi ei inhærens, sese manifestans. Huic bilis effusioni constitutiones chole-ricæ obnoxia sunt, & illa morborum differentia est, quam SAUVAGES biliosorum nomine distinxit. a)
2. Plerumque bilis cum pituita commixta est, & parietibus primarum viarum firmiter

a) v. Class. IX. ætiologica in T. II. Nos. meth. Ed. in 4to. p. 663.

ter adhæret, ita vt per euacuantia non facile moueri possit. Lingua tunc squalida, sed muco tenaci, firmiter illi inhærenti, & pro bilis, quæ simul admixta est, maiori vel minori copia, plus minusue flauo, obtecta est. Oris amaritudo, vel sapor putridus. Sensatio pituitæ in gustu. Appetitus prostratus. Pituitæ genesi præcipue fauet constitutio melancholica. Morbi saburrales SAUVAGES inde producuntur. *b)*

3. Tam diu hæc saburra per totam machinam dispersa atque viribus naturæ ad exitum nondum parata est, variis phænomenis ansam præbet, ex hujus conditionis morbosæ internæ relatione dijudicandis. *c)* Hic pertinent, inter innumera alia, sequentia.

N 3

Pul-

b) v. Class. X. l.c. p. 665.

- c)* Hoc quidem haud raro satis difficile dignosci potest, quoniam hoc in passu nonnunquam omnia signa consueta colluuiei desunt. Sic in epidemia, præterito anno grassata quandoque ne vestigium quidem bilis vitiatæ deprehendi poterat, vbi tamen vomitorio magna billis viridis copia ejiciebatur, & sic febris imminens in ortu tollebatur. cf. Præf. ad BROCKLESBY.

Pulsus intermittens. *d*) Sitis. *e*) Tremor labiorum & maxillæ. *f*) Peruigilia. *g*) Stupor & sopor. *h*) Convulsiones. *i*) Prostratio virium. *k*) Deliria. *l*) Color cutis

d) Signum creditatum constantissimum esse, & pulsum illum raro ex alia causa oriri Cl. FERREIN adfirmat. (*v. Histoire de l'Acad. de Paris 1766 vel, Comment. Lips. V. 18. P. I. p. 70.*) Pulsum obscurum a saburra primarum viarum GALENVS jam deprehendit. (*v. Meth. Med. L. 12. C. 3.*)

e) van SWIETEN Comment. II. p. 209. GORTER Exercit. med. IV. §. 23, 24.

f) Cel. SARCONE l. c. T. II. p. 258. Cl. RAHN diff. de miro inter caput & viscera abdominis commercio. §. 29.

g) v. Ill. TISSOT de febr. bil. Lauf. Ed. Ill. BALDING. p. 131. VALCARENGHI Medic. rat. T. I. p. 168.

h) v. Cl. STRACK de morbo cum petechiis p. 41. Cl. RAHN. diff. cit. §. 24.

i) van SWIETEN Comment. II. p. 359. GLASS. l. c. p. 143. Cl. STRACK l. c. p. 58. Ill. TISSOT l. c. p. 113. Cl. RAHN. diff. cit. p. 113 seq.

k) Vires suppressas sæpe mirifice vno emetico erigi posse, obseruatione multorum medicorum constat. v. van SWIETEN Comment. II. p. 271. T. III. §. 661. Ill. TISSOT l. c. p. 128. Cl. STRACK l. c. p. 142. Cl. RAHN l. c. p. 74 seq. Male ergo hoc phænomenon ad malignitatis signa generatim numeratur. Sub hac conditione saltem ei tantum malignum est, cui ejusdem ratio latet.

cutis ictericus. *m*) Hæmorrhagiæ. *n*)
Sanguinis serum ex flauo viridescens. *o*)
Vrina jumentorum. *p*)

4. Mobili hac colluie reddita, vel ex massa
sanguinis ad intestina delata, HIPPOGRA-

N 4

TIS

l) van SWIETEN Comment. II. §. 701. III. TIS-
SOT l. c. p. 103. HVXHAM l. c. T. I. p. 260.
Cl. STRACK l. c. p. 53. Cl. RAHN l. c. p. 94 seq.

m) Hunc obseruarunt HOME (*Medical facts and
Experiments p. 15.*) PRINGLE (*l. c. p. 172.*) &
MONRO (*l. c. p. 163.*) vbi post mortem nullum
calculi vestigium, vel alia ductus choledochi ob-
structio reperta fuit. Præcipue hæc cutis flauedo
in illa feбри americana obseruatur, quam HILLARY
descripsit, quæque exinde nomen coepit *Yellow
fever* (v. HILLARY *on the epidemical diseases of
Barbados Lond. 1759. p. 148.*) vbi vesicula fellea,
in cadauerum sectionibus semper bile turgida visa
est. (v. HILLARY l. c. p. 154. cf. etiam SAR-
CONE l. c. T. II. p. 144.)

n) v. van SWIETEN T. II. p. 461. GLASS. l. c.
p. 27. Cl. STRACK l. c. p. 165.

o) v. Recueil periodique T. VII. p. 209. Medical Ef-
says by a society of Edinburgh. P. I. V. 5. p. 33.
HILLARY l. c. p. 148. ROSEN l. c. p. 448.
Si crusta inflammatoria simul adest, hæc flauum
habet colorem & serum amaro gaudet sapore.
v. MONRO l. c. p. 162. LANGRISH l. c. p. 68.
CLEGHORN l. c. p. 245.

p) v. GLASS. l. c. p. 7. Cl. STRACK l. c. p. 53.

TIS loquendi more tunc turgida est. *q*) Turget autem vel supra vel infra. Materies circa ventriculum vel supra turgescens, sequentibus signis sese manifestat: Lingua squalida, ita ut illa sordities digito desumi possit. *r*) Anima foetida. Nausea. Conatus vomendi. Vomitus biliosus vel pituitosus. Sensus molestiae circa praecordia. *s*) Extremitatum frigus. *t*) Inquietudo & anxietas. Dolores artuum. Cephalalgia. *u*) Susurrus aurium. *x*) Oculorum caligo. Vertigo. *y*) Materiem autem infra turgere, vel intestinis insidere, significant: Genuum grauitas. Lumbo-
rum

q) v. GLASS. l. c. Comment. 7.

r) Hæc linguae ad materiem internam relatio observatione optime confirmatur, de qua praecipue SARCONE T. II. p. 150, 170. & BORDEV (*vom schleimichten Gewebe p. 97. seq.*) legi merentur.

s) SARCONE l. c. T. II. p. 258.

t) GLASS l. c. p. 79.

u) HIPPOCRATES Progn. III. §. 35. FORESTVS l. c. L. 7. obs. 15. III. TISSOT l. c. p. 7, 91. GRAINGER l. c. p. 31 seq. Cl. RAHN diff. cit. p. 8 seq.

x) Cl. RAHN l. c. §. 20.

y) Cl. RAHN l. c. p. 70.

rum dolor. Ventris distensio. z) Murmura & tormina. Alui egestiones liquidæ, corruptæ, acres.

Ordo systematicus, has colluiei primarum viarum sordidæ differentias ita quidem ordinare jubet, ut iis generibus superponendæ fuissent, quæ exclusiue vnâ alteramue ex his saburræ conditionem pro causa agnoscunt. Quum autem hæc phænomena vario modo mixta in indiuiduis deprehendantur, vnde eorundem determinatio satis difficilis est, totius hujus februm causæ materialis ambitum exhibere malui, quam allucinationem subire.

Quod ad curationem harum febrium attinet, sequentibus generatim absoluitur:

1. Bilis pura effusa corrigenda est, nec, ita comparata, euacuantibus expelli debet, quoniam constitutionis ratione facile inflammatio inde contrahitur.
2. Donec materies nondum turgescit, euacuari haud temere potest, sed primo mobilis reddi debet, leniter resoluentibus. (v. *QVARIN l. c. p. 43.*)
3. Dum sanguini admixta est, laxantibus ad intestina determinari oportet.

N 5

4. Si

z) Meteorismum haud raro in febre biliosa, quam descripsit, obseruauit Ill. *TISSOT l. c. p. 10 seq.* cf. *SARCONE l. c. T. II. p. III.*

4. Si autem turgeat, mox expellenda est, in quo-
vis sit febris statu, (v. CELS. *L. I. C. 3. L. II. C. 13.* HUXHAM *T. I. p. 238.* GLASS. *Com-
ment. 7.* QVARIN *l. c. p. 8 seq.*) & quidem
vomitorio si supra, purgante autem, si infra
turfescat. Fatuum ergo illud multorum medi-
corum præceptum, nunquam in febris initio &
vigore purgare, „medicina enim non ad tem-
„poris mensuram, sed ad morbi momenta ac-
„commodari debet., (v. FREIND *de purg. in
sed. var. febr. Lond. 1719. p. 23.*)

Hæc sunt, quæ generatim de hac colluie valent.
Vltcrius autem inquirendum est, an etiam veræ fe-
brium causæ materialis nomen mereatur. In multis
febris eam manifestam esse, eaque neglecta, febri-
m fat benignæ indolis, summo vitæ periculo protrahi,
nimis frequenti medicorum obseruatione constat,
quam vt vltiori probatione indigeat. Attamen varii
auctores magni nominis hanc bilis vitiosam qualitatem
& quantitatem, non ad febrium causas, sed potius ad
earundem effectus numerarunt. (v. PRINGLE *l. c.
p. 77, 186.*) Quando autem innumera exempla pro-
bant, sæpe per totum constitutionis epidemicæ sta-
dium, febres mere laxantibus profligatas fuisse, causæ
materialis munere omnino perfuncta est. Differen-
tia modo, variæ colluiei in primis viis conditionis,
supra posita, hic attendenda est, cujus ratio hunc dis-
sensum facillime tollere poterit. Dantur nempe fe-
bres, vbi mox in earundem initio signa colluiei cor-
ruptæ in primis viis manifesta sunt, quæque vere pro-
prieque

prieque febres biliosæ nuncupantur, quoniam ab hac colluie fouentur. Et hæ quidem ex vitiata digestione, animi pathematibus, accedente nonnunquam miasmate epidemico, quo humores gastrici prorsus demum vitiantur, originem trahunt. Nemo, veluti opinor, in his febribus colluiei biliosæ, causæ materialis prædicatum denegabit, vel, quod idem est, harum febrium naturam in hac colluie sitam esse, dubitabit, tam facie quam curatione id suadentibus.

Aliud autem febrium genus exstat, vbi sub earundem ingressu hujus colluiei cooperationis suspicio ne minima quidem est, vbi autem, viribus naturæ, atque medicamentorum laxantium ope, magna pituitæ stercorosæ copia ad intestina defertur. ita vt ex omnibus colligi debeat, naturam hac via materiem eliminare vere intentam esse, quid! quod, si idem per alias vias præstare velimus, nunquam faustus curationis euentus expectari possit. Ita se præbuit epidemia, præterito anno grassata, cujus genium in præfatione ad versionem BROCKLESBY *oeconomical and medical observations* exponere studui. Et hæ sunt febres, de quibus varii auctores sententiam ferunt, quod bilem generent, (v. QVARIN *l. c. p. 40.*) neque exinde bilis pro causa haberi possit. Sed sane eodem jure, quo adfirmare contendis, hanc colluuiem febris effectum nec causam esse, quoniam natura, febris durante, ad intestina illam defert, eadem ratione idem de omnibus aliis febrium causis dicere poteris, quum omnes causæ febris ope foras demum eliminantur. Distinguendum ergo inter proprietates causarum, quibus morbos

morbos producuntur, & inter earundem extricationem. - Hæc omnino quidem febris effectibus accensenda est, attamen ante expulsiōnem motus illos excitauit, quorum actione expellitur, indeque hac ratione omnino febris causam constituit, neque ipsa a febris genita est. Hac ergo argumentandi ratione nil contra nos concludi potest. Attamen objici poterit, hanc colluuiem non in primis viis genitam esse, nec inde causam harum febrium materialem in primis viis residere. Sed vnde, quæso, hæc febris in ejusdem initio, vno quidem vomitorio sæpe, nisi ex toto in ortu tolli, valde saltem ejusdem vehementia in progressu infringi potest? Nonne primo materiem in primis viis latere, inde consequitur? Concedi quidem etiam debet, sæpiissime hoc incassum profecutum fuisse, sed tunc forte materia in sanguinem jam transiit. Sane omnia harum febrium magnam proximamque cum febribus biliosis affinitatem suadent, nec ab inuicem, nisi modo memorata ratione, quæ autem in praxi eadem est, differre, indeque ad vnā eandemque classē naturalem referendas esse consequitur. Alia autem adhuc difficultas discutienda est. Vnde nempe harum febrium natura in earundem initio determinari potest, quum signa hujus colluuii statim sensibus externis manifesta non sint? Hoc, fateri debet, nonnunquam allucinationi obnoxium est. Attamen ex negatiua febris conditione id quodammodo perfici potest. Sic febris acuta, remissionibus manifestis stipata, magnum jam suspicioni locum dat, colluuiem impuram primarum viarum in causa esse. Quum etiam hæc febris haud te-

mere,

mere, nisi epidemice, grassetur, post aliquot grassationis tempus genius epidemix ex prægressis quibusdam obseruationibus vterius analogice determinari potest. Est hic omnino penuria, cujus suppletio posteris relinquenda est. Quod ad ætiologiam harum febrium attinet, miasma epidemicum specifica vi nociua humores gastricos interque illos bilem præcipue afficere, probabilitate ex modo præmissis abstrahere liceat. Hic autem gradum cohibeo.

Dantur tertio febres vbi reuera hæc colluuiæ, quamuis in præsto sit, causa tamen materialis exclusiue dici nequit. Sic in variolis & aliis febribus inflammatoriis sæpe bilis vitiata deprehenditur, ex qua autem febrem ex toto ortam esse, nemo adfirmabit, quamvis ad ipsius febris modificationem symbolam conferat. Hic ergo complicatio duarum causarum materialium, quarum ratione febris existit, eaque quidem ratione, vt febris in genere miasma variolosum pro causa agnoscat, peculiaris autem huius febris conditio & indoles a colluuiæ pendeat. Nunc autem supra, practicis optimis consentientibus, datum fuit, in curatione haud ad ipsum miasma, sed ad morbi concomitantis naturam respiciendum esse, (*v. Schol. p. 145 seq.*) Ergo hoc in casu curatio in extricanda colluuiæ versatur, exindeque hic febris variolosæ status ad febrium biliosarum ordinem, secundum distinctionis nostræ fundamentum, referendus est. Idem de febribus cum inflammatione locali conjunctis & reliquis

reliquis valet, veluti infra auctorum testimoniis euincere studebo.

Hæc est varia conditio, sub qua colluies materiæ morbosæ in primis viis, vel proprie ibi genita, vel saltem ortum inde ducens, imperium suum in febribus fouendis atque producendis exercet. Generatim ergo febris gastricæ natura in eo ponenda est, vt febris ita cum hac colluie connexa sit, vt symptomata non prius cessent, nisi expurgata colluie, vel, vt secundum principia in introductione posita loquar, omnes febres quarum curationis cardo in expurganda colluie sordida per primas vias versatur, natura conformes, & quidem ratione hujus colluiei, ad vnum eundemque ordinem naturalem numerandæ sunt. Negari quidem nequit, his febribus alia adhuc medicamenta & remedia, præter euacuantia, non solum prodesse, sed etiam necessarie adhibenda esse, ex quorum autem ad morbum relatione facile colligi potest, ad causam materiale auferendam proprie nihil facere, sed ad complicata simul symptomata, ab alia causa materiali pendentia, magis respicere, de quibus infra. Quum ergo a potiori determinatio fieri debeat, hujus colluiei ratione hæc febres ab aliis distinguendæ sunt, dum curatio præcipue in ea extricanda posita est. Sic a febribus nervosis gastricæ nostræ apte distinguuntur, quæ alias quodammodo affines ideo videntur, cum haud raro etiam in febribus nervosis bilis vel pituita euacuanda sit. Hic autem causa materialis imprimis in morbosa nervosi systematis conditione latet, nec medela euacuantibus absolui potest,

potest, id quod ex manifesta colluuii conditione ejusdemque signis, feбри haud respondentibus, praevidetur. Et quamvis febres biliosae, ubi signa colluuii in initio haud statim manifesta sunt, hic difficultatem moueri videntur, tamen ex adparenti symptomatum indole, aëris & corporis constitutione, facile simul adparebit, an causa magis in nervis vel in primis viis lateat.

Alia adhuc adnotanda venit harum febrium differentia, ipsius colluuii indolis ratione. Nunc quidem maxima colluuii partem bilis constituit, nunc pituita praevalet. Colluuiies biliosa stricte dicta majori impetu agit, atque febres acutiores producere valet. In corporibus autem laxis pituita sensim coacervatur, cui alia adhuc irritante causa accedente, febris priori lentior quamvis aequae periculosa, excitatur. Hae febres naturae ratione ab inuicem recedunt, ideoque sedulo discerni debent. Haec differentia quidem quodammodo ab ipsa colluuiie, praesertim autem ab aëris & corporis constitutione pendet. Et haec ea est, quae simul fundamenta praebet, secundum quorum normam genera harum febrium ponenda erunt.

Occurrunt febres biliosae, ubi in sanguine vitium manifestum vel a statu naturali aberrationem haudprehendimus, eo excepto, quod pituitam ei admixtam conspiciamus. Hae febres plerumque a colluuiie pituitosa in primis viis fouentur, & primum genus constituunt, natura a reliquis satis distinctum.

Colluuiies autem biliosa majus in sanguine excercet imperium, ejusdemque naturalem indolem ple-

rumque mutat. Et quidem humores nunc magis ad putredinem, nunc potius ad diathesin inflammatoriam, vergere, experientia docuit. Quum porro ad hanc humorum diuersam indolem semper respiciendum sit, etiam secundum hanc differentiam febres ordinandas esse, ex fundamentis nostris præmissis consequitur. Duplex ideo febrium biliosarum genus inde confici debet, quorum primum febres biliosas inflammatorias, alterum autem febres biliosas putridas comprehendet. Dantur tandem febres, ubi cruditates quidem in primis viis reperiuntur, quæ autem, si parua quantitate nec singulari mala indole infectæ sunt, haud magnam attentionem merentur, neque ad febrim modificandam faciunt, quamvis omnino expurgari debeant. Num remissio essentialiter a colluue producitur? An cæteris paribus remissiones eo euidentiores adpareant, quo magis sanguis vitiatius est, versaque ratione eo obscuriores fiant, quo magis sanguis ad indolem accedit, quæ in febribus continentibus obseruatur? cf. PRINGLE (*l. c. p. 170.*) MONRO (*l. c. p. 156.*) *Schol. ad febr. continent.* p. 90 seq.

Hæc est differentia harum febrium gastricarum, quam vere naturalem esse, ex reiterata medicorum experientia persuasissimum habeo, quamque nunc delineare ac conspectui exhibere, conabor.

GENVS PRIMVM REMITTEN-
TIVM GASTRICARVM.

FEBRIS BILIOSA INFLAMMA-
TORIA.

Tempus vernale. *a)* Signa diatheseos sanguinis phlogisticæ & colluviei biliosæ. *b)*

Duarum causarum materialium concursus, ut ad hæc duo momenta, in hac febre profliganda, respiciatur, requirit, ad diathesin nempe sanguinis inflammatoriam auferendam atque ad colluviem biliosam expurgandam. Pro varia autem earundem implicatione, varius quoque medicamentorum & remediorum, quæ hic in usum trahuntur, ordo in iis adhibendis observari debet, ne ex præpostera harum indicationum executione damnum oboriatur. Militat inter remedia, huic febre congrua, ob sanguinis conditionem phlogisticam phlebotomia. Quod autem venæ sectio hoc in statu facile, præcipue hac colluie neglecta noxas contrahere queat, multis observationibus confirmatum est. HIPPOCRATES hoc jam adnotavit, dum ait: „Venæ sectionem in pleuritide nocere, ubi „cibum auersetur æger, siue præcordium sublime „(με-

a) PRINGLE l. c. p. 170.

b) v. Genus primum continentium p. 95 & signa colluviei modo data.

„(μετεωρον) habuerit., Quod etiam propria experientia multisque auctorum testimoniis comprobavit Ill. TISSOT (*in diff. de febr. bil. Opp. Ed. Ill. BALDINGER T. I. p. 96.*) Versa autem ratione urgente plethora atque diathesi sanguinis phlogistica euacuantia per os & aluum statum peiorem reddere possunt. Hinc practicus ei primo occurrere debet, quod magis vrget. Vbi constitutio inflammatoria præualet, atque localis affectio imminet, statim vena secanda est, idque peracto, euacuantia in auxilium vocanda sunt. Quo magis autem colluies turgēt, quoque minus febris ad continentis inflammatorix naturam propendet, eo parcior sanguis mittendus est. Idem de reliquis medicamentis & remediis, diathesi inflammatorix proficuis valet. cf. Ill. TISSOT l. c. p. 116. & Lettre a Mr. ZIMMERMANN sur l'épidémie courante, p. 21 seq. PRINGLE l. c. p. 201. GLASS l. c. p. 76. KLOEKHOFF Opusc. med. p. 58. QVARIN l. c. p. 10. SCHROEDERI & JUNGSCHELTZ diff. cit. de Venæ sectione &c. §. 8 seq.

S P E C I E S.

A) S I M P L E X.

Quamvis ex sæpe jam hujus termini data notione vsus ejusdem hic facile legitimatur, tamen lectorum quorundam memoriæ adhuc succurrere liceat. Maxima omnino hic, ratione causarum materialium conditionis, complicatio adest, nec hoc respectu hanc febrim simplicem appellari possumus. Quatenus autem species occurrunt, nulla alia facie, quam generica adparentes, has simplices nominare, distinctionis nostræ ordo jubet. v. Schol. p. 103, 105.

Febris putrida cum diathesi phlogistica TISSOTI (v. l. c. p. 116, 135.) *Remitting fever of the camp* PRINGLI (l. c. p. 169.) cf. HIPPOCRAT. *Aphor. S. III. n. 21.* WINTRINGHAM l. c. p. 201. MONRO l. c. p. 105, 157. HOME *Medical facts and Exper. p. 16.* BROCKLESBY l. c. p. 172. *Febris cholericæ* HOFFMANNI (v. *Med. rat. T. IV. P. I. S. 2. §. 6.*)

Hic etiam secundum auctorum nonnullorum descriptionem *febris ardens seu causus* pertinere videtur, de cujus denominationis ratione v. Introd. p. 50.

B) COMPLICATAE.

α) CVM INFLAMMATIONE LOCALI.

Inflammatiō a colluuiē pendens. Hac crescente facile in suppurationem transit, ea expulsa, valde, nisi ex toto, infringitur.

Hæc inflammationum conditio frequentior sane occurrit, quam vulgo putatur & videtur. Vetusta jam est observatio, postea hypothēsibus obsoleta reddita, nunc autem Hippocratico scientiam nostram tractandi modo restaurato, neotericorum observatione denuo comprobata. Obscura quidem omnino hæc ætiologia, haud tamen ideo minori veritate constat. An ipsa bilis metastatice ad loca deponatur, ibidemque acredine sua partes inflammet? (v. QVARIN l. c. p. 41.) Vel an ex consensu nervorum irritamentum tantum consensuale præbet, quo humores alliciuntur, & sic inflammationem producant? Ab ipsius bilis immediata erosione inflammationes produci posse, nemo in dubium vocabit, cui morbosa ejusdem acredo cognita est; cui sectiones cadauerum accedunt, quibus hæc causa atque ratio constant, vnde hepatis, ventriculi & intestinorum inflammationes sæpe oriuntur. Quod autem ipsa bilis ad superiora vehatur, inde probabile redditur, quod crusta, viscera inflammata post mortem obsidens, magis flauescenti colore conspiciatur. (v. Ill. TISSOT *Lettre a Mr. ZIMMERMANN*

sur

sur l'epid. cour. p. 14.) Quod tamen tales inflammations sæpe a mero consensu pendeant, inde constare videtur, quoniam vno sæpe purgante tolluntur, quæ subitanea curatio veram phlegmonem fuisse, suspicari non licet. De peculiari ratione, secundum quam cellulosa ope has inflammationes oriri, dicitur, v. BORDEV (*vom schleimicht. Gewebe.*) Omnino quidem inflammationes in febribus biliosis etiam veræ phlegmonoideæ indolis esse possunt, nulloque cum colluie junctæ nexu. Attamen, quum colluies semper ad febrim faciat, & ab hac iterum inflammatio pendeat, in curatione differentia nulla est. Hinc absque confusionis metu ad vnum idemque genus referuntur. De curatione cæteris paribus idem valet, quod supra generatim de febribus biliosis inflammatoriis medendis proposui. (*v. Schol. p. 209.*) Quo minus nempe inflammatio ab ipsa bile pendet, eo utilior methodus mere antiphlogistica est. Inflammationibus ex consensu euacuantia par sunt. Et in casu metastaseos nouus bilis affluxus impediendus est.

I. INFLAMMATIO OCULORVM.

Signa Ophtalmitis a) diatheseos inflammato-
riæ & colluuii biliosæ.

Oculorum inflammationem haud raro ex saburra biliosa intestinorum ortum trahere HIPPOCRATES jam docuit. (v. *Coac.* 208, 225. *Aphor. L. IV.* 17.) Sola alui purgatione vno sæpe die oculorum phlogosin profligatam fuisse, quæ frustra aliis medicamentis laboratum fuit, adnotarunt GALENVS (*Meth. med. L.* 13. C. 2.) & PECHLINVS (v. *Histor. morb. Vratisl. Ao.* 1699. p. 69.) cf. HUXHAM (*l. c. T. I.* p. 341) & CL. RAHN diss. cit. p. 20 seq. Ait quidem WHYTT, ex hac purgantium vtilitate haud consequi, inflammationem ex consensu ortam fuisse. (v. *Opp. cit.* p. 503.) Quum autem hoc in casu signa hujus colluuii manifesta sint, cum porro effectus medicinæ mera deriuatione tam subitaneus esse nequeat, omnino ex consensu hanc ophtalmiam fieri posse, inde deduci simul potest.

2. INFLAMMATIO PHARINGIS.

Cynanche synochalis SAUVAGES (*l. c. T. I. Ed. in 4t.* p. 488) *Angina biliosa* FORESTI (*l. c. L. 15. Obs.* 17.) *Febris anginosa* HUXHAMI (*l. c. T. I.* p. 114. *T. II.* p. 485. *T. III.* p. 96.)

O 4

Signa

a) p. 113.

Signa inflammationis *a*) diatheseos phlogistica & colluiei biliosa.

Ex omnibus his auctorum locis colluiem biliosam in hoc morbo sæpe adfuisse, in eaque euacuanda curationem constitisse, patet. BOERHAVIUS quoque repetitam purgationem in hoc morbo suavit. v. (*van SWIETEN Comment. II. ad §. 809.*) Quodsi autem sordes turgescant, majori fructu materia sursum, id est per vomitum educitur, cujus rationem v. apud BORDEU (*l. c. p. 118 seq.*)

3. INFLAMMATIO PLEVRAE.

Pleuritis sicca biliosa SCHRÖDERI (*v. ejusdem et Hoffmanni diff. de pleur. sic. diff. p. 9.*)

Signa pleuritidis *b*) diatheseos inflammatoriae et colluiei.

Defunt hic observationes ob morbi indeterminatam apud auctores notionem.

4. INFLAMMATIO PLEVRAE ET PVL- MONVM.

An pleuritis biliosa HIPPOCRATIS? (*v. de morb. L. 3. S. 19.*) *Pleuritis biliosa* FORESTI (*L. 16. Obs. 27. schol. et obs. 28, 35.*) Ill. TISSOTI (*Avis au peuple Ch. 20. et Lettres a Mr. ZIMMERMANN sur l'épidémie courante.*)

O 4

te.)

a) p. 113.

b) p. 115.

te.) HVXHAM *l. c.* T. I. p. 313. D'ARLUC (*Recueil periodique* T. VII. p. 134, 171.) CLEG-
HORN (*Observ. on the epidemical diseases in*
Minorca p. 242, 245.)

Hic quoque pertinent Pleuritis biliosa SAUVAGES (*l. c.* p. 470.) Pleuritis erysipelatoſa ejusdem (*l. c.* p. 472.) Hujus indolis quoque pleuritis, a Cl. LENTINO (*in Observ. F. 2. Obs. 1.*) deſcripta, erat, quamvis diatheſin putridam & inflammatoriam non rite diſtinxit. Hic quoque ſine dubio illa epidemia febris pleuriticae referenda erit, quam Cl. GRIMM (*von der Epidemie zu Eifenach*) deſcripſit, etiamſi, illam ex bilioſarum claſſe fuiſſe, haud credat. Vomitus enim bilioſi, proſtratio appetitus, cutis & ſanguinis color flauus, linguaue ſordida, bilis cooperationem ſatis probant. Auctor quidem ea ex rarione de indole bilioſa epidemiae dubitat, quoniam declinante febre quandoque diarrhoea, ægros valde debilitans, incidebat. Monet vero GLASSIUS (*l. c. Ed. Holl. p. 109*) quod ex neglectis vomitoriis in deſerueſcentia febris diarrhoea conſequatur, qua æger, jam morbo debilitatus, magis adhuc enervatur, & ſudores lenes præpediantur. Remiſſio tandem feruoris febrilis, quæ ſemper colluuiem ſordidam in primis viis ſuſpicari licet, opinioni meæ adhuc ſuperaddit pondus. Poſt ſextum quidem diem, febris plerumque continenter progreſſa eſt, ſed omni probabilitate gaudet, hanc febris prophasin ab ipſorum euacuantium uſu neglecto eueniſſe. Idem enim PRINGLIUS obſeruauit,

ſi

fi quando nempe febris indoles neglecta fuerat. (v. l. c. p. 170, 172.)

Signa hujus inflammationis & colluuiei. Sputa flauescentia. Diathesis phlogistica.

De usu ac necessitate purgantium in pleuritide v. BOVTEILLE *sur l'usage des purgatifs dans la pleurésie*, quæ tractatio reperitur in VANDERMONDE *Journal de Medecine* T. X. p. 27. et GLASS (l. c. Ed. Germ. p. 72.) Etiam illud BAGLIVI effatum hic inferere liceat, quod in *Appendice ad pleuritidem* (Opp. Ed. Lugd. p. 140.) posuit: „Magna, inquit, copia „materiæ morbosæ in primis viis collectæ, pleuritidem producere, atque quotidie fouere valet.„ Quam sententiam etiam Ill. van den BOSCH affirmat in *Histor. constit. epid. vermin.* p. 285. Quod hic morbus cæteroquin eximio fructu etiam sursum educi possit, neoterorum experientia constat, (v. BORDEV l. c. p. 163 seq. Ill. TISSOT *Lettre sur l'epid. cour.* p. 66 seq.)

5. INFLAMMATIO PULMONVM.

Peripneumonia biliosa FORESTI (l. c. L. 16. Obs. 46.) Ill. TISSOTI (*Avis au peuple* Ch. 20.) *Recueil periodique* T. VII. p. 79. *Amphimerina peripneumonica* SAUVAGES (l. c. p. 329.) *Peripneumonia ardens ejusdem* (l. c. p. 496.) HUXHAM T. I. p. 313.

Signa inflammationis pulmonum a) & sab-vrræ primarum viarum. Diathesis phlogistica.

6. INFLAMMATIO HEPATIS.

Signa inflammationis partis hepatis concavæ a) & colluiei primarum viarum. Diathesis phlogistica.

Hujus visceris inflammationem plerumque a bile vitiatam pendere a priori jam opinari potest. Plerumque autem partem hepatis concavam inflammationi hujus indolis obnoxiam esse, observatio docet. v. Cl. WIENHOLT diss. de inflamm. occult. p. 18, 20. et supra p. 126. van SWIETEN sequentia habet: „Sæpe „bilis circa præcordia in hepatide hæret, ex qua „quandoque magna debilitas oritur, quum tunc febris a minus peritis maligna dicitur., v. *Comment. III. p. 86, 125.*

7. INFLAMMATIO INTESTINORVM.

v. *Giornale di Medicina del S. Orteschi. Venez. 1767. T. V. p. 73. Colica inflammatoria auctorum.*

Signa inflammationis b) diatheseos phlogisticæ & colluiei biliosæ.

8. INFLAMMATIO INTESTINORVM
ET OMENTI.

Febris puerperarum Cl. HVLME (l. c.)

Signa supra data. c) Lochia colore & quantitate mutata. Colluies biliosa. Diathesis inflammatoria.

Harum

a) p. 126.

b) p. 129.

c) p. 130.

Harum partium inflammatio illam febrim sistit, quæ partum sæpe sequitur, atque sub febris puerperarum nomine cognita est. Id quidem Cl. HVLME cadauerum sectionibus probauit, (*v. l. c. p. 29 seq.*) quæ semper intestinorum nunquam autem vteri inflammationem manifestarunt. Huic morbo secundum auctorem nostrum vteri grauidi pressio, fordi-
daque primarum viarum colluuiæ ansam præbent. Vltimæ causæ existentiam sequentibus probat. Sanguinis serum flauo gaudet colore. (*p. 8.*) Sæpe bilis euomitur, (*p. 6.*) & haud raro diarrhoea biliosa. (*p. 32.*) Clysteres, emetica & purgantia eximio fructu adhibentur. (*p. 11. 43.*) Diarrhoea tandem semper bona, plerumque critica. (*p. 8. 25 54.*) Hæc indolem hujus febris biliosam satis euincunt. Neque lochiorum obstructio in causa esse potest, quum sæpe, perseverante feбри, reuertat, nec sanguinis euacuationes tam naturales quam artificiales morbum auferre valeant. (*p. 9.*)

9. INFLAMMATIO RENVM.

Symptomata nephritidis veræ a) diatheseos inflammatoriæ & colluuiæ biliosæ.

Febrim nephriticam haud raro biliosam esse, ei-
que purgantia prodesse, notat SAUVAGES l. c. p. 504.

a) p. 127.

2) ERYSIPELAS.

Febbris erysipelatosa præ aliis a colluie biliosa fouetur. Quum autem omnes fere auctores eam febribus exanthematicis adnumerauerint, eorundem obseruationes ibidem allegabo. cf. Schol. p. 134.

3) RHEVMATISMVS.

Symptomata rheumatismi inflammatorii. a) Signa colluiei biliosæ & diatheseos phlogisticæ.

Hunc morbum sæpe a colluie impura in primis viis pendere, ex eo adparet, quod plures auctores euacuantia, ad illum tollendum, suaserint. (v. SYDENHAM *Opp. T. I. Ed. Gen. p. 200.*) MUSGRAVE (*de arthrit. sympt. C. 12. §. 8.*) vehementem et iteratam vomitionem suavit. In illa colica damnoniorum, quam HUXHAMVS (*T. I. p. 364 et T. III. p. 76*) descripsit, sæpius vexabant dolores rheumatici, qui peracta vomitione cessabant, & egometipse hoc tempore penetrantissimum genuum rheumatismum symptomaticum in febris miliari aluiductione subito sustuli. Signa tandem colluiei sæpe satis manifesta sunt. (v. HUXHAM *T. I. p. 313.*) BAGLIVI etiam (*Opp. Ed. Lugd. p. 45.*) hanc causam agnoscit: „Dolores ischiæ, „inquit, lumborum ex infarctu congestioneque prauorum crudorumque humorum, in mesenterio orti, ad „genua & ultimos digitos sæpe protenduntur. „ Conferantur etiam HOFFMANNI *Opp. cit. T. II. S. 2. C. 8. §. 7.* BALLON l. c. p. 285. SCHRÖDERI & DVGEND *diff. de arthrit. vag. §. 4, 13, 20.* SARCONE l. c. *T. I. p. 107.*

a) p. 136 seq.

β) CVM

β) CVM CATHARRHO.

Signa catharrhi a) & colluuiei fordida in primis viis. Diathesis inflammatoria.

Catharrhos sæpissime & plerumque hujus indolis esse, auctorum testimoniis corroboratum legitur in Cl. MAY diss. sub SCHRÖDERI Præf. hab. de amplitudine generis febrium biliosarum. §. 12. & Cl. RAHN diss. cit. §. 19.

1. CATHARRHVS NARIVM.

v. HVXHAM l. c. T. I. p 102, 153.

Signa colluuiei feri in glandulis oris, b) & bilis in primis viis. Diathesis inflammatoria.

2. CATHARRHVS PVLMONVM.

Peripneumonia catharrhalis SAUVAGES (l. c. p. 498.) *Peripneumonia notha* SYDENHAMI (l. c. Ed. Gen. P. I. p. 168) *Febris catharrhalis epidemica* HVXHAMI (l. c. T. I. p. 103.) Cl. GRIMM von der Epidemie zu Eisenach p. 119.

Signa colluuiei feri in pulmonibus c) & bilis in primis viis. Diathesis inflammatoria.

γ) CVM

a) p. 140.

b) p. 141.

c) l. c.

γ) CVM DYSENTERIA.

Symptomata dysenteria, a) & signa colluuiei biliosa. Diathesis inflammatoria. Aluus biliosa; minus cruenta.

Eximio fructu SYDENHAMVS in dysenteria curanda methodum antiphlogisticam euacuantibus conciliauit. v. Opp. Ed. Lugd. p. 183. cf. Ill. ZIMMERMANN *von der Ruhr* &c. p. 326, 385. Sic etiam PRINGLIUS præcipue vernali tempore indolem inflammatoriam biliosam dysenteria deprehendit, quamvis bilem pro causa haud assumit, id quod tamen ex curationis ratione veritati haud absimile esse videtur, quamvis tota causæ materialis sparta haud fungatur. v. l.c. p. 257, 259.

a) p. 143.

δ) CVM

δ) CVM EXANTHEMATIBVS.

Agnoscent nonnulla exanthemata peculiare suum contagium, quod sub omni corporis & aëris conditione ea producit, nec proprie ab alia causa pendent. In indole autem eorundem modificanda aliæ morbosæ conditiones symbolam conferre valent, ideoque sedulo attendendæ sunt. Id quidem ex supra generationis propositis, atque ex observatione infra in medium proferenda de colluuiæ biliosa peculiariter constabit. Alia autem dantur exanthemata, quæ haud raro omnem originem ex tali acrimonia biliosa trahere videntur. Præsentia saltem hujus colluuiæ, & fructus, qui ex ejusdem euacuatione morbo adferuntur, nullam aliam conclusionem admittunt. Hujus indolis ea plerumque exanthemata esse solent, quæ morbo symptomatice accedunt, quamvis ex toto negari nequeat, etiam hujusmodi exanthemata critica esse posse. Tunc autem omnem morbosam materiem simul ad cutem deposuerunt, nec purgantibus reuocanda sunt. (v. GLASS. l. c. p. 101.) Vbi autem exanthemata symptomatica, signa colluuiæ biliosæ, nullaque peculiaris contagii suspicio, secure non solum sed etiam necessarie euacuantiam ope remouenda sunt, ac eruptio eorundem prohibenda est. Agnouerunt hanc exanthematum conditionem varii auctores, et verba nonnulla medici magni nominis hic inferere liceat. „Illud, ait van SWIETEN, „quod pruritus & exanthemata facit, „quandoque in ventriculo & circa præcordia hæret, atque

atque hoc excusso statim euanescunt,, v. Comment. II. p. 399. cf. GLASS. l. c. Ed. III. BALDING. p. 98.

I. PESTIS.

Symptomata Pestis. a) Signa colluiei biliosæ & diatheseos phlogisticæ.

Pestis febriim sæpe hujus indolis esse obseruarunt FORESTVS l. c. L. 6. obs. 12. CHENOT l. c. p. 63, 146. SCHREIBER l. c. p. 15 ait: „Bilis est ille liquor humanus, cui caracter pestilens omnium profundissime impressus est., Idem auctor l. c. p. 13. in cadaueribus eorum, quos pestis jugulauit, vesiculam felleam semper bile fluida flauescente repletissimam vidit. Et maximam tandem vomitoriorum vtilitatem (*in obs. II. p. 10.*) expertus est.

2. VARIOLAE. b)

v. HUXHAM l. c. T. II. p. 121, 127. SCHRÖDERI et FELLINGER *diff. de Variol. distributione* Goett. 1770. p. 33. seq.

Dolores lumborum & intestinorum ante eruptionem. c) Eruptio difficilior. d) Pustu-

a) p. 146.

b) p. 148.

c) Hæc symptomata Cl. COTVNNIUS præsertim obseruauit, vbi infectio per saliuam facta est, quæ nunc vitata humores gastricos & inter hos bilem simul afficit. v. de sedib. Variol. p. 210.

d) HOFFMANNVS obseruasse refert, quod semel, dato emetico, magna glutinis viridis copia dejecta,

Pustulae confluentes. e) Facile diarrhoea consequitur.

3. MORBILLI. f)

v. SYDENHAM *l. c. p. 32.* MORTON *Pyret. de Febr. infl C. 3 p. 12.* Ill. TISSOT *Avis au peuple §. 222, 252.* ROSEN *l. c. p. 223.* QVARIN *l. c. p. 103.* Cl. MAY *diff. de amplit. gen. Febr. bil. p. 51.* Cl. FELLINGER *diff. de Variol. distrib. p. 13 seq.*

Eruptio retardans, vomitu & diarrhoea praegressis. Signa colluuei biliosae.

4. FEBRIS SCARLATINA.

v. PLENCIZ *l. c. p. 163. §. 71.* Ill. ROSEN *l. c. p. 419.*

Symptomata hujus febris g) & colluuei biliosae.

Vidi

ac tunc eruptio libera facta fit, quae antea nimis retardabat. v. Opp. T. II. S. I. C. 8. p. 63 & p. 66. obs. IV. Sic etiam COTVNNIVS hoc in casu purgantia eruptionem promoueri adnotat. *l. c. p. 212 seq.*

e) Supra jam adnotauimus ex hac externa variolarum facie haud temere conclusionem ad earundem indolem ducendam esse. Videtur tamen, pustulas confluentes in febribus biliosis reliquis frequentiores esse. v. SCHRÖDERI & FELLINGER *diff. de variolar. distribut. &c. p. II.*

f) p. 155.

g) p. 156.

Vidi hoc anno in infantibus scarlatinam febrim, magna saburræ primarum viarum copia conjunctam, quam semel etiam tumor ille leucophlegmaticus secutus est, quem PLENCIZ ad propria hujus morbi symptomata numerat, quamvis eundem tumorem sub febris miliaris ejusdem indolis decremento observaverim, nec inde exclusivè ad hunc morbum pertinere videatur.

5. FEBRIS VRTICATA.

v. Recueil periodique T. X.

Signa hujus febris *a)* & colluviiei biliosæ.

6. ESSERA.

Signa hujus febris *b)* & colluviiei biliosæ.

Interdum hæc exanthemata febres biliosas antecedere adnotat Ill. VOGEL in Præl, p. 114.

7. FEBRIS ERYSIPELATOSA.

v. FORESTVS l. c. L. 5. Obs. 22. in schol. ejusdemque Observ. chirurg. P. I. L. 2. Obs. 1. GALENVS method. med. L. XIV. C. I. de symptom. caus. L. 3. C. 2. l. de purgant. med. fac. C. 5. SYDENHAM Opp. C. 6. FREIND Comment. sept. libr. HIPPOCR. p. 50. Opp. Ed. Paris. 1735. MEAD monit. et præcept. med. p. 17.

a) l. c.

b) p. 157.

p. 17. BIANCHI *hist. hep.* T. I. p. 432. HUX-
HAM T. I. p. 313. *Recueil periodique* T. VII.
p. 55. Ill. TISSOT *Avis au peuple* Ch. 19.
§. 278 et *diff. de febr. bil. laus.* Opp. T. I. p. 125.
SCHRÖDERI et de ZIEGLER *diff. de febr.*
erysipelat. §. 7. BROCKLESBY *l. c. vers. germ.*
p. 91 *seq.* QVARIN *l. c.* p. 110.

Symptomata erysipelatis a) & colluuiei
biliosæ. Pustulæ lymphæ flaua turgidæ.

Ex omnibus his auctoribus constat, hanc febrim
plerumque biliosæ indolis esse. Curationis & suppu-
rationis rationes id nempe probant. Neglectis enim
euacuantibus inflammatio facillime in suppurationem,
laudabile pus haud præbentem, abit.

8. FEBRIS MILIARIS. b)

Eruptio incerta, haud critica. Signa
colluuiei biliosæ.

Hanc febrim sæpe in puerperis a sordibus priu-
rum viarum oriri adfirmat HOFMANNVS v. Opp.
T. II. S. I. C. 3. Obs. 5. Purgantia & emetica ante
eruptionem ad eamque prohibendam vtilia obseruauit
ALLIONI *l. c.* §. 143 cf. SYDENHAM de nov. febr.
ingress. Opp. Ed. Gen. p. 356. van SWIETEN T. II.
p. 398. GLASS *l. c.* Ed. holl. p. 126. Ill. ZIMMER-
MANN von der Ruhr p. 26, 63, 458. *Recueil periodi-*

P 2

que

a) p. 134.

b) p. 158.

que T. VII. p. 78. SAUVAGES Ed. in 4t. p. 436. SCHVLZE von SCHVLZENHEIM l. c. p. 15. QVARRIN l. c. p. 77. Ultimo denique verba neoterici obseruatoris in medium proferre liceat: Soluitur „ait „Cl. BRÜNING Purpura alui fluxu & quidem tutiffime. Obseruata me numerosa docuerunt, sæpius, „quam quidem creditur, purpuræ matrices in primis „viis earumque diuerforiis hære; quibus exturbatis, „morbus hic, velut incantamento profligatus, filet „sæpe totus. Constat. epid. essend. præfat.

9. FEBRIS APHTHOSA.

Hujus febris facies a) cum colluie biliosa.

Aphthæ febriles adultis consuetæ sunt, & SAUVAGES monente, phlebotomia & catharsi remouentur. v. l. c. p. 456.

10. FEBRIS PETECHIALIS.

Febris petechizans Germanorum. Purpura symptomatica SAUVAGES l. c. p. 448.

Petechiæ b) cum colluie biliosa.

Hic petechiæ plerumque ex neglecto euacuantium usu accedunt, & eam tunc speciem sistunt, de qua HAENII dicta valent, quod nempe prauæ curationi ortum debeant. Petechiæ hujus indolis etiam observauit Ill. LUDWIG v. Aduers. V. I. P. I. p. 23 Not.

a) p. 161.

b) p. 162.

GENVS SECVNDVM REMITTENTIVM GASTRICARVM.

FEBRIS BILIOSA PVTRIDA.

Putrida effluuia tempore humido & calido huic feбри ansam præbent. *a*) Signa bilis putridæ in primis viis hærentis, & diathecæ sanguinis putridæ. *b*) Aestus simplicibus putridis acrior. *c*)

Hæmorrhagiæ in hisce febribus frequenter occurrunt, & bilis in iis excitandis magna vi prædita esse videtur. v. HILLARY l. c. p. 151. ROSEN l. c. p. 448. Differentia iterum inter has febres animaduertitur, quæ in praxi non est negligenda. Oritur hæc febris haud raro ex causa epidemica, qua vno eodemque tempore tam primæ quam secundæ viæ inficiuntur, ita vt

P 3

omnia

a) v. PRINGLE l. c. p. 83, 85, 324. HUXHAM l. c. T. I. p. 66. HILLARY Observations on the changes of the air and the epidemical diseases in the Island of Barbados. London 1759. p. 147. LIND von den Krankheiten der Europæer in heißen Climates p. 226. MOVLTRIE diss. de febr. malign. americ. Ed. III. BALDING. p. 6 seq. BRÜNING l. c. p. 5. LUDWIG Advers. V. I. P. I. p. 32.

b) p. 164.

c) v. SARCONI l. c. T. II. p. 105, 109.

omnia mox ad putredinem ruant. Hic pertinebunt febris hungarica (v. PRINGLE l. c. p. 187) & pestis, quam THUCYDIDES descripsit. (v. *Traité de la peste* p. 16.) Hujus speciei febres magna neruorum affectione incidunt, eadem forte ex ratione, quam supra (p. 168.) de contagii effectû propofui. Et hæ quidem illa febres sunt, vbi colluuii biliofæ signa in febris initio manifesta non sunt, sed feбри durante obuiam prodeunt, ideoque etiam bilem a feбри generatam esse, dicitur, quamuis maxima gaudeat probabilitate, contagium primo bilem inficere, quæ tunc, humoribus affimilata, iis infectionem conciliat. (v. p. 203 seq.) MOVLTRIE *diff. de febr. malign. americ. Ed. III.* BALDING. p. 11 seq.) Alia autem hujus febris conditio est illa, vbi sanguis tantum ex bilis putrefactione, & hujus cum sanguine commixtione simul deprauatur, quorsum pertinet febris biliosa TISSOTI. Hic quidem colluuii biliosa statim adparet, & pro vera stat causa materiali. Iterum tandem quoque hic stadium illud, quo vires a nimia debilitate systematis neruosi labascunt, (v. HILLARY l. c. p. 149.) ab illo, quo vires tantum ex colluuii turgescencia opprimuntur, discernendum est, quod prius quidem, veluti supra monui, febrium neruosarum numero accensendum est. (v. p. 173 seq.) Sic enim curationis exindeque distinctionis rationes jubent, quum hic euacuantia locum non habeant, & vires prorsus demum exhauriantur, quæ altero in passu, euacuantibus intenduntur. Quod quidem generatim ad curationem attinet, euacuantibus & antiputredinosis absoluitur. Neque magna, euacu-

euacuantium ratione, pro modo data febris putridæ biliosæ differentia, diuersitas est. Sub omni enim febris conditione colluies turgescens expellenda est. Hæc quidem turgescencia in febribus contagiosis magis in earundem decremento, in aliis autem plerumque sub initio deprehenditur. Hinc in prioribus leniter laxantibus colluies e sanguine ad intestina determinanda & soluta vel quod idem est, turgescens reddenda est, quum altero in casu hæc bilis turgescencia plerumque ab ipsa natura perficiatur, quæ hic non ita debilitata fuit. Sub omni autem febris conditione euacuantibus incipiendum est. Quamuis enim hæc febres, rationali curatione instituta, sudore & vrina demum ad finem perducantur, in vigore tamen, si impuritates nondum ejectæ sunt, sudores nunquam profunt, sed prorsus demum humores corrumpunt. (v. *Ill. ZIMMERMANN von der Ruhr p. 24. Cl. STRACK l. c. p. 149. Ill. LVDWIG l. c. p. 58. QVARIN l. c. p. 62.*) Expurgata autem colluie, medicamenta antiputredinosa hanc vltimam iudicationem optime perficiunt. De reliquis medicamentis idem valet, quod supra de curanda febre putrida simplici adnotaui. (v. *p. 170 seq.*) Venæ sectio enim hic æque exitiosa est, præcipue iis febribus, quæ a contagio pendent. (v. *SCHRÖDERI et JUNGSHVLTZ diff. de V. S. caut. in febr. inst. §. 11 seq. cf. Ill. LVDWIG l. c. p. 51.*)

S P E C I E S.

A) S I M P L E X. *)

1. **M***arsh fever* PRINGLI (l. c. p. 173.)
Febris putrida HUXHAMI (l. c. T. I.
 p. 234, 268, 318, 327, 352. et T. II. p. 94.) cf.
 WINTRINGHAM l. c. p. 212. *Amphimerina*
hungarica SAUVAGES (l. c. T. I. p. 327.)

Plerique auctores hanc febrim putridam biliosam cum simplici putrida confuderunt, quæ tamen natura & curationis ratione maxime ab inuicem recedunt.

2. *Yellow fever* HILLARY (l. c. p. 143.)
Febris flava putrida BRUCE (v. LIND l. c.
 p. 225.) *Febris maligna biliosa americana* MOULTRIE (v. diff. cit. p. 3.)

Vomitibus bilis nigricantis. Vniuersæ cutis flauedo. Hæmorrhagiæ magnæ.

Hanc febrim biliosam putridam esse, ideoque hic pertinere ex obseruatione auctorum memoratorum constat. Gradu tantum a præcedenti differt. Hinc etiam curationis ratione ab ea quodammodo recedit. Emetica enim & fortiora purgantia hic locum non habent, quoniam ob maximam materiei acredinem inflammationes ventriculi & intestinorum facillime sequuntur. Conueniunt sub morbi initio fructus tamarindo.

*) p. 103.

rindorum, cryſtalli tartari aliaque laxantia antiphlogiſtica, clyſmata blanda & diluentia, quæ ſenſim & ſine vlla vehementia materiem corrigere & extricare valent. (v. LIND. l. c. MOYLTRE l. c. p. 18.)

B) COMPLICATAE. *)

a) CVM INFLAMMATIONE LOCALI.

Inflammationes, quæ in his febris occurrunt, ſatis diuerſæ conditionis ſunt. Nonnunquam enim in febris initio vera phlegmone adfuit, quæ quidem, mutata febris natura etiam indolem ſuam exuit, attamen ortum ſuum haud prorsus denegat. Alia vice inflammatio hic a bile magis pendet, & haud raro a putredine. Nonnunquam omnes hæ circumſtantiæ conuenire videntur, ad inflammationem conſtituendam. Hæc quidem differentia in curatione magnam attentionem haud meretur, quum ſemper ad febris ipſius naturam reſpicere debeamus. Neque hinc inde diſtinctio formanda. Cæteroquin harum febrium inflammationes, ob humorum putridam conditionem, facillime in gangrænam tranſeunt. Sic etiam bilis, putredine acrior adhuc reddita, partes, quas tangit, facile erodit, & ad gangræneſcentiam diſponit. Hinc sæpe gangræna deprehenditur, nullis maniſeſtis inflammationis ſtadii ſignis prægreſſis. cf. Cl. WIENHOLT diſſ. cit. de infl. occult.

*) v. p. 105.

I. INFLAMMATIO PHARINGIS.

Angina maligna HVXHAM (l. c. T. III. p. 92.)

Signa putredinis a) colluiei biliosæ & inflammationis faucium. b)

Vomitória hoc in morbo cum fructu adhibuit HVXHAM l. c. p. 112. de quorum utilitate etiam cf. D'ARLVC Recueil periodique T. VII. p. 62. Etiam in progressu morbi lenia cathartica profuerunt. v. HVXHAM l. c. p. 115. Hinc summo jure talis anginae malignae conditio ad genus nostrum pertinet. Ejusdem indolis quoque FOTHERGILL (l. c. p. 32.) & Ill. TISSOT illam obseruarunt. v. Ais au peuple p. 146.

2. INFLAMMATIO PLEVRAE.

v. SCHRÖDERI et HOFFMANNI *diff. cit. de pleur. sicc. diff. p. 9.*

Symptomata pleuritidis. c) Signa putredinis & colluiei biliosæ.

3. INFLAMMATIO PLEVRAE ET PVLMONVM.

v. FORESTVS l. c. L. 16. obs. 28, 35. *Pleuritis putrida* SAUVAGES l. c. p. 471. *Pleuresie maligne* Ill. TISSOT *seconde lettre sur l'épidémie cour. p. 21.* *Medical Essays of Edinburgh* P. I.

a) p. 164.

b) p. 113.

c) p. 115.

P. I. V. 5. p. 32. CLEGHORN *on the epid. diseas. in Minorc.* p. 245. *pleuroperipneumoniam descripsit, quæ initio biliosa erat inflammatoria, postea autem ad biliosæ putridæ febris indolem propendebat.*

Signa pleuroperipneumonia a) putredinis & colluuii biliosæ.

4. INFLAMMATIO PULMONVM.

Peripneumonia typhodes SAUVAGES l. c. p. 497. cf. HUXHAM l. c. T. I. p. 333. CLEGHORN l. c.

Signa peripneumoniæ b) putredinis & colluuii biliosæ.

5. INFLAMMATIO HEPATIS.

v. CL. WIENHOLT *diff. de infl. occult.* p. 16 seq. MOVLTRIE *diff. cit.* p. 6.

Signa hepatitidis in parte concaua, c) putredinis & colluuii biliosæ.

6. INFLAMMATIO VENTRICVLL

v. MOVLTRIE *diff. cit.* p. 6.

Signa inflammationis ventriculi d) putredinis & colluuii biliosæ.

7. IN-

a) p. 124.

b) p. 122.

c) p. 126.

d) p. 128.

7. INFLAMMATIO INTESTINORVM.

v. MOVLTRIE *diff. cit.* p. 6.

Signa enteritidis a) colluiei biliosæ & diatheseos putridæ,

2) RHEVMATHISMVS.

v. HVXHAM *l. c.* T. I. p. 272.

Signa rheumatismi b) putredinis & colluiei biliosæ,

3) CVM CATHARRHO.

v. HVXHAM *l. c.* T. I. p. 272, 312, 313, 316.

Signa catharrhi c) putredinis & colluiei biliosæ.

γ) CVM DYSENTERIA.

Febris dysenterica putrida ZIMMERMANNI
(von der Ruhr p. 10, 369. Dysenteria bilioso-contagiosa DEGNERI (v. Histor. med. de dysent. etc. §. 29.)

Symptomata dysentericæ d) putredinis & colluiei biliosæ.

a) p. 129.

b) p. 136.

c) p. 140.

d) p. 142.

δ) CVM

8) CVM EXANTHEMATIBVS. a)

1. PESTIS.

v. CHENOT *l. c. p. 64.* SCHREIBER *l. c. p. 10 seq.*

Characteres pestis, b) colluiei biliosæ & humorum putredinis.

2. VARIOLAE.

v. HUXHAM *l. c. T. II. p. 134.* CLEG-
HORN *l. c. p. 276.*

Differunt ab illis cum simplici putrida febris conjunctis, quod quidem suppurent, sed petechiis commixtae sint.

3. MORBILLI.

v. QVARIN *l. c. p. 103.*

Phænomena febris morbillosæ. c) Signa colluiei biliosæ & diatheseos putridæ.

4. FERRIS SCARLATINA.

v. BRÜNING *l. c. p. 28.*

Characteres hujus febris. d) Phænomena putredinis. Signa colluiei biliosæ.

5. FE-

a) p. 145.

b) p. 146.

c) p. 154.

d) p. 156.

5. FEBRIS ERYSIPELATOSA.

V. VANDERMONDE *Journal de Médecine*
T. X. p. 449. et T. XII. p. 354.

Signa erysipelatis a), colluuiei biliosæ
& putredinis.

6. FEBRIS MILIARIS.

V. GLASS. *l. c.* p. 98. BRÜNING *l. c.* Ill.
LUDWIG *Adv. T. I. P. I.* p. 39.

Signa hujus exanthematis, b) putridæ dis-
solutionis & colluuiei biliosæ.

7. FEBRIS PETECHIALIS.

Febris nautica HVXHAM (l. c. T. I. p. 234.
Gaol fever BROCKLESBY l. c. p. 205. *vel vers.*
germ. p. 134. GLASS. l. c. p. 110. Ill. LUDWIG
l. c. p. 38. Cl. STRACK l. c. C. 6, 7. p. 133 seq.

Maculæ cutis c) cum signis colluuiei bi-
liosæ & putredinis.

Affirmat Cl. STRACK (l. c. p. III.) semper
colluuiem sordium putridarum in primis viis &
quidem in intestinis hæreere, atque has maculas
semper ad purgationem indicare. Supra autem
jam monui, hoc pro axiomatico practico nondum
dum stabiliri posse, nisi pluribus observationibus cor-
robo-

a) p. 157.

b) p. 159.

c) p. 162.

roboratum sit. Plerumque autem saltem hujus indolis esse, experientia omnino docet. Describitur in Hist. morb. Vratisl. Ao. 1699, 1700, 1701. p. 3. seq. febris petechialis, quæ hujus erat naturæ. Dolor erat in scrobiculo cordis, linguaque squalida, & ii, quibus alius adstricta erat, intensioribus symptomatibus infestabantur. Nonnullis vero alius in fluxum concitata erat, ac excrementa copiosa & foetida varii coloris rejiciebantur, & in his symptomata mitiora erant, per totum morbi cursum. Hinc purgantia maximam præstabant vtilitatem. v. p. 9, 10. Ejusdem quoque indolis erat epidemia, nuper in germania grassata, de quibus v. scripta neotericorum & Præf. ad vers. BROCKLESBY.

8. FEBRIS APHTOSA.

v. HVXHAM *l. c. T. I. p. 313.*

Aphthæ. a) Diathesis putrida. Colluviies biliosa.

a) p. 161.

GENVS

GENVS TERTIVM REMITTENTIVM GASTRICARVM.

FEBRIS CVM COLLUVIE PITVITAE IN PRIMIS VIIS.

Constitutio aëris frigida & humida. *a)* Mala atque insana diæta sordidumque vitæ regimen. *b)* Alimentorum inopia atque inedia. *c)* Lingua glutinosa substantia alba, quasi lardo obducta. *d)* Nonnunquam os & fauces hac sorditie mucosa obducuntur. *e)* Sanguis glutinosa crusta obtectus, *f)* ex lamellis, humiditatem serosam continentibus, constans, *g)* nec flammam facile concipiens. *h)* Cruor dissolutus. *i)* Febris lenta, cum pulsu debili, intermittente. *k)* Urina tenuis limpida. *l)*

Hoc

a) v. GLASS. l. c. p. 94.

b) SARCONE l. c. T. II. p. 10.

c) l. c. p. 39.

d) l. c. p. 100.

e) l. c. p. 126, 150, 170.

f) l. c. p. 155.

g) l. c. p. 194.

h) l. c. p. 94, 99.

i) l. c. p. 105, 128, 170.

k) l. c. p. 195.

l) l. c. p. 158, 195.

Hoc febrium genus, hucusque plerumque neglectum, vel saltim cum biliosis confusum, hodie observatione & genio practico plus simplici vice allegati SARCONE nobis delineatum est. Et quidem ab omnibus aliis natura sua differre, ex hac ejusdem descriptione adparet. Memorata sanguinis glutinosa conditio haud raro cum diathesi phlogistica confunditur, a qua tamen maxime recedit. Ipsa enim sanguinis facies, quæ semper dissolutionis quemdam gradum exhibebat, præcipue autem ipsius morbi therapia hujus conditionis glutinosæ differentiam manifeste declarant. Febris equidem vehementia illa non adoritur, qua febres veræ inflammatoriæ indolis incidunt. (v. SARCONE *l. c. T. II. p. 190.*) Neque methodus antiphlogistica ei par est. (*l. c. T. III. p. 192, 224.*) Sic porro colluiei pituitosæ signa sæpe pro biliosæ symptomatibus habentur, quamvis iterum pathognomonica bilis vitiatæ signa desint, nec effectus correspondeant. (v. *l. c. T. II. p. 152.*) Methodus e contrario huic feбри medendi gluten illud, ejusdemque rationem, qua morbi causam constituit, manifestavit. Prima enim indicatio hujus colluiei in primis viis expurgatio est, qua aperte in sensus cadit. (v. *l. c. T. II. p. 241, T. III. p. 70, 186, 215.*) Sic etiam vesicatoria substantiam glutinosam separarunt, (*l. c. T. II. p. 163, 172.*) & cadauerum tandem sectione, intestina hoc glutine obducta, videbantur. (*l. c. p. 141.*) Ex omnibus his, quæ apud sagacissimum epidemiæ neapolitanæ observatorem pluribus legi possunt, naturalis differentia hujus febrium generis satis constat. Ab hac febrī

proxime absunt, quas GLASSIVS descripsit, & HUXHAMO præeunte pro febribus nervosis tradit. Et quidem gradu tantum ab iis, a Cl. SARCONE descriptis, differre, ex curationis ratione lucide adparet. Obtinet quidem nonnunquam in febribus nervosis colluies pituitæ, sed tanta copia non adest, ut omnem causæ ambitum comprehendere videretur. Vbi enim curationis cardo in hac colluie expurganda versatur, febris nervosa dici nequit, veluti infra pluribus constabit, sed peculiare genus constituit, magis ex systematis nervosi debilitate quam ex ejusdem sensibilitate ortum ducens. Raro etiam eo in gradu occurrit, quo in Italia grassata est. Est enim hic in eadem ratione, uti febris flava americana inter biliosas putridas. Neque pituita ea acrimonia, qua bilis gaudet, prædita est, hinc humores haud æque facile dissolvit, nec putredo, nisi summum morbi gradum sequitur. Vbi inedia, & alimentorum prava conditio vel inopia in causa non sunt, hæc humorum dissolutio, haud saltem eo in gradu, quem SARCONE vidit, non adest.

S P E C I E S.

A) S I M P L E X. *)

Febbris glutinosa gastrica absque affectione locali SARCONE (l. c. T. III. p. 182.) v. GLASS. l. c. Ed. Ill. BALDING p. 94. 102, 113.

B) C O M P L I C A T A E.

α) C V M I N F L A M M A T I O N E L O C A L I.

Inflammationes his febris superuenientes semper staseos putridæ indolem præ se ferebant, & facillime in gangrænam transibant, hinc eodem medicandi modo iis occurrendum est. cf. Schol. ad inflamm. putr. p. 181. Neque alias facile, nisi in summo hujus febris gradu adparent, quoniam a putredine ortum ducunt, hæc autem mitiori in statu tam manifeste haud deprehenditur. Quum autem certitudine negari nequeat, pituitæ congestionem ad loca adfecta simul in causa fuisse, hic eas, tanquam species febrium pituitosarum, inferere volui. An humorum putredo causa inflammationum prædisponens, pituita autem, occasionalis? Sic videtur; inflammationes enim non prius nisi dissoluto sanguine adparuerunt, hinc forte pituitæ quædam copia haud soluitur, & ad loca deponitur, vbi postea inflammationis speciem producit.

*) p. 103, 105.

1. INFLAMMATIO PHARINGIS.

v. SARCONE *l. c. T. III. p. 221.*Symptomata anginae putridae. a) Collu-
vies pituitosa.

2. INFLAMMATIO PULMONVM.

v. SARCONE *l. c. T. III. p. 180.*Prophasis peripneumoniae inflammato-
riae. b) Colluies pituitosa.

3. INFLAMMATIO HEPATIS.

v. SARCONE *l. c. p. 180, 232.*Characteres hepatitis. c) Colluies
pituitosa.

3. INFLAMMATIO VENTRICVLI.

v. SARCONE *l. c. p. 180, 231.*

Signa gastritidis. d) Colluies pituitosa.

a) p. 183.

b) p. 122.

c) p. 124 seq.

d) p. 128.

β) CVM CATHARRHO.

I. CATHARRHVS PVLMONVM.

Signa peripneumonix nothæ. a) Colluies pituitosa.

Hæc peripneumonix nothæ conditio ea esse videtur, quæ omnibus reliquis inter catharrhos supra (p. 141, 187, 221.) inemoratis frequentior occurrit. Quamuis enim materia catharrhalis atque colluies nostra pituitosa quodammodo conuenire videantur, tamen causæ, quæ peripneumonix nothæ prægredi solent, magis huic colluiei, quam stasi catharrhali ansam præbere valent. Sicut enim peripneumonia notha haud facile subito atque catharrhorum more contrahitur, sic hæc colluies pituitosa minus ex mera perspiratione suppressa aliisque acutarum febrium causis, quam potius lente coaceruatur. Attamen materies catharrhalis simul complicata esse potest, at quoniam ei proxime accedit, hunc locum de jure præ aliis sibi vindicare affectio memorata videtur.

a) p. 141.

Q 3

γ) CVM

γ) CVM DYSENTERIA.

v. SARCONE *l. c.*

Signa dysenteriae. α) Colluuiēs pituitosa.

Quamuis dubitare liceat, num pituita illa, quæ tanta sæpe copia fluxu dysenterico excernitur, magis ad morbi causas, quam ad ejusdem effectus numerari debeat, nec omnino semper promouenda sit, tamen nonnunquam nulla alia materies morboſa deprehenditur, atque magno leuamine quandoque per vomitum ejicitur. Hinc illam, sub hac conditione, febribus pituitosis accensendam esse, autumo. Nec obſtat, quod huic pituitæ excretioni adstringentia nonnunquam profint, testante Ill. VOGELIO. (*l. c. p. 248.*) Præter enim peculiarem corporis conditionem, quæ adesse debet, si hanc medelæ rationem fructu sequi velimus, qua ipsa natura apta redditur, ad illam purgationem suscipiendam, cujus munus alias purgantibus perficitur, etiam nil aliud inde sequi videtur, quam vis medicamentorum roborantium, qua causæ materialis vltiorem genesin perhibent. Vt enim febribus biliosis americanis euacuantia raro conveniunt, partium ad inflammationem procliuatatis ratione, (*v. p. 232.*) sic diu jam dysenteria protracta, euacuantia noxas inferre possunt, dum irritabilitatem, nimis jam intestinis conciliatam, adaugeant. Sicut autem in casu priori febris natura nihilominus cum biliosis conuenit, sic etiam dysenteriae causa materialis semper eadem est, quamvis sub certa conditione euacuantia noceant.

δ) CVM EXANTHEMATIBVS. a)

I. MILIARIA.

Characteres exanthematum miliarium. b)
Colluies pituitosa.

Hujus indolis miliaria hoc tempore quandoque obseruare mihi contingit. Nulla bilis vitiosa qualitas aut quantitas manifesta est. Lingua tenui pellicula alba obiecta, in febris vigore nigra, nec facile arida. Emetici ope aut naturæ moliminibus, magna pituitæ copia, nullo manifesto amaro, quin potius acido sapore, ejicitur. Febris quoad pulsum & calorem exigua, versus noctem recrudescent. Eruptio miliarium incerto tempore, haud critica. Vrina exacerbatione durante rubra, plerumque pellucida, remissionis tempore, alba, tenuis. Vbi vires haud defunt, diarrhoea valde leuans, his deficientibus, clysteres & lenia laxantia magnam colluiei pituitosæ & stercoreosæ, nec tamen valde foetidæ copiam, adstantium obstupescencia, magnaue symptomatum alleuatione educunt. Primis viis purgatis, lingua crustam nigram amittit, & febris per vrinam vltimo iudicatur. Has febres vere hic pertinere, omnia hæc aperte docent. Curationis enim cardo in hac colluiei pituitosæ expurgatione per primas vias versatur, atque, nisi constitutio debilis, vel praua curatio naturæ molimi-

na supprimunt, his ipsis morbus hac via soluitur. Sic etiam ipsam hanc pituitam proximam miliarium materiem constituere, observatio aperte docet, quum febres hujus indolis, eodem tempore grassantes, proba mox instituta medela, nulla sæpe, vel saltem haud copiosa exanthemata præbeant, quæ alias, præcipue sudoriferis mox in initio perperam adhibitis, copiosissime totum corpus occupant, bonamque crisin haud temere, sed lentam tædiosam tantum admittunt, veluti propria observatione vere edoctus sum. Non autem magna hic sanguinis putredo sese manifestavit. Quamvis enim lingua nigritiem illam contraxerit, quæ de illa testatur, tamen ariditate ea non adparet, qua plerumque simul in febribus putridis laborat. Hinc gradum minorem generis constituti denotat.

2) FEBRIS PETECHIALIS.

Sæpissime SARCONE maculas petechiales in epidemia neapolitana vidit. Dubitare autem licet, an hic gluten illud morbosum, febris genium constituens, vel mera humorum dissolutio in causa fuit. Ultimo in passu, hæc morbi conditio ad febres putridas referenda est.

B. CVM COLLUVIE VERMINOSA IN
PRIMIS VIIS.

Conditio corporis debilis. Constitutio aeris frigida & humida. Magnus capitis dolor supra - orbitalis, radicem nasi & partes fronti vicinas occupans. *a)* Vertigo. *b)* Oculi concaui, lachrymosi, renitentes, cum pupillæ majori consueta dilatatione ac nigredine. *c)* Narium pruritus & hæmorrhagia. *d)* Aurium fusurrus & surditas. *e)* Lingua arida, crusta obuelata fusca, sæpe aphtosa, cum oris foetido halitu peculiari acido putrido. Saliuatio. *f)* Dolor & stridor dentium. *g)* Risus sardonius. *h)* Peruigilia. *i)*

Q 5

So-

a) v. van den Bosch Hist. cit. const. epid. vermin. §. 56. p. 288. Cl. RAHN diss. cit. de commerc. inter cap. & visc. abdom. p. 12.

b) RAHN l. c. p. 69.

c) van den Bosch l. c. p. 329. RAHN l. c. p. 24.

d) RAHN l. c. p. 36.

e) RAHN l. c. p. 47.

f) RAHN l. c. p. 56.

g) RAHN l. c. p. 54, 66.

h) RAHN l. c. p. 50.

i) RAHN l. c. p. 72.

Sopor. *k)* Deliria. *l)* Convulsiones. *m)* Appetitus prostratus. Respiratio laxa. Motus cordis inordinatus. Pulsus inconstans, sæpe intermittens. *n)* Præcordiorum angor magnus. Dolores vagi artuum. Stranguria. Urina tenuis, limpida, jumentacea. *o)* Aluinae dejectiones putridæ, ramentosæ, seu vermium putridorum cadaueribus commixtæ. Febris lenta.

Hæc sunt signa, quibus vermes plerumque sese manifestare solent, & quamvis Ill. de HAEN (*in Rat. med. T. XIV. c. de febr. vermin.*) ea nonnunquam fallacia esse, observauerit, tamen inde nihil contra eorundem veritatem atque vilitatem consequitur, dum idem de omnibus aliis morborum signis valet, quippe quæ fere nunquam veram definitionem philosophicam constituunt, quoniam constantia ea haud adparent, quæ signis propria esse debet, si definitionis notas sistere debent. Hoc supra jam datum est, & hæc fuit ratio, quod ubique descriptiones posui, definitiones morborum in concreto, hucusque omnes fere mancas, prorsus negligens. Simul etiam symptomata quædam adnotaui, quæ per se ad vermes dignoscendos nil

k) RAHN l. c. p. 80.

l) RAHN l. c. p. 102.

m) RAHN l. c. p. 117.

n) BRÜNING l. c. p. 42.

o) van den BOSCH l. c. §. 83. p. 321.

nil faciunt, quæ autem, experientia teste, haud raro vnice vermibus originem debent. Vermes haud raro tam irritatione, dum viuunt, quam putrefactione, iisdem mortuis, hominibus morbos concitare, ex his jam apertum est. Sic etiam, præcipue quidem in locis vliginosis, febres accendere, haud pariori observatione comprobatum est. Hinc merito in systemate practico diuisionem præbent, & differentiam naturalem constituunt. Maxima enim harum febrium curationis pars vermium extricatione perficitur. Plerumque autem non vnicam harum febrium causam sistere, iterum ex medelæ ratione consequitur, quamvis cum toto morbo ita cohæreant, vt hic, iis neglectis, tolli nequeat. (*v. van den BOSCH l. c. p. 279.*) Pro hac simul complicatæ causæ morbosæ diuersitate nunc, etiam varia harum febrium genera a natura conficiuntur, quam in eorundem determinatione, fundamenti nostri lege, sequi debemus.

GENVS PRIMVM FEBRIVM
VERMINOSARVM.

FEBRIS VERMINOSA INFLAMMA-
TORIA.

Signa vermium & diatheseos phlogi-
sticæ. a)

S P E C I E S.

A) S I M P L E X. b)

Van den Bosch l. c. p. 189, 196.

Hic etiam pertinet *febris hectica verminosa* van den
Bosch (l. c. p. 127.) cf. SAUVAGES (l. c. T. I. p. 319.)

B) COMPLICATAE.

α) CVM INFLAMMATIONE LOCALI.

Hæc inflammationum ratio eadem esse videtur, qua
inflammationes e colluie biliosa existunt. Per con-
sensum nempe materia quædam alicubi defertur, quæ
hic inflammationis speciem producit. Atque hoc fe-
ctione cadauerum varii auctores comprobarunt. (v. Ill.
de HAEN T. XIV. p. 149 seq.) Nonnunquam quidem
ver-

a) p. 95.

b) p. 103.

vermes, in sublimi intestino colo hærentes, ibidem-
que vellicantes, dolorem pleuriticum mentiri possunt,
(*v. Ill. de HAEN l. c. p. 148*) absque vlla vera inflam-
matione. De his autem hic nobis sermo non est, &
ex reliquis facile dijudicari poterit, an vera affectio
localis adfit, nec ne.

1. INFLAMMATIO OCULORVM.

v. RAHN diff. cit. p. 21 seq.

Signa ophtalmitis *a*) & vermium.

2. INFLAMMATIO PLEVRAE ET PVL-
MONVM.

Pleuritis verminosa SAUVAGES (l. c. p. 471.)

v. HARDERi Apiar. Basil. 1687. Obs. XCVI.
van den BOSCH l. c. p. 107, 190, 288. Ill. de
HAEN l. c. T. XIV. p. 149. Cl. LENTINI
Fasc. obs 1. obs. 22.

Signa pleuroperipneumonix *b*) minori in
gradu, & vermium.

3. INFLAMMATIO PVLMONVM.

v. van den BOSCH l. c. p. 261, 269.

Symptomata peripneumonix. *c*) Signa
vermium.

a) p. 113.

b) p. 124.

c) p. 122.

2) RHEVMATISMVS.

Rheumatismus verminosus SAUVAGES (*l. c.*
T. II. p. 32.

Symptomata rheumatismi a) mitiora.
Signa vermium.

β) CVM CATHARRHO.

v. RAHN *diff. cit.* p. 42.

Signa catharrhi b) & vermium.

γ) CVM EXANTHEMATIBVS.

Hic eadem valent, quæ supra de colluuiæ bilio-
sæ imperio in modificandis febribus exanthematicis
dedi. v. p. 212.

I. FEBRIS ERYSIPELATOSA.

v. van den BOSCH *l. c.* p. 179.

Facies erysipelatis. c) Colluuiæ ver-
minosa.

Aphthæ jam supra inter vermium generica signa adno-
taui, nec facile singularis speciei prædicatum merentur.

a) p. 136.

b) p. 140.

c) p. 157.

GENVS SECVNDVM FEBRIVM
VERMINOSARVM.

FEBRIS VERMINOSA PVTRIDA.

Signa putredinis a) & vermium.

Hæc febrium verminosarum conditio priori frequentior occurrit, quum aëris & corporis constitutio, quæ vermes facile fouent, putredini quoque ansam præbent, quam mortua vermium cadauera deinde adaugent.

SPECIES.

A) SIMPLEX. b)

Van den Bosch l. c. p. 30.

Simplicem hanc febriem nominare liceat, si quando maxima curationis pars in hac colluue verminosa expurganda versetur, quamuis facile concedam, eam haud exclusiue in causa esse, vt generatim supra jam largitus sum. Adest nonnunquam peculiare simul contagium vel miasma epidemicum, cui præcipue orgasmus febrilis originem debet, qui alias ex solis vermibus fortasse haud adparuisset. Plerumque etiam colluues pituitosa simul complicata est, vel saltim facile generatur, atque in praxi attendenda est. Observatione teste hæc pituita, a vermibus orta, peculiari facie ac indole gaudet, & a nonnullis verminosæ (*Wurmschleim*) epitheto insignitur.

B) COM-

a) p. 164.

b) p. 103, 105.

B) COMPLICATAE.

a) CVM INFLAMMATIONE LOCALI a)

I. INFLAMMATIO PLEVRÆ ET PULMONVM.

Pleuropneumonia putrido-verminosa van den BOSCH l. c. §. 59 p 238.

Signa pleuropneumonix b) putredinis c) & vermium.

β) CVM EXANTHEMATIBVS. d)

I. FEBRIS PETECHIALIS.

Purpura verminosa SAUVAGES (l. c. T. I. p. 449.) van den BOSCH l. c. p. 87, 91.

Maculæ petechiales. e) Signa vermium.

a) p. 181. & schol. p. 243.

b) p. 124.

c) p. 164.

d) p. 189.

e) p. 193.

C. EX VLCERE INTERNO.

Morbi purulenti SAUVAGES Cl. XVI. method.
ætiolog. T. II. Ed. in 4t.

Debilitas viscerum. a) Suppressio fluxuum sanguineorum naturalium. b) Prægressæ hæmorrhagiæ c) & inflammationes. d) Exanthemata quondam retropulsa vel retrogressa e) Labes venerea. f) Febris plerumque quotidiana remittens, sudoribus nocturnis colliquatiuis, pulsu paruo, & vrina intense rubra. Corporis consumptio. Facies hippocratica. Excretio humoris albi, lutei, viridescentis, magis vel minus foetidi, g) in aqua subsidentis. Tumores pedum. Diarrhoea aquosa vel purulenta.

His

a) van SWIETEN Comment. IV. p. II.

b) van SWIETEN l. c. p. 18. MORTON l. c. p. 149.

c) van SWIETEN l. c. p. 3. MORTON Opp. T. I. p. 129.

d) HIPPOCRATES Coac. N. 188, 195. MORTON l. c. p. 152.

e) MORTON l. c. p. 169.

f) MORTON l. c. p. 145 seq.

g) Odor hic persentisci nec describi potest.

His febribus puris extricatione & vlceris persanatione medetur. Prius medicamentis perficitur, excretiones earum partium specificè promouentibus, per quas ob loci adfecti conditionem pus euehi potest. Sic in pulmonum exulceratione gummi ammoniacum, oximell squilliticum, infusa pectoralia &c. in hepatis exulceratione laxantia resoluentia v. c. rhabarbara, salia media &c. in renum vlcere salia diuretica v. c. sal ammoniacum puris excretionem iuuant. Ad exitum puri parandum vtilissima etiam sunt fonticuli & setacea, quæ tamen magis suppuratione imminente, quam ea jam diu progressa profunt. Ad puris generationem impediendam & vlcera prorsus persananda varia medicamenta omni tempore varioque successu adhibita sunt. Multi medici gummata & oleosa balsamica in vsum traxerunt, ast tamen alii febris & suppurationis augmentum inde obseruarunt, si sanguini prius admiscerentur. Majoris fructus ea esse, si immediate ad partem adfectam sub fomentationum forma adplicari possunt, obseruatione constat. Sic Ill. MVZELIVS (*l. c. Saml. I. p. 11.*) oleum therebinthinæ pectoralis decocti feruentis ope in fumos resoluit, atque infundibulo mediante per inspirationem pulmonibus vapores conciliauit. Hinc forte exhalationes ab incensis balsamicis haud spernendæ. Eidem intentioni etiam succus cucumerum majorum, docente Ill. MVZELIO (*l. c. Cas. 1.*) & florum bellidis, suadente Ill. VOGELIO (*l. c. p. 547.*) respondent. Roborantia tandem alii laudant, alii prorsus rejiciunt. Medium & hic forte tenere beatum. Quibus his roborantibus puris excre-

tio haud supprimitur, iis ea omnino conuenire videntur, quoniam vires amissas restaurant & læsam digestionem meliorem reddunt. Vltimo in his omnibus medicamentis adhibendis ad corporis constitutionem & causarum antecedentium variam conditionem maxima cum attentione respiciendum est. Sic exulcerationes ex diathesi scorbutica, labe venerea, miasmate arthritico medicamenta simul, his morbis opportuna sibi vindicant. Sic roborantia vlceribus sanandis, quæ febriem inflammatoriam secuta sunt, haud congruunt, constitutione forte satis adhuc robusta, & ad ebullitionem prona. Sic exanthemata retrogressa balneis, frictionibus, epispasticis &c. reuocanda sunt. e. f. p. Quamuis nunc quidem ex hoc curationis ratione nihil ad morbi ipsius naturam deduci potest, tamen facillime perspicere licet, hanc febrium ex suppuratione naturam non semper vnâ eandemque esse, sed pro varia constitutione variisque causis præcedentibus admodum differre, quum probabilitate haud careat, etiam ipsum pus pro hac differentia variæ indolis esse.

 SPECIES.

I. EXULCERATIO PULMONVM.

v. *Phthisis pulmonalis* van SWIETEN l. c. p. 49, 62. §. 1206.

Dispositio hæreditaria. Habitus *φδιωδεις*.
 a) Tubercula cruda. b) Diathesis scorbutica.
 c) Constitutio pituitosa. d) Compressio pectoris. Respiratio difficilis. Vox rauca. Tussis. Lingua rubra, vel muco nigro oblecta. Sapor ex dulci falsus. Sputum purulentum. e)

2. EMPY-

- a) van SWIETEN l. c. p. 9.
- b) HIPPOCR. de morb. L. I. S. 14. Phthisin inde ortam MORTON Opp. Amstel. 1696. p. 110. scrophulosam nuncupat.
- c) Duo MORTON adnotat signa, quæ hanc phthisin præfagiunt, eruptio scilicet frequens exanthematum herpetis miliaris instar, & excreatio perpetua, præcipue matutina phlegmatis molesti falsi e tonsillis rejecti, erosione gingivarum non raro stipata. v. Opp. cit. T. I. p. 117.
- d) In morbis mucosis & constitutionibus verminosis, pituita sensim ad pulmones deferri, ibidemque exulceratio effici potest. v. van den BOSCH l. c. de phthisi accessoria verminantium. p. 221.
- e) Sputum purulentum nonnunquam absque omni pulmonum exulceratione contingere, obseruatione

2. EMPYEMA.

v. SAUVAGES *l. c.* T. I. p. 693.

Respirandi difficultas, a pectoris reclinacione crescens. Grauitas diaphragmatis. In corporis circumuersione quandoque fluctuatio perſentitur. Tuffis ficca. f)

3. EXVL CERATIO HEPATIS.

Hepatalgia apostematosa SAUVAGES (*l. c.* T. II. p. 109. *Hectica hepatica* v. *Hist. morb. Vratisl. Ao. 1700. p. 214.*

Dolor hypochondrii dextri compressiuus, pulsatilis. Respiratio anhelosa. Color cutis flauescens. Vrina rubra, consistentia crassa. Dejectiones jam nimium duræ, jam liquidæ & spumosæ.

4. EXVL CERATIO LIENIS.

Splenalgia suppuratoria SAUVAGES (*l. c.* T. II. p. 112. *Hectica splenetica.* v. *Hist. morb. Vratisl. p. 215.*

R 3

Tumor

III. MVZELII (v. *Medic. Wahrnehm. Saml. II. obs. I, 2.*) HAENII (*Rat. med. T. I. p. 87.*) & HOFFMANNI (*von den Pocken p. 92.*) constat. Hinc phtyses pulmonales ex aliorum viscerum exulceratione.

f) Nonnunquam pus absorbetur & per pulmones extricatur. v. supra p. 118.

Tumor hypochondrii finistri. Palpitatio lienis. Dyspnoea. Decubitus in dextrum latus molestior. Color faciei & corporis luridus & subliuidus. Pedis finistri intumescencia dura, cum dolore contusorio. Anxietas cum moestitie & morositate.

5. EXULCERATIO PANCREATIS.

v. TVLPPI *Obs. L. IV. C. 33.*

Præcordiorum anxietas.

6. EXULCERATIO RENVM.

Nephralgia purulenta SAUVAGES (l. c. T. II. p. 115 *Hectica nephritica. v. Hist. morb. Vratisl. p. 216.*

Grauitas continua in lumbo alterutro. Cruris stupor. Urina deponit materiem fluidam albam, mucidam, lacteam, cruentam.

7. EXULCERATIO VTERI.

Hysteralgia ulcerosa SAUVAGES (l. c. T. II. p. 123.

Dolor in infimo ventre. Effluxus humoris purulenti.

8. EXULCERATIO OMENTI.

Hectica omentalis. Hist. morb. Vratisl. p. 216.

Abdomen circa regionem vmbilicalem duriusculum, subtumidum.

9. EXUL-

9. EXVL CERATIO MESE NTERII.

Hectica mesaraica v. Hist. morb. Vratisl. p. 217.

Tensio ac grauitas subter ventriculum.

10. EXVL CERATIO VENTRICVLI ET IN-
TESTINORVM.

Hectica stomachica et intestinalis. Hist. morb. Vratisl. p. 217. Pyrosis ulcerosa SAUVAGES (l. c. T. II. p. 84.) Gastrodynia ulcerosa ejusdem (l. c. p. 95.)

Dolor post ciborum vel potulentorum ingestionem.

De reliquis partium internarum ex vlcerationibus, quas febris hectica sequitur, v. Hist. morb. Vratisl. p. 217.

D. EX OBSTRUCTIONE VISCERVM.

Digestio vitata. Se-et excretiones naturales inordinatæ. Febris lenta chronica. Corporis emaciatio.

Curatio in soluendis obstructionibus, materiam efficientem educendo, atque debilitatis visceribus robur reddendo versatur. Ad priorem indicationem satisfaciendam plerique medici haud infelici successu salibus mediis interque hæc sale ammoniaco & tartaro tartarifato, nec minus emeticis, pariori in copia, ne vomitus excitetur, vti sunt. Roborantia, præcipue autem corticem peruuvianum idem præstare, a medicis haud parui nominis adfirmatur, inter quos Ill. nostrum **MVZELIVM** & **FOTHERGILL** allegasse sufficiat. Alteri intentioni Ipecacuanha & rhabarbara præprimis respondent, &, febrî sublata, vires martialibus medicamentis & balneis frigidis optime restituuntur.

Hæc febris primum ortum suum ex illis causis trahit, quæ digestionis officinam lædunt valdeque debilitant. Turbata tunc digestionem, facillime viscerum præsertim chilopoieticorum infarctus sequuntur, quibus secretiones labefactæ, indeque humores impuri redduntur, & hinc tam ex nutritionis defectu, quam ex moliminibus naturæ virium, quibus materiam, ex chilo deprauato genitam, nec assimilationi susceptibilem, ejicere conata est, quæque tandem exhauriuntur, vires corporis decrescunt, & habitus ejusdem emaciatur.

tur. Hujus generis febres plerumque hecticarum nomine insigniuntur, quamvis iis simul accensentur, quæ suppurationi internæ originem debent, id quod autem facile confusio anam præbere potest. Non autem huic diuisioni omnes febres lentæ vel hecticæ subordinandæ sunt, sed illæ modo hic pertinent, quarum causa materialis titulo nostro respondet.

SPECIES.

1. HECTICA HEPATICA.

T*abes hepatica* SAUVAGES (*l. c. T. II. p. 449*)
cf. Edimb. Versf. T. IV. Art. 47. Obs. 5.

Tumor in hepatis regione. A pastu dolor epigastrii.

2. HECTICA MESENTERICA.

Tabes mesenterica SAUVAGES (*l. c.*) *Pædatrophia* VOGELII (*l. c. p. 534.*)

Voracitas. Ventris tumor.

Hectica chlorotica, phthisis neruosa, tabes dorsalis, marasmus senilis & aliæ hujus genii proxime his natura accedunt, quoniam autem consuetis febrium signis destitutæ sunt, hic locum non habent.

ORDO TERTIVS.

ATACTAE. a)

Magna atque præternaturalis partium irritabilitas & sensibilitas. Febris exigua, inordinata, nec continens, neque regulariter remittens. Symptomata nervosa, nec inter se, neque causis manifestis respondentia.

Hæc febris neotericis sub nomine febris nervosæ satis innotescit. Admodum autem difficilis est propria, perspicua eaque utilis hujus febris determinatio, cujus ratio partim in tenebrosa nervorum cognitione, partim in eo latet, quod, ni fallor, non satis bene hucusque medici hoc febrium genus ab aliis distinxerint. Sub hybrida malignitatis voce quidem plerumque indicatur, quodsi autem recordemur, quotuplex quantaque sit notio, quam medici huic termino affigunt, (*v. Cl. MARCARD diff. de malignit. febr.*) facile inde deduci potest, quam varia sit harum febrium apud nuctores idea, sicut idem de omnibus aliis morbis

- a) Vocabulum hoc vsurpare liceat, quum ob præcedentium denominationem analogica sumenda erat. Legitimatur præterea symptomatum a præcedentium norma aberratione, respondet illi SYDENHAMI spirituum ataxiæ, quæ hisce in febribus quoad symptomata præcipue deprehenditur, & invenitur tandem in *Coacis* HIPPOCRATIS S. I. N. 37.

bis neruosis valet. Ex supra datis hujus febris characteribus, rite intellectis, facile quoque differentia earundem naturalis intelligi potest, in hac autem notarum ratione difficultas latet, qua fit, vt hæc febris haud rite discernatur, nisi omnis febrium differentia naturalis jam cognita sit. Ex mera enim symptomatum neruorum facie nihil ad febris naturam concludi potest. Sic in febribus biliosis sæpissime symptomata deprehenduntur, quæ omnibus neruorum denominatione veniunt, eaque ratione jure illam mereri videntur, quoniam perturbatas functiones, a neruoso systemate proxime pendentes, fiunt. Non autem eadem est ratio, qua febres nostræ neruosæ nuncupantur, neque symptomata in febribus biliosis eodem jure neruorum nomen merentur, quo febres nostræ ita appellamus. Et hæc generis nostri ratio satis obscura est, & facilius negative quam affirmatiue describitur. Febrim enim, characteribus supra positis notatam, nulla diathesi humorum phlogistica vel putrida, nullaque colluie biliosa vel pituitosa in primis viis, nullis tandem viscerum obstructionibus vel exulcerationibus stipatam, vel tamen, si hæc adsunt, haud ea relatione cum iis connexam, vt pro febris causa materiali haberi possint, talem febrim ex atactarum numero esse, haud exigua probabilitate opinari poterit. Ipsa autem ratio, qua ipsa natura febris quodammodo dijudicari potest, obseruatione phænomenorum et effectuum medicamentorum consentiente, sequens est. Datur constitutio corporis, qua leuissimis causis accidentibus, phænomena producuntur, quæ alias grauiorem

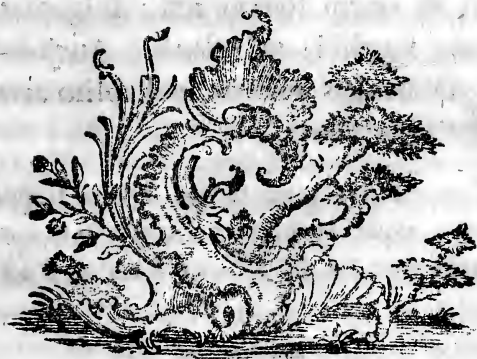
viorem causarum modum ad sui existentiam supponunt. Vbi ergo febris, symptomatibus nervosis stipata, nullam causam ex iis manifestat, quæ alias febres producere solent, vel, quod idem est, si phenomena causis manifestis consuetis haud respondent, ibi febrem nervosam vel atactam esse affirmari debet. Hæc sane vera propriaque est notio, quam huic generi affigere debemus, si omnem confusionem evitare velimus. Eodemque modo WHYTT hanc morborum classem ab aliis rite distinxit, cujus verba hic in medium proferre liceat: „All diseases, ait, may, „in some sense, be called affections of the nervous „system, because, in almost every disease, the nerves are more or less hurt; and, in consequence of „this, various sensations, motions, and changes, are „produced in the body. However, those disorders „may peculiarly deserve the name of nervous, which, „on account of an unusual delicacy, or unnatural „state of the nerves, are produced by causes, which „in people of a sound constitution, would either „have no such effects, or at least in a much less degree., (v. *Opp. cit.* p. 528.) In prædispositione ergo nervosi systematis maxima febrium hujus generis causæ materialis pars sita est, & quidem duplex ejusdem est conditio, cujus diuersitas tum in ordinandis quam in curandis his febribus maxima attentione observanda est. Primo nempe, ob peculiarem atque præternaturalem irritabilitatem, magna symptomata ex levi causa, quæ in sana constitutione illa haud efficere valet, sæpe producuntur. Hic status morbos chronicos nervosos, sub certa-

que

que conditione febres neruofas acutas, infra propius determinandas comprehendit. Secundo fingularis nonnunquam fyftematis neruofi debilitas in caufa eft, qua natura, ad caufam quandam leuam fuperandam atque extricandam, impotens redditur. Hic pertinent febres lentæ neruofæ, quæ raro perfectam crifin admittunt. Hinc harum febrium phænomena nonnunquam fat leuia atque absque vilo periculo effe videntur, quoniam ex virium cooperationis defectu febris magna non eft, quamuis periculo haud vacat. Et hæc eft ea conditio, quæ a plerisque medicis maligna vocatur. Neque prorfus hoc verbum rejiciendum effet, fi omnes medici hanc ideam vnanimiter ei conciliarent. Nec tamen pro febris noſtræ fynonymo dari poteſt, quoniam totum earundem ambitum haud complectit. Nonnunquam enim phænomena, ſenſibus externis conſpicua, manifeſte atque absque vilo fuco periculofa ſunt, & tamen cauſæ manifeſtæ haud respondent. Hinc omnino etiam hic ſtatus ad febres neruofas referendus eſt, quamuis proprie malignus dici nequeat, quoniam ſatis ſeſe manifeſtat. Hinc hæc vox nulla ratione, ad genus noſtrum denotandum adhiberi poteſt. — Quin ergo ex hac neruorum morboſa conditione in connubio leuis cauſæ cujuſdam occasionalis, omnia oriuntur, quæ ad febris conditionem ſpectant, ex his binis etiam naturam harum febrium conſtare, conſequitur. Quamuis autem cauſa prædiſponens ſemper aſſeſſe debeat, tamen hæc ipſa non ſemper homini naturalis fuit, ſed nonnunquam febris cauſarum remotarum productum eſt. Sic nonnulla con-
tagia

tagia specifica vi nervos afficere valent, ita vt, alia adhuc causa interna accedente, febris hujus indolis oritur, quam contagiorum proprietatem nervis nociuam supra jam adnotaui. (v. p. 168. cf. etiam HUXHAM l. c. T. II. p. 105. et SCHWENCKE *Hematol.* p. 4.) Hujus indolis tunc nonnunquam pestis vel alia febris contagiosa deprehenditur, de quibus infra. Hæc de causa prædisponente, quæ vel ex idiosyncrasia ægrorum vel ex prægressis causis dijudicanda est. — Quod ad causas occasionales attinet, plerumque in sensus non cadunt, quoniam in ratione effectuum non sunt. Nulla enim manifesta sanguinis deprauatio deprehenditur, vel saltem, si aliqua adest, ad febrem haud temere facit, (v. BRENDDEL *diff. de serior. usu euac. in quibusd. acut.* §. 10.) quamuis omnino in statu complicato putredinem haud raro obseruare liceat. Sic etiam sanguis quandoque inflammatorius repertus fuit, ac tamen repetita venæ sectio nocuit. (v. HOME l. c. p. 194.) Nonnunquam etiam bilis vitium adesse videtur, sedulo autem hic status ab illo discernendus est, de quo jam in remittentium ordine mentionem feci, quippe cujus symptomata ex mera colluie primarum viarum vitiosa ortum ducunt, & probe facta diagnosi, causam expurgando, facile tolli potest. Profunt quidem quandoque in febribus nervosis sub certis suis conditionibus euacuantia, nequaquam vero cardo curationis in eo versari debet, vti BRENDELIVS (*diff. de phrenit.* p. 9.) affirmavit. Si quando enim talem bilis vel aliarum impuritatum in primis viis organum deprehendimus, ita vt eo sublato, morbus simul tolleratur,

latur, sane ad hunc ordinem non pertinebit, sed ex remittentium gastricarum genere esse, jure vereque judicandum est. Differt febrium atactarum curatio, pro supra data earundem diuersitate. Vbi enim vires actuositate illa carent, quæ ad materiei expulsionem requiritur, iis roborantibus & alexipharmacis succurrendum est. Vbi autem nimia sensilitas, magnus indeque circulationis orgasmus, omnino temperantibus his febribus propriis, ille sedari debet. Præcipue autem obseruandum est, per quas vias febris plerumque materiem ejicere conata est. Quum enim, præcipue in febribus lentis neruosis, natura ad crisin perficiendam haud magno satis vigore gaudeat, in hoc opere suffulcienda est. Fateamur cæteroquin lubenter, harum febrium curationem nondum ita comparatam esse, vt scientiæ nostræ gloria inde enascere posset.

 GENVS PRIMVM ATACTARVM.

 FEBRIS NERVOSA ACUTA SPO-
 RADICA.

Præcedit stadium mitius, animo inquieto & anxietatibus. Febris incipit intercurrentibus perfrigeriis, tenuique sudore vix levante, pulsu paruo, imbecillo, duriusculo, nunc celeri nunc tardo. Dolores artuum & præcordiorum. Pulsatio circa præcordia vel umbilicum. Vox per intervalla acutior vel subrauca. Lingua aspera, sicca, alba, tremula. Conatus vomendi vel vomitus æruginosi, in screatus desinentes. Urina tenuis, limpida. Oculi in vnum locum fixi, fulgentes, rubentes, squalidi, vel clausi. Aurium sonitus. Difficultas auditus, vel solito acies major. Febris acuta.

Temperantia, venæ sectio, balnea frigida, vesicatoria, atque excitantia vel cardiaca in curatione adhibenda sunt. (*v. Ill. VOGEL l. c. p. 43 seq.*)

S P E C I E S.

I. PHRENITIS.

Phrenitis BRENDII (*v. diff. de phrenit.*)
SCHRÖDERI (*v. Cl. Feinii diff. de indole ac
sede phrenit. et paraphr.*) et VOGELII (*v. l. c.
p. 41 seq.*)

Vigilium pertinax cum obliuione eorum,
quæ audiunt, vel ipsimet dicunt. Delirium
furiosum, permanens, prænotante plerum-
que difficili ac conuulsoria deglutitione.

Hunc morbum nec phrenitidem HIPPOCRATIS
esse, neque cerebri vel menyngum vel diaphragmatis
inflammationem, docentibus cadauerum sectionibus,
pro causa agnoscere, supra jam adnotaui. (*v. p. 120
seq. et 131 seq.*) cf. etiam Ill. VOGELIUM (*l. c.*) Cri-
sium ratio idem corroborare videtur, dum morbus
haud raro hæmorrhagia vel alui fluxu iudicatur. De
curatione v. Ill. VOGEL (*l. c.*) SARCONE l. c. T. II.
p. 220 seq.

2. FEBRIS SOPOROSA.

Typhus comatosus SAUVAGES (*l. c. T. I.
p. 312*) LETHARGVS VOGELII (*l. c. p. 48*)
cf. MORGAGNI *de caus. ac sed. morb. Epist. 6.
Art. 2. et Cl. GRIMM von der Epidem. zu Eise-
nach p. 130.*

Febris incidit magna in somnum propensione, sed irrequieto, pauoribus interrupto & magis delassante.

Febris neruosa acuta, quæ medium tenet locum phrenitidem inter & febrim soporosam, descripta legitur in Hist. morb. Vratisl. 1702. p. 40 seq.

3. HYDROPHOBIA.

Hydrophobia spontanea SAUVAGES (v. l. c. T. II. p. 235) et VOGELII (l. c. p. 73.)

Potulentorum auersatio. In eorundem deglutitione summa anxietas & conuulsiones. Sitis ingens. Spuma oris cum insuperabili desiderio illam in alios exspuendi.

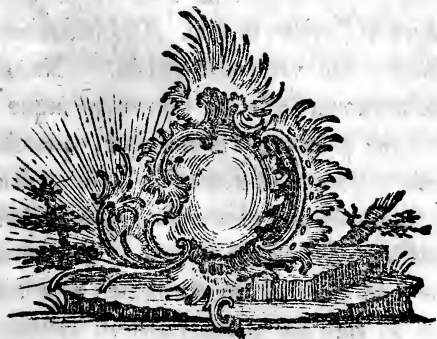
Hydrophobiam ex morfu canis rabidi ad affectiones neruosas referendas esse, plerique medici conueniunt, inter quos recentiorum nonnullos allegare sufficiat. (v. WHYTT l. c. p. 549. NUGENT *Essay on the hydrophobia. etc.* v. *Comment. Lipsiens.* V. 5. P. II. BAUDOT *Essais antihydrophobiques Paris 1770.*) Datur autem hydrophobia spontanea, quæ aliis febribus symptomatice accedit, inter quas ea tantum hic pertinet, quæ in febribus neruosis acutis haud raro deprehenditur, qua ex ratione etiam Ill. VOGEL eam ad febres malignas recenset. An autem cum priori natura consimilis? Num contagiose propagetur? Num iisdem medicamentis medeatur? Hæc nondum extra dubitationis limites posita sunt. Sufficit nobis, eam nonnunquam

in febribus neruosis præcipuum symptoma esse, ideo
que hujus speciei existentia legitimatur.

4. FEBRIS NERVOSA ACUTA PVER-
PERARVM.

v. SYDENHAM (*Opp. p. 425.*) *Hall*
diff. cit. de febr. puerp. p. 32.

Monet SYDENHAMVS, puerperarum febres
acutas sæpe ex constitutione hysterica oriri, neque ve-
hementes euacuationes ferre. Hinc eam hic adno-
tare volui.

GENVS SECVNDVM ATAC-
TARVM.

FEBRIS NERVOSA ACVTA EX CONTAGIO.

Febbris contagiosa, symptomatibus mere nervosis stipata, vel ob inflictus vehementiam absque vlla manifesta euacuatione necans, vel exanthematibus, in partibus glandulosis prorumpentibus, vel magno sudore, insignita.

Hujus generis sunt febres, quarum causa ad febres nervosas prædisponens a contagio producitur, veluti supra in scholio monui. Duplex autem specialiter conditio hic venit adnotanda. Nonnunquam enim hæc nervorum affectio immediate atque sub prima infectione a contagio admouetur, quandoque autem in morbi progressu nervosum systema demum debilitatur, ita ut in eo roborando inque viribus erigendis omnis curatio versari debeat. Natura ergo hæc conditiones ab invicem quodammodo recedunt, quum posteriori in casu hic status morborum systematis nervosi simul ab alia causa pendere videatur. Attamen generatim in eo conueniunt, ut maxima adsit nervorum perturbatio, qua vires, ad morbosam materiem eliminandam necessariae, infringuntur, & ad quam tollendam methodus cardiaca in auxilium vocanda est, ut natura opus suum perficere queat.

SPECIES.

SPECIES.

I. SUDOR ANGLICVS.

Hydronosus FORESTI (v. l. c. L. 6. Obs. 7, 8. cf. SENNERT (de febribus L. IV. C. 15.) Sudor anglicus MEADII (v. Opp. Ed. Goett. 1749. T. II. diff. de peste p. 50.)

Primo inuasionis die magnus & immoderatus sudor, cum insigni virium lapsu aliisque symptomatibus neruosis, vel subito necans, vel morbum intra 24 horas soluens.

An huc ephemera britannica referenda sit? Subitaneus morbi inflictus & decursus, vitium sanguinis vel primarum viarum in causa fuisse, opinari non jubent, ideoque contagium præsertim neruos afflixisse, probabilitate haud caret, qua ex ratione hanc febrem nostris accensendam esse, credidi.

Ab hac febre autem illa veterum *Elodes* (de quibus v. HIPPOCRATIS *Epid. L. 7.*) quam maxime differt, sedulo monente FORESTO. (l. c. et L. II. Obs. 62.) Hac enim per plures dies continuata, sudoribus ægros consumsit, quum contrario sudor anglicus vel statim necans vel maxime criticus fuerit. Ex elodum numero fuit febris variolosa SYDENHAMI (v. Opp. p. 98) qua effusissimi sudores ab initio morbi absque vilo leuamine adfuerunt. Et sic veteres omnes febres elodum nomine tradiderunt, quarum

præcipuum symptoma sudor erat, quæ autem naturæ ratione valde ab inuicem recedunt, neque vlllo jure hujus symptomatis ratione hic referendæ sunt.

2. PESTIS ACUTISSIMA.

Species prima CHICOYNEAN (*v. Traité de la peste* P. I. p. 37, 224, 242, 244.) *Species septima* CHENOTI (*l. c.* p. 68.)

Pulsus parvus, mollis, frequens, inæqualis. Lingua primo alba, postea rubra, nigra & arida. Vomitus æruginosi, atri, cruenti. Oculorum adspectus alienus. Anxietates. Summa virium prostratio. Stupor & abjectio animi. Deliria. Animi deliquia. Conuulsiones. Nulla manifesta bubonum vel anthracum eruptio. Mors intra aliquot horas vel ad summum tres dies.

Maxima neruorum perturbatio, in his pestis speciebus deprehensa, atque pro rerum conditione sine omni dubio ex immediata contagii in neruos actione producta, ordinationem earundem ad neruosarum februm genus satis superque legitimam reddere poterit. Et quidem sequentes rationes hanc immediatam neruorum a contagio affectionem, probare mihi videntur. 1) Biliosa primarum viarum colluies horum symptomatum causa generaliter esse nequit, quoniam sæpius deest, quamvis, si adest, id quod non raro deprehenditur, (*v. Genus febr. remitt.*) omnino statum

tum peiorem reddere valeat. v. CHENOT. *l. c. p. 61, 146, 166.* Vomitus autem bilis viridis vel atrae, hoc in contrarium vertere nequeunt, quin potius sententiam meam firmitus stabilire valent. Hanc enim bilis comparationem ex neruorum affectione oriri, plures medici consentiunt, v. SYDENH. *l. c. P. I. p. 262.* CHENOT. *l. c. p. 167.* & multis optimorum auctorum testimoniis id vltius in Ill. SCHRÖDERI & Cl. STARCK *diff. de alienata bilis qualitate. Gœtt. 1767.* habita, probatum est. Et HIPPOCRATES jam bilis ita comparatæ vomitus, lethales prædixit, v. COAC. *S. 1. n. 100.* quo colligi poterit, quod tales vomitus longe ab illis distent, qui a colluue fordida excitantur. Hujus etiam bilis abundantia, post mortem in primis viis & vesica fellea deprehensa fuit. v. *Tr. de la peste p. 261, 277.* 3) Neque semper hæc symptomata a putredine dependere, subitaneus symptomatum inflictus eorundemque sæuities jam probant, qua robustissimæ constitutiones correptæ fuerunt, quid! quod hæ majori plerumque periculo obnoxie erant v. *Traité de la peste P. I. p. 39, 226.* Magna porro differentia pestis hanc speciem inter & febres putridas ratione caloris deprehenditur, quippe qui tactu plerumque naturalis adparuit, quamuis interne vrens fuerit. Et in hac caloris differentia FORESTVS jam limites pestem inter & febres putridas posuit. v. FOREST. *L. 6. Obs. 2. in Scholio. Traité de la peste P. I. p. 38, 250.* Occurrit quidem etiam in febribus putridis (v. *stad. 31. febr. carc. PRINGLI l. c. p. 311.*) talis status, qui autem, etsi huic proxime absit, tamen in eo ab illo

differt, vt non statim ab initio, sed post aliquam febris perdurationem incidat, putredinique superueniat, in hac vero pestis specie symptomata neruosa antecedunt, quibus tunc putredo superuenire potest. *In primo enim impetu pestis, quem edit, nullum alicujus humorum corruptelæ, cui hæc symptomatum seuities adscribi queat, adest indicium, v. CHENOT. l. c. p. 42.* Et hæc differentia in medela non est levis momenti, dum illa neruorum adfectio, quæ putredini superuenit, auerti potest, id quod in peste igitur fieri nequit, quoniam prima contagii actio in neruos ruit. 4) In plerisque tandem cadaueribus, quibus apertis non solum viscera, sed etiam cerebrum & nerui destructa gangrænosaque reperta fuerunt, (v. *Tr. de la peste p. 1.*) nullus foetor, vti in putredine esse solet, deprehensus fuit, (v. *Tr. de la peste p. 262.*) quin potius humorum aciditas præualere videbatur, dum bilis excreata, acido gaudebat sapore (v. *Tr. de la peste p. 255.*) Ex quibus omnibus satis hujus pestis speciei a febribus putridis differentia magnaue ejusdem cum febribus atactis vel neruosis affinitas constare poterit. Qui non nescit, quid BRENDELIVS febris malignæ vocabulo insignire voluerit, ille hunc mecum consentientem, videbit, in *diff. de febr. part. §. 14.* vbi pestem ad febres malignas refert, & in *diff. de paraphr. et febr. malign. cognat. §. 14.* dicentem: *Pestem procul dubio nihil aliud esse, quam paraphrenitidis speciem, singulari quodam contagio enatam.* MEAD. opp. Ed. Goett. T. II. de peste p. 34. etiam credit, contagium in succum neruosum agere. cf. *Traité de la peste p. 75.*

PRINGLE *p. 337. et supra p. 168.* 5) Medelæ tandem methodus, etsi pro dolor! rarissime, in his nempe pestis speciebus, ex voto succedebat, prosperior tamen præ aliis cum ea in febris nervosa adhibenda, convenit, quæ nempe in vomitoriis, diaphoreticis, cardiacis &c. consistit, quibus adhuc cortex peruvianus accedit, quippe quem non solum CHENOTVS (*l. c.*) sed etiam alii perutilem inuenerunt. V. MORTONI. *Opp. append. 2d. Ex. hist. febr. Ao. 1658 - 1691.* MACKENZIE *neues bremisches Magaz. T. II. p. 300.*

3. FEBRIS NERVOSA PUTRIDA.

Supra jam monui, (*v. p. 173.*) febribus putridis contagiosis haud raro statum accedere, ubi ob maximam virium dejectionem summamque nervosi systematis debilitatem methodus alexipharmaca instituenda est. Et quamvis hujus numeri febres a præcedenti specie, indolis & morbi decursus ratione haud parum abhorreant, nunc tamen, si ad hunc gradum pervenerint, eadem medendi methodo indigent. Simul enim complicata putredo has species separare videtur. Non autem putredo, per se spectata, hujus conditionis causa materialis esse potest, quoniam antiputredinosa statum peiorem reddunt. Quoniam ergo hæc febris putridæ conditio medelam, febribus nervosis propriam, postulat, natura cum iisdem hac ratione etiam convenire, consequitur. Vnde autem unius ejusdemque contagii diuersa vis, qua nunc primo nervos, nunc mox humores afficit? An constitutiones nonnullæ vi contagii, nervos lædenti, resistere valent?

An hoc contagium putredine humorum aptius redditur, ut nunc nervos facilius afficere valeat, quos antea immunes relinquebat? Nonnunquam tum putredo, tum nervorum affectio simul incidunt, quod sequens pestis species probat.

a) P E S T I S.

Species secunda CHICOYNEAN (*l. c. P. I. p. 38, 250, 318.* *Species quarta* CHENOTI (*l. c. p. 64.*) cf. FOREST. (*l. c. L. 6. Obs. 12.*)

Pulsus celer, contractus, inæqualis, premente arteria evanescens. Sitis. Nausea. Vomitus, æruginosi, cruenti vel atrii. Aestus interne vrens, externe naturalem non superans. Ingens cephalalgia. Oculi torui vagi. Lingua initio alba, deinde nigra. Deliria. Hamorrhagiæ. Petechiæ. Vibices. Bubonum & anthracum eruptio, acrius vero dolentium, nigrescentium, facillimeque in gangranam transeuntium.

Hæc pestis conditio ita comparata esse videtur, ut contagium tum humores tum nervos simul affecerit, nec inde vnum alterius causa vel effectus dici queat, quoniam vno eodemque tempore a contagio producantur. Experientia autem teste, hoc in passu magis ad nervorum quam ad humorum affectionem respici-

cien-

ciendum est, hinc prior etiam magis ad causam materialem vel naturam febris spectare, probabile est, ideoque febribus nervosis merito adnumerari debet.

b) *Stadium tertium febris carcerum* PRINGLI (l. c. p. 311.) *Stadium tertium anginæ malignæ* FOTHERGILLII (l. c.) *Stadium tertium febris flauæ malignæ americanæ* HILLARY (l. c.)

Hic etiam febris hungarica aliæque febres pestilenciales pertinent, vbi mox in initio humorum putrida dissolutio nervorumque summa affectio incidunt. Nequaquam quidem generatim tales febres hanc indolem servant, sed plerumque a constitutione ita modificantur. Cæterum omnino hujus conditionis determinatio admodum difficilis est, quod autem haud systemati nostro, sed exiguæ humanæ cognitioni phænomenorum eorundemque causarum in machina humana tribui debet.

GENVS TERTIVM ATACTA-
RVM.

FEBRIS LENTA NERVOSA.

Habitus corporis laxus, debilis, sensibilis. Causa prægressa systema nervosum defatigantes. Incipit leui horrore, cum errante repentino calore, sæpe vix perceptibili, languoris specie, animique dejectione, pulsu celeri, inæquali, nunc forti, pleno, nunc vero & ilico paruo, debili & fere inconspicuo, nonnunquam naturali tardiori, vel non multum ab eo discedenti. Ita status sæpe repit, sine luculento periculo, cum tunc ex improvviso symptomata grauiora accedant. Capitis dolor & grauedo. Vertigo. Nausea. Dolor oppressivus præcordiorum. Vomitiones inanes. Vomitus acidi humoris. Singultus. Lingua initio alba, postea rubra & arida, etsi vix vnquam sitis, denique tremulenta. Torporis species, somnolentia, & tamen æger somno destituitur, vel saltem fugax tantum est, soporosus, paucioribus interruptus, non delectans. Oculorum tristior aspectus sordidusque, lucem fugientes. Sternutatio. Calor

lor & horror inæquales, sæpe dum caput ardet, pedes frigescunt. Calor ad contactum, naturalem non superans, interne vrens. Sudores fugitivi, gelidiusculi. Vrina tenuis, limpida, nonnunquam turbida nec secedens, quandoque autem optima facie critica absque vlla symptomatum alleuiatione. Posthæc convulsiones. Delirium manifestius, raro phreniticum, sed tranquillum, labiorum & manuum motibus, oculis intentis, & quasi studiose aliquid adspicientibus. Vires decrescunt, ita vt leuissimo sæpe nixu animi deliquia & sudores frigidi adpareant. Extremitates frigescunt. Pulsus tremulus, vndosus, intermittens. Aegri in principio valde irritabiles, nunc surdi & stupidi fiunt. Imminente morte delirium comate finitur, excreta inuite profluunt, ac vniuersalibus conuulsionibus vel morte apoplectica aeger e medio tollitur.

Hujus generis conditio ea est, vbi singularis systematis neruosi debilitas adesse videtur, qua natura ad causam quandam occasionalem internam expellendam in sana constitutione mox subigendam, inepta est, & sic materies ad partes nobiliores metastatice deferretur, vel ibidem sensim accumulatur, vnde summum periculum, atque, nisi vera crisis sequatur, mors certa im-

imminet. Crediderunt quidem alii, hujus febris naturam in locali quodam vitio sitam esse, quod autem probabilitate destitutum est. Sic Cl. HOME inflammationem cerebri in causa esse, adfirmat, in propriaque observatione nititur. Febris enim lentæ nervosæ specie ipse correptus fuit, atque signa inflammationis cerebri percipere credidit, Unde autem, quæso, determinare potuerit, hæc symptomata haud meræ congestionis versus superiora effectus fuisse? Vidit quidem nonnunquam cerebrum sanguine aut pure turgidum, quod etiam WILLISII experientia jam constabat, attamen probabilius pro morbi sequela vel pro statu complicato, quam pro causa habenda est. Neque ipsa corporis constitutio, causarum præcedentium conditio, & curationis tandem ratio, huic feбри, optimis omnibus practicis consentientibus, opportuna, ad talem causam localem indicant. Quamvis enim nec rationi neque experientiæ contrarietur, ex nervosa debilitate stales in systemate vasculoso fieri posse, vereque oboriri, tamen hæc plerumque indole vere inflammatoria expertes sunt, atque, veluti ex morbi hysterici & hypochondriaci analogia concludi potest, magis viscerum abdominalium quam partium nobiliorum obstructions efformant. Et quamvis quidem porro observatione constet, nonnunquam veras inflammationes cum feбри nostra complicatas esse, attamen pro causa materiali haberi nequeunt, neque exinde febris naturam constituunt. Quisnam enim excitantia & roborantia ad inflammationes tollendas idonea esse, dicet? Hæc quidem est methodus, quam
optimi

optimi practici adoptarunt, quæque experientia teste
 atque ratione consentiente huic feбри maxime con-
 gruit. Vinum apud auctores, vt non solum magna
 fit in hac feбри utilitate, sed etiam optimi præseruatiui
 remedii speciem præ se ferat, relatum legitur. (v.
 HUXHAM *l. c. T. II. p. 88.* HOME *medic. facts and*
exp. p. 6. GIBSON *treatise on fevers. Lond. 1769. p. 172.*
Edimb. Versf. T. V. P. II. p. 734. seqq.) Vnde sane
 nihil ad hujus causæ existentiam concludi potest. Si-
 que ad auctoritatem provocare velimus, & hinc hu-
 jus causæ nullitas adparet. HIPPOCRATIS enim
 inflammationis cerebri descriptio atque præscripta ejus-
 dem hujus morbi curatio feбри nostræ haud respondent,
 quum expressis verbis vinum prohibeat, methodum-
 que antiphlogisticam suadeat, (v. *supra p. 131.*) quæ
 tamen, vti modo dixi, hujus febris non est. Pleri-
 que auctores consentiunt, maximam februm neruo-
 sarum causæ materialis partem in morbosa quadam
 neruorum conditione latere. (v. LANGRISCH *l. c.*
p. 330. & GIBSON *l. c. p. 163.*) qui sequentia habet:
 „I may warrantably conclude, ait, that the cause
 „of this fever is some matter affecting the nerues,
 „so as sometimes to hinder their influence, and at
 „other times to occasion too great an exertion of it.“
 cf. etiam LENTINI Obs. T. II. Obs. 19. An hæc
 neruorum mala conditio cum debilitate hysterica vel
 hypochondriaca natura conueniat? Sic descriptio hu-
 jus febris MANNINGHAM suadere videtur. Ait
 enim, hanc febrim in principio sæpe morbi hysterici
 vel hypochondriaci faciem præ se ferre. Quænam
 autem

autem hæc fit materia, quæ irritamentum præbet, quod hanc neruorum peculiarem irritabilitatem actuosam reddere valeat, nondum plane cognitum est. Hanc causam occasionalem nonnulli pituitam esse, autumant. Sic HUXHAMUS (*l. c.*) pituitæ putredinem accusat, & GLASSIUS hac ex ratione eas febribus, gastricis adnumeravit. Supra autem jam illam febriem, quæ a colluvie pituitæ pendet, a nostris separavi, atque rationes dedi, quæ id peragendi, mihi suaserunt. (*r. p. 224. seqq.*) Facillime quidem in constitutione debili ob læsam simul digestionem pituita generatur, sed hæc potius ad morbi effectus quam ejusdem causas referenda est, quin vera febrium neruosarum medendi methodus in impuritatibus primarum viarum expurgandis haudquaquam versetur. Attamen ex toto negare nolo, hanc pituitam quandoque in præsto esse, atque causæ occasionalis genium præ se ferre. Persuassimum enim habeo, causam occasionalem febrium nostrarum non semper vnâ eandemque esse, sed pro indiuiduorum ratione admodum differre. Hanc autem differentiam hucusdum ignoramus, ardentique desiderio obseruationes expecto, quibus ad hanc cognitionem peruenire queamus. Nonnunquam materiem arthriticam causam hujus febris occasionalem præbere, sequenti obseruatione edoctus sum, quæque simul omnem de vera existentia harum febrium sub ea conditione, sub qua eas determinavi, dubitationem sustulit.

Vir quidam a prima iuuentute hæmorrhagiis per nares perque vasa hæmorrhoidalia laborabat. Ad

has

has sedandas largiter instituta sæpiusque repetita venæ sectio debilitatem illam induxerat, quæ plerumque largas sanguinis rubri euacuationes sequitur. Ante aliquot annos, vigesimo quidem nono ætatis suæ, morbo arthritico uniuersali correptus, iterum illum sanguinis euacuatione profecutus est, postea ex artis parte fomentationibus, emollientibus & vesicatoriis, a natura autem eruptione miliari solutum. Iterum autem hunc morbum insignis fluxus hæmorrhoidum excepit, cui varicum, quæ sanguini viam parabant, exstirpatione obicem posuit. Ex omnibus his autem singularem debilitatem una cum magna irritabilitate contraxit, quæ tum ex corporis tum ex animæ conditione manifeste adparebant. Duobus annis præterlapsis febrilis morbi indicia persentiscere cœpit, at quoniam eodem tempore febris putridæ biliosæ species epidemice sæuebat, suum morbum ejusdem indolis esse, autumat. Hinc repetitis primas vias euacuantibus illum profligare studuit, sed incassum. Magna mortis apprehensione, quamuis ambulando, nec peculiarem debilitatem artuum vel alia symptomata sentiendo, duabus septimanis post morbi inflictum præterlapsis, eum reperiēbam, nulla alia fere quærela, quam de insomnia, per totum morbi jam stadium protracta. Pulsus mane naturali proxime accedebat, versus vesperum motus febriles, nec vehementes, pulsu haud mali ominis. Ex nimio autem euacuantium vsu paulo antea vomitus acidi acerbissimi spontanei secuti erant, quorum conamina semper ex præconcepta opinione, colluviem impuram primarum viarum in causa

T

esse,

esse, mechanice suffulserat. Facillime ex omnibus perspiciebam, materiem haud copiam, nec peculiaris virulentiam sed morborum systematis nervosi ratione nocere. Hinc resolventia opiatum commixta, atque vesicatoria ei suadebam, sed omnia evomebat, quae minimae irritationi ansam praebere valebant, at quum vesicatorium molesta stranguria, nec camphora neque emollientibus simul adhibitis prorsus prohibenda, sequeretur, & haec reiecit. Ex propria nunc voluntate magnam corticis peruiani copiam sumsit, atque nocte sequenti, quum somnus, uti semper, eum fugeret, aëri libero sese exposuit, unde, atque corticis simul peruiani ope, pro omni probabilitate, materia, eodem tempore forte quodammodo perspirans, suppressa & ad partes nobiliores delata est. Sequenti enim die rigore convulsivo universali atque spasmodicis faciei contractionibus paroxysmus incidebat, quem pro mortis instantis apparatu tum ipse tum adstantes habuerunt, ideoque ilico facta larga venae sectione ei occurrere crediderunt. Quamvis autem hoc remedium sane hic maxime iniquum erat, tamen epilepticis & antispasmodicis internis adhibitis, spasmi remittebant, mentis magis compos reddebatur, sudor profusus sequitur, atque urina omnem criticam faciem praese ferebat. Sequenti die eum e lecto surgentem vidi. Quum autem pulsus febrilis adhuc adesset, nec somnum, quem secure sequi credideram, eum recessisse, doleret, morbum nondum iudicatum esse, praevidebam. Et reuera versus vespertinum paroxysmus revertebat, omnem expectationem meam superans. Universales

versales enim convulsiones per totam noctem eum vexabant, nec largissimus antispasmodicorum efficacissimorum usus eas mitigare, valebat. Attamen versus meridiem filebant. Vesicatoria tum furis tum pectori applicabantur, & camphora, opium, moschus, crocus &c. haud parca dosi interne adhibebantur. Nulla autem critica euacuatio. Post aliquot dies delirium, non autem permanens, sed mox silens. Nunc exacerbatio nulla. Secundum adparentiam febris mitis erat. Pulsus incerto tempore a consueta conditione aberrans, plerumque naturali similis. Nec vrina morbosa esse videbatur, quid! quod quandoque criseos signa exhiberet. Spiritus mildereri, vinum, cortex peruianus aliaque medicamenta & remedia supra memorata sine fructu dabantur. Lingua humida satisque bona, quamvis haud colore naturali. Alui excretio fere naturalis. Vires haud valde prostratae. Nec mens prorsus alienata, quamvis semper mortis ideam fouens. Sed insomnia semper, atque oculorum splendoris imminutio. Sic repit febris per duas septimanas, nulla excretionem critica sequenti, quo tempore elapso sopor accedit, & more apoplectico æger obiit.

Hanc febrim vere lentam nervosam fuisse, ex hac morbi historia manifeste adparet. Et quidem primo ex negatiua febris conditione id concludi potest. Nulla enim febris inflammatoriae diatheseos signa exhibuit. Febris erat mitis, longa, haud magna apparenti sanguinis ebullitione, omniaque deerant, quæ alias febrim inflammatoriam concomitare eique prægredi solent. Sanguis e vena emissus naturalis faciem

præ se tulit, crustæ pituitosæ modo quid exhibens. Neque febris putridarum numero accenseri poterit, ob memoratam sanguinis conditionem & reliquorum putredinis signorum absentiam. Nulla certe primarum viarum colluies fordium in causa fuit, quum usque ad finem ejusdem signa & symptomata defuerint. Nulla breuiter causa materialis, symptomatibus respondens, detegi potuit. His rationes accedunt, ex quibus ipsam febris indolem neruotam magis adhuc corroborare possumus. Morbosa illa conditio systematis neruosi, ex vita morbisque prægressis, ex ipsa ægri constitutione, ex curatione tandem haud adæquata quam mox in initio ipse gessit, lucide aperta est. Concitata ergo febris fuit ab exigua causa, corporis conditione autem maxime perniciosa reddita. His morbi decursus ratio magnum adhuc pondus superaddere valet. Sæpius nempe euacuationes adparebant, omnem criseos faciem præ se ferentes, absque ullo tamen leuamine succedentes. Sudor enim profusus paroxismis primis finitis cum bono urinæ sedimento superueniens, magnum dabat spem, vt morbo profligando par foret, quam autem euentus fefellit. Intrabat postea fluxus hæmorrhoidalis, spem denuo erigens, iterum illam deludens. Suppurabant vlcera artificialia absque omni fructu. Hæc, credo, sufficere possunt, ad morbi indolem dijudicandam. Quænam autem fuit hujus febris causa occasionalis? Hanc materiem arthriticam fuisse, ex aliarum causarum absentia, ex morbo arthritico prægresso, atque ex observatione, materiem arthriticam haud temere corpus,

quod

quod semel habitauit, prorsus deferere, haud exigua probabilitate conjecturare licet. Hanc materiem tum ob ipsius acredinem tum propter peculiarem irritabilitatem conuulsiones excitasse videtur, neque ea ob contractam simul neruosi systematis debilitatem expelli potuit, partim nocturna ambulatione & nimis præmaturò corticis chinæ vsu retropulsa & retenta, & sic ad viscus quoddam nobilius delata atque coaceruata est. En morbi historia, quæ generis nostri existentiam extra omnem dubitationem ponere valet.

Quod ad curationem febrium nostrarum attinet, generatim illam determinare non audeo, persuasissimum habens, eam pro varia causarum occasionalium conditione, diversam esse debere. Latent autem plerumque hæ causæ, ideoque repetita earundem obseruatio expectanda est. Id quidem vniuersaliter dari potest, mox in initio roborantia mere adstringentia haud prodesse, quoniam materiei exitum prohibent. Docet hoc ægri nostri historia, atque obseruatione LENTINI (*l. c.*) idem confirmatur. Euacuantia hic summa cautione institui debent, nec, si forte sordes adsunt, quæ expelli debent, hoc ad naturam febris facit. Quando enim talis pituitæ conditio & abundantia adest, vt in ea tollenda maxima curationis pars versetur, febris hujus generis non est, sed gastricis accenseri debet. Idem de venæ sectione valet, quæ huic feбри proprie nunquam congruit, quamuis, præsertim in constitutionibus epidemicis, status quidam inflammatorius simul complicatus sit. (*v. HOME l. c. p. 4, 194. JUNGSCULZ diss. cit. de V.S. Sc. p. 42.*

seqq.) Frictiones, epispastica leniaque diaphoretica statim sub morbi ingressu adhibenda esse, omnia indicant. Exulcerationes artificiales huic feбри potissimum congruere videntur, quid! quod GIBSON obseruauerit, cutim diuturno recubitu quandoque bono successu gangrænescentiam concepisse, quæ quodammodo critica fuerit. (*v. l. c. p. 176.*) Vinum magni hic utilitatis esse, supra jam monui, quod pro varia constitutione pro diuersaque ægrorum consuetudine feligendum est.

S P E C I E S.

A) S I M P L E X. a)

Febbris *hectica maligna* WILLISII (v. *Cerebr. pathol.* p. 65.) *Little fever* MANNINGHAM (v. *the symptoms, nature, causes and cure of the febricula or little fever.* London 1746.) *Slow fever* LANGRISH (l. c. p. 329.) *Nervous fever* GILCHRISTII (v. *Medical Essays and Observ. by a society in Edinburgh* T. IV. Art. 23 et T. V. P. II. Art. 48.) *Febris lenta neruosa* HVXHAM (l. c. T. II. p. 78.) et GLASSII b) (l. c. p. 94.) *Epidemic low fever* HOME c) (l. c. p. 1 seq.) *Febris lenta maligna* VOGELII (l. c. p. 39 seq.) *An typhus* HIPPOCRATIS? (v. *Epid. L. 7. Ed. van der Linden* p. 816, de *intern. affect.* p. 247.) *An morbus crassus* HIP-

T 4

POCRA-

a) p. 103, 105.

b) Sedulo attendendum est, quod supra jam monui, GLASSIUM nempe, febrim nostram cum ea, quæ a colluie pituitæ fouetur, confudisse.

c) Febrim nonnunquam epidemice grassari, hic auctor obseruauit. An autem natura cum sporadica confimilis? Febrim etiam malignam epidemicam descripsit MORGAGNI (l. c. *Epist.* 7. Art. 16.) de qua autem certitudine dici nequit, eam ad genus nostrum pertinere.

POCRATIS? (*l. c. p. 257.*) *An passio cardiaca*
 COELII AVRELIANI? (*v. de morb. acut. L. 2.*
C. 32.) *An morbus cardiacus CELSI d*
 (*l. c. L. 3. C. 19*) *An Phtyſis neruoſa MORTORI*
Tabes dorſalis HIPPOCRATIS et Typhus
exhaustorum SAUVAGES hic pertinent?

B) COMPLICATAE.

Quum generis noſtri notio multis medicis hucusque
 ſatis ambigua ſit, mirandum ſane non eſt, varias ejus-
 dem modificationes & complicationes itidem indeter-
 minatas eſſe. Supra jam monui, hanc febrim nunc cum
 colluue primarum viarum pituitoſa nunc cum mate-
 ria arthritica ita connexam eſſe, vt hæc pro cauſa oc-
 caſionali ſtare poſſint, nec proprie inde complicatio-
 nis ideam inuoluere videntur. Hæc enim ad febris
 naturam ſpectant, neque phænomenorum diuerſitas,
 a differenti cauſa occaſionali ortunt ducens, compli-
 cati ſtatus diuiſionem præbet. His ergo nondum
 extra dubitationem collocatis, diuiſionem ſuperſtruere
 non audeo, & eas tantum hujus generis ſpecies hic
 allegabo, quarum phænomena ſpecifica a natura fe-
 bris haud proprie pendere videntur, quarum existen-
 tia

- d) Omnibus his hanc indolem denegat Ill. VOGEL,
 (*l. c.*) quamuis id ob ambiguam hujus febris fa-
 ciem ſatis difficile determinari poteſt.

tia indubia est, quæque manifeste in sensus cadunt. Quamvis enim nonnunquam status quidam inflammatorius vere adsit, nec raro cadauerum sectiones inflammationes locales manifestauerint, tamen signis consuetis haud prodeunt, nec facile inde dignosci possunt. Idem de catharrhis valet. Nonnunquam enim peripneumonia notha hujus indolis esse videtur, quæ tamen plerumque majori forte jure ad febres gastricas pituitosas refertur. Nonnulla autem exanthemata hujus indolis haud raro occurrunt, quæ hic præ aliis specificare liceat.

I. VARIOLAE.

Variolæ crystallinae et verrucosæ. MEADII (v. Opp. cit. de Variol. p. 34, 36.) cf. HUXHAM (l. c. T. II. p. 121, 133, 137, 138.) ELLER (l. c. p. 136.) SCHRÖDERI et FELLINGER diff. circa variol. distrib. ratione febr. etc. p. 31, 50.

Eruptio ultra terminum consuetum protrahitur. Die septimo vel octauo stigmata prodeunt, quæ lento gradu in papulas pallidas & depressas conuertuntur, & loco puris cocti, saniem corrodentem continent, vnde pustulæ lymphaticæ vel crystallinæ dicuntur. Humore euaporato vel absorbto, flaccidæ euadunt, & pustulas filiquosas efformant. Non-

nunquam nullus humor pustulis inest, & verrucosæ nuncupantur. Urina præter rationem cocta. Pustulæ in artubus prius ac in facie prodeuntes. Deficiens capitis et manuum iussis temporibus intumescencia. Noua pustularum copia post alteram erumpens. Saluatio.

Ptyalissimum huic variolarum speciei præcipue solemnem esse, obseruationes docent, eundemque in morbis neruosis quam maxime solitum esse, totidem experientia constat. Quodsi ergo ex analogia concludere liceat, etiam ex hoc phænomeno variolarum indoles neruosa dijudicari poterit, quamuis hanc conclusionem omnino in sodalitiis tantum reliquorum febris neruosæ signorum admittat. Sæpe enim saluatio colluuiem biliosam vel verminosam pro causa agnoscit. (*v. van den BOSCH l. c. p. 242.*) FELLINGER *diff. cit. p. II.* An hic contagium causam febris occasionalem constituit? Vel num, vti in reliquis ordinibus, ipsa febris indoles a contagio haud pendet?

2. MORBILLI.

v. HOFFMANN (Med. rat. syst. C. de morb. obs. 7.) MORTON (Exerc. 3. C. 4. p. m. 28 seq. et Pyret. C. de febr. infl. C. 3. p. 12.)

Eruptio lenta.

3. MILIARIA.

v. HUXHAM *l. c. T. II. p. 87. GLASS*
(*l. c. p. 95 seq.*)

Præcedunt spirandi difficultas, anxietas, sudor acidulus, cutis pruritus. Eruptio critica vel saltem leuans. Exanthemata semini papaueris similia, mox albas vesiculas, lymphæ turgidas, effingentia & cum cutis desquaminatione exarescentia.

Hæc exanthemata iis præcipue febribus nervosis consuecta esse videntur, quæ colluuiem quamdam pituitosam in primis viis simul conducunt. Peculiare saltem contagium haud agnoscunt, uti supra jam monui. (*v. p. 160.*) Differt autem hæc miliarium conditio ab aliis in eo, quod haud raro crisin perfectam perficiant, ideoque cardiacis promouenda sint. (*v. HUXHAM l. c.*) An hæc differentia copię materie tantum ratione? Sic videtur. In febribus enim biliosis vel mere pituitosis materia nimis magna copia adest, quam ut hac via eliminari posset. Hic autem materia tantum pauca ex toto vnaque eruptione ejicitur, & sic febris simul judicatur.

ORDO QVARTVS.

INTERMITTENTES.

Frigore subsequenteque calore paroxysmi incidunt, & euacuationibus criticis terminantur. In paroxysmorum intervallis perfecta apyrexia.

De harum febrium natura medici valde adhuc dissentiunt, quum conditiones morbosæ, quas sæpe in febribus intermittibus observant, earundem causæ materiales exclusivè dici nequeant, quoniam haud raro absque febris intermittens concomitatione deprehenduntur, totidemque in his ipsis febribus prorsus deesse videntur. Quando autem curationis ratio simul in censu fertur, hic dissensus forte leuior reddi poterit. Primo quidem febres intermittentes occurrere, diathesin inflammatoriam manifestantes atque ad curationem methodum antiphlogisticam postulantes, observatione constat. An ergo hinc febris natura in hac inflammatoria diathesi latet? Hoc negatur. Sed quoad partem tantum negari deberet. Quodsi ex curationis ratione ad causæ indolem conclusio valeat, omnino hanc diathesin veræ causæ materialis speciem præ se ferre, consequitur. Nondum autem omne id complectit, quod ad febris intermittens huius generis naturam concurrat. Febris enim vera inflammatoria ab his satis diuersa est, nec sola curatio antiphlogistica ad febriem intermittentem huius indolis profligandam sufficit.

ficit. Ergo aliud adhuc quid diathesi accensendum
 est, cujus associatione natura demum febris constat.
 Sic porro multoties febres intermittentes cum colluue
 biliosa vel pituitosa obseruantur, ita vt, hac colluue
 neglecta, febres tolli nequeant. Annon hic colluues
 impura febris causa materialis? Iterum negatur, quo-
 niem hæc colluues sæpissime adest, absque febris in-
 termittentis coexistentia; viceque versa totidem febres
 intermittentes absque hac colluue occurrunt. Quando
 autem, si adest, absque ejusdem expurgatione febris
 haud aufertur, omnino ad causam materiale[m] per-
 tinet. Sed in ea sola natura non sita est, quoniam
 febris perfecta curatio colluviei expurgatione nondum
 absolvitur, neque hæc colluies semper febrim inter-
 mittentem producit. Sic porro febres intermittentes
 cum vermibus, eademque eorundem ad febrim rela-
 tione exstant. Hinc sane vel omnia hæc ad febrim
 intermittentem producendam faciunt, ideoque causa-
 rum munus absoluunt, vel nunquam in medicina con-
 clusio formanda est. Quod autem hæc nondum suffi-
 ciant, sed peculiaris alia adhuc conditio simul adesse
 debeat, qua diathesis inflammatoria vel colluies biliosa
 vel vermes determinantur aut ita modificantur, vt
 proprie febrim intermittentem nec alium morbum
 producant, iterum ex modo dictis adparet. Quænam
 autem hæc sit, omnino determinatu satis difficile est.
 Multi medici eam in sanguine quæsiuerunt. Patet au-
 tem ex iis, quæ supra (*p. 90. seqq.*) de febris causa
 monui, pro omni probabilitate sanguinis ipsius qua-
 litatem vitiosam febres continentes excitare. Huic
 etiam

etiam magis adhuc pondus superadditur, quum observatione constet, febres intermittentes, quo magis corporum & aeris constitutiones ad illas, quæ febres continentes producere solent, accedunt, eo facilius in continuas transire. (v. HUXHAM *l. c. T. II. p. 30. seqq.*) Sic etiam nullum sæpe manifestum sanguinis vitium deprehenditur. Omnino quidem febrilis paroxismus a materia in sanguine contenta producitur. Hanc autem materiem semper pluribus vicibus in sanguinem transire, maxima gaudet probabilitate, quum alias febris non prius remitteretur, nisi omnis materia expulsa esset, veluti in continuis observare licet. Ex alio loco ergo reiteratis vicibus materia ad sanguinis massam defertur, ubi innox paroxysmum concitat, quo foras expellitur. Et hanc quidem materiei fabricam in primis viis esse, plerique medici adfirmant. „Primæ viæ“ ait HOFFMANNVS „sunt latibulum „in quo vitiosa materia fermenti instar hospitatur. (v. *Med. rat. system. S. I. C. 3. §. 9. & C. 2. p. 26.*) Eandem sententiam TORTI profert, dum ait: „Fermentum febrium intermittentium non sanguini primarie inest, sed vasis lacteis admiscetur, & facta „materiæ accumulatione paroxysmum excitat.“ (v. *Therap. spec. L. I. C. 8. p. 90. cf. LANGRISCH l. c. p. 247, 277.*) Magnus febrium intermittentium cum primarum viarum læsione consensus etiam ex multis aliis circumstantiis adparet. Sic Cl. NICOLAI exemplum refert, ubi paroxysmi inflicti illum ordinem sequebatur, quo æger cibos sumebat. (v. *von kalten Fiebern &c.*) Sic etiam primarum viarum neglecta

qua-

euacuatio febrium intermittantium ad continuas transi-
 tum efficit. (v. PRINGLE *l. c. p. 170.*) Ex omnibus
 his patet, materiem primo in primis viis paratam
 esse. Hæc autem materies ipsa colluvies fordida non
 est, ex rationibus supra adductis. An ergo pecu-
 liare contagium. Haud videtur, quamvis hæ fe-
 bres haud raro epidemice grassentur. Constat qui-
 dem obseruatione, contagia, quæ alias febres con-
 tinuas efficiunt, nonnunquam intermittentes produ-
 cere. Pestis nempe interdum sub febris intermit-
 tentis prophasi deprehensa fuit. (v. *Traité de la peste*
T. I. p. 321, 323.) Sic etiam febris variolosa haud ra-
 ro periodice decurrit. (v. SCHRÖDERI *Progr. de*
duob. variol. insit. hist. Gætt. 1766. p. 8. HAEN *l. c.*
T. II. p. 90. SARCONE *l. c. T. I. p. 230.*) Sed hæc
 sunt exceptiones, in systemate nihil mutant. Ple-
 rumque nulla contagii suspicio est. Maxima, vt sen-
 tentiam meam proferam, gaudet probabilitate, hanc
 conditionem aut qualitatem, qua colluuii pars ad fe-
 brim intermittentem producendam apta redditur atque
 sanguini admiscetur, in peculiari systematis neruosi
 conditione latere. Quodsi enim obseruationes illas
 attendamus, ab intempestiuo purgantium vsu facillime
 febris reciduum oriri, (v. WERLHOFF *obs. de febr.*
§. 7. p. 24. van SWIETEN *de febr. interm.* SAUVA-
 GES *Ed. prior T. II. P. II. p. 272.*) roborantia, si pur-
 gationem producant, curationem haud perficere, &
 vomitoria, si per aluum effectum edunt, febrim pro-
 trahere, probabiliter assumi potest, morbosam quam-
 dam neruorum irritabilitatem primariam inuoluere
 febris

febris rationem, quum nemini ignotum fuerit, quanta sit vis purgantium debilitans, nisi a natura indicentur. His magnum accedit animi pathematum in producendis febribus intermittentibus imperium, quippe quæ absque dubio præcipuum effectum in nervos edunt. Satis tandem corticis peruuiiani, in roborando systemate nervoso, virtus cognita est, & quum universalem fere hujus corticis virtutem in sanandis tam ipsis febribus intermittentibus, quam multis aliis morbis periodicis, per tot medicorum magni nominis observationes satis evictam, nemo facile in dubium vocare potuerit, iterum ex hac ad nervorum affectionem aliquo modo concludere licet. Huic sententiæ illa proxime accedit, quam van SWIETEN de febrium intermittantium ratione exposuit. (*v. Comment. II. §. 757.*) Negat quidem SENAC (*von Wechselfiebern. Leipz. 1772. p. 20. seqq.*) hanc nervorum in febribus intermittentibus producendis cooperationem, sed absque sufficienti ratione, quum in mali hysterici ad febres nostras comparatione nullam similitudinem deprehendit. Omnino nequaquam hæc nervorum conditio cum ea convenit, quæ in morbis hysterici obtinet, sed ab hac satis distincta est, neque cum ulla alia nervorum læsione, affinitate gaudet. An forte tantummodo nervi primarum viarum vitiatæ sunt? Hæc fuit sententia WHYTII, omnium maxime probabilis. (*v. l. c. p. 587. seqq.*) Nec hac ex ratione febres intermittentes ad nervosarum genus referendas esse, sequitur. Satis enim hæc febres a nostris differunt. In febribus intermittentibus vires naturæ magna actuositate

tate conveniunt, ad materiam febrilem expellendam, cum in febribus nervosis naturæ vires suppressæ videntur. Hinc hæ nervorum affectiones essentialiter ab invicem recedunt. Neque veluti supra dictum fuit, hæc nervorum mala conditio per se naturam febris constituit, sed alia adhuc causa adesse debet, quæ in hujus nervorum morbosæ conditionis connubio, causam demum febris materialem constituit. Causa ergo prædisponens semper eadem est, occasionalis autem, ut supra monui, satis differt, pro cuius tunc differentia etiam complexa febrium intermittentium natura diuersa erit. Pro hac ergo differentia, generalibus nostris principiis iubentibus, genera harum febrium ordinanda erunt, quæ nunc specificare appropero.

GENVS PRIMVM INTERMIT- TENTIVM.

INTERMITTENS INFLAMMATORIA.

Hiemis & vernali tempore incidunt. *a)* Constitutio robusta. *b)* Sanguis inflammatorius. *c)* Reliqua signa diatheseos phlogisticae.

Hunc febrium intermittentium genium in primis neoterici angli determinarunt. Methodus nempe antiphlogistica his febribus necessarie adhibenda est, qua neglecta, hujus generis febres facillime in continuas transeunt. (*v.* HUXHAM *l. c.* WINTRINGHAM *l. c.* p. 292, 294. LANGRISH *l. c.* MONRO *l. c.* p. 138. GRAINGER *hist. febr. anom. bat.* p. 66. SENAC *l. c.* p. 219. *seqq.* PRINGLE *l. c.* p. 215. QUARIN *l. c.* p. 127, 132.) Temperantium sparta sal ammoniacus hic optime perfungitur, cujus virtus simul antifebris satis cognita est. Non autem hæc curatio antiphlogistica ad febrim profligandam sufficit, sed causam tantum occasionalem dirimit. (*cf.* HAEN *l. c.* T. XI. p. 53.

a) *v.* WINTRINGHAM *l. c.* p. 326. HUXHAM *l. c.* p. 32.

b) HUXHAM *l. c.* p. 30.

c) Diathesin sanguinis inflammatoriam conspexerunt HUXHAM *l. c.* p. 32. & LANGRISH *l. c.* p. 252. & quidem tali modo, ut in quotidianis spissior, quam in tertianis, & in his densior, quam in quartanis fuerit, *cf.* WINTRINGHAM *l. c.*

p. 53. seqq.) Hac sublata, ad prædisponentem causam auferendam tunc roborantia in usum trahi debent, quæ antea causam occasionalem augere valebant. An hæc febris absque ulla primarum viarum læsione vere occurrat?

S P E C I E S.

A) S I M P L E X. a)

v. *Auctores supra allegati.*

B) C O M P L I C A T A E.

1. I N F L A M M A T I O O C U L O R V M.

v. *SENAC l. c. p. 129.*

Signa ophtalmiæ. b) Febris periodica.

2. I N F L A M M A T I O P L E V R A E E T P U L M O N V M.

Pleuritis periodica SAUVAGES (l. c. T. I. p. 473.)

Signa pleuropneumonix. c) Febris intermittens.

3. I N F L A M M A T I O P U L M O N V M.

v. *SARCONÉ l. c. T. I. p. 211.*

Signa peripneumonix. d) Febris intermittens.

a) p. 103.

c) p. 124.

b) p. 113.

d) p. 122.

GENVS SECVNDVM INTERMIT- TENTIVM.

INTERMITTENS BILIOSA INFLAM- MATORIA.

Verni & æstatis tempore incidunt. Cum frigore vomitus biliosi. Signa colluviei biliosæ. Diathesis phlogistica. Paroxysmi plerumque tertiani.

Supra jam colluviem primarum viarum fordidam generatim inter febrium intermittantium causas recensuimus, nec quisque hoc in dubium vocabit, cui haud ignotum est, vomitoria haud raro febrim ex toto auferre. (v. GRAINGER *histor. febr. anom. batav. Edimb. 1753. p. 73. Edimb. Versuche T. IV. p. 533.*) Præcipue autem bilem magnum, in alendis febribus intermittentibus, exercere imperium, obseruatione constat, ab omniqve vere tempore agnotum est. (v. GALEN. *de diff. febr. L. II. C. 3. HOFFMANNI Med. rat. syst. T. II. P. I. S. 1. c. 1. §. 4, 15. SENAC l. c. p. 27, 189. MONRO l. c. p. 191. MEDICUS Beobacht. T. I. p. 50, 67, 71, 106.*) Hinc etiam plerique auctores ad febrim tollendam emetica nec sine fructu adhibuerunt. Etiam & hic præcepta HIPPOCRATIS valent, in hac scilicet colluvie expurganda naturam sequendum, atque turgescentiæ tempore materiem educendam esse. Hæc autem sordium turgescencia præcipue frigore incipiente

cupienteprehenditur, atque haud raro natura ipsi euacuationis operi par est. Illa autem insufficienti, plures medici artem in auxilium vocarunt, atque frigoris tempore emeticum dederunt, quo naturæ molimina suffulcire studebant, cui etiam plerumque successus haud defuit. (*v. Edimb. Versuche T. IV. Art. 24. Ill. de HAEN l. c. T. XI. p. 44. seqq.*) SENAC *l. c. p. 227. seqq.*) Hanc bilis præsentiam etiam adnotavit Cel. MEDICUS, ubi tam euacuationibus quam cadauerum sectionibus sese manifestavit. (*v. l. c.*) Hæc sunt, quæ de bile valent. Dantur febres, quæ prorsus fere euacuationibus atque ipsius naturæ moliminum ope tolluntur, neque aliam causam simul agnoscere videntur. Plerumque autem constitutiones, febribus hujus indolis correptæ, vitium simul in humoribus fouent, quod symbolum ad febris existentiam confert. Et sic haud raro in febribus epidemicis intermittentibus vera simul sanguinis diathesis inflammatoriaprehenditur, quæ maximam in curatione meretur attentionem. (*v. HUXHAM l. T. II. p. 33. Cel. MEDICUS l. c. T. I. p. 178.*) Præmittenda enim euacuantibus venæ sectio est, ut inflammationes locales prohibeantur, quæ, hac methodo neglecta, facillime sequuntur. Et hæc est ea febris, quam sub hujus generis determinatione indicare, intendo.

SPECIES.

A) SIMPLEX. a)

V. WERLHOFF *Obs. de febris* §. 8. p. 27.
 GRAINGER *l. c.* p. 10, 95. HUXHAM *l. c.*
 MEDICVS *l. c.*

B) COMPLICATAE.

I. INFLAMMATIO PLEURAE ET PUL-
 MONVM.

Pleuritis intermittens SAUVAGES (*l. c.*)

Signa pleuropneumoniæ. b)

SAUVAGES, hunc morbum venæ sectione &
 catharticiis sanatum fuisse refert.

a) p. 103.

b) p. 124.

GENVS

GENVS TERTIVM INTERMIT- TENTIVM.

INTERMITTENS BILIOSA PV- TRIDA.

Aer humidus & calidus, putridis effluviis inquinatus. *a)* Tempore autumnii consueta sunt. Signa colluviei biliosæ. *b)* Sanguinis putredo. *c)* Varia symptomata nervosa periculosissima. *d)* Apyrexia brevis. *e)*

Ex his plerumque sunt febres intermittentes, quas medici sub malignarum nomine descripserunt. Nec est, quod paroxysmorum furor miretur, quum omnia cor respondeant, ad effectum infaustum produ-

V 4 cendum

a) v. PRINGLE l. c. p. 189. HUXHAM l. c. p. 34, 35. GRAINGER l. c. p. 55, 59. SENAC l. c. p. 33. MEDICVS l. c. p. 118.

b) v. Auctores supra citat. QVARIN l. c. p. 121. Ob nervosi systematis adfectionem sæpe præternaturaliter colorata deprehenditur. v. SENAC l. c. TORTI l. c. p. 257. v. SWIETEN Comment. II. p. 54.

c) v. WERLHOFF l. c. §. 61. p. 23. CLEGHORN l. c. p. 151. MEDICUS l. c. p. 118.

d) v. MEDICUS l. c. p. 24.

e) v. MEDICUS l. c. p. 100.

cendum. Summum hic remedium, colluie expulsa, est cortex peruianus tam ob neruorum affectionem, quam putredinis ratione, qui mox in primo intervallo larga dosi adhibendus est. (v. WERLHOFF *l. c. p. 90, 170. MEDICUS l. c. p. 217. seqq.*) Omnibus autem palmam præripit alumen crudum, cujus vim antisepticam & antifebrilem Cel. MEDICUS ex practicorum obseruationibus adnotauit. (v. *l. c. p. 227. seqq.*) An hic putredo ad causam materialem pertineat? Sic volunt causæ antecedentes atque curationis ratio. Quum autem supra jam merito suspicari sinus, febrilem materiem, paroxismo finito, sanguini haud inesse, majori etiam jure hanc sanguinis putredinem a putrida bile ad sanguinem ante paroxysmum delata, atque proprie materiem febrilem constituyente, productam, hinc indeque uno cum paroxismo magis ad effectus quam ad causas referendam esse.

SPECIES.

Intermittentes malignæ v. Auctores modo allegat.

GENVS

GENVS QVARTVM INTER-
MITTENTIVM.

INTERMITTENS PITVITOSA.

Constitutio melancholica. Frigus nunc
mite longeque perdurans, nunc vehe-
mens, conuulsium. *a)* Vomitus pituitæ fri-
gore ineunte. Paroxyfmi quotidiani & quar-
tani. Hæmorhagiæ naturales fuppreffæ. *b)*
Obftructions viscerum.

His febribus primo euacuantia & refoluentia, deinde
roborantia conueniunt. (v. SENAC *l. c. p. 241.*) Vi-
fcerum obftructions haud proprie ad naturam febris
pertinere videntur, quoniam has febres per longum
temporis fpatium protractas modo fequuntur, id quod
etiam fub eadem conditione haud raro de aliis generi-
bus obferuatur.

S P E C I E S.

v. **L**OMMII *Obf. med. p. 10.* SENAC *l. c. Hi-
ftor. morb. Vratifl. l. c.*

a) *Hiftor. morb. Vratifl. 1699. p. 102.*

b) v. HAEN *l. c. T. XI. p. 54 feq.*

GENVS QVINTVM INTERMIT-
TENTIVM.

INTERMITTENS VERMINOSA.

Colluuiēs verminosa. a) Paroxysmi ple-
rumque tertiani.

Hic primo causa occasionalis, vermes scilicet ex-
purgari debent, quo facto specifica antifebrilia adhi-
benda sunt.

S P E C I E S.

v. *Van den Bosch l. c. p. 71, 79.*

Peculiare genus etiam febrium intermittentium
constituere videntur, quæ febres remittentes excipiunt,
quæque folius corticis peruuiiani ope tolluntur. (v.
*PRINGLE l. c. p. 186. MONRO l. c. p. 170, 189. HIL-
LARY l. c. p. 22. WINTRINGHAM l. c. p. 250.*)

GENVS

GENVS SEXTVM INTERMIT-
TENTIVM.

INTERMITTENS NERVOSA.

Debilitas neruosa. Absentia signorum alius causæ manifestæ.

Videtur, hic apparatus non magnum esse, cujus ope materia febrilis producitur. Hinc minus ad causas occasionales, majori vero attentione ad ipsam conditionem prædisponentem respiciendum est. Mox ergo in initio cortex peruuianus cum cardiacis & martialibus adhiberi debet. De his etiam forte valent præcipue, quæ de purgantium noxis in febribus intermittentibus leguntur, (v. MORTON *Opp. L. 2. C. 10. §. 2.*) Si in paroxysmis symptomata spasmodica vrgent, Cl. LIND opiata faustissimo euentu adhibet. (*von den Krankheiten der Europæer in heissen Climates p. 295.*) An hoc de omnibus febribus intermittentibus absque alia relatione valet, vel an potius febres hujus generis hanc methodum sibi vindicent?

S P E C I E S.

v. **H**VXHAM *l. c. T. II. p. 35.*

POST.

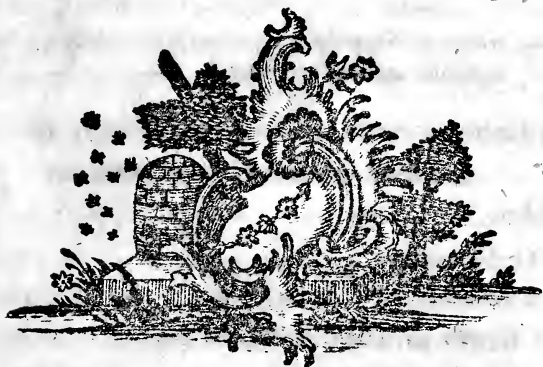
POSTMONITVM.

Hæc sunt, Beneuole Lector, quæ secundum eum ordinem, quem vere naturalem vel huic saltem proxime accedentem esse, facillime largieris, Tibi exponere studui. Indiuiduorum perfecta cognitione imbutus, notionibus eorundem vniuersalibus facile vacat. Fructus ergo, quos Tibi, ut ex omni systemate, sic ex hoc libello decerpere poteris, in ratione erunt inuersa cognitionis Tux morborum indiuidualium. Sicut autem omnes rei cuiusdam modificationes ideas vniuersales præbere possunt, sic haud omnes æquali valore atque vtilitate operam compensant. Eas, quibus systema præcedens superstruxi, omnium fecundissimas esse, persuasissimum habeo. Cæteris ergo paribus, maximam vtilitatem ex methodo nostra, artis præcepta atque regulas combinandi, contrahes. — Heu! dices, ex vno morbo nunc multos condidisti. An hoc compendii causa? Num tyronis leuamine? — Prius minime. Nomina repetii, haud res. Phænomena externa, ab omni alia re abstracta, nec causis
 juncta,

juncta, repetita inuenies, haud morbos, phænomena sistentes, ex determinatis causis iisdemque perpetuis, profecta. Hinc adparens morborum multiplicatio, reuera nulla. Et quidem, si vlla, veritatis gratia. In artis & artificis emendationem. Da speciebus aliud nomen & difficultas soluta est. Omnino quidem species numerosiores videbis, nec tamen inde commoda promissa infringuntur, quamuis sufficiens jam foret, naturam in culpa esse, excusatio. Quum enim specierum cognitio nulla difficultate prematur, atque in generum diagnosi omne fere practici opus versetur, hæc autem secundum methodum nostram aliis longe minoris numeri sint, merito compendii idque vtilissimi nomen methodus nostra meretur. — Quid autem, scientiæ coryphæi, nec absque adparenti fundamento, dicent, artis exercitatione haud per longam annorum seriem perfuncto, jus dedit, ad opus suscipiendum, diffusissimam morborum cognitionem atque reiteratam experientiam supponens. His partim introductio satisfaciet, nec singuli hominis est, omnia observatione propria confirmandi. Potentissima autem, quam proferre liceat, apologia, rerum

rerum statui medicarum haud multi honoris concilians, lubentius Tuæ sagaciæ diuinandi tradidissem. En tamen. Nimis frequenter mancas obseruationes deprehendi, quæ saltim illud haud dabant, quod in quæstione erat, & haud raro id illud neglectum vidi, quod, nisi absolute, quoad partem saltim, aliaque simul habita ratione, ad morbi naturæ cognitionem ducere potuisset. Quodsi ergo verum naturæ tramitem secutus sim, hæc pauca practitorum attentionem concitabunt, vt morborum phænomena, secundum principia nostra, diligenter comparent, vnde vel quo carent suppleri, quod verum est corroborari, falsa corrigi queant. Data enim mensura, qua res æstimari possunt, facilius ad emendationem peruenimus, quam ambigua & indeterminata obseruatione. Hæc fuit ratio, qua permotus sum, vt hanc febrium delineationem jam orbi exhibeam, atque, de fundamentorum vtilitate conuictus, ædificii emendationem artis nostræ exercitatoribus trado. — Si labores mei scientiæ nostræ vtilis iudicentur, illos prosequi mens est. Omnem quidem operis ambitum & grauitatem perspicio, at tamen dulce & officium est, pro

pro scientia facere, quamuis vnus vires parum efficere valeant. — Restant adhuc morbi, nisi ipsis febribus accensendi, proxime tamen iis cognati, quos primo subungere mecum constitui. Totius systematis absolutionem in prouectius tempus differre, rerum atque virium status iubet.

SYNOPSIS RERUM.

	Pag.
Introductio	3
de tractationis objecto	5
— nosologiae objecto	11
— morbo	17
— symptomate	24
— morbi natura	25
— causa morbi	33
— morbo profligando	42
— methodo morbos ordinandi	43

Ordines, genera & species februm secundum differentiam naturalem

Febris	83
--------	----

Ordo primus

Continentes	90
-------------	----

Genus primum continentium

Continens inflammatoria	95
-------------------------	----

Species continentium inflammatoriarum

a) Simplex	103
------------	-----

b) complicatae	105
----------------	-----

c) Cum inflammatione locali

1. Phlegmone	107
--------------	-----

1. Inflammatio oculorum

a) externa	113
------------	-----

b) interna	ibid.
------------	-------

2. Inflammatio aurium

a) externa	ibid.
------------	-------

b) interna	ibid.
------------	-------

3. In-	
--------	--

SYNOPSIS RERVUM

		Pag.
3.	Inflammatiō pharyngis —	113
4.	— — laryngis —	114
5.	— — asperæ arteriæ —	115
6.	— — linguæ —	ibid.
7.	— — pleuræ —	ibid.
8.	— — mediastini —	119
9.	— — pericardii —	ibid.
10.	— — diaphragmatis —	ibid.
11.	— — pulmonum —	122
12.	— — pleuræ & pulmonum	124
13.	— — hepatis	
	a) partis conuexæ —	ibid.
	b) concavæ — —	126
	c) cystidis felleæ — —	ibid.
14.	Inflammatiō lienis — —	ibid.
15.	— — cordis —	ibid.
16.	— — renum	
	a) vera — —	127
	b) calculosa — —	ibid.
17.	Inflammatiō vesicæ vrinariæ	ibid.
18.	— — vteri — —	128
19.	— — ventriculi —	ibid.
20.	— — intestinorum	
	a) tenuium — —	129
	b) crassorum — —	ibid.
21.	Inflammatiō mesenterii —	130
22.	— — omenti —	ibid.
23.	— — intestinorum & omenti	ibid.
24.	— — cerebri —	131
II.	Erysipelas — —	134
III.	Rheumatismus — —	136
	a) vniuersalis — —	137
	b) in iuncturis — —	ibid.
	c) in lumbis — —	138
	X	d) in

SYNOPSIS RERVVM.

		Pag.
d) in coxa	— —	ibid.
e) in latere	— —	ibid.
f) in hypochondrio dextro	—	ibid.
β) <i>Cum catharrho</i>	— —	140
1. Catharrhus narium	— —	141
2. — — pulmonum	—	ibid.
γ) <i>Cum dysenteria</i>		
Species	— —	142
δ) <i>Cum exanthematibus</i>	—	145
1. Pestis	— —	146
2. Variolæ	— —	148
3. Morbilli	— —	154
4. Febris scarlatina	—	156
5. — vrticata	— —	ibid.
6. Effera	— —	157
7. Febris erysipelatoſa	—	ibid.
8. — miliaris	— —	158
9. — bulloſa	— —	161
10. — aphthoſa	— —	ibid.
11. — petechialis	—	162

Genus ſecundum continentium.

Continens putrida	— —	164
-------------------	-----	-----

Species continentium putridarum

a) ſimplex	— —	178
b) complicatæ	— —	179
α) <i>Cum inflammatione locali.</i>		
1. — — — —	—	181
1. Inflammatio pharyngis	—	183
2. — — pleuræ	—	184
3. — — pulmonum	—	184
4. — — pleuræ & pulmonum		ibid.
3. In-		

SYNOPSIS RERVVM.

	Pag.
5. — — hepatis — —	185
6. — — vteri — —	ibid.
7. — — cerebri — —	ibid.
II. Erysipelas — —	186
III. Rheumatismus — —	ibid.
β) <i>cum catharrho.</i>	
1. Catharrhus narium & faucium	187
2. — — pulmonum — —	ibid.
γ) <i>cum dysenteria</i>	
Species — —	188
δ) <i>cum exanthematibus</i>	
1. Pestis — —	189
2. Variolæ — —	190
3. Morbilli — —	ibid.
4. Scarlatina — —	191
5. Febris erysipelacea — —	192
6. Miliaria — —	ibid.
7. Febris bullofa — —	ibid.
8. — aphtofa — —	193
9. — petechialis — —	ibid.

Ordo secundus

Remittentes — —	195
-----------------	-----

A. Cum colluie impura primarum viarum	196
---------------------------------------	-----

Genus primum remittentium gastricarum

Febris biliofa inflammatoria — —	209
----------------------------------	-----

Species.

a) simplex — —	211
b) complicata — —	212

SYNOPSIS RERV.M.

Pag.

α) *Cum inflammatione locali*

I. — — — — —	ibid.
1. Inflammatio oculorum —	214
2. — — pharyngis —	ibid.
3. — — pleuræ —	215
4. — — — & pulmonum	ibid.
5. — — pulmonum —	217
6. — — hepatis —	218
7. — — intestinorum —	ibid.
8. — — — — & omenti	ibid.
9. — — renum —	219
II. Erysipelas — —	220
III. Rheumatismus — —	ibid.

β) *Cum Catarrho.*

1. Catharrhus narium —	221
2. — — pulmonum —	ibid.

γ) *Cum dysenteria.*

<i>Species</i> — —	222
--------------------	-----

δ) *Cum exanthematibus*

1. Pestis — —	224
2. Variolæ — —	ibid.
3. Morbilli — —	225
4. Febris scarlatina — —	ibid.
5. — — urticata — —	226
6. Effera — —	ibid.
7. Febris erysipelatoſa — —	ibid.
8. Febris miliaris — —	227
9. — — aphthoſa — —	228
10. — — petechialis — —	ibid.

Genus ſecundum remittentium gaſtricarum.

Febris bilioſa putrida — —	229
----------------------------	-----

Species

SYNOPSIS RERVVM

		Pag.
<i>Species</i>		
a) simplex	— —	232
b) complicatæ	— —	
α) <i>Cum inflammatione locali</i>	—	233
1. Inflammatio pharyngis	—	234
2. — — pleuræ	—	ibid.
3. — — — & pulmonum	—	ibid.
4. — — pulmonum	—	235
5. — — hepatis	—	ibid.
6. — — ventriculi	—	ibid.
7. — — intestinorum	—	236
II. Rheumatismus	—	ibid.
β) <i>Cum Catarrho</i>	— —	ibid.
γ) — <i>dysenteria</i>	— —	ibid.
δ) — <i>exanthematibus</i>	—	237
1. Pestis	— —	ibid.
2. Variolæ	— —	ibid.
3. Morbilli	— —	ibid.
4. Febris scarlatina	—	ibid.
5. — erysipelatosa	—	238
6. — miliaris	— —	ibid.
7. — petechialis	—	ibid.
8. — aphthosa	— —	239

Genus tertium remittentium gastricarum

Febris cum colluue pituitæ in primis viis 240

Species

a) simplex	— —	243
b) complicatæ		
α) <i>Cum inflammatione locali</i>	—	ibid.
1. Inflammatio pharyngis	—	244
2. — — pulmonum	—	ibid.
X 3		3. inflam-

SYNOPSIS RERV.M.

Pag.

3. Inflammatio hepatis — ibid.

4. — — ventriculi — ibid.

β) *Cum catarrho* — 245

1. Catarrhus pulmonum — ibid.

γ) *cum dysenteria* — — 246

δ) *cum exanthematibus* — 247

1. Miliaria — — ibid.

2. Febris petechialis — 248

B. *Cum colluie verminosa in primis viis* 249

Genus primum febrium verminosarum 252

Febris verminosa inflammatoria — ibid.

Species — — ibid.

a) *simplex* — — ibid.

b) *complicatae* — — ibid.

α) *cum inflammatione locali* — ibid.

1. Inflammatio oculorum — 253

2. — — pleurae & pulmonum ibid.

3. — — pulmonum — ibid.

II. Rheumatismus — 254

β) *cum catharrho* — — ibid.

γ) *cum exanthematibus* — 254

1. Febris erysipelatosa — ibid.

Genus secundum febrium verminosarum 255

Febris verminosa putrida — — ibid.

Species — — ibid.

a) *simplex* — — ibid.

b) *complicatae* — — 256

α) *cum*

SYNOPSIS RERV.

			Pag.
α)	<i>cum inflammatione locali</i>	—	256
1.	Inflammatiō pleuræ & pulmonum		ibid.
β)	<i>cum exanthematibus</i>	—	ibid.
1.	Febris petechialis	—	ibid.
C.	Ex ulcere interno	— —	257
<i>Species</i>	— —		260
1.	Exulceratio pulmonum	—	ibid.
2.	Empyema	— —	261
3.	Exulceratio hepatis	—	ibid.
4.	— — lienis	— —	ibid.
5.	— — pancreatis	—	262
6.	— — renum	—	ibid.
7.	— — vteri	— —	ibid.
8.	— — omenti	—	ibid.
9.	— — mesenterii	—	263
10.	— — ventriculi & intestinorum		ibid.
D.	Ex obstructione viscerum	—	264
<i>Species</i>	— —		265
1.	Hæctica hepatica	— —	ibid.
2.	— — mesenterica	—	ibid.
Ordo tertius	— —		266
Atactæ	— —		ibid.
<i>Genus primum atactarum.</i>			
Febris nervosa acuta sporadica	—		272
<i>Species</i>	— —		ibid.
1.	Phrenitis	— —	273
2.	Febris soporosa	— —	ibid.
	X 4	3.	Hydro-

SYNOPSIS RERV.M.

	Pag.
3. Hydrophobia — —	274
4. Fibris nervosa acuta puerperarum	275

Genus secundum atactarum

Febris nervosa acuta ex contagio —	276
------------------------------------	-----

Species — — 277

1. Sudor anglicus — —	ibid.
2. Pestis acutissima — —	278
3. Febres nervosa putrida —	281
a) Pestis — —	282
b) Stadium tertium febrium bilioso-putridarum	283

Genus tertium atactarum

Febris lenta nervosa — —	284
--------------------------	-----

Species — — 295

a) simplex — —	ibid.
b) complicatae — —	296
1. Variolæ — —	297
2. Morbilli — —	298
3. Miliaria — —	299

Ordo quartus — — 300

Intermittentes — — —	ibid.
----------------------	-------

Genus primum intermittentium — — 306

Intermittens inflammatoria — —	ibid.
--------------------------------	-------

Species — — 307

a) simplex — —	ibid.
b) complicatae — —	ibid.
1. Inflammatio oculorum —	ibid.
2. In-	

SYNOPSIS RERV.M.

	Pag.
2. Inflammatio pleuræ & pulmonum	ibid.
3. — — pulmonum —	ibid.
<i>Genus secundum intermittentium</i>	308
Intermittens inflammatoria biliosa —	ibid.
<i>Species</i> — —	310
a) simplex — —	ibid.
b) complicatæ — —	ibid.
1. Inflammatio pleuræ & pulmonum	ibid.
<i>Genus tertium intermittentium</i> —	311
Intermittens biliosa putrida — —	ibid.
<i>Species</i> — —	312
<i>Genus quartum intermittentium</i> —	313
Intermittens pituitosa — —	ibid.
<i>Species</i> — —	ibid.
<i>Genus quintum intermittentium</i> —	314
Intermittens verminosa — —	ibid.
<i>Species</i> — —	ibid.
<i>Genus sextum intermittentium</i> —	315
Intermittens neruosa — —	ibid.
<i>Species</i> — —	ibid.
<i>Postmonitum</i> — —	316

Index Synonymorum.

A.

	Pag.
<i>Amphimerina hungarica</i>	232
— — <i>peripneumonica</i>	217
<i>Angina absque tumore</i>	114
— — <i>biliosa</i>	214
— — <i>cum tumore</i>	113
— — <i>maligna</i>	183, 234
<i>Aphtha febrilis</i>	161
— — <i>maligna</i>	193

C.

<i>Carditis</i>	126
<i>Causus</i>	211
<i>Cephalitis spontanea</i>	131
<i>Chemosis</i>	113
<i>Colica inflammatoria</i>	218
<i>Continua non putris</i>	104
<i>Coups de soleil</i>	131
<i>Cynanche</i>	113, 114
— — <i>sanguinea</i>	114
— — <i>synochalis</i>	214
— — <i>trachealis</i>	115
<i>Cystitis</i>	127

D.

<i>Dysenteria biliosa - contagiosa</i>	236
--	-----

E.

INDEX SYNONYMORVM.

Pag.

E.

<i>Elodes</i>	—	—	—	277
<i>Enteritis colica</i>	—	—	—	129
— — <i>iliaca</i>	—	—	—	ibid
— — <i>mesenterica</i>	—	—	—	130
<i>Ephemera brittannica</i>	—	—	—	277
<i>Epidemic low fever</i>	—	—	—	295
<i>Epiploitis vera</i>	—	—	—	130
<i>Erysipelas pulmonum</i>	—	—	—	141
— — <i>rosa</i>	—	—	—	157
— — <i>typhodes</i>	—	—	—	192
<i>Esfera</i>	—	—	—	157

F.

<i>Febricula</i>	—	—	—	295
<i>Febres a bile</i>	—	—	—	196
— — <i>gastricæ</i>	—	—	—	ibid
— — <i>mesentericæ</i>	—	—	—	ibid
<i>Febris anginosa</i>	—	—	—	214
— — <i>ardens</i>	—	—	—	211
— — <i>bullosa maligna</i>	—	—	—	193
— — <i>carcerum</i>	—	—	—	168
— — <i>catharrhalis benigna</i>	—	—	—	141
— — — — <i>epidemica</i>	—	—	—	221
— — — — <i>maligna</i>	—	—	—	187
— — <i>cholericæ</i>	—	—	—	211
— — <i>dysenterica</i>	—	—	—	142
— — — — <i>putrida</i>	—	—	—	236
— — — — <i>maligna</i>	—	—	—	188
— — <i>flava putrida</i>	—	—	—	232
— — <i>glutinosa gastrica</i>	—	—	—	243
— — <i>hectica maligna</i>	—	—	—	295
— — — — <i>verminosa</i>	—	—	—	252

Febris

INDEX SYNONYMORVM.

			Pag.
<i>Febris intermittens maligna</i>	—	—	312
— — <i>lenta maligna</i>	—	—	295
— — — <i>nervosa</i>	—	—	ibid.
— — <i>maligna</i>	—	—	178
— — — <i>biliosa americana</i>	—	—	232
— — <i>nautica</i>	—	—	238
— — <i>petechizans germanorum</i>	—	—	228
— — <i>puerperarum</i>	—	—	130, 218
— — <i>putrida</i>	—	—	178, 232
— — — <i>cum diathesi phlogistica</i>	—	—	211
— — <i>rheumatica arthritica</i>	—	—	137
— — <i>urticata</i>	—	—	156

G.

<i>Gaol fever</i>	—	—	—	238
<i>Gastritis legitima</i>	—	—	—	128
<i>Gastrodynia ulcerosa</i>	—	—	—	263
<i>Glossitis</i>	—	—	—	115

H.

<i>Hætica chlorotica</i>	—	—	—	265
— <i>hepatica</i>	—	—	—	261
— <i>mesaraica</i>	—	—	—	263
— <i>nephritica</i>	—	—	—	262
— <i>omentalis</i>	—	—	—	ibid.
— <i>splenetica</i>	—	—	—	261
— <i>stomachica et intestinalis</i>	—	—	—	263
<i>Hepatalgia apostematosa</i>	—	—	—	261
<i>Hepatitis cystitis</i>	—	—	—	126
— <i>muscularis</i>	—	—	—	138
— <i>pleuritica</i>	—	—	—	124
— <i>spuria</i>	—	—	—	138
<i>Hospital fever</i>	—	—	—	178

Hydro-

INDEX SYNONYMORVM.

			Pag.
<i>Hydronos</i>	-	-	277
<i>Hydrophobia spontanea</i>	-	-	274
<i>Hysteralgia ulcerosa</i>	-	-	262

I.

<i>Iail - fever</i>	-	-	178
<i>Inflammatoria simplex</i>	-	-	104
<i>Ischias rheumaticum</i>	-	-	138

L.

<i>Little fever</i>	-	-	295
<i>Lumbago rheumatica</i>	-	-	138

M.

<i>Mal' de gorge ulceré</i>	-	-	183
<i>Marasmus senilis</i>	-	-	265
<i>Marsh fever</i>	-	-	232
<i>Metritis</i>	-	-	128
— <i>typhodes</i>	-	-	185
<i>Miliaris purpurata</i>	-	-	192
<i>Morbi purulenti</i>	-	-	257
<i>Morbus crassus</i>	-	-	295
— <i>cardiacus</i>	-	-	296

N.

<i>Nephralgia purulenta</i>	-	-	262
<i>Nephritis calculosa</i>	-	-	127
— <i>vera</i>	-	-	ibid
<i>Nervous fever</i>	-	-	295

O.

<i>Οἰδημα ἐγκεφαλῶ</i>	-	-	131
<i>Ophthalmitis</i>	-	-	113
			Otitis

INDEX SYNONYMORVM.

				Pag.
<i>Otites</i>	<i>externus</i>	—	—	113
—	<i>internus</i>	—	—	<i>ibid.</i>

P.

<i>Paedanchone</i>	—	—	—	183
<i>Paedatrophia</i>	—	—	—	265
<i>Passio cardiaca</i>	—	—	—	296
<i>Pemphigus</i>	—	—	—	161
—	<i>indicus</i>	—	—	193
<i>Peripneumonia</i>	—	—	—	122
—	—	<i>ardens</i>	—	217
—	—	<i>biliosa</i>	—	<i>ibid.</i>
—	—	<i>catharrhalis</i>	—	<i>ibid.</i>
—	—	<i>notha</i>	—	141, 187, 221
—	—	<i>pura</i>	—	122
—	—	<i>putrida</i>	—	184
—	—	<i>typhodes</i>	—	235
<i>Phrenitis</i>	—	—	—	273
<i>Phtyfis pulmonalis</i>	—	—	—	260
—	<i>neruosa</i>	—	—	265, 296
<i>Pleurésie maligne</i>	—	—	—	234
<i>Pleuritis</i>	—	—	—	124
—	<i>biliosa</i>	—	—	215
—	<i>dorsalis</i>	—	—	119
—	<i>erysipelacea</i>	—	—	216
—	<i>humida</i>	—	—	124
—	<i>intermittens</i>	—	—	310
—	<i>pericardii</i>	—	—	119
—	<i>periodica</i>	—	—	307
—	<i>putrida</i>	—	—	184, 234
—	<i>sicca biliosa</i>	—	—	215
—	<i>sine sputo</i>	—	—	115
—	<i>spuria</i>	—	—	138
—	<i>verminosa</i>	—	—	253

Pleuro-

INDEX SYNONYMORVM.

		Pag.
<i>Pleuroperipneumonia</i>	— —	124
— —	<i>putrido - verminosa</i>	256
<i>Porcelaine</i>	— —	157
<i>Purpura benigna</i>	— —	162
— —	<i>maligna</i>	193
— —	<i>symptomática</i>	228
— —	<i>verminosa</i>	256
<i>Putrid sore throat</i>	— —	183
<i>Pyrosis ulcerosa</i>	— —	263

R.

<i>Remitting fever of the camp</i>	— —	211
<i>Rheumatismus acutus</i>	— —	136
— —	<i>arthriticus</i>	137
— —	<i>calidus</i>	136
— —	<i>inflammatorius</i>	<i>ibid.</i>
— —	<i>vagus</i>	137
— —	<i>verus</i>	136
— —	<i>verminosus</i>	254
<i>Rhumatisme avec fièvre</i>	— —	136
<i>Rhume</i>	— —	140
<i>Rubeola anomala</i>	— —	191

S.

<i>Scarlatina maligna</i>	— —	192
— —	<i>urticata</i>	156
<i>Senegal fever</i>	— —	178
<i>Simple inflammatory fever</i>	— —	104
<i>Splenalgia suppuratoria</i>	— —	261
<i>Splenitis</i>	— —	126
<i>Stadium tertium febris carcerum</i>	— —	173, 283
— —	<i>— flavæ americanæ</i>	<i>ibid.</i>
— —	<i>— angintæ malignæ</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sudor anglicus</i>	— —	277
		<i>Synanche</i>

INDEX SYNONYMORVM.

			Pag.
<i>Synanche</i>	—	—	113, 114
<i>Synocha simplex</i>	—	—	104
<i>Synochus imputris</i>	—	—	ibid.
— <i>putris</i>	—	—	178
— <i>rheumatifans</i>	—	—	136

T.

<i>Tabes dorsalis</i>	—	—	265, 296
— <i>hepatica</i>	—	—	265
— <i>mesenterica</i>	—	—	ibid.
<i>Typhus comatosus</i>	—	—	273
— <i>exhaustorum</i>	—	—	296
— <i>Hippocratis</i>	—	—	295

V.

<i>Variolæ crystallinæ</i>	—	—	297
— <i>inflammatoriæ</i>	—	—	148
— <i>regulares</i>	—	—	ibid.
— <i>sanguineæ</i>	—	—	190
— <i>verrucosæ</i>	—	—	297

Y.

<i>Yellow fever</i>	—	—	232
---------------------	---	---	-----

